

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์อภิมาน

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประภาพร ชื้อสุทธิกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2550

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ถ้อยคำ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประภาพร ชื่นสุทธิกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์อภิमान

ของ

ประภาพร ชื่อสุทธิกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ พฤษภาคม พ.ศ. 2550

..... ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวิ โยเหลา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพฑูรย์ อ่อนมั่ง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความเมตตา กรุณา จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี โยเหลา ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์ และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ได้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และอาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า ให้คำแนะนำและแนวทางแก้ไขให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี อาจารย์ที่ปรึกษารุ่น 30 ที่ให้กำลังใจและความเมตตา กรุณาแก่ผู้วิจัยในการศึกษาและการทำวิจัยตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญที่สุดในชีวิต คุณพ่อ-แม่ ที่เป็นแรงบันดาลใจ และให้กำลังใจตลอดมา ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวที่ให้แรงใจและสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้จนเกิดความสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ หากพึงมี ขอน้อมบูชาในพระคุณพ่อแม่และครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิทยาทานต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕
ประภาพร ชื่นสุทธิกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา.....	11
แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา.....	11
การจัดการศึกษาภายในโรงเรียน.....	17
คุณลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม.....	31
ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม.....	35
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง.....	37
การมีส่วนร่วมของครู.....	38
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	41
การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา.....	46
การมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารส่วนตำบล.....	48
การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	50
การสังเคราะห์งานวิจัย.....	54
การสังเคราะห์งานวิจัย.....	54
การวิเคราะห์เนื้อหา.....	56
การวิเคราะห์อภิमान.....	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
	การศึกษาเอกสารและงานวิจัย.....	87
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	87
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	88
	การเก็บรวบรวมและการบันทึกข้อมูล.....	89
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
	ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะข้อมูลเบื้องต้น.....	94
	ผลการวิเคราะห์เนื้อหา.....	109
	ผลการวิเคราะห์อภิมาน.....	198
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	216
	สังเขปการวิจัย.....	217
	สรุปผลการวิจัย.....	219
	การอภิปรายผล.....	220
	ข้อเสนอแนะ.....	226
	บรรณานุกรม.....	228
	ภาคผนวก.....	240
	แบบสรุปลักษณะรายละเอียดงานวิจัย.....	241
	รายชื่องานวิจัย.....	246
	ประวัติย่อผู้วิจัย.....	260

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามสถาบันที่ผลิตงานวิจัย.....	94
2	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามปีที่ผลิตงานวิจัย.....	96
3	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย.....	97
4	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามสาขาที่ผลิตงานวิจัย.....	97
5	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามประเภทงานวิจัย.....	98
6	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัย.....	99
7	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามการตั้งสมมติฐาน.....	100
8	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	101
9	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	102
10	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามสถานภาพของผู้มีส่วนร่วม.....	103
11	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา.....	104
12	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	105
13	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	105
14	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามวิธีการคำนวณ.....	106

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง

หน้า

15	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามสถิติพื้นฐาน.....	106
16	จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำแนกตามสถิติทดสอบสมมติฐาน.....	107
17	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู.....	113
18	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง.....	119
19	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของ คณะกรรมการสถานศึกษา.....	128
20	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของ องค์การบริหารส่วนตำบล.....	134
21	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของชุมชน.....	140
22	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของครู.....	143
23	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของผู้ปกครอง.....	146
24	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของ คณะกรรมการสถานศึกษา.....	150
25	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบล.....	154
26	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของชุมชน.....	157
27	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของครู.....	159
28	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของผู้ปกครอง.....	162
29	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของ คณะกรรมการสถานศึกษา.....	167
30	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของ องค์การบริหารส่วนตำบล.....	173
31	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของชุมชน.....	177
32	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของครู.....	179
33	แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของผู้ปกครอง.....	183

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
34 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของ คณะกรรมการสถานศึกษา.....	188
35 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของ องค์การบริหารส่วนตำบล.....	193
36 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของชุมชน.....	197
37 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามเพศ.....	198
38 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามอายุ.....	200
39 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม วุฒิการศึกษา.....	201
40 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม รายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ.....	203
41 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามอาชีพ.....	204
42 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม สถานภาพ.....	205
43 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม ประสบการณ์และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง.....	208
44 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน.....	209
45 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม เขตที่ตั้งและเขตที่อยู่อาศัย.....	210
46 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม เรียนบุตร.....	ระดับชั้น 211
47 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม การรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร.....	212
48 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม คาดหวังกับการปฏิบัติจริง.....	ความ 212

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง

หน้า

49	แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	213
50	แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม การบริหารงานโรงเรียน.....	214
51	แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม ความสัมพันธ์.....	214
52	การทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลด้วยการหาค่าความแปรปรวน จำแนก ตามตัวแปรที่ศึกษา.....	215

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2	เปรียบเทียบลักษณะการวิเคราะห์พหุระดับและการวิเคราะห์อภิมาน.....	64

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

บทคัดย่อ
ของ
ประภาพร ชื้อสุทธิกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2550

ประภาพร ชื้อสุทธิกุล. (2550). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและ
การวิเคราะห์ทอิกมาน. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ เกษรแพทย์, รองศาสตราจารย์ดุขฎิ โยเหลา.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการบรรยายสรุปลักษณะข้อมูล
เบื้องต้นของงานวิจัย ผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่นำมาศึกษา
รวมทั้งการวิเคราะห์ทอิกมานจากงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบและเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อนำมาศึกษาค่า
ขนาดอิทธิพล และความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยระดับปริญญาโทที่เกี่ยวข้อง
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2547 เพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้งานวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 104 เรื่อง จาก
มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 25 แห่ง และสถาบัน 1 แห่ง เพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์ สถิติ
พื้นฐานในการวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ทอิกมาน ได้แก่ การหาค่าขนาดอิทธิพลตามแนวทางของกลาส

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการบรรยายสรุป
ตามลักษณะของงานวิจัยพบผลการวิจัยดังนี้

ผลการสรุปลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย พบงานวิจัยส่วนใหญ่ในปีการศึกษา
2546 เป็นงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมากที่สุด โดยทำการศึกษาในระดับ
ประถมศึกษาและเป็นงานวิจัยเชิงบรรยายหรือเชิงสำรวจมากที่สุด งานวิจัยส่วนใหญ่มีการ
ตั้งสมมติฐานในการวิจัยที่กำหนดทิศทางความแตกต่างและใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
แบบการสุ่มหลายขั้นตอน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาถูกนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด
สำหรับการคำนวณค่าสถิติพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่คำนวณโดยใช้ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การคำนวณโดยใช้สถิติ t-test และ F-test

ผลการสรุปซึ่งได้จากผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของงานวิจัย
พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
และงานด้านวิชาการ โดยผลการวิจัย พบว่า ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการ
จัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ใน
ระดับ ปานกลาง พิจารณารายด้านพบการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณอยู่ในระดับน้อยที่สุด
รูปแบบการมีส่วนร่วมที่พบ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ

2. จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ พบว่า ตัวแปรความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลมากที่สุดเท่ากับ 0.455 รองมาเป็นตัวแปรการรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสารซึ่งมีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลเท่ากับตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.383 และตัวแปรการบริหารงานโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.345 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงค่าความแปรปรวนพบว่า ตัวแปรการบริหารงานโรงเรียนมี ค่าความแปรปรวนมากที่สุดเท่ากับ 0.252 รองมาเป็นตัวแปร เขตที่ตั้งและที่อยู่อาศัย เท่ากับ 0.063 และตัวแปรสถานภาพเท่ากับ 0.050 ตามลำดับ

THE SYNTHESIS OF RESEARCH RESULTS ON PARTICIPATION OF
STAKEHOLDERS IN BASIC EDUCATION MANAGEMENT:
CONTENT ANALYSIS AND META ANALYSIS

AN ABSTRACT
BY
PRAPAPORN SUESUTTHIKUL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for
The Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
May 2006

Prapaporn Suesutthikul. (2007). *The Synthesis of Research results on Participation of Stakeholders in Basic Education Management: Content Analysis & Meta Analysis*. Thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Poungrat Kesonpat, Assoc.Prof. Dr.Dussadee Yolao.

The purposes of this research were to synthesize the research results related to the participation of stakeholders in basic education management. The content analysis was to conclude the fundamental data and the results researches. The Meta analysis from comparative and correlation researches were to study the effect size and the variance in effect size of participation in Education.

The sample of this research was consisted of one hundred and four researches reports of master degree thesis which published between 1995 and 2006 from government and private university and one institute. Source materials analyses for content analysis were used basic statistics method such as frequency and percentage. For Meta analysis was analyzed the effect size by using Glass method.

The results were as follows:

1. The synthesis by content analysis was as follows:

The conclusion from the fundamental data researches found that mostly researches were in 2546, from Srinakharinwirot University, mostly studied from Primary School, using the descriptive or survey researches and the hypothesis by determining the different results. About researches method, Multi-Stage Random Sampling was mostly used and studied from the committees. Mostly statistics were calculated by percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The conclusion from result, discussion and suggestion found that mostly researches were studied the participation of committees in academic management. The participation of stakeholders in Education management was at high level, the participation of teachers and committees was at high level but parents, Sub-district administration and community at average level. In considering each side found that the participation in budget management was at lowest level. The stakeholder had the participation in thinking, making decision and operation.

2. The synthesis by meta analysis found that the expectation and the performance had the highest effect size 0.455, the information perception and communication had the same effect size as factor related 0.3838 and school management had 0.345 in order. The analysis results of variance found that the highest variance was school management 0.252 follow by location 0.063 and status 0.050 in order.

บทที่ 1

ภูมิหลัง

ภูมิหลัง

การศึกษาของชุมชนไทยแต่เดิมมา เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เน้นการเรียนรู้อย่างไม่เป็นระบบ ใช้ประสบการณ์ของบุคคลในชุมชนเป็นหลัก ซึ่งอาจเรียกว่า เป็นการศึกษาในครอบครัว การศึกษาในวัด การศึกษาในวิถีชุมชน (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 154) โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม และวิถีการดำรงชีวิตให้แก่ประชาชนรุ่นหลัง นับว่าเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นพ่อแม่ไปสู่รุ่นหลาน ทำให้การเรียนรู้ในชุมชนมีการสืบทอด สะสม และพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ด้วยเหตุนี้ ครอบครัว วัด และชุมชนจึงมีความสำคัญในการจัดการศึกษา (อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. 2547 : 6) ทำให้การศึกษาในช่วงนั้น มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน แต่เมื่อรัฐต้องการสร้างชาติ และความเป็นอารยะให้กับสังคมไทย ทำให้รัฐต้องตั้งอำนาจในการจัดการศึกษามารวมศูนย์อยู่ที่รัฐ และได้สร้างระบบโรงเรียนขึ้น (ยงยุทธ พนาสนธิ์. 2546 : 22)

การจัดการศึกษาโดยรัฐบาลมีลักษณะการบริหารแบบรวมศูนย์อยู่ที่กระทรวงทั้งอำนาจ นิยมและจารีตนิยม (วิทยากร เชียงกุล. 2541 : 9) ทำให้การศึกษาในช่วงนั้นมีแนวโน้มการจัดการศึกษาจากส่วนกลางและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยยึดมาตรฐานเมืองเป็นหลัก ทำให้ผู้ที่ศึกษาในชนบทมีสภาพเสียเปรียบตลอดเวลา อีกทั้งยังมีการรับเอาแนวคิดของชาติตะวันตกมาเป็นส่วนมากทำให้กระบวนการศึกษาไทยและกระบวนการชีวิตไทยแยกกันไปคนละทาง นับวันจะห่างไกลกันออกไปทุกที การศึกษาในโรงเรียนแตกต่างและไม่มีพื้นฐานจากสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในครอบครัว เมื่อเรียนสูงขึ้นเท่าใดก็จะยิ่งรังเกียจบ้าน วัด ชุมชน ที่เป็นถิ่นกำเนิดของตนเองมากขึ้นเท่านั้น การศึกษากลายเป็นกระบวนการครอบงำทางวัฒนธรรมของสังคมเมือง และสังคมเมืองก็ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของตะวันตกอีกชั้นหนึ่ง

(วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542 : 60-63) ระบบการศึกษาของชุมชนกับโรงเรียนจึงเป็นคนละรูปแบบ ในระบบโรงเรียนมีหลักสูตร มีเนื้อหาที่ตายตัว มีครูซึ่งเรียนวิชาชีพครูมาโดยตรงเป็นบุคลากรหลัก มีอาคารสถานที่เป็นการเฉพาะ ทำให้โรงเรียนแยกตนเองจากการศึกษาของชุมชน (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 154) ละเลยวิถีชีวิตของชุมชนในอดีต ทำให้ความรู้ในชุมชนถูกขจัดออกไปจากระบบการศึกษา ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาของชุมชน ตูถูกภูมิปัญญาของตนเอง และไม่มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นต่อไป ในทางตรงกันข้ามกลับไปให้ความสำคัญกับการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เน้นการเรียนรู้เพื่อสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เน้นการพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อระบบการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งส่งผลทำให้เกิดชุมชนล่มสลายทั้งทางด้านจิตใจและกายภาพ

(อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. 2547 : 6) การศึกษาไม่สามารถสร้างคนเก่งและฉลาดในการมองการณ์ไกล และมีจิตสำนึกทางสังคมที่เห็นแก่ส่วนรวม แนวทางการพัฒนาประเทศเน้นความเจริญเติบโตทางวัตถุและเน้นการบริโภค (วิทยากร เชียงกุล. 2541 : 8) ทำให้คนรุ่นหลังได้รับระบบความคิดแบบปัจเจกบุคคล บริโภคนิยม วัฒนธรรมการฟุ้งเฟ้อทั้งการฟุ้งเฟ้อชาติอื่นและผู้มีอำนาจ โดยหวังแต่จะรับจากคนอื่นเพื่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเองเท่านั้น และลืมที่จะหันไปมองสังคมส่วนรวม

ดังนั้นถึงเวลาที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมคิด รับผิดชอบและร่วมมือแสวงหาทางออกให้กับชุมชน เรียนรู้ที่จะเสียสละ ฟังพาสันับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเสริมสร้างชุมชนของตนเองให้เข้มแข็ง ยั่งยืน (อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. 2547 : 6) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันทางการศึกษาและสถาบันครอบครัว รวมทั้งชุมชนต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการที่จะทำงานร่วมกันและประสานสัมพันธ์กันเพื่อเชื่อมโยงและร้อยรัดให้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในแต่ละบริบทที่เกี่ยวข้องให้มีความกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (สุมาลี คุ่มชัยสกุล. 2544: 13) จึงทำให้เกิดแนวคิดการปฏิรูปทางการศึกษาขึ้น ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับ การดำเนินการต่างๆ จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ ในส่วนของการศึกษาก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นมาใช้ โดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งระบุว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2542 : 6) ดังจะเห็นได้จากมาตรา 8 (2) ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาให้ยึดสังคมมีส่วนร่วม และมาตรา 9 (6) ที่กำหนดว่าการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 6-7) เมื่อตีความจากมาตราต่างๆ ที่กล่าวถึง สามารถยืนยันได้ถึงความประสงค์ของรัฐที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมีได้เป็นเพียงการให้ประชาชนเข้ามามีสนับสนุนด้านทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในฐานะของผู้ตัดสินใจและผู้ร่วมดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอีกด้วย (ยงยุทธ พนาสนธิ์. 2546 : 23)

โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุด จะต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (สัมฤทธิ์ กางเพ็ญ. 2542 : 9) ทุกคนควรตระหนักว่าการศึกษามีไม่ใช่เรื่องเฉพาะของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่จะต้องสร้างเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดขึ้นในองค์กรประกอบทั้งหมดของการจัดการศึกษา กล่าวคือชุมชนไม่เพียงให้ความร่วมมือ

สนับสนุนเอื้อเฟื้ออยู่ภายนอกเหมือนดังที่ผ่านมา หากยังควรขยายบทบาทการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในเชิงการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบอย่างมีความต่อเนื่องอีกด้วย (ยุทชัย เฉลิชัย. 2546 : 17) ชุมชนมีความต้องการอย่างไร โรงเรียนจะเป็นสถาบันที่คอยสนองตอบโดยผ่านกระบวนการทางการเรียนการสอน โรงเรียนจึงเป็นสถาบันจำลองในกระบวนการผลิตทรัพยากรมนุษย์เพื่อออกมารับใช้สังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2539 : 23)

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น แม้จะมีการส่งเสริมกันอย่างกว้างขวางแต่ก็ยังคงจำกัดอยู่ในระดับของการชี้แนะโดยภาครัฐ เปิดโอกาสเพียงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับของการรับรู้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นเป็นส่วนใหญ่ (ฉันทนา บรรพศิริโชติ. 2540 : 266-275) ในด้านการศึกษาที่เช่นเดียวกัน นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีผลบังคับใช้ผ่านไประยะเวลาพอสมควรแล้ว พบว่าผลการประเมินด้านแนวทางการจัดการศึกษา การบริหารร่วมกันในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการระดมทรัพยากรท้องถิ่นที่สถานศึกษาดำเนินร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด แต่ทั้ง 2 ด้านข้างต้นนั้น ผลดำเนินการยังมีผลไม่เป็นที่พอใจ (บุญเลี้ยง ทูมทอง. 2545 : 57) ประชาชนยังขาดแคลนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ เช่น ในขั้นการวางแผน ขั้นการลงมือปฏิบัติ ขั้นการควบคุม ขั้นการประเมิน ทำให้ในระยะหลังจึงต้องพูดถึงแนวทางการพัฒนาที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น (เรณู คุปต์ชะเอิย. 2545 : 28) รวมทั้งปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมที่แท้จริงมีสัดส่วนอยู่ในระดับใด เพราะปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมที่สามารถพบได้บ่อยครั้ง คือ การนัดประชุมคณะกรรมการโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อหารือเรื่องการเงิน (ยงยุทธ พนาสนธิ์. 2546 : 24) ทั้งที่จริงแล้วการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นไม่ได้หมายถึงเฉพาะการช่วยเหลือในด้านเงินทองเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในด้านการใช้ภูมิปัญญา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการใช้ทรัพยากร ติดตามประเมินผล ตรวจสอบ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมภาคภูมิใจ เป็นต้น (อุบล เล่นวารี. 2545 : 46)

การปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้นมีหลายสิ่งหลายอย่างที่มิได้เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนโรงเรียน แต่มาจากส่วนกลางโดยจัดทำออกมาเป็นกฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และข้อบังคับต่าง ๆ ทำให้ส่วนท้องถิ่นคือโรงเรียนไม่มีสิทธิในการคิดสร้างสรรค์ ขาดการพัฒนาที่มาจากวิสัยทัศน์ของชุมชน (สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 2547 : ออนไลน์) แม้แต่การที่องค์กรท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ที่รู้ถึงสภาพปัญหาท้องถิ่นของตนมากที่สุดนั้น ไม่มีอำนาจในการจัดการศึกษาแก่ชุมชนของตน (จรัส สุวรรณ. 2543 : 80) ถึงแม้รัฐจะมีการโอนการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ก็เป็นท้องถิ่นที่มีได้มาจากประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้ยากต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามความต้องการของประชาชนได้ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. 2545 : 61-62) กล่าวโดยรวมได้ว่า ผู้ปกครอง ประชาชนและองค์กรที่มี

ส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งเป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษา มีส่วนร่วมในการบริจาคและหาทรัพยากรสนับสนุนโรงเรียน ทำการประชาสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเท่านั้น (อุทัย บุญประเสริฐ, 2542 : บทสรุป)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังเป็นไปในรูปการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และยังขาดการรวบรวมสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์อภิमान ซึ่งเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำงานวิจัยที่มีปัญหาเดียวกันมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาความหมาย เช่น การสรุปประเด็น และผลการวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติในรูปของดัชนีมาตรฐานเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีแก่นสาร น่าเชื่อถือได้ และได้ข้อค้นพบใหม่ที่จะทำให้ผู้ใช้ผลการวิจัยมีความมั่นใจมากกว่าการใช้ผลการวิจัยจากงานเพียงบางเรื่องเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผลที่ได้จากการสังเคราะห์นี้จะเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการบริหารงานโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการบรรยายสรุปตามลักษณะของงานวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1.1 การบรรยายสรุปลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ได้แก่ จำนวนงานวิจัย จำแนกตามสถาบันและปีการศึกษาที่วิจัย สาขาที่ผลิตงานวิจัย ประเภทของการวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา ขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การคำนวณและสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 การบรรยายสรุปผลงานวิจัย ซึ่งได้จากผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่นำมาศึกษา โดยสรุปผลจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์อภิमान จากงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบและงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อนำมาศึกษาค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) และความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการสังเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงปริมาณขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในแต่ละด้านว่ามากน้อยเพียงใด และเป็นไปในรูปแบบใด ซึ่งให้ผลสรุปที่ได้มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ รวมทั้งผลสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม

2. ผลที่ได้จากการสังเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลสำหรับหน่วยงานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งสังเคราะห์งานวิจัย เฉพาะปฏิญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยทำการรวบรวมงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นคว้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีขั้นตอนและเกณฑ์ในการเลือกงานวิจัยเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การเลือกงานวิจัยเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ศึกษารายชื่องานวิจัยเฉพาะปฏิญานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์อยู่ในห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และหอสมุดแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2547 โดยถือการสำรวจครั้งสุดท้ายเมื่อสิ้นเดือนตุลาคม 2547 เป็นเกณฑ์

2. เลือกงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน

3. เลือกงานวิจัยที่มีตัวแปรตามในด้านการบริหารงานโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป และศึกษางานวิจัยที่มี

ตัวแปรตามเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วม 5 แบบ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน และร่วมรับประโยชน์

ในการศึกษาค้นคว้าตามเกณฑ์การเลือกระดับที่ 1 พบว่ามีงานวิจัยที่สามารถนำมาสังเคราะห์ตามเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาได้ จำนวน 104 เรื่อง

ระดับที่ 2 การเลือกงานวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ห่อภิมาณ โดยนำงานวิจัยที่ได้คัดเลือกในระดับที่ 1 มาศึกษาเฉพาะงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบและงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ที่มีค่าสถิติ t , F , r , หรือ χ^2 ที่สามารถนำมาใช้ในการคำนวณค่าขนาดอิทธิพล ซึ่งพบว่ามีงานวิจัยที่สามารถนำมาสังเคราะห์ตามเทคนิควิเคราะห์ห่อภิมาณ จำนวน 59 เรื่อง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 สถานภาพตามความเกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1.1.1 ครู
- 1.1.2 ผู้ปกครอง
- 1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา
- 1.1.4 องค์การบริหารส่วนตำบล
- 1.1.5 ชุมชน

1.2 ระดับการศึกษา

1.3 ประสบการณ์

2. ตัวแปรตาม แบ่งได้ดังนี้

2.1 การจัดการศึกษาโดยแบ่งประเภทงาน 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1.1 งานวิชาการ
- 2.1.2 งานบุคลากร
- 2.1.3 งานงบประมาณ
- 2.1.4 งานบริหารทั่วไป

2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

- 2.2.1 ร่วมคิด
- 2.2.2 ร่วมวางแผน
- 2.2.3 ร่วมปฏิบัติ
- 2.2.4 ร่วมประเมิน
- 2.2.5 ร่วมรับประโยชน์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่ง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบล และ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน และร่วมรับประโยชน์ในการ จัดการศึกษา ร่วมกับโรงเรียน ในการบริหารงานโรงเรียน 4 ด้าน ดังนี้

ด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานในด้านหลักสูตรและการสอน งานนิเทศ งานกิจการและกิจกรรมนักเรียน งานสื่อ และห้องสมุด งานวัดและประเมินผล

ด้านงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานในด้านนโยบายและแผน งานการ งบประมาณ งานจัดหารายได้และกองทุนโรงเรียน

ด้านบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานในด้านการวางแผนกำลังคน สรรหาและ คัดเลือก งานบรรจุ แต่งตั้งและระบบบุคคล และ งานการประเมินการพัฒนาบุคคลและงานวิจัย

ด้านบริหารทั่วไป หมายถึง งานอาคาร สถานที่ งานรักษาความปลอดภัย งาน ประชาสัมพันธ์ งานบริการอนามัยและโภชนา และงานโครงการชุมชนสัมพันธ์

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อม ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหาร ส่วนตำบล และ ชุมชน

3. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

4. สถานภาพตามความเกี่ยวข้อง หมายถึง การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของบุคคลที่มีต่อ โรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหาร ส่วนตำบล และชุมชน

5. สถานภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ และ อาชีพ สถานภาพที่เกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่ สถานภาพและประสบการณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขนาดโรงเรียน เขตที่ตั้งและที่อยู่อาศัย ระดับชั้นเรียนบุตร การรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความคาดหวังกับการปฏิบัติจริง ปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง การบริหารงานโรงเรียน และ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง

6. การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การรวบรวมงานวิจัยระดับปริญญาโทหรือ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2547 มาทำการ สังเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และ การวิเคราะห์อภิमान เพื่อให้ได้ผลสรุป ที่ชัดเจน ถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือได้

7. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หมายถึง การบรรยายสรุปลักษณะข้อมูล เบื้องต้นของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ และเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกตามตัวแปรการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสถานภาพตามความเกี่ยวข้อง

8. คุณลักษณะงานวิจัย หมายถึง ลักษณะเบื้องต้นของงานวิจัยที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์ ได้แก่ จำนวนงานวิจัยจำแนกตามสถาบันและปีการศึกษาที่วิจัย สาขาที่ผลิตงานวิจัย ประเภทของการวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา ขนาดประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การคำนวณและสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

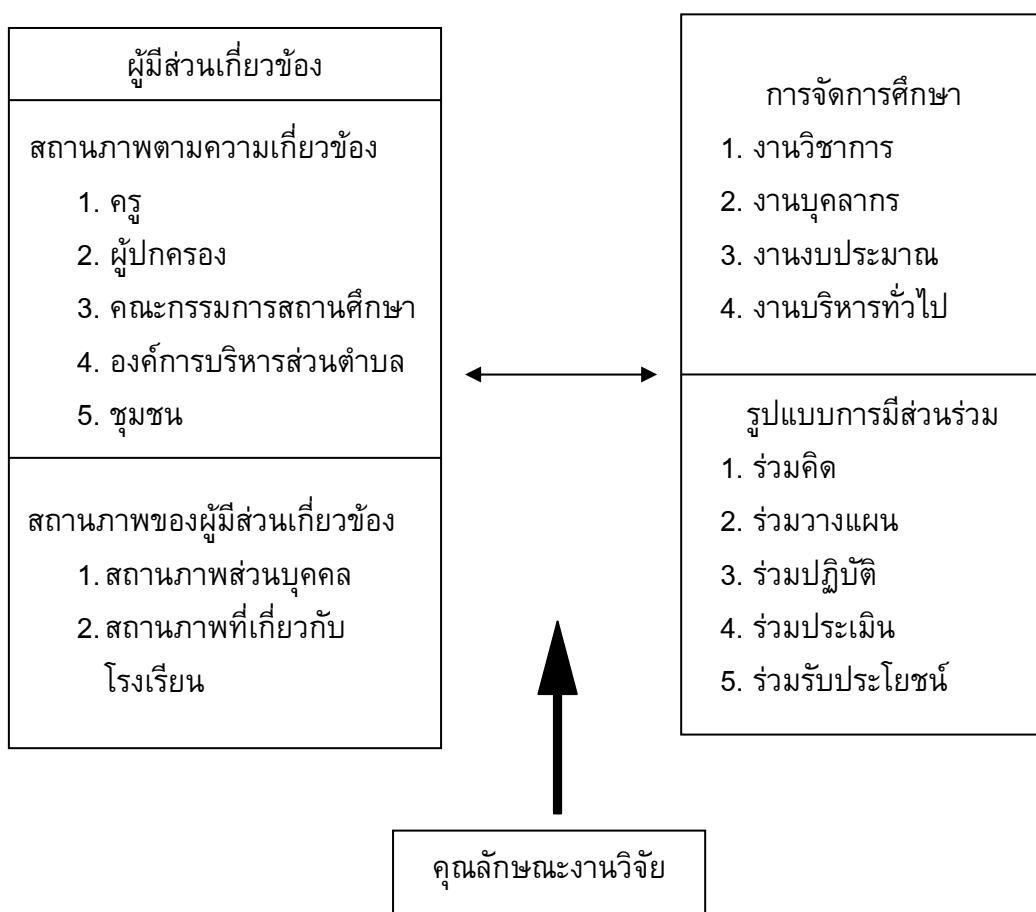
9. การวิเคราะห์อภิมาน (Meta Analysis) หมายถึง การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันหรือมีกลุ่มตัวแปรเดียวกันในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยศึกษาจากงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบหรืองานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการแปลงค่าผลการวิจัยแต่ละเรื่องให้อยู่ในรูปค่าดัชนีมาตรฐานเสียก่อน แล้วจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล

10. ขนาดอิทธิพล (Effect Size) หมายถึง ค่าสถิติที่วัดในหน่วยดัชนีมาตรฐาน คำนวณได้จากการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ และ งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ โดยนำค่าสถิติที่มีอยู่มาแปลงเป็นค่าขนาดอิทธิพล และนำค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลที่ได้มาสรุปผลเกี่ยวกับขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ทอิกมาน ดังนั้นกรอบความคิดจึงถูกพัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้ในการสังเคราะห์ โดยได้กรอบแนวคิดดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2546 : 285) และ ของ แพท แอตคินสัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 14-15; แปลจาก Structuring Public Education for the New Century) ประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่จะนำมาใช้ในการสังเคราะห์ พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล และ ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (6) ที่ได้กำหนดการจัดระบบโครงสร้าง และ กระบวนการศึกษา โดยหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคม

2. กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ โกวิท พวงงาม (2543: 189-191) ที่ได้แบ่งรูปแบบในการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด เป็นการร่วมคิดวิสัยทัศน์ ความต้องการที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคต และก้าวตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ ร่วมวางแผน เป็นการช่วยกันจัดระบบการจัดการและกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ร่วมติดตาม ประเมินผล เป็นการร่วมกันประเมินความก้าวหน้าและช่วยกันหาทางแก้ปัญหา และร่วมรับประโยชน์จากงานที่ทุกคนได้ปฏิบัติร่วมกันมา

3. กรอบการจัดการศึกษาตามแนวทางการบริหารโรงเรียน ของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2540 : 8-40) ที่ได้แบ่งงานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

ด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานในด้านหลักสูตรและการสอน งานนิเทศ งานกิจการและกิจกรรมนักเรียน งานสื่อ และห้องสมุด งานวัดและประเมินผล

ด้านงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานในด้านนโยบายและแผน งานการงบประมาณ งานจัดหารายได้และกองทุนโรงเรียน

ด้านบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานในด้านการวางแผนกำลังคน สรรหาและคัดเลือก งานบรรจุ แต่งตั้งและระบบบุคคล และ งานการประเมินการพัฒนาบุคคลและงานวิจัย

ด้านบริหารทั่วไป หมายถึง งานอาคาร สถานที่ งานรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานบริการอนามัยและโภชนา และงานโครงการชุมชนสัมพันธ์

รวมทั้งศึกษาจากงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยยึดหลักงานบริหารดังที่กล่าวมา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 1.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 - 1.2 การจัดการศึกษาภายในโรงเรียน
 - 1.3 คุณลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม
 - 1.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - 2.1 การมีส่วนร่วมของครู
 - 2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
 - 2.3 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 2.4 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน
3. การสังเคราะห์งานวิจัย
 - 3.1 การสังเคราะห์งานวิจัย
 - 3.2 การวิเคราะห์เนื้อหา
 - 3.3 การวิเคราะห์อภิमान
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ความหมายการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

วิทยากร เชียงกุล (2541 : 8) ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในสังคม ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยมที่ถ่ายทอดผ่านระบบการศึกษาผ่านสื่อมวลชน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของสังคม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของประชาชนทั้งประเทศ

ประเสริฐ เชษฐพันธ์ (2542 : 7) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่าเป็นกระบวนการในการร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

กิตติมา ปรีดีดิลก (2532 : 4) ให้ความหมาย การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จัดดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2541 : 38-39) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง การทำให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้องจากครู เพื่อให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาหมายถึงกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของตน ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุขและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม การศึกษาจึงเป็นทั้งกระบวนการและเนื้อหาในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการสร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม

ความหมายการมีส่วนร่วม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 182-183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารประสิทธิผลขององค์การ ขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้นในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิด สติปัญญา ก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพันต่อกิจกรรมและองค์การในที่สุด

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อนตนเองหรือชุมชน

การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมรับรู้ ร่วมคิดริเริ่ม ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมตรวจสอบ โดยใช้พลัง

ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของตนเองร่วมกับความรู้และวิทยาการที่เหมาะสมอย่างสร้างสรรค์ พร้อมไปกับการเป็นผู้รับแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมกันรับผิดชอบในผลกระทบที่ตามมาด้วย (ถวิลวดี บุรีกุล; และ พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. 2546 : 224-225)

การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหา ทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ ทุกฝ่าย (ตีรนา ภิญญะพันธ์; อรรถพงษ์ ทองจินดา; และปกรณ์ วราภาสกุล. 2547 : Online)

จากความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นนักวิชาการได้นำมาใช้ร่วมกันในรูปแบบ ต่าง ๆ และได้ถูกตีความไปในความหมายต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อถือ และ ความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร ทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาและพื้นที่ (ยงยุทธ พนาสนธิ์. 2546 : 21) ดังนี้

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545 : 69) สอดคล้องกับ สมยศ นาวิการ (2545 : 1) ที่ได้ให้ความหมาย การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการของการให้ผู้ที่บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องใน กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล ใช้ความคิด สร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของ แนวความคิดการแบ่งอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารให้เข้ากับผู้ที่บังคับบัญชา โดยให้มีส่วน เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (เอกชัย กิสุขพันธ์. 2538 : 327) หมายถึง รูปแบบของ การเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกันของสมาชิกในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อการตัดสินใจ และควบคุม การทำงานร่วมกัน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. 2546 : 44) เป็นการให้สมาชิกทุกคน ในองค์กรหรือหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ทุกคน คาดหวังและประสบผลสำเร็จ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกัน มี ความรู้สึกผูกพันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ต้องการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายและ ทิศทาง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนเข้า ไปกำหนดการจัดการศึกษาโดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมสนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษา และการมีสิทธิร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาทั้งโดย ทางตรงและทางอ้อม (ยงยุทธ พนาสนธิ์, 2546 : 21)

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2542 : 6-7) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาว่า หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน องค์กรท้องถิ่น องค์กรของรัฐ และองค์กรเอกชนที่แวดล้อมสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยมีการมีส่วนร่วมรับผิดชอบดังกล่าว หมายถึงการร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน การร่วมทำ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกำกับติดตามตรวจสอบ และร่วมรับผลอันเกิดจากการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและชุมชน โดยผู้ที่ควรมีบทบาทมากที่สุดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ – เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (พัชรี ลิโรส; และคนอื่นๆ. 2546 : 2)

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539 : 101) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึงการให้ประชาชนได้มีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหาและดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนา หรือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม รวมตลอดถึงการใช้การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

จากความหมายของการมีส่วนร่วมนั้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การเริ่มคิด การวางแผน นำไปปฏิบัติ และประเมินผล รวมทั้งมีส่วนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

แนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ระบบการศึกษาตามนโยบายแผนการศึกษาแห่งชาติถือเป็นระบบที่ให้บุคคลได้ศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคมอย่างสมดุล และสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยในมาตรา 15 ได้กำหนดการจัด การศึกษาไว้ 3 รูปแบบ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2546 : 123) ได้แก่

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
2. การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็น

เงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคลประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ในที่นี้จะกล่าวถึงการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษา มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ด้าน ความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณค่าที่จำเป็นต่อชีวิต เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมเหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่คุณธรรม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีทักษะที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่อง มีทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล มีจิตสำนึกที่ถูกต้องทาง การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และมีความมุ่งมั่นในการอนุรักษ์สืบสาน วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 15-29) เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาและ กำหนดหลักการจัด การศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2)

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษابرลุเป้าหมายที่วางไว้ต้องอาศัยความร่วมมือจาก ทุกฝ่ายทั้งภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและบริหาร การศึกษา (ทิพวรรณ จันทรสติย์. 2546 : 13) ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2) ที่กำหนดหลักใน การจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 8 ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. มีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

รวมทั้งในมาตรา 9 (6) ที่กำหนดการจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการศึกษาให้ยึด หลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคม มาตรา 57 กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและ

สนับสนุนการจัดการศึกษา รวมทั้งมาตรา 58 (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมี ส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ดังนั้นรัฐจึงได้วางแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนโดยยึดหลักการบริหารแบบมี ส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543 : 154-155)

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัด การศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียน เป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาทั้ง ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น
3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ใน อดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลายบางแห่งก็ให้วัดหรือองค์กรในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาเมื่อมีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐาน ทางการศึกษาและต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ รุดหน้าไปอย่าง รวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองความ ต้องการของผู้เรียน และชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัด การศึกษาเองอีกครั้ง
4. หลักการบริหารตนเอง (Self-managing) ในระบบการศึกษาทั่วไป มักจะกำหนดให้ โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง แต่ไม่ได้ ปฏิเสธเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และนโยบายของส่วนร่วม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการ ทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและ เป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และ ความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนด มาจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนด นโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัด การศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามที่กำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ

สอดคล้องกับหลักการสำคัญที่วิจิต นันทสุวรรณ และ จำนง แรกพินิจ (2547 : ออนไลน์) เสนอรูปแบบในการพัฒนาปฏิรูปการศึกษาของรัฐ ดังนี้

1. ให้ชุมชนมีอำนาจในการจัดการศึกษา
2. เปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์จาก “การศึกษาในระบบโรงเรียน” ไปสู่ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต”
3. ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ การตรวจสอบ การตัดสินใจระดับโรงเรียน เพราะการตัดสินใจในระดับผู้ปฏิบัติงานจะเป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุด
4. กระจายอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษา ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance)
5. คืนความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับผู้มีประโยชน์พึงได้ ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด คือ ครู คุรุใหญ่ ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน

สรุปได้ว่าแนวทางการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาจะมุ่งปรับเปลี่ยนแนวความคิดการบริหารและการจัดการของโรงเรียนให้มีอิสระและเสรีมากขึ้น ปรับเปลี่ยนการตัดสินใจจากกรมในส่วนกลางเป็นการตัดสินใจในพื้นที่ทุกส่วนของสังคม มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบและเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการบริหาร ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็มีหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานโรงเรียน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้

1.2 การจัดการศึกษาภายในโรงเรียน

การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข (รุจิรี ภูสวระ และ จันทราณี สงวนนาม. 2545 : 52) ดังนั้นโรงเรียนในฐานะหน่วยปฏิบัติงานจึงต้องมีการกำหนดหลักการและแนวทางในการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 8-40) ได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. งานวิชาการ

งานวิชาการ หมายถึง งานทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด (กิตติมา ปรีดีดิolk. 2532 : 47) ซึ่งครอบคลุมงานในด้านหลักสูตรและการสอนตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ

การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอน และการจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล ดังนั้นการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกประเภทในโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน หลักสูตร และรวมทั้งการพัฒนาครู เพื่อนำผลแห่งการพัฒนาทั้งหลายนั้น มาเอื้ออำนวยและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น (อนุศักดิ์ สมิตสันต์. 2540 : 2)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 3) ได้แบ่งงานวิชาการตามลักษณะกลุ่มงาน ดังนี้

1.1 กลุ่มงานหลักสูตรและการสอน เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดจากหลักสูตรแกนกลาง โรงเรียนสามารถดัดแปลง ตัดทอน เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม ในการจัดทำสาระหลักสูตรต้องครอบคลุมถึงมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน และสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยจะต้องนำมากำหนดเป็นรายละเอียดย่อย (กมล ภูประเสริฐ. 2544 : 35) ดังนี้

- 1.1.1 มาตรฐานช่วงชั้น
- 1.1.2 มาตรฐานรายปี/รายภาค
- 1.1.3 สาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค
- 1.1.4 เวลาเรียน/หน่วยกิต
- 1.1.5 คำอธิบายรายวิชา
- 1.1.6 หน่วยการเรียนรู้
- 1.1.7 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาจะต้องทำการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และ ประชาชนในท้องถิ่นทราบถึงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา จากนั้นจึงนำหลักสูตรมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการสอนได้มีการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความคิด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเผชิญ ปัญหาและแก้ปัญหา ทักษะการค้นคว้าหาความรู้ รวมทั้งผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

1.2 กลุ่มงานนิเทศการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการสอน การนิเทศเป็น กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อพัฒนางานในหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผลรวดเร็ว การนิเทศภายในสถานศึกษามี หลักการสำคัญ (กมล ภูประเสริฐ. 2544 : 59-60) ดังนี้

1.2.1 การนิเทศต้องมุ่งที่คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ แม้ว่าการนิเทศภายในจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา แต่สิ่งที่พัฒนาจะต้องโยงไปสู่คุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น

1.2.2 การนิเทศต้องอาศัยความร่วมมือภายในสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนพัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ

1.2.3 อาศัยวิธีการที่หลากหลายที่จะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นความสนใจและความร่วมมือในการดำเนินการซึ่งแต่ละวิธีการจะมีจุดเด่นและจุดด้อยที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของกันได้

1.2.4 กระทำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพจนสร้างความรู้สึกว่าการะบวนการนี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างอุปนิสัยของการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.2.5 ใช้กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่างานนิเทศภายในสถานศึกษาจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ โดยในระบบงานที่ใช้กันอยู่คือ วงจรของเดมมิง (Deming Cycle) หรือ วงจร PDCA

P (Plan) คือ การวางแผนปฏิบัติงาน

D (Do) คือ การลงมือปฏิบัติตามแผน

C (Check) คือ การตรวจสอบกับแผน (การปฏิบัติและผล)

A (Act) คือ การแก้ไขปรับปรุงทำให้ดีขึ้น

หรือใช้กระบวนการนิเทศภายในอีกรูปแบบหนึ่ง ดังนี้

1. สร้างความตระหนักถึงความสำคัญ
2. วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของชั้นเรียน/สถานศึกษา
3. กำหนดจุดที่จะพัฒนา
4. กำหนดแผนเชิงกลยุทธ์หรือแผนพัฒนา
5. ปฏิบัติตามแผน
6. สรุปและประเมินผล
7. รายงานผล

เทคนิคในการนิเทศภายในสถานศึกษามีหลายรูปแบบที่สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้เอง หรือ อาศัยการช่วยเหลือจากภายนอกบางส่วน มีดังต่อไปนี้

1. การให้คำอธิบายหรือคำแนะนำ
2. การให้ผู้ที่มีความสามารถ สาธิตให้ดู
3. การปรึกษาหารือ
4. การระดมสมอง
5. การศึกษาเอกสารร่วมกัน

6. การศึกษาจากสื่อ เช่น วีดิทัศน์ ซีดี ร่วมกัน
7. การช่วยกันจัดหาสื่อที่จะช่วยให้การสอนดีขึ้น
8. การจัดทีมทำการทดลองวิธีการสอนร่วมกัน
9. การผลัดเปลี่ยนกันแสดงบทบาทสมมติตามความคิด แล้วสรุปเป็นขั้นตอน

การสอนที่ดี

1.3 กลุ่มงานกิจการและกิจกรรมนักเรียน ในส่วนกิจการนักเรียนนั้นเป็นการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียน เช่น งานทะเบียนนักเรียน ประวัตินักเรียน และงานดูแลความประพฤตินักเรียน เป็นต้น ส่วนกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นหรือสนับสนุนให้จัดขึ้นนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ จัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียน เพื่อสนองความต้องการและความสนใจ อันจะเป็นทางเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาการด้านต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมทัศนศึกษา และ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินงานกิจการและกิจกรรมนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดบริการที่ดีและเหมาะสม เสริมสร้างความถนัดและความสามารถของแต่ละคน รวมถึงส่งเสริมจรรยาบรรณอันดีงามในสังคม และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน (กิตติมา ปรีดีดิolk. 2532 : 165)

1.4 กลุ่มงานสื่อ และห้องสมุด โรงเรียนจะต้องจัดให้มีห้องสมุดหรือมุมหนังสือซึ่งเป็นแหล่งรวมวิชาการที่ ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดกว้างขวาง มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน บทบาทหน้าที่ของห้องสมุดในด้านการจัดและการบริการในสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 196-197 ; อ้างอิงจาก สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์. 2521. 56-57) มีดังนี้

1. บริการยืม-ส่งหนังสือ ได้แก่ การจัดบริการให้ยืมหนังสือ โดยกำหนดระเบียบและวิธีการไว้ให้ชัดเจนและเปิดเผยให้ผู้ใช้บริการได้รับทราบอย่างเปิดเผย
2. จัดเปิดบริการห้องสมุดตลอดวัน โดยเฉพาะก่อนเวลาเข้าห้องเรียน และหลังเลิกเรียนอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง เพื่อครูและนักเรียนจะได้มีความสะดวกในการมาใช้บริการ
3. จัดบริการเอกสารสนเทศ คือ จัดบริการตอบคำถามแก่ครู และนักเรียนโดยให้ครูและนักเรียนทราบเรื่องที่ต้องการนั้นจะค้นคว้าได้จากสิ่งพิมพ์หรือหนังสือหรือจากแหล่งข้อมูลใด
4. จัดบริการแนะแนวการอ่าน ซึ่งเป็นบริการที่บรรณารักษ์จัดให้กับนักเรียน นักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมและยกระดับการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น รวมทั้งช่วยแนะหนังสือที่แต่ละคนสนใจและเสนอหนังสือที่น่าสนใจอีกด้วย

5. จัดบริการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด เพื่อแนะนำให้นักเรียนรู้จักการใช้ห้องสมุด นำชม สาริตการใช้บัตรรายการ หรือหนังสืออ้างอิง เป็นต้น

6. จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด ซึ่งอาจทำเป็นรูปเล่มหรือจุลสารแจกจ่ายครู นักเรียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ประเภทหนังสือ วิธีการใช้บัตรรายการ และการค้นหาด้วยตนเอง

7. จัดทำรายชื่อหนังสือประกอบรายวิชาต่างๆ หนังสือใหม่ หนังสือที่มีคุณค่า และหนังสือที่ได้รับรางวัลให้ครูและนักเรียนทราบ

กลุ่มงานสื่อมีหน้าที่ในการผลิตและเก็บรักษาสื่อการสอนแต่ละชนิดที่สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้งานให้ได้ปริมาณและคุณภาพมากที่สุดโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอน (วุฒิชัย ประสารสอย. 2545 : 33-34) ดังนี้

1. เลือกสื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสอน เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกสื่อ ทำให้สามารถเลือกสื่อได้อย่างมีความหมายต่อกระบวนการเรียนรู้

2. เลือกสื่อที่เหมาะสมกับลักษณะผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถและความพร้อม ซึ่งมีความแตกต่างกัน 4 ประการ คือ

2.1 สภาพทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ

2.2 สภาพทางการศึกษา ได้แก่ การใช้ภาษา วิธีการเรียน ประสบการณ์เดิม ทักษะ

2.3 สภาพทางสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม พื้นฐานทางครอบครัว อาชีพ สภาพทางเศรษฐกิจ

2.4 สภาพทางจิตใจ ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ความสนใจ

3. เลือกสื่อโดยพิจารณาประสิทธิภาพของสื่อ ผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจองค์ประกอบของสื่อชนิดต่างๆ ว่ามีลักษณะและคุณสมบัติอย่างไร เนื่องจากสื่อแต่ละชนิดมีคุณค่าและประโยชน์ใช้สอยเฉพาะของสื่อต่างกัน

4. การเลือกสื่อโดยใช้หลักความเหมาะสม โดยดูจากบทเรียนการสอน การจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ว่าทำอย่างไรจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์การสอน

5. การเลือกสื่อโดยคำนึงถึงความถูกต้องเที่ยงตรง สื่อที่เลือกนั้นจะต้องมีเนื้อหาถูกต้อง เที่ยงตรง เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป มีความทันสมัยอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

6. การเลือกสื่อโดยยึดหลักคุณภาพ มีเทคนิคการจัดทำดี มีความประณีต มีความชัดของภาพและเสียงหรือข้อความ ก่อให้เกิดคุณค่าทางการเรียนรู้มากกว่าสื่อที่จัดทำสวยงาม

7. การเลือกสื่อโดยยึดหลักความเหมาะสมกับราคาค่าใช้จ่ายและความพยายาม ครูต้องเลือกสื่อที่จัดหาได้ จัดทำได้ จัดซื้อหรือขอยืมได้ เปรียบเทียบกับคุณค่าของสื่อ กับประโยชน์ที่ได้คุ้มกับราคา คุ้มกับการลงทุนและความพยายาม

8. การเลือกสื่อโดยยึดหลักการพิจารณาใช้สื่อประสม สื่อบางชนิดแม้จะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การสอน แต่ถ้าใช้ตามลำพังอาจทำให้บทเรียนน่าเบื่อ หรือไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ควรเลือกสื่อชนิดอื่นเข้ามาประสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น กลุ่มงานวัดผล ประเมินผลและมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน การประเมินผล หมายถึง การค้นคว้าวิจัยที่เป็นระบบเพื่อกำหนดคุณค่าหรือคุณธรรมของ สิ่งที่ต้องการ ประเมินผล และการวัดผล หมายถึง ขบวนการที่ได้มาตรฐานที่ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่ จะกำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่วัด ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณ ซึ่งก็คือ จำนวนเลข (อำนาจ เลิศขยันต์. 2542 : 3-7) ดังนั้นในการดำเนินงานใด ๆ นั้น องค์กรจะต้องมีการกำกับ ติดตามงานและประเมินผลการดำเนินงาน

ในสถานศึกษาจะต้องมีการประเมินผลในเรื่องหลักสูตร ประเมินแผน ประเมินการ ดำเนินการตามหลักสูตร และผลของการใช้หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติที่กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปใน กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (มาตรา 26) ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการ สังเกตพฤติกรรม การพิจารณาผลงานที่สะสมไว้ การฟังการนำเสนอของผู้เรียน ฯลฯ เพื่อมุ่ง ปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ที่ทุกโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ เพราะเป้าหมายหลักของโรงเรียนคือการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียน ซึ่งงาน วิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งครอบคลุม ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การนำไปใช้และการประเมินผล ดังนั้นโรงเรียนจะต้องมีการจัด กระบวนการงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. งานด้านงบประมาณ

งานด้านงบประมาณเป็นแนวทางหรือแผนการดำเนินงานการเงินในช่วงระยะเวลา หนึ่ง โดยกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในแต่ละโครงการเข้าไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้การใช้ทรัพยากร ทางด้านการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการ จำเป็น และรายรับ (ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542 : 36) หรือ เป็นแผนที่ครอบคลุมทุกๆ ขั้นตอนและลักษณะการ ปฏิบัติงานสำหรับช่วงระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดแน่นอน ดังนั้นงบประมาณจึงเป็นการแสดงออก อย่างเป็นทางการถึงนโยบายแผนงาน วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้วล่วงหน้าโดย ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร หน่วยงาน รัฐบาล (ไกรยุทธ ชีรตยาคีนันท์. 2528 : 7)

งบประมาณจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ (ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542 : 14-15)

ได้แก่

1. เงินงบประมาณ หมายถึง เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่หน่วยงานและอนุญาตให้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพันได้ตามวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเงินประมาณรายจ่าย เงินงบประมาณที่โรงเรียนได้รับเพื่อนำมาจ่ายมี 2 ลักษณะ คือ

1.1 รายจ่ายงบกลาง หมายถึง รายจ่ายที่ตั้งไว้เพื่อจัดสรรให้ส่วนราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจโดยทั่วไปเบิกจ่าย ได้แก่

- 1.1.1 เงินเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ
- 1.1.2 เงินช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้าง
- 1.1.3 เงินเลื่อนขั้น เลื่อนอันดับเงินเดือนและเงินปรับวุฒิข้าราชการ
- 1.1.4 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินและต้อนรับประมุข

ต่างประเทศ

- 1.1.5 เงินราชการลับในการรักษาความมั่นคงของประเทศ
- 1.1.6 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรักษาความมั่นคงของประเทศ
- 1.1.7 ค่าทดแทนสำหรับผู้ได้รับอันตรายในการรักษาความมั่นคงของ

ประเทศ

- 1.1.8 เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น
 - 1.1.9 เงินสมทบโครงการเงินกู้และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
- นอกเหนือจากเงินดังกล่าว อาจตั้งรายจ่ายรายการอื่น ๆ ไว้ในงบกลางตาม

ความเหมาะสมเป็นปี ๆ ไป เช่น ค่าใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาจังหวัด เป็นต้น

1.2 รายจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ได้แก่

- 1.2.1 หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ
- 1.2.2 หมวดค่าจ้างชั่วคราว
- 1.2.3 หมวดค่าตอบแทน วัสดุและวัสดุ
- 1.2.4 หมวดค่าสาธารณูปโภค
- 1.2.5 หมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดิน และสิ่งก่อสร้าง
- 1.2.6 หมวดเงินอุดหนุน
- 1.2.7 หมวดรายจ่ายอื่นๆ

2. เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินที่ทั้งปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการนอกจากเงินงบประมาณรายจ่าย เงินรายได้แผ่นดิน เงินเบิกเกินส่งคืน และเงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน ได้แก่เงินต่อไปนี้

2.1 เงินบำรุงการศึกษา

1.1 เงินบำรุงลูกเสือ

1.2 เงินบำรุงเนตรนารี

1.3 เงินบำรุงยุวกาชาด

1.4 เงินและทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคโดยมีวัตถุประสงค์

1.5 เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา

1.6 เงินภาษีหัก ณ ที่จ่าย

1.7 เงินโครงการอาหารกลางวัน

งานงบประมาณจะครอบคลุมงานตั้งแต่การจัดตั้งงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการรายงานงบประมาณ (การจัดการโรงเรียนประถมศึกษา. 2539 : 293) โดยแบ่งตามกลุ่มงานได้ดังนี้

2.1 กลุ่มงานนโยบายและแผน เป็นงานวางแผนงบประมาณว่าจะใช้เงินทำอะไรบ้าง โดยจะต้องพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ถือเป็นงานที่สร้างความมั่นใจในความครอบคลุมของกระบวนการจัดสรรทรัพยากรว่างงบประมาณที่นำไปใช้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

2.2 กลุ่มงานการงบประมาณ เป็นการปฏิบัติงานงบประมาณตามนโยบายและแผนที่กำหนดไว้ โดยเป็นการจัดสรรเงินจากงบประมาณของทางโรงเรียนที่มีอยู่

2.3 กลุ่มงานจัดหารายได้และกองทุนโรงเรียน เป็นกลุ่มงานที่รับผิดชอบในการจัดหารายได้เพิ่มเติมให้แก่โรงเรียนนอกเหนือจากเงินงบประมาณที่โรงเรียนจัดสรรไว้ เพื่อนำเงินมาใช้ในการดำเนินกิจการของโรงเรียน

กระบวนการบริหารงานงบประมาณ (ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542 : 22-24) แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยศึกษาข้อมูลการใช้เงินงบประมาณในโครงการต่างๆ ที่ผ่านมามีได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด ศึกษาและตรวจสอบการเงินและบัญชี และตรวจสอบพัสดุของโรงเรียนว่าโรงเรียนมีพร้อมหรือยัง มีสภาพพัสดุอย่างไร

2. การวางแผน โดยประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันระดมความคิดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน เพื่อจัดทำแผนการใช้เงินที่มีประสิทธิภาพ

3. การดำเนินการตามแผนและการควบคุม โดยตรวจสอบว่าได้ลงมือทำสำเร็จไปเพียงไร การจัดเก็บใช้พัสดุให้ได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และจัดให้มีการตรวจสอบภายใน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. การประเมินผล โดยแบ่งเป็นการประเมินผลก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน แล้วรายงานผลให้ที่ประชุมทราบ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อบกพร่องของปัญหาต่างๆ เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

งานการเงินของโรงเรียนนั้นประกอบไปด้วยเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ซึ่งโรงเรียนจะต้องนำงบประมาณมาจัดสรรเพื่อใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นในการบริหารงบประมาณจะต้องคำนึงถึงเป้าหมายงานที่วางไว้ โดยจะอย่างไรให้การใช้เงิน

งบประมาณมีประสิทธิภาพและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ซึ่งจะใช้การประเมินเพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น

3. งานด้านการบริหารบุคคล

งานด้านการบริหารบุคคลเป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของหน่วยงาน โดยจะต้องมีการวางแผน การจัดสรร การธำรงรักษาบุคลากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน (การจัดการโรงเรียน ประถมศึกษา. 2539 : 293) หรือ หมายถึงการจัดการทางด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้สถานศึกษามีบุคลากรที่เหมาะสมและเพียงพอกับงาน นับตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุแต่งตั้ง การทำนุบำรุง การพัฒนา จนกระทั่งถึงการให้พ้นจากงาน (ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542 : 120) ดังนั้นเมื่อพิจารณาการบริหารบุคคลในแง่กระบวนการจึงเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดแผนและความต้องการด้านบุคลากร การสรรหา การเลือกสรร การพัฒนา การโอนย้าย และการพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร (วิจิตร ศรีอำน. 2534 : 6) คำว่า บุคคลในที่นี้ หมายถึงบุคลากรทั้งสถานศึกษา นับตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุด ลงไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา กิตติมา ปรีดีติลล. (2532 : 81) ได้แบ่งบุคลากรในโรงเรียนออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. บุคลากรที่เกี่ยวกับการสอน หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ทำการสอนในวิชาต่างๆ ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หรือครูพิเศษต่าง ๆ

2. บุคลากรที่ไม่เกี่ยวกับการสอน หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่งานด้านธุรการ การปกครอง ให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ทะเบียน รวมตลอดถึงยาม คณงาน และ ภารโรงด้วย

ซึ่งสามารถแบ่งงานบริหารบุคคลตามกลุ่มงาน (กิตติมา ปรีดีติลล. 2532 : 89-121) ได้ดังนี้

3.1 กลุ่มงานการวางแผนกำลังคน สรรหา และคัดเลือก

3.1.1 การวางแผนกำลังคน เป็นการวางแผนดำเนินการเพื่อเตรียมคนให้เหมาะกับงาน เวลา และใช้คนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ นโยบาย และงานที่กำหนดไว้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนและประเมินกำลังคนที่มีอยู่ เพื่อหาความต้องการเพิ่มเติม ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์งาน กำหนดตำแหน่ง เงินเดือน และค่าจ้าง

3.1.2 การสรรหาและคัดเลือกตัวบุคคล เป็นกระบวนการเลือกสรรบุคลากร เพื่อให้ได้คนดี มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน นับตั้งแต่การรับสมัคร การประชาสัมพันธ์ การเลือกใช้ข้อสอบ การเสาะหาบุคคลจากทั้งภายในหน่วยงานเดียวกันและนอกหน่วยงาน จนถึงดำเนินการคัดเลือก

3.2 กลุ่มงานการบรรจุ แต่งตั้ง และระบบทะเบียนบุคคล เมื่อสรรหาตัวบุคคลที่เหมาะสมแล้ว บุคคลที่ได้จะต้องถูกนำมาจัดทำเกี่ยวกับงานบริหารบุคคล เช่น บรรจุแต่งตั้ง จัดทำทะเบียนประวัติ ปฐมนิเทศ และ มอบหมายงาน โดยผู้เข้าใหม่จะต้องทราบถึงการ จัดสายงานของโรงเรียน กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัด กฎเกณฑ์ต่างๆ และหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

3.3 กลุ่มงานการประเมิน การพัฒนาบุคคลและงานวิจัย การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นการประเมินค่าว่าบุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ผลดีเพียงใด โดยพิจารณาจาก ปริมาณและคุณภาพของงาน ตลอดจนคุณลักษณะส่วนตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน เพื่อนำไป พิจารณาความดี ความชอบ การพิจารณาโอน ย้าย การให้พ้นจากตำแหน่ง และการพัฒนา บุคคล ซึ่งการพัฒนาบุคคลและงานวิจัยนั้น ถือเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารงานบุคคล เพราะเมื่อได้เลือกคัดสรรคนที่มีความรู้ ความสามารถเข้าทำงานแล้ว เมื่อเวลาผ่านไป ความรู้ ต่าง ๆ ก็ลดน้อยลงไป ประกอบกับวิทยาต่าง ๆ เจริญขึ้น รวมทั้งเทคนิควิธีการทำงานได้ เปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับ เหตุการณ์ปัจจุบันและตำแหน่งหน้าที่ที่กระทำอยู่ การพัฒนาบุคลากร ได้แก่ การฝึกอบรม การ วิชาชีพ การประชุมสัมมนา เป็นต้น

ประเสริฐ เชษฐพันธ์ (2542 : 121-122) ได้เสนอกระบวนการบริหารงานบุคคล ดังนี้

1. การวางแผนกำลังคน หรือจัดอัตรากำลังคน ได้แก่ การที่จะกำหนดว่าใน โรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้ครู หรือผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนเท่าไรและจะต้องมีคุณสมบัติ อย่างไร จึงจะสามารถให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปได้
2. การสรรหาหรือการรับสมัครบุคคลเข้าทำงาน ได้แก่ การที่จะเสาะหาแหล่ง บุคคลที่มีคุณสมบัติตามต้องการที่จะใช้ปฏิบัติงาน
3. การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน หมายถึง การใช้วิธีการต่างๆ เพื่อเลือกบุคคลที่ คิดว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุด ที่จะมาปฏิบัติงานในโรงเรียน
4. การนำเข้าสู่งาน มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ต้องการให้ผู้เข้ามาใหม่ได้รู้จักกับงาน และองค์ประกอบต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้การปรับตัวของผู้เข้ามาทำงานใหม่เป็นไปได้อย่าง รวดเร็ว อันจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น
5. การประเมินบุคลากร หมายถึง การตรวจสอบและพิจารณาถึงผลงานที่ได้กระทำ ไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการที่จะปรับปรุงการทำงาน หรือเพื่อให้เป็นรากฐานในการ พิจารณาความดี ความชอบ เป็นต้น
6. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การหาวิธีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่ ได้มี ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น เช่น ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น มีวิธีการทำงานดีขึ้น
7. การตอบแทนบุคลากร หมายถึงการจัดหาสิ่งตอบแทนการทำงานของ ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นรูปวัตถุ เช่น เงิน หรือสิทธิบางอย่างก็ได้

8. การสร้างสภาพความมั่นคงในการทำงานของบุคลากร หมายถึงการกำหนดมาตรฐานต่างๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรับประกันในอาชีพให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น ความรู้สึกมั่นคงที่จะไม่ถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา การกำหนดอายุการทำงาน เป็นต้น

9. การปกครองบังคับบัญชา ผู้บริหารโรงเรียนย่อมมีหน้าที่ปกครองบุคลากรในโรงเรียนทั้งหมดโดยตำแหน่ง คำว่าการบังคับบัญชามักจะมีความหมายในเชิงใช้อำนาจบังคับให้ทำตามคำสั่งลงมา ซึ่งก็อาจจะปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่เป็นความจริง แต่ผู้บังคับบัญชาที่ดีนั้นจะพยายามใช้อำนาจภายใน เช่น ความเชื่อถือศรัทธามากกว่าอำนาจ

10. การให้พ้นจากงาน เป็นกระบวนการบริหารบุคคลขั้นสุดท้ายในการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือหมดสิทธิ์ที่จะได้รับเงินเดือน ด้วยสาเหตุหลายๆ ประการ เช่น ลาออก จ้างออก ทุพพลภาพ ตาย เกษียณอายุ หรือ การถูกให้ออก เป็นต้น

ในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้น ต้องอาศัยบุคลากรภายในสถานศึกษาทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการทำหน้าที่งานสนับสนุนต่างๆ ของโรงเรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการได้มาซึ่งครู อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และสามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นงานบริหารบุคคลจึงเป็นกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนกำลังคน สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากร จนกระทั่งพ้นจากงาน

4. งานด้านการบริหารทั่วไป

งานด้านการบริหารทั่วไปเป็นงานที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ ให้บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งถือเป็นงานพื้นฐานของระบบองค์การ ที่ทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของโรงเรียนให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 : 31) แบ่งตามกลุ่มงานได้ ดังนี้

4.1 กลุ่มงานธุรการและสารบรรณ งานธุรการ เป็นงานเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายในและงานติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้หน่วยงานด้านอื่น ๆ สามารถดำเนินงานไปได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ส่วนงานงานสารบรรณเป็นงานที่เกี่ยวกับหนังสือ นับตั้งแต่การคิด เขียน พิมพ์ จัดส่ง รวมถึงการลงทะเบียนรับเอกสาร และหนังสือราชการและนำมาเก็บเข้าที่ ค้นหา ตลอดจนหาทำลาย (กิตติมา ปรีดีดีลิก. 2532 : 133-135)

4.2 กลุ่มงานการเงินและการบัญชี เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรับและการเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาตัวเงิน และการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย ตลอดจนการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและการบัญชี (ประเสริฐ เศรษฐพันธ์. 2542 : 109) เงินค่าธรรมเนียมเงินบริจาค เงินอุดหนุนการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น โดยจะต้องตรวจสอบจำนวนเงิน ใบเสร็จ เบิกเงินและนำฝาก เก็บหลักฐานการเงินต่าง ๆ นำมาจัดทำบัญชีประเภทต่าง ๆ ตามกำหนด

4.3 กลุ่มงานพัสดุและการจัดจ้างบริการ ทำหน้าที่ในการจัดซื้อ จัดจ้าง แลกเปลี่ยน ควบคุม และจำหน่ายตามระเบียบ ด้วยความรวดเร็ว ทันเวลา มีการจัดทำทะเบียนวัสดุและ ครุภัณฑ์ให้ครบถ้วน พร้อมดำเนินการเพื่อซ่อมแซมและบำรุงพัสดุเป็นประจำ รวมทั้งการให้ยืม ครุภัณฑ์โดยจัดทำใบยืมตามแบบที่กำหนด (วินัย พัฒนรัฐ. 2540 : 128)

3.4 กลุ่มงานอาคาร สถานที่ การพัฒนาพื้นที่และสิ่งแวดล้อม เป็นงานดูแล รับผิดชอบ รักษา ซ่อมแซม อาคารเรียน อาคารประกอบไม่ให้ชำรุดเสียหาย รู้จักใช้อาคารและ สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดวางผังการปลูกดอกไม้และสิ่งปลูกสร้างในโรงเรียน พร้อมดูแลรักษาบริเวณโรงเรียนให้สะอาด จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นใน โรงเรียน (วินัย สมมิตร, สมัย รื่นสุข และ สุนทร ศรีรักษา. 2530 :150) รวมทั้งมีการประเมินผล เกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ว่าได้รับประโยชน์มากน้อยแค่ไหน โดยพิจารณาถึงความเพียงพอ ความเหมาะสม ความปลอดภัย สุขลักษณะ ระยะเวลาติดต่อใช้สอย การยืดหยุ่น ประสิทธิภาพ การประหยัด การขยายตัวและรูปร่าง เพื่อใช้เป็นเครื่องตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนา อาคารสถานที่ให้ดียิ่งขึ้นไป (กิตติมา ปรีดีดิolk. 2532 : 232)

4.4 กลุ่มงานรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน เป็นงานรักษาความปลอดภัย เกี่ยวกับบุคคล เอกสารและสถานที่ ในด้านบุคคลจะมีการตรวจสอบประวัติให้แน่ชัดก่อนรับเข้ามาทำงาน มีการรักษาความปลอดภัยให้บุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน เช่น การจัดยาม รักษาการ ณ ประตูทางเข้าออก สำหรับเอกสารจะมีการเก็บรักษาในสถานที่ปลอดภัยและจัดเวร ยามรักษาความปลอดภัย ด้านสถานที่ก็เช่นกันควรจัดให้มีเวรยามดูแลสถานที่ ติดตั้งไฟให้แสง สว่างในเวลากลางคืน และอาจดำเนินการจัดอบรมหลักสูตรการบรรเทาสาธารณภัย การ ดำเนินการต่าง ๆ ก็เพื่อสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นทั้งกับตัวบุคคลตลอดจนทรัพย์สินของ โรงเรียน (ผกา แสงสุวรรณ. 2535 : 117)

4.5 กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่เป็นสื่อกลางสัมพันธ์ ที่ช่วยสร้างความเข้าใจ อันดีระหว่างหน่วยงานภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ทำหน้าที่ต้อนรับผู้มาติดต่อกับโรงเรียน จัดทำสื่อข้อความชี้แจงเรื่องราวต่าง ๆ ในโรงเรียน หรือ ระเบียบแบบแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียน ตลอดจนนโยบายต่าง ๆ ให้องค์กรการ ผู้ปกครอง และ ชุมชนทราบ โดยอาจจะทำเป็น วารสารข่าวสาร รายงานประจำปี เป็นต้น รวมทั้งทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน สมาชิกภายในโรงเรียน และชุมชน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของโรงเรียน (วินัย สมมิตร, สมัย รื่นสุข และ สุนทร ศรีรักษา. 2530 :151)

4.6 กลุ่มงานบริการอนามัยและโภชนา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้าน อนามัยโรงเรียนและส่วนบุคคล จัดเก็บบันทึกระเบียบสุขภาพ ประสานงานการตรวจสุขภาพ ประจำปี และ ดูแลรักษาเครื่องเวชภัณฑ์ในห้องพยาบาลให้เรียบร้อย นอกจากนี้ยังรับผิดชอบ ควบคุมดูแลจัดจำหน่ายอาหารให้กับนักเรียนให้ถูกต้องตามหลักโภชนา ดูแลสถานที่ เครื่องมือ

เครื่องใช้ในการประกอบอาหารให้สะอาด เพื่อสร้างสุขลักษณะที่ดีภายในโรงเรียน (วินัย สมมิตร, สมัย รื่นสุข และ สุนทร ศรีรักษา. 2530 :154)

4.7 กลุ่มงานโครงการชุมชนสัมพันธ์ มีหน้าที่ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มาร่วมกันปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการ 2 ทาง คือ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และ การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน (ประเสริฐ เชษฐพันธ์. 2542 : 137)

งานบริหารทั่วไป มีหน้าที่สำคัญในการประสานและสนับสนุนงานด้านอื่นๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นงานอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียน โรงเรียน และบุคคลต่างๆ ที่มีการติดต่อกับทางโรงเรียนให้ได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยสุขลักษณะและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์และงานโครงการชุมชนสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

หลักการและแนวคิดในการบริหารงานโรงเรียน

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (2544 : 8-40) ได้เสนอหลักการและแนวคิดในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ตามแนวการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

1. งานวิชาการ

1.1 ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.2 มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด

1.3 มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้

1.4 มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1.5 มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการศึกษา

2. งานด้านงบประมาณ

2.1 ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน

2.2 มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัวควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้

2.3 ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นวงเงินรวมแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

3. งานด้านการบริหารบุคคล

3.1 ยึดหลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.2 ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 ยึดหลักธรรมาภิบาล

4. งานด้านการบริหารทั่วไป

4.1 ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยเขตพื้นที่ศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4.2 มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4.3 มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4.4 การบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถานสังคมอื่น

การจัดการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นประกอบด้วยงานหลัก 4 ประการ ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป ที่จะต้องดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมถึงคุณภาพที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียนด้วย

1.3 คุณลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวความคิดที่ได้รับความนิยมในการบริหารในปัจจุบัน เพราะสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกระแสที่มีความสำคัญยิ่งในปัจจุบัน (ทิพวรรณ จันทรสติชัย. 2546 : 15) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาแบ่งได้ 2 ลักษณะ (เมตต์ เมตต์การณจิต. 2540 : 55) ดังนี้

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติงานและรับผิดชอบหน้าที่โดยตรง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทุกฝ่าย (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545 : 13) ทั้งนี้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาได้
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม จะเป็นในรูปแบบของการเป็นผู้แทนจากฝ่ายต่าง ๆ เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกระดับ (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545 : 13) รวมทั้งในรูปของสมาคมผู้ปกครองนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น

การมีส่วนร่วมจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้ร่วมงานและระดับความสำคัญของงาน ประกอบกับเวลา สถานการณ์ และพฤติกรรมการทำงานของผู้ร่วมงาน แพท แอดคินสัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 14-15; แปลจาก Structuring Public Education for the New Century) ได้เสนอผู้มีความมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังนี้

1. ผู้ปกครอง
2. นักเรียน
3. ครู
4. ผู้บริหาร
5. บุคลากรที่ไม่ได้ปฏิบัติการสอน
6. คณะกรรมการเขต/คณะกรรมการที่ปรึกษาโรงเรียนในท้องถิ่น/สมาชิกสภาโรงเรียน
7. สมาชิกในชุมชน
8. สมาชิกสภาเทศบาล
9. ตัวแทนจากองค์กรชนพื้นเมือง
10. ภาคธุรกิจ
11. ตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
12. ตัวแทนการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา
13. หุ่นส่วนทางการศึกษาอื่น ๆ

ลักษณะของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (ถวิล มาตรเลียม. 2544 : 83-82) ดังนี้

1. การบริหารจะต้องเกี่ยวข้องกับคน 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มกำหนดนโยบาย และกลุ่มจัดทำแผนงาน / โครงการ ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเห็นพ้องและสอดคล้องประสานกัน
 2. การบริหารเป็นความร่วมมือ ช่วยเหลือ และประสานสัมพันธ์กันระหว่างบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน นักเรียน และชุมชน
 3. จุดเน้นของการบริหาร เน้นการทำหน้าที่หลักของโรงเรียน นั่นคือ กิจกรรมการเรียนและการสอน
 4. กลุ่มกำหนดนโยบาย ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนจะทำหน้าที่สำคัญคือ กำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ปัญหา/ความต้องการ กำหนดนโยบาย ให้ความเห็นของการในการจัดสรรงบประมาณ และประเมินผลสำเร็จของเป้าหมาย นโยบาย และการสนองตอบต่อปัญหา/ความต้องการ
 5. กลุ่ม/ทีมงานจัดทำแผนงาน/โครงการ ซึ่งปกติจะประกอบไปด้วยคณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ มีหน้าที่จัดทำแผนงาน โครงการที่สอดคล้องเป้าหมายและนโยบาย
 6. แผนงาน/โครงการที่จัดทำขึ้น จะสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการจัดสรรทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงานตามแผน
 7. การนำแผนงาน/โครงการไปปฏิบัติ และการประเมินผลโครงการ เป็นภารกิจสำคัญของทีมงานแผนงาน/โครงการ
 8. มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มนโยบายและกลุ่มแผนงาน/โครงการ
 9. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดนโยบาย การวางแผน การกำหนดงบประมาณ การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล
- ลักษณะที่สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม (ธรรมรส โชติบุญขร. 2540 : 224) มีดังนี้

1. เป็นกระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ

2. เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคล
3. ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร
4. ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับผู้ได้บังคับบัญชา
5. ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (อัจฉรา โพธิยานนท์. 2539 : 102. อ้างถึง Cohen and Uphoff. 1980 : 219-222) แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และ ตัดสินใจไปปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็น ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 50-57) ได้เสนอกระบวนการบริหารโรงเรียนแบบ 9 ร่วม ดังนี้

1. ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ผู้บริหารควรเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือ ถ้ามีความจำเป็นต้องชี้แจงให้ครูอาจารย์ได้รู้และเข้าใจ มีโอกาสซักถาม พบปะกัน อย่างใกล้ชิด และในขณะเดียวกันควรมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารหรือหัวหน้ากับ อาจารย์ทุก ๆ คน

2. ร่วมทีมงาน เปิดโอกาสในทุกคนที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกันอย่างทั่วถึง ควร แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและพัฒนาทีมงานของตนเองเพื่อรับรู้ร่วมกัน กระจายความรับผิดชอบตาม บทบาทและหน้าที่ ให้ทุกคนได้ร่วมทำงาน ช่วยทำให้เกิดความพอใจแก่สมาชิกทุกคน สร้าง ความสำเร็จของโรงเรียนและการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้าง บรรยากาศในการทำงานโดยสมาชิกทุกคนรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกถูกบังคับ สร้างความสำนึกใน หน้าที่ของตน นอกจากนี้ในการตัดสินใจควรให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สร้างการ ยอมรับและเคารพในสิทธิ์ของแต่ละบุคคล

3. ร่วมวางแผน สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน จัดโครงการและกิจกรรมร่วมกัน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสพร้อมทั้งสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณพร้อมอำนวยความสะดวกในด้านอื่น ๆ ตามความจำเป็น

4. ร่วมระดมสมอง เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมงาน อาศัย กลุ่มบุคลากรที่งานช่วยตัดสินใจในการแก้ปัญหา ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและทัศนคติที่ดี ต่อกลุ่ม รวมทั้งเป็นการรักษาบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน ลดภาวะความขัดแย้งให้น้อยลง

5. ร่วมศึกษาข้อมูล สมาชิกทุกคนควรศึกษาข้อมูล รวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริง ช่วยกันคิดและปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น

6. ร่วมวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยหลักทางสถิติ หลักการทางพฤติกรรมศาสตร์ และ ร่วมกันวิเคราะห์ทางเลือก เพื่อความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

7. ร่วมปฏิบัติการ สมาชิกทุกคนดำเนินงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับ มอบหมายจากกลุ่ม เป็นการทำงานกันเป็นทีมเพื่อแก้ปัญหาจากการวิเคราะห์ทางเลือกที่ เหมาะสม ทุกคนควรให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติงาน คือ ดำเนินการตามแผนและข้อตกลงที่ กำหนดไว้ สนองนโยบาย วัตถุประสงค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและรายงานผลตามความเป็นจริง

8. ร่วมประเมินผล ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลของการปฏิบัติงาน ให้เกิดการรับรู้ผลสำเร็จเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานต่อไป

9. ร่วมปรับปรุงและพัฒนา เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้บริหารและผู้ร่วมงานหาแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอน พฤติกรรมการบริหาร พฤติกรรมของหน่วยงานและโรงเรียน เป็นต้น นำไปปรับปรุง พัฒนาจนได้รับความพอใจ บรรลุเป้าหมาย มีความก้าวหน้าทันกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน

โกวิท พวงงาม (2543 : 189 - 191) ได้เสนอวิธีการให้กลุ่มองค์กรในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

1. การร่วมคิด

การร่วมคิดสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยร่วมกันคิดว่าภาพความสำเร็จที่ควรเกิดขึ้นในอนาคตคืออะไร โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานขององค์กร ภายใต้ทิศทางการพัฒนาประเทศของโลก การจัดให้มีกิจกรรมสร้างวิสัยทัศน์จะช่วยให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการร่วมกันปฏิบัติงานพัฒนา จะทำให้คนเห็นปัญหา เห็นความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหา และรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหา เปรียบเสมือนการตั้งปณิธานร่วมกันว่า เราต้องการให้เกิดอะไรขึ้นและจะก้าวไปสู่ความฝันตามวิสัยทัศน์ต้องทำอะไรบ้าง การร่วมคิดยุทธศาสตร์จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังความเข้มแข็งของคนในชุมชน

2. การจัดทำแผนร่วมกัน

หลังจากได้คิดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่กำหนดร่วมกันไว้แล้วนั้น จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มกันขึ้นในแผนการดำเนินงานนั้นอาจจะมีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อเป็นการปัญหาและเป็นการพัฒนาเพื่ออนาคต การวางแผนจะช่วยให้เกิดระบบการจัดการ เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มที่ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันแต่ต้น การปฏิบัติกิจกรรมตามแผนจึงจะเป็นไปได้อย่างดี

3. ร่วมปฏิบัติ

เป็นการรวมคนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นไปตามภารกิจที่ตกลงกันไว้ ในการปฏิบัติงานต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรอื่น เพื่อร่วมปฏิบัติกิจกรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ

4. ร่วมติดตามผล ประเมินผล

การติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ทราบปัญหาอุปสรรค เพื่อมาร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา ทำให้มีความเข้มแข็งและปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาขององค์กร

5. ร่วมรับประโยชน์

ผลจากการที่ทุกคน ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายไว้ ทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกัน และทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกันและทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป

กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เกิดขึ้นได้ตั้งแต่ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมติดตามผล ประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ ตลอดจนการให้ขวัญกำลังใจ โดยจะมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งผลจากการมีส่วนร่วมนี้จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

1.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมถูกนำมาใช้ในการบริหารงานองค์กรอย่างแพร่หลายมากขึ้น รวมทั้งการบริหารงานในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่ช่วยให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญทางการศึกษาอย่างน้อย 4 ประการ (อุบล เล่นวารี. 2545 : 46) คือ

1. จะทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์มากขึ้น
2. โรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนมากขึ้น
3. สังคมมีส่วนร่วมมากขึ้น
4. สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่ดี

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 9-10) เสนอประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดเพียงคนเดียว
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสามารถใช้ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่
3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543 : 39)

1. เป็นการระดมผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เพื่อร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ครู เจ้าหน้าที่และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของโรงเรียน

2. ขวัญและกำลังใจของครูดีขึ้น
3. เป็นการระดมทรัพยากรด้านการเงินและด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
4. สร้างและสนับสนุนให้เกิดผู้นำใหม่ ๆ ในทุกระดับ
5. เพิ่มปริมาณและคุณภาพการติดต่อสื่อสาร
6. สร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำให้เกิดการริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น
7. การที่ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณจึงเกิดแนวทางที่จะต้องใช้งบประมาณโดยประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด
8. เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงการศึกษา
9. ชุมชนมีส่วนร่วมและมีสิทธิในการบริหารและจัดการศึกษา
10. การบริหารและการตัดสินใจด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
11. ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและโครงการใหม่ ๆ

การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานมีความเป็นไปได้อย่างสูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย ผลดีที่จะเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาจะเกิดทั้งกับตัวคนในชุมชนโรงเรียน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือการพัฒนาประเทศชาติ (ยงยุทธ พนาสนธิ์, 2546:26-27) คือ

1. โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความเป็นจริงและความต้องการของชุมชน ทำให้ผู้จบการศึกษาสามารถกลับเข้าไปทำงานในชุมชนได้ มิได้มุ่งแต่จะเข้าไปทำงานในเขตเมืองเพียงอย่างเดียว กล่าวคือเป็นการศึกษาที่ไม่ต้องตัดขาดผู้เรียนออกจากรากฐานของชุมชน ทำให้โรงเรียนเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจกับคนในชุมชนอันจะนำไปสู่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนจากโรงเรียนไปใช้ประโยชน์ได้จริงเพราะเป็นความรู้ที่ตอบสนองต่อชุมชน
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการศึกษาเปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น และเมื่อการปกครองท้องถิ่นพัฒนาขึ้นจนถึงระดับที่มีผลต่อชีวิตของคนในชุมชนอย่างชัดเจนแล้ว คนในชุมชนจะรู้ว่าเขาเองไม่ได้เป็นเพียงผู้คอยรับผลประโยชน์จากการศึกษาและการพัฒนาเท่านั้น แต่เขาจะต้องเป็นผู้ให้ด้วย

สรุปได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนนั้นก่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียน นักเรียน ครู รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง อันจะส่งผลถึงการพัฒนาชุมชนและสังคมของประเทศ

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาไม่ใช่เรื่องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง วิโรจน์ สารรัตนะ ได้เสนอผู้ควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2546 : 285) ดังนี้

1. ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการวางแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมและประเมินผล ได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ ได้ปฏิบัติจริง เรียนรู้อย่างมีความสุข บูรณาการความรู้กับชีวิตประจำวัน
 2. ครู รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียน เป็นผู้คอยช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
 3. สถาบันผลิตครู วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เผยแพร่องค์ความรู้ ผลิตครูที่มีคุณภาพ สนับสนุนทางวิชาการ
 4. ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบาย
 5. สื่อมวลชน ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ครู พ่อแม่ และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ
 6. องค์กรอื่นๆ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดในเรื่องวิชาการ ทรัพยากร บุคลากร แหล่งเรียนรู้ต่างๆ
 7. หน่วยงานกลาง กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรฐานกลาง กระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษา ครู อาจารย์ ติดตามและประเมินผล
 8. ชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และเป็นแหล่งภูมิปัญญา
- ซึ่งสอดคล้องกับแอนโทนี่ เคลลี (Anthony Kelly. 2001 : 47) ที่กำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาว่า ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หน่วยงานรัฐ และหน่วยงานทางสังคม

การปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และนักเรียน รวมทั้งศึกษานิเทศ ผู้บริหารทุกระดับของหน่วยงานสังกัด ตลอดจนผู้แทนและผู้รู้ทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องมีความเข้าใจสาระและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกฝ่าย รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้

สอดคล้องกันกับของฝ่ายอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัลมา แฮริส (Alma Harris. 2002 : 18-19) ที่กล่าวว่าหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคือการมีส่วนร่วมซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั่นเอง

2.1 การมีส่วนร่วมของครู

ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง ดังพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตอนหนึ่งว่า “หน้าที่ครูมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้ความคิดและจิตใจเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างสรรค์บัณฑิตอนาคตของชาติบ้านเมือง” (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544 : 7) ดังนั้นการเป็นครูที่ดีหรือครูตามอุดมการณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีคุณธรรมและมีความสามารถในการปฏิบัติได้ ความรู้ทางวิชาการของครูต้องเป็นความรู้ที่จริง ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยที่ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในวิชาการให้ถ่องแท่ง่อนลงมือสอนหรือลงมือปฏิบัติ การเตรียมการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู รวมทั้งการเข้าใจปัจจัยในการเรียนของผู้เรียน เพื่อจะได้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ภาระหน้าที่ของครูมี 7 ประการ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 50-52) คือ

1. หน้าที่การสอนและเผยแพร่วิชาการ ได้แก่ รับผิดชอบการดำเนินการสอนรายวิชาให้ลุล่วงด้วยดี รวมทั้งการเผยแพร่วิชาความรู้แก่ผู้สนใจอื่น ๆ เช่น สอนวิชาต่าง ๆ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ เป็นวิทยากรเผยแพร่วิชาชีพแก่ประชาชน เป็นต้น

2. หน้าที่ให้การสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้ ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการจัดหาจัดหมวดหมู่ เก็บรักษา ซ่อมบำรุงและให้บริการเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ยานพาหนะและอื่นๆ อันเป็นการสนับสนุนและให้บริการแก่การสอนการเรียนของสถานศึกษาทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้การเรียนดังกล่าวเป็นไปโดยราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. หน้าที่การบริการและปกครองนักเรียน ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้การศึกษเพื่อให้ดำเนินชีวิตในฐานะผู้เรียนอย่างราบรื่น และรวมถึงการให้การศึกษเสริมหลักสูตร การแนะนำหรือแนะแนวทั้งด้านการศึกษา การเตรียมตัวเพื่ออาชีพและการแก้ปัญหาส่วนตัว ทั้งยังรวมถึงการจัดระบบการปกครอง ดูแลนักศึกษาให้อยู่ในระเบียบ มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดี เช่น อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว เป็นต้น

4. หน้าที่การบริหารงานวิชาการ บุคลากร และสถาบัน ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการบริหารและจัดการในหน่วยงานย่อย และหน่วยงานใหญ่ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและเรียบร้อยตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร ธุรการ และอื่นๆ ของหน่วยงานนั้น

5. หน้าที่การพัฒนาสถาบัน ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการในเรื่องที่เป็นการสร้างความเจริญก้าวหน้าเฉพาะด้าน หรือเฉพาะเรื่องให้แก่หน่วยงานโดยรวมคือ สถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นไปตามนโยบาย หรือหลักการที่ผู้บริหารสถาบันกำหนดให้

6. หน้าที่ธุรกิจและบริการทั่วไป ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการหรือกระทำการเพื่อให้ธุรกิจ และด้านบริการทั่วไปของหน่วยงานย่อย และหน่วยงานใหญ่

7. หน้าที่อื่นๆ ได้แก่ รับผิดชอบดำเนินการในหน้าที่ย่อยอื่นๆ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2545 : 6-8) ได้เสนองานของครู ดังนี้

1. ชี้นำกระบวนการเรียนรู้ ภารกิจสำคัญของครู คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยวางแผนและจัดองค์ประกอบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และประเมินความเจริญงอกงามและพัฒนาการของนักเรียน

2. ให้คำปรึกษาและการแนะแนว เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน รู้เกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านความสนใจ ความต้องการ ปัญหา อุปนิสัย เจตคติ ความเชื่อและความพอใจ ดังนั้น ครูควรใช้แหล่งและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักนักเรียนและความต้องการของเขา ทำงานใกล้ชิดกับครูแนะแนว และเรียนรู้การแนะแนวเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

3. สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งผลส่งประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก เช่น องค์กรนักเรียน ชมรมหนังสือพิมพ์ ชมรมกีฬา เป็นต้น

4. ทำงานร่วมกับครูและผู้ปกครอง ครูเป็นผู้แปลงงานของตัวเองและของโรงเรียนให้กับผู้ปกครอง โดยผ่านทางตัวเด็กในขณะที่อยู่ในโรงเรียนและอยู่ที่บ้าน เข้าร่วมอย่างกระฉับกระเฉงในการจัดการของชุมชน และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างครู-ผู้ปกครอง และกิจกรรมของชุมชน สำหรับปรับปรุงสังคม และเศรษฐกิจและการเมือง

5. หน้าที่รับผิดชอบทางวิชาชีพ ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบบางอย่างในฐานะสมาชิกของอาชีพการสอน ครูมีหน้าที่ในการปรับปรุงตัวเอง โดยธำรงรักษามาตรฐานที่สูงของความประพฤติส่วนตัวและทางวิชาชีพ และโดยการเจริญงอกงามทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน

สอดคล้องกับบทหน้าที่ของครูตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เอกรินทร์ สีมหาศาล. 2545 : 175-176) ดังนี้

1. วางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

2. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระและมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม

3. จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ใช้แหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ

4. พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ทนต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ
5. เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนครู และผู้เรียน
6. จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มี

บรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำท่ายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม

7. จัดการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์จากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

8. จัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ประสานข้อมูลระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นอกเหนือจากหน้าที่ที่กล่าวข้างต้นแล้ว ครูควรจะมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมตัดสินใจ เป็นนักพัฒนา นักปฏิบัติ และควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างกระตือรือร้น

(อุทัย บุญประเสริฐ. 2545 : 40-41) นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและบ้าน โดยครูจะทำหน้าที่การประสานงาน ให้ข้อมูลข่าวสารและสร้างความเข้าใจกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน (สุมาลี คุ่มชัยสกุล. 2544 : 17-19) ซึ่งแบ่งการทำหน้าที่ของครูและโรงเรียนได้ดังนี้

1. การทำหน้าที่ของครู

1.1 ครูต้องออกแบบกิจกรรมและวางแผนกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับใด ลักษณะใด และมากน้อยเพียงไร

1.2 ครูต้องประสานแผนและข้อมูลไปสู่ผู้ปกครองให้เกิดความชัดเจน ครูจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสาร และการจัดการที่ดี โดยผ่านสื่อที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพในลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง จะช่วยให้ครูและผู้ปกครองได้ปรับความคิด ความเข้าใจ และความคาดหวังให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

1.3 ครูต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ต้องเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้ฟังที่ดีไม่แทรกแซงบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในขณะเดียวกันต้องเป็นผู้ให้กำลังใจและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการมีส่วนร่วม

1.4 ครูต้องเป็นนักวิจัยและสามารถใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานในแต่ละบทบาททั้งในส่วนของผู้ปกครองและของตนเองเพื่อนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และเด็ก ๆ ต่อไป

2. การทำหน้าที่ของโรงเรียน โรงเรียนควรมีนโยบายและบรรยากาศที่เปิดกว้างเอื้อเพื่อและเป็นมิตรต่อผู้ปกครอง พ่อแม่ผู้ปกครองก็เป็นกลุ่มคนที่สำคัญมากอีกกลุ่มหนึ่ง เดิมโรงเรียนไม่ได้คิดว่าผู้ปกครองคือผู้มีส่วนได้เสีย หรือ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

(Stakeholders) เรามองแต่ว่า ผู้ปกครองเอาเด็กมาฝากไว้ให้ครูสอน บางโรงเรียนมีป้ายห้าม

ผู้ปกครองเข้ามาในบริเวณโรงเรียน หรือ ห้ามผู้ปกครองขึ้นบนอาคาร แต่ในการปฏิรูปการศึกษา ผู้ปกครองจะมีบทบาทในฐานะผู้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา ยิ่งผู้ปกครองรวมตัวกันได้เข้มแข็งเท่าใดก็จะมีประโยชน์กับการศึกษามากเท่านั้น (รุ่ง แก้วแดง. 2545 :187) พ่อ แม่ ผู้ปกครองควรมีบทบาทที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อผลของคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก (ปราโมทย์ อักษรหรั่ง. 2544 : 7)

ครู ถือเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งหน้าที่หลักในการดำเนินการสอน เผยแพร่วิชาการ โดยใช้แนวทางการส่งเสริมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้อง ในขณะที่เดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นต้นแบบให้แก่นักเรียนอันจะดำเนินไปทางที่เหมาะสม นอกเหนือจากงานหลักแล้ว ครูยังทำหน้าที่สำคัญในการประสานความเข้าใจระหว่างบ้านกับโรงเรียน ชุมชนกับโรงเรียน ทำให้ครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ มากมาย ดังนั้นครูในฐานะผู้เผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยตรง ควรจะมีบทบาทเป็นนักพัฒนาและโรงเรียนควรส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้ศักยภาพของครูที่มีอยู่มาร่วมพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่

2.2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

บทบาทของพ่อแม่ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ลูก เป็นบทบาทที่เด่นชัดและมีความสำคัญต่อการวางรากฐานที่มั่นคงให้แก่ชีวิตของเด็ก เป็นที่ยอมรับกันว่า พ่อแม่คือครูคนแรกของลูก นอกเหนือจากการเป็นผู้ให้ชีวิตแล้ว ยังเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูให้ลูกมีพัฒนาการที่เหมาะสมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา การอบรมของพ่อแม่มีผลต่อการเจริญเติบโต การแสดงออก บุคลิกภาพ และ ทักษะคิดของลูก เด็กเรียนรู้ทั้งจากการอบรมสั่งสอนโดยตรง การฝึกปฏิบัติ และการซึมซับจากสภาพแวดล้อม และตัวแบบที่เด็กเห็นอยู่เป็นประจำ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก เพื่อให้ลูกเติบโตเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข ตามแนวทางของการปฏิรูปการเรียนรู้ พ่อแม่ต้องมีภาระหน้าที่หลายประการได้แก่ (มุสตี กุญอินทร์. 2547 : ออนไลน์)

1. หน้าที่การจ้ดให้ลูกได้รับการศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ รวมทั้งการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว สำหรับการให้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป พ่อแม่มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกได้ศึกษาต่อตามความสามารถ ความสนใจ และ ความถนัด เพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต

2. หน้าที่ในการให้ร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ลูก บ้านและโรงเรียนควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่สามารถให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่เด็ก เช่น เครื่องเขียน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนวิชาต่างๆ หรือ ช่วยจัดหาสื่อการเรียนที่โรงเรียนจำเป็นต้องใช้

2.2 ใช้บ้านเป็นแหล่งความรู้สำหรับลูกและเพื่อนๆ ของลูก เช่น ครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำงานศิลปหัตถกรรม ก้อนุญาตให้เพื่อนๆ ของลูกมาศึกษาดูงานได้

2.3 ช่วยเป็นวิทยากรให้แก่โรงเรียนในเรื่องที่พ่อแม่มีความสามารถพิเศษ และอาสาสมัครช่วยงานต่างๆ ของโรงเรียน เช่น ช่วยสอนและช่วยซ่อมคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนศิลปะ ดนตรี ช่วยเป็นวิทยากรในเรื่องที่เด็กสนใจที่จะทำโครงการ เป็นต้น

2.4 ร่วมมือกับครูในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูกเมื่อลูกทำงานที่คลุมบอบหมาย เช่น ให้คำปรึกษาแก่ลูกเมื่อคลุมบอบหมายงานให้มาปรึกษาหารือหรือขอความรู้จากพ่อแม่ หรือให้พ่อแม่ร่วมอยู่ในกระบวนการแสวงหาความรู้ของเด็ก เป็นต้น

2.5 มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เช่น เป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 ซึ่งระบุให้มีผู้แทนผู้ปกครองเป็นกรรมการด้วย หรือช่วยทำงานของสมาคมผู้ปกครองและครู ช่วยปฏิบัติงานตามที่ โรงเรียนขอความร่วมมือ แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานบางเรื่อง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. หน้าที่ในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็ก โดยตระหนักว่า เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความสามารถต่างกันไป พ่อแม่ควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและค้นพบความถนัดของลูกได้จากการสังเกต และ ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เมื่อพบว่าลูกมีความสามารถในด้านใด ควรส่งเสริมให้มีความเก่ง ความชำนาญในด้านนั้น รวมทั้งพัฒนาปัญญาด้านอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ลูกมีความสามารถเฉพาะที่เด่นชัดของตนเอง

ในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็ก พ่อแม่ควรปฏิบัติ ดังนี้

3.1 จัดประสบการณ์ตรงให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กได้ความรู้จากสถานที่จริง เช่น พาไปเที่ยวสวนสัตว์ สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้ประสบการณ์จริงที่มีคุณค่ามหาศาล ช่วยให้เด็กรักธรรมชาติ รักแผ่นดินไทย และ เป็นการสร้างความผูกพันกับสมาชิกในครอบครัวด้วย

3.2 ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะต่างๆ ที่จำเป็น และมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ กับลูกและพูดคุยกับลูกขณะทำงาน เช่น การประกอบอาหาร การดูแลรักษาต้นไม้ เป็นต้น เด็กจะได้พัฒนาภาษา ความคิด การสังเกต และความรู้ จากการที่พ่อแม่ตั้งคำถามให้เด็กคิด พ่อแม่ควรฝึกให้ลูกสังเกตสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และตั้งคำถามกระตุ้นความคิด เพื่อให้เด็กได้ความรู้หรือต้องการหาความรู้เพิ่ม

3.3 ให้อเวลาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเรียนรู้พร้อมกับเด็ก เช่น พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือที่เด็กอ่าน สนทนาเกี่ยวกับข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

วิจารณ์ข่าวในหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์พร้อมกับลูก เพื่อช่วยให้คำแนะนำและกระตุ้นให้คิดวิเคราะห์และรู้จักเลือกรับข้อมูลที่เหมาะสม

3.4 ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้การแก้ปัญหา พ่อแม่ควรฝึกฝนให้ลูกเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาและเรียนรู้การแก้ปัญหาตั้งแต่ยังเยาว์ ทั้งปัญหาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การเรียน การทำงาน ใช้สติปัญญาแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ด้วยการฝึกหัดอบรมลูกให้กล้าเผชิญปัญหาโดยพ่อแม่ดูแลอยู่ห่างๆ ให้ลองทำ ลองหาวิธีแก้ไข ฝึกให้คิดวิเคราะห์ หาเหตุผล สะสมความมั่นใจ อดทน พากเพียร ไม่หวั่นไหว กล้าสู้ และแก้ไขปัญห ด้วยสติปัญญา

4. ให้การอบรมปณิธานให้ลูกมีคุณธรรม

การที่ลูกจะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพนั้น ย่อมมีรากฐานมาจากครอบครัว พ่อแม่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเป็นแบบอย่างให้เด็กซึมซับสิ่งที่ดีงาม การประพฤติปฏิบัติ ค่านิยม ทศนคติของพ่อแม่ล้วนส่งผลต่อชีวิตของลูก ดังนั้นผู้ปกครองควรมีหน้าที่ดังนี้

4.1 เป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่ นั้น เป็นเรื่องที่เด็กสังเกตได้จากชีวิตประจำวัน เช่น การที่พ่อแม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม แสดงความมีน้ำใจต่อเพื่อนบ้านและปฏิบัติตามแนวทางของศาสนา เป็นต้น เด็กเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบการกระทำของพ่อแม่ด้วยการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน ช่วยดูแลญาติผู้ใหญ่ ชมเชยที่เด็กทำดี เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และพร้อมที่จะเผื่อแผ่หัวใจให้แก่ผู้อื่น

4.2 สนทนา แนะนำ ตักเตือน เล่าเรื่องและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ให้เด็กรู้จักตัดสินใจหาข้อสรุป การสนทนาโดยใช้สถานการณ์และตัวอย่างที่ดีเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่เด็ก นอกจากนี้ พ่อแม่ควรให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควร และตักเตือน เพื่อป้องกันปัญหา โดยคำนึงถึงวัยและสภาพแวดล้อมของเด็ก

นอกเหนือจากบทบาทของผู้ปกครองแล้ว เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2547 : ออนไลน์) ก็มีส่วนสำคัญ ดังนี้

1. เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในสถานศึกษา การปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีจุดมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการเครือข่ายระดับโรงเรียนอาจเป็นการเลือกตั้งจากตัวแทนคณะกรรมการเครือข่ายระดับชั้นเรียน จากคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และจากสมาคมผู้ปกครองและครูเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

2. การจัดตั้งสมาคม/ชมรมผู้ปกครองและครู เพื่อเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พิจารณาแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ส่งเสริมการศึกษา การเรียนการสอนของบุตรหลาน สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งหาทุนมาพัฒนาและช่วยเหลือโรงเรียน

3. จัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำไปถือปฏิบัติ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้เข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวน 7-15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนแบ่งตามลักษณะการมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับและผู้ปฏิบัติ จำแนกได้ 4 ลักษณะ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 31-32) คือ

1. ผู้ปกครองเป็นเพียงผู้รับข่าวสาร โดยมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมปรึกษาครูและผู้ปกครอง เข้าร่วมการประชุมปรึกษากลุ่ม ได้รับจดหมายหรือจดหมายข่าว ต้อนรับครูมาเยี่ยมที่บ้าน ไปเยี่ยมโรงเรียน และร่วมกิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน
2. ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน โดยมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะเป็นผู้ปกครอง การเรียนทักษะการสอน เรียนภาษาและเรียนหลักสูตรพิเศษสำหรับผู้ปกครอง
3. ผู้ปกครองเป็นครู โดยมีส่วนร่วมในการอาสาสมัครงานบ้าน งานธุรการการพัฒนาสื่ออุปกรณ์ เป็นครูผู้ช่วย ร่วมประเมินผล และเป็นวิทยากร
4. ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมวินิจฉัยสั่งการ โดยมีส่วนร่วมในสมาคมครูผู้ปกครอง เป็นที่ปรึกษาสภาผู้ปกครอง และเป็นสมาชิกทีมการจัดการ

วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544 : 33-34 อ้างอิงจาก Morrison, 2000 : 363-364) มี 4 วิธี คือ

1. วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่น การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การร่วมทำงานธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ผู้ปกครองจะได้ผลประโยชน์ร่วมด้วยและค่อนข้างเป็นเอกเทศ
2. วิธีให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้กำลังแพร่หลาย เพราะทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา
3. วิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัว
4. วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือ การประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกับโดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวมีทั้งส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

จากการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนนั้น นอกจากลดข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้ว ยังสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพราะบางครั้งข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนเกิดจากโรงเรียนมิได้มีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นทางแก้ข้อขัดแย้งด้านนี้ที่ดีที่สุด ไม่เพียงเท่านั้น โรงเรียนต้องรักษาการให้สารสนเทศเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิรูปของโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ควรให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งช่วยได้มากเช่น การหาทุน การร่วมกิจกรรมโรงเรียน การช่วยพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน (Fontana, 1995 : 26-27)

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน (Epstein; et al. 1997 : 74-75) ดังนี้

1. การสร้างบทบาทของผู้ปกครอง โดยโรงเรียนจะให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในด้านทักษะการดูแลและการสร้างความเข้าใจในพัฒนาของเด็กและวัยรุ่น รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในบ้านที่สนับสนุนต่อพัฒนาการของนักเรียนที่เหมาะสมกับวัย
2. สร้างการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนและความก้าวหน้าของนักเรียนโดยใช้การสื่อสารที่ประสิทธิภาพระหว่างบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน
3. จัดทำโครงการอาสาสมัครจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมทำงานและจัดตารางงานโดยจัดกิจกรรมเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน
4. สร้างการเรียนรู้ที่บ้านโดยมีผู้ปกครองช่วยดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การบ้าน และ กิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น
5. สร้างการตัดสินใจร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้สนับสนุน ตลอดจนคณะกรรมการ ที่ปรึกษาของโรงเรียน และสมาคมผู้ปกครอง
6. ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการจัดหาทรัพยากรและบริการอื่น ๆ

การจัดการศึกษาไม่ใช่เพียงหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น ยังเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะสนับสนุนการบริหารงานของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดและตรงกับความต้องการของสังคม ซึ่งผู้ปกครองอาจเข้ามามีบทบาทในการเป็นอาสาสมัคร เป็นวิทยากร เป็นผู้ให้คำแนะนำ หรือเข้ามาเป็นตัวแทนผู้ปกครองเพื่อร่วมในการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนในฐานะหน่วยงานองค์กรต้องกำหนดนโยบายและการดำเนินงานที่สนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองอย่างชัดเจน และในขณะเดียวกันต้องมีการสื่อสารโดยให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมืออันดีต่อกัน

2.3 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 กำหนดให้ คณะกรรมการทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา โดยองค์ประกอบ ของคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (รุ่ง แก้วแดง. 2542 :163) ด้วยเจตนารมณ์ที่จะคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดให้โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อ รับผิดชอบการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ยกเว้นสถานศึกษาเอกชน ซึ่งมี อิสระ จึงให้มีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนเป็นของชุมชน และบริหารโดยชุมชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนเอง (รุ่ง แก้วแดง. 2542 :151)

องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบไปด้วยกรรมการซึ่งเป็นตัวแทน จากกลุ่มต่างๆ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543 : 159-160) ดังต่อไปนี้

1. ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่มีบุตรหลานหรือญาติพี่น้องที่กำลังศึกษาอยู่ใน สถานศึกษาขณะนั้น
2. ผู้แทนครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ปฏิบัติการสนับสนุนการสอน ที่ ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขณะนั้น
3. องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือสมาคม หรือ ชมรม หรือที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ที่ เป็นที่รวมของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอยู่ใน ชุมชน
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น 4 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครอง รูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา
5. ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่เคยศึกษาอยู่ในสถานศึกษามาก่อน
6. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในด้านใดด้าน หนึ่ง จนได้รับการยอมรับ ยกย่อง และเคารพนับถือจากคนในชุมชนให้เป็นผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชุมชน หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ผู้นำทางศาสนา หรือผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็น ศิลปินแห่งชาติ คนดีศรีสังคม อดีตผู้บริหารโรงเรียนที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น

คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่โดยทั่วไป (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543 : 165) ต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา
2. ให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา
3. ให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษา

4. ประสานงานระหว่างสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการต่างๆ และภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการให้บริการแก่ชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการ และการพัฒนาท้องถิ่นนั้น

5. รายงานผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อชุมชน สาธารณชน และหน่วยงานที่กำกับดูแล

6. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่

7. ให้มีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นสมควร

สอดคล้องกับ เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545 : 181) ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

2. ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

3. ให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

4. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งคณะทำงานและอนุกรรมการต่าง ๆ ที่สถานศึกษา

แต่งตั้ง

5. สนับสนุนและส่งเสริมให้การบริการด้านวิชาการของสถานศึกษา

6. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

7. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

หน้าที่การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษามี 6 ประการ (เกษม วัฒนชัย. 2546 :39 - 41) คือ

1. ถ่ายทอดเจตนารมณ์ของเจ้าของสถานศึกษาออกมาเป็นเป้าหมายการบริหารจัดการแล้วมอบให้กับฝ่ายบริหาร

2. กำหนดนโยบายเชิงบริหารแก่ฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะนโยบาย “ห้ามทำ” ส่วนฝ่ายปฏิบัติจะเป็นผู้กำหนดนโยบายเชิงปฏิบัติ

3. ติดตามและสนับสนุนการทำงานของโรงเรียน

4. ประเมินผลการบริหารจัดการทั้งการบริหารโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน

5. กำหนดการทำงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

6. รับผิดชอบต่อโรงเรียนและชุมชน

คณะกรรมการสถานศึกษา เปรียบเสมือนตัวแทนของผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน

โรงเรียน มีหน้าที่ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การร่วมตัดสินใจ การปฏิบัติงาน และการประเมินผล รวมทั้งการให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา บทบาทเหล่านี้ถือเป็นผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษานี้ ควรเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มิใช่การเข้ามาเพียงตำแหน่งเท่านั้น ทั้งนี้โรงเรียนในฐานะผู้ดำเนินการควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง รวมทั้งนำมาปฏิบัติให้เกิดผล

2.4 องค์การบริหารส่วนตำบล

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสสังคมของข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันและอนาคต จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกสถาบันในสังคม นับตั้งแต่สถาบัน ครอบครัว สถาบันศาสนา องค์เอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เข้ามาร่วมกันรับผิดชอบซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญมากถึงกับบรรจุประเด็นการจัดการศึกษาลงในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษา (พรทิพย์ อินทวิโรทัย และ อนงค์นุช ภูยานนท์. 2543 : 145) โดยมีการกำหนดบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตรา 289 ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่บำรุงรักษาประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดบทบาทของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา มาตรา 41 ระบุว่า “องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงนโยบายที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะสร้างการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในชุมชนมากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2540)

การจัดองค์กรการบริหารการศึกษา (พิณสุตา สิริธรรังศรี; และ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. 2541 : ออนไลน์) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ที่จัดการศึกษา
2. ส่วนท้องถิ่น ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานบริหารการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น บริหารงานโดยผู้บริหาร มีอาชีพ ให้มีคณะกรรมการการศึกษาของท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงาน บริหารการศึกษาส่วนกลางในพื้นที่ ตัวแทนประชาชน

ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในท้องถิ่น มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การติดตาม และควบคุมมาตรฐานการศึกษาภายในท้องถิ่นนั้น

3. สถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานอื่น ของรัฐหรือของเอกชน รวมทั้งครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน องค์กรเอกชน และสถาน ประกอบการ ที่มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่จัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 26) จำแนกได้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด การกิจที่จะต้องบริการ ให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของ รัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกัน การรกรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้น จึงมีความจำเป็น โดยรัฐให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น และ จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ ตามการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

การที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ทำได้โดยการเข้าไปเป็นตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา และทำได้โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นการประสานให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนที่โรงเรียน ในขณะที่เดียวกันควรดึงความสามารถและศักยภาพของชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในโรงเรียนมากที่สุด นอกเหนือจากนี้ องค์การบริหารสามารถจัดการศึกษาอบรมเองได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาบุคลากรขององค์การเอง

2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

แม้ปัจจุบันการศึกษาจะได้วิวัฒนาการมาสู่ระบบโรงเรียนแล้วก็ตาม ก็เชื่อว่าโรงเรียนจะไม่พึ่งพาชุมชน โรงเรียนกับชุมชนก็ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่โดยไม่เปลี่ยนแปลง (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2539 : 23) รัฐได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีบทบาทเพื่อสร้างรูปแบบการศึกษาที่หลากหลายขึ้นสำหรับบุตรหลานและคนในสังคมของตน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในวิถีชุมชนหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต่างมุ่งพัฒนาชุมชนให้เต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและลดข้อจำกัดภายในชุมชน มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของสมาชิกหรือคนที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรมสังคมเดียวกัน โดยอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่แล้วในชุมชน อันได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากร (วิชิต นันทสุวรรณ; และ จำนง แรกพิณิจ. 2547 : ออนไลน์)

1. คน ประกอบด้วย ผู้รู้หรือผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน กลุ่มหรือองค์กร และชาวบ้านทั่วไป
 2. ความรู้ ประกอบด้วยความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้จากภายนอกหรือที่เป็นภูมิปัญญาสากล
 3. ทรัพยากร ประกอบด้วยโภคทรัพย์ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ พืชและสัตว์ เป็นต้น เงินทุน และผลผลิต
- เช่นเดียวกันกันที่ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2545 : 55) ได้กล่าวว่าชุมชนคือทรัพยากรล้ำค่าของชาติและท้องถิ่น อันได้แก่

1. ภูมิปัญญา (Wisdom) ที่เกิดจากการสั่งสมกันจากประสบการณ์ของชีวิตสังคม ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม
2. ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนให้สามารถถ่ายทอดชี้แนะให้ความเห็นต่อชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ
3. แหล่งวิทยาการให้การศึกษาในชุมชน เช่น สถาบันครอบครัว ชุมชน วัด หรือสถาบันทางศาสนา ห้องสมุดประชาชน สถานีอนามัย หน่วยงานราชการที่อยู่ในพื้นที่ และสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นต้น

จากทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชนประกอบกับนโยบายของรัฐที่มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ทำให้บทบาทของสถานศึกษาแต่เดิมที่มีเพียงหน้าที่ในการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น นักวิชาการได้ เสนอรูปแบบของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้มากมาย ดังนี้

วิชิต นันทสุวรรณ และ จำนง แรกพิณิจ (2547 : ออนไลน์) ได้เสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนต่อโรงเรียน ดังนี้

1. บทบาทผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ชุมชนเข้าไปมีบทบาทในด้านนี้ผ่านทางผู้นำและผู้รู้หรือผู้ทรงภูมิปัญญา ตลอดจนประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สามารถนำมา

เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และระบบคุณค่าที่ชุมชนมีอยู่ไปสู่นักเรียน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์โดยผู้นำและผู้รู้ของชุมชนในระบบการศึกษาของโรงเรียน มักทำอย่างเป็นทางการ คนเหล่านี้จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูชาวบ้านหรือวิทยากรภายนอกหรือผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้รับมอบหมายจากโรงเรียนให้ทำหน้าที่สอนหรือถ่ายทอดความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่มีอยู่ให้แก่ นักเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จัดขึ้นภายใต้ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียน อาจมีบ้างที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากวิถีชีวิตหรือบริบทของการเรียนการสอนของครูชาวบ้านเอง นอกจากนี้ชุมชนยังได้ใช้ประเพณีและพิธีกรรมที่จัดขึ้นตามวัฏจักรของแต่ละชุมชนมาเป็นเครื่องมือดึงนักเรียนให้เข้าไปเรียนรู้ ซึ่งนับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของชุมชน

2. บทบาทการบริหารและจัดการการศึกษาในโรงเรียน บทบาทนี้ของชุมชนได้ปรากฏหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่บทบาทในด้านนี้ของชุมชนจะได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากโรงเรียน โดยอาศัยระเบียบและคำสั่งของทางราชการเข้ามารองรับ ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารและจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และโรงเรียนตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานอื่น ๆ ได้อีกตามความจำเป็น

3. บทบาทของชุมชนและรูปแบบการเชื่อมประสานการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดการศึกษาในลักษณะนี้เป็นผลมาจากความพยายามของชุมชนในการที่จะเชื่อมโยงและประสานศักยภาพหรือจุดแข็งของชุมชนและโรงเรียนเข้าด้วยกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เฉพาะชุมชนที่มีกระบวนการเรียนรู้เข้มแข็ง มีองค์กรชุมชนเพื่อจัดการทรัพยากรและเรียนรู้ร่วมกัน จนอาจถึงขั้นการเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น และชุมชนได้นำเอาความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนรูปแบบและวิธีการเรียนรู้นั้นถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลัง ซึ่งมีทั้งนักเรียน เยาวชนที่พ้นวัยเรียนและชาวบ้านทั่วไปในชุมชน ทำให้การเรียนรู้ของชุมชนเข้าไปเชื่อมประสานกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน สำหรับรูปแบบของการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดการเชื่อมประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น พอจะแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

3.1 การเชื่อมประสานจากชุมชนเข้าสู่โรงเรียน เกิดขึ้นจากการขยายผลการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องของชุมชนเข้าสู่การเรียนรู้ของเด็กในโรงเรียน

3.2 การเชื่อมประสานจากโรงเรียนเข้าสู่ชุมชน เกิดจากการขยายผลการเรียนรู้ที่โรงเรียนได้จัดให้แก่ นักเรียนออกไปสู่ชาวบ้านในชุมชน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2543 : 263-264) ได้สรุปบทบาทของชุมชนต่อการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ดังนี้

1. บทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน

2. บทบาทในการสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดการเรียนการสอน และการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่โรงเรียน

3. บทบาทในการร่วมคิดและศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน

4. บทบาทในการร่วมวางแผนโครงการ/กิจกรรม และร่วมปฏิบัติดำเนินตามโครงการ/กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ของชุมชน

5. บทบาทในการร่วมติดตามประเมินผลและปรับปรุงโครงการ/กิจกรรม

6. บทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่น ๆ แก่โรงเรียน

ดังนั้นโรงเรียนในฐานะผู้จัดการศึกษาควรมีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2542 : 7-10) ดังนี้

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่มีต่อชุมชน โดยผลกระทบดังกล่าวมีทั้งส่วนที่ช่วยให้ชุมชนมีความพร้อม มีความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษามากขึ้น

2. ศึกษาประวัติ ความเป็นมา และสภาพของชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษา จำเป็นจะต้องรู้ประวัติความเป็นมาและสภาพของชุมชนเป็นอย่างดี ควรศึกษาให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวและความคลี่คลายของเหตุการณ์ในชุมชน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างระบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. ศึกษาประวัติความเป็นมาและสภาพของสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา เพราะการรู้ประวัติความเป็นมาทำให้เข้าใจเรื่องราวในอดีตซึ่งนำมาสู่การสานต่อความสัมพันธ์กับชุมชน ช่วยให้สถานศึกษาสามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ในอดีตที่ขาดตอนไป ได้แนวทางในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีพื้นฐานมาแต่อดีต ทำให้สถานศึกษาไม่ละเลยที่จะยกย่องให้เกียรติและรักษาน้ำใจคนรุ่นเก่าที่เคยสนับสนุนงานของสถานศึกษา

4. ปรับบุคลิกภาพและการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาและผู้บริหารมักเป็นทั้งผู้นำและสัญลักษณ์ของหน่วยงาน การปรับบุคลิกภาพให้เอื้อกับการทำงานร่วมกับชุมชนย่อมช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาได้มากขึ้น

5. ปรับบุคลิกภาพและการทำงานของครู อาจารย์ และบุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้สัมผัสกับชุมชนมากที่สุด บางคนอาจเป็นทั้งบุคลากรของสถานศึกษาและเป็นสมาชิกของชุมชน การปรับบุคลิกภาพและการทำงานของคณาจารย์นี้ย่อมช่วยให้สถานศึกษาได้ทั้งผลงานที่ดี และได้รักประชาสัมพันธ์ที่ยอดเยี่ยมไปพร้อม ๆ กัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

6. ปรับปรุงวิธีการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2545 : 55-56) ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ

1. แนวทางในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สถานศึกษาต้องมีหน้าที่ร่วมกับชุมชนเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม ชักจูง ผลักดัน และบริการร่วมกับชุมชน การจัดทำหลักสูตร การจัดระบบประมาณสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียน การร่วมกิจกรรมพัฒนาการศึกษาในตำบลและให้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้ชุมชน รู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของ ต้องการที่จะพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง

2. การบริหารร่วมในการจัดการศึกษา ในการบริหารงานในโรงเรียนนั้น ชุมชนยังคิดว่าเป็นเรื่องของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ โรงเรียนยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย ในอนาคต ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาสาระ การบริหารจัดการ และการประเมินผลกรรมการ

3. การระดมทรัพยากรท้องถิ่น เป็นประเด็นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะสถานศึกษาอยู่กับชุมชนมาช้านานได้อาศัยซึ่งกันและกันมาในด้านนี้โดยตลอด แต่ในปัจจุบันพบว่ายังเอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากนัก อันเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ เวลา และความสนใจของชุมชน ดังนั้นควรสร้างแนวทางการส่งเสริมให้มีมากขึ้นคือ การทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการช่วยกัน มีจิตสำนึกในการจัดสรรทรัพยากรอย่างแท้จริง

ชุมชนถือเป็นกลุ่มคนสำคัญในการให้การสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นในด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่ รวมทั้งทรัพยากรท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนให้เกิดแก่นักเรียน ในขณะที่เดียวกันการจัดการศึกษาของโรงเรียนก็สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ ดังนั้นโรงเรียนควรดึงชุมชนเข้ามาเป็นส่วนเดียวกัน เพื่อร่วมกันจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. การสังเคราะห์งานการวิจัย

3.1 การสังเคราะห์งานวิจัย

ในการทำวิจัยนั้นผู้วิจัยอาจทำการวิจัยในหัวข้อเดียวกัน แต่ใช้กลุ่มตัวอย่างหรือวิธีการวิจัยที่แตกต่างกัน หรือทำการวิจัยในหัวข้อเรื่องที่มีตัวแปรบางตัวซ้ำกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษามาก่อนแล้ว บางครั้งผลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันหรือตัวแปรเดียวกันอาจมีทั้งสอดคล้องกันและขัดแย้งกันได้ ทำให้เกิดความสับสนว่า ผลการวิจัยเป็นอย่างไรแน่ ด้วยเหตุผลนี้นักวิจัยจึงพยายามที่จะหาวิธีการวิจัยเพื่อหาผลสรุปของผลการวิจัยในลักษณะต่างๆ จึงทำให้เกิดการสังเคราะห์งานวิจัยขึ้น

การสังเคราะห์งานวิจัย (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 1) เป็นการนำส่วนย่อยๆ มาประกอบเข้าด้วยกันจนเกิดสิ่งใหม่ขึ้น เช่น การบรรยายความรู้สึกโดยการนำคำต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกันหรือการทำงานบางอย่างจนเกิดผลสำเร็จโดยมาจากการประชุมระดมกำลังสมอง หรือการสร้างทฤษฎีใหม่โดยการเชื่อมโยงจากทฤษฎีเก่า เป็นต้น

การสังเคราะห์งานวิจัย (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2539 : 595) หมายถึง ระเบียบวิธีการศึกษาหาข้อเท็จจริงเพื่อตอบปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยการรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหานั้นหลายๆ เรื่องมาศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอข้อสรุปอย่างมีระบบให้ได้คำตอบปัญหาที่เป็นข้อยุติ การสังเคราะห์งานวิจัย

กล่าวโดยสรุปการสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การรวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน ที่อาจมีวิธีการดำเนินการวิจัยต่างกัน มาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงและนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจน ถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือได้

ในการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้สองแบบ แบบแรกเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยในฐานะเป็นงานส่วนหนึ่งของการวิจัย ถือเป็นการศึกษารายงานการวิจัยแบบที่สองเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในตัว เพื่อนำผลมาตอบปัญหาวิจัยที่เป็นข้อสรุปที่มีความลึกซึ้งและเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 34) ศิริยุภา พูลสุวรรณ (2541 : 15-16) ได้แบ่งประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยตามลักษณะของข้อมูลได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การสังเคราะห์เชิงคุณภาพ หรือ การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ เป็นการสังเคราะห์สิ่งที่ไม่สามารถจะแปลผลเป็นเชิงปริมาณได้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. การสังเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปของรายงานการวิจัยแต่ละเรื่อง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis หรือ การวิเคราะห์อภิมาน (Meta Analysis)

ขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยโดยทั่วไป ประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินงาน (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 6-7) ดังนี้

1. ระบุปัญหาที่สนใจ แล้วดำเนินการค้นหางานวิจัยมาสังเคราะห์ โดยค้นหาจากห้องสมุดและรายงานสรุปในวารสารต่างๆ
 2. คัดเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีตัวแปรหรือกลุ่มตัวอย่างคล้ายกัน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอาจมีหลากหลาย บางเล่มก็เกี่ยวข้องโดยตรง บางเล่มก็เกี่ยวข้องทางอ้อม นักสังเคราะห์ต้องอ่านงานวิจัยเหล่านั้นให้เข้าใจว่ามีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนจะสังเคราะห์มากน้อยเพียงไร
 3. การพิจารณาคุณภาพของงานวิจัย งานวิจัยในประเทศไทยที่เผยแพร่ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ของนิสิต ดังนั้น การคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพควรพิจารณาจาก
 - 3.1 ความสอดคล้องระหว่างชื่อเรื่อง ปัญหาวิจัย กรอบความคิด วัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย
 - 3.2 การให้นิยามคำศัพท์ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องและวัดได้
 - 3.3 การวัดตัวแปรดังกล่าวมีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร เครื่องมือที่ใช้มีการระบุหรือบรรยายถึงวิธีการตลอดจนลักษณะและความเชื่อถือได้หรือไม่
 - 3.4 กลุ่มตัวอย่างที่ได้มานี้ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ลำเอียง
 - 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล มีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่
 - 3.6 การนำเสนอผลสอดคล้องกับชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยหรือไม่
 4. จำนวนงานวิจัยที่มีตัวเล่มจริง ๆ มีมากน้อยเพียงไร ในบางครั้งนักสังเคราะห์งานวิจัยพิจารณาจากบทคัดย่อที่พิมพ์รวมกันไว้และอาจพบว่าม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตนต้องการจะสังเคราะห์ แต่เมื่อทำการค้นหาต้นฉบับ กลับพบว่าม้งต้นฉบับเพียง 2-3 เล่ม ทำให้ไม่สามารถจะสังเคราะห์ได้
 5. เลือกวิธีวิเคราะห์ การวิเคราะห์งานวิจัยมีหลายวิธี คือ วิธีนับคะแนนเสียง วิธีพิจารณาค่านัยสำคัญ วิธีวิเคราะห์ถ้อยความ ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับผลวิเคราะห์ในงานวิจัยนั้น ๆ
 6. การนำเสนอผลวิเคราะห์จะเสนอในรูปการเขียนบรรยายหรือเสนอด้วยคำสถิติ
 7. การแปลผลและอภิปรายผล ตลอดจนข้อเสนอแนะ
- งลักษณ์ วิรัชชัย (2539 : 596) เสนอขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัยทั่วไป 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดหัวข้อปัญหา ซึ่งต้องเป็นปัญหาที่มีการทำวิจัยแล้วอย่างน้อยสองราย เนื่องจากปัญหาการวิจัยที่มีคุณค่า น่าสนใจและเป็นปัญหาการวิจัยที่ยังไม่มีคำตอบแน่ชัดนั้น มักเป็นปัญหาที่นักวิจัยสนใจและทำการวิจัยเป็นจำนวนมาก จึงเหมาะสมต่อการสังเคราะห์งานวิจัย

2. การวิเคราะห์ปัญหา เมื่อกำหนดหัวข้อปัญหาแล้ว นักสังเคราะห์งานวิจัยต้องนิยามปัญหาให้ชัดเจน ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาให้แจ่มชัด เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแบบแผนและสมมติฐานการวิจัย

3. การเสาะค้นงานวิจัย นักสังเคราะห์งานวิจัยต้องค้นคว้า และเสาะแสวงหางานวิจัยทั้งหมดเกี่ยวกับปัญหาที่กำหนดไว้ การเสาะค้นงานวิจัยส่วนใหญ่จะหาได้จากเอกสาร เช่น รายงานการวิจัย ปรินทิพนิพนธ์ บทความย่อปรินทิพนิพนธ์ วารสาร ดัชนีค้นวารสาร ศูนย์ทรัพยากรข้อมูลทางการศึกษา เป็นต้น

4. การคัดเลือกงานวิจัย นักสังเคราะห์งานวิจัยต้องอ่าน ศึกษา และตรวจสอบงานวิจัยแต่ละเรื่องอย่างละเอียด ต้องสร้างเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัย และทำการคัดเลือกงานวิจัยที่มีคุณภาพดี มีความเที่ยงตรงภายนอกและภายในสูงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. การรวบรวมผลงานวิจัย หลังจากคัดเลือกงานวิจัยที่ใช้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการรวบรวมรายละเอียดและผลของการวิจัย โดยอาจใช้การจดบันทึก ถ่ายเอกสาร หรือกรอกแบบฟอร์มก็ได้ ทั้งนี้ นักสังเคราะห์ต้องใช้ความระมัดระวัง เก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง เชื่อถือได้ และครบถ้วนสมบูรณ์

การสังเคราะห์งานวิจัยมีหลักการและวิธีการเหมือนกับการวิจัยทั่วไป ที่ต้องกำหนดปัญหา รวบรวมข้อมูล นำผลที่ได้มาวิเคราะห์และเสนอผล เพียงอาจแตกต่างกันในรูปแบบของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งใช้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษาหลายๆ เรื่องมาทำการวิเคราะห์ โดยทำการสังเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อจัดหมวดหมู่ประเด็นข้อค้นพบและการสังเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์สรุปผล โดยผลที่ได้นั้นจะมีความถูกต้องและเชื่อถือได้

3.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์เนื้อหา (บุญธรรม กิจปริดาปริสสุทธิ์. 2540 : 128-129; อ้างอิงจาก Hayman. 1968 : 80) เป็นการวิจัยเชิงบรรยายประเภทหนึ่งที่สำคัญ เป็นการศึกษาที่มุ่งค้นหาลักษณะของการสื่อสารโดยเฉพาะ ซึ่งรวมทั้งที่เป็นเอกสารเขียนและพูด โดยการวิเคราะห์เนื้อหามีลักษณะคล้ายกับการวิเคราะห์เอกสารเพียงแต่จะมีขอบเขตแคบกว่าเพราะมุ่งวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเอกสารเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์เนื้อหา (สุภางค์ จันทวานิช. 2540 : 144) เป็นเทคนิคการวิจัยที่พยายามบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสารโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นสภาพวัตถุวิสัย เป็นการบรรยายเนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความโดยผู้วิจัยไม่มีอคติหรือความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน และต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี

การวิเคราะห์เนื้อหา (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2539 : 597) เป็นการบรรยายสรุปผลการสังเคราะห์ผลการวิจัย โดยนักสังเคราะห์สรุปประเด็นหลักของผลการวิจัยแต่ละเรื่อง และบรรยายให้เห็นความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างผลการวิจัยเหล่านั้น ทั้งนี้ นักสังเคราะห์

ต้องบรรยายสรุปด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงและไม่ผนวกความคิดเห็นของตนเองในการวิเคราะห์

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นการบรรยายสรุปผลการวิจัยอย่างเป็นระบบในเชิงเนื้อหาให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความขัดแย้งของผลการวิจัย โดยจะต้องวิเคราะห์ด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงและมีอคติ

ประเภทและขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหา มีการจำแนกหลายประเภท ดังนี้

คริฟเพนดอร์ฟ (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 10-11 ; อ้างอิงจาก Krippendorff. 1980)

เสนอการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 6 ประเภท คือ

1. วิเคราะห์เนื้อหาแบบ โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่มุ่งวิเคราะห์ว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง มีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการแปลงรูปแบบออกมาในรูปความสัมพันธ์อื่นได้บ้างหรือไม่
2. วิเคราะห์เพื่อหามาตรฐาน เป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินคุณค่าของสาระเนื้อหาว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงไร หรือเพื่อการวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสาระแตกต่างไปจากมาตรฐานมากน้อยเพียงใด
3. วิเคราะห์เนื้อหาดัชนีบางอย่าง เช่น ความถี่ของคำ สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นแรงจูงใจของผู้เขียน หรือหาดัชนีเพื่อชี้ให้เห็นความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจต่อเหตุการณ์บางอย่าง
4. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากลุ่มคำแบบต่างๆ เช่น การอ้างอิงถึงนายกรัฐมนตรี อาจทำได้โดยใช้ตำแหน่ง ยุค ปี สถานที่ ชื่อ เป็นต้น
5. การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาความหมาย เช่น การสรุปประเด็น การหาสาเหตุและผลการอธิบายพฤติกรรม
6. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากระบวนการภายใน เช่น การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนในแต่ละพื้นที่ต่อการทำนุบำรุงสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ของตน

นิศา ชูโต (2545 : 212) แบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ความหมายทางภาษาโดยตรงของตัวบทและเนื้อในของบท
2. วิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึก หรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ ซึ่งจะรวมการตีความและนัยทางบริบทของภาษาและผู้ใช้ภาษาไว้ด้วย

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545 : 300) ได้เสนอตัวแปรการวิเคราะห์เนื้อหา 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะการพิมพ์ ได้แก่ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า คุณภาพการพิมพ์ หน่วยงานต้นสังกัดและประวัติผู้วิจัย
2. ตัวแปรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ ได้แก่ ประเภททฤษฎีที่ใช้การตั้งสมมติฐานวิจัย ลักษณะกรอบความคิดในการวิจัย ความลึกซึ้งของปัญหาวิจัย จำนวนเอกสารอ้างอิง จำนวน

เอกสารอ้างอิงเฉพาะส่วนที่เป็นงานวิจัยทันสมัย ประเภทของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรเกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่ ประเภทและขนาดกลุ่มตัวอย่าง ประเภทและความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ลักษณะแบบแผนการวิจัย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน ระยะเวลาการทดลอง ลักษณะผู้ทำการทดลอง ประเภทสถิติที่ใช้ วิเคราะห์ที่ใช้ การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นงานของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีองค์ประกอบ (อุทุมพร จามรمان. 2531 : 11) ดังนี้

1. เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ เนื้อหาในที่นี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปเอกสาร สิ่งพิมพ์เสมอไป อยู่ในรูปอื่นก็ได้ เช่น รูปภาพ การ์ตูน ละคร เพลง การโฆษณา ภาพยนตร์ บทคำพูด คำกล่าว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ การสนทนา

2. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปข้อมูล เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน และเพื่อหารูปแบบและความสัมพันธ์ภายนอก

3. หน่วยในการวิเคราะห์ ผู้วิเคราะห์จะต้องมีความกระจ่างในเรื่องหน่วยการวิเคราะห์ว่าเป็นหน่วยใด โดยในการสร้างหน่วยนั้นอาจทำได้จากการพิจารณาลักษณะต่างๆ ไปทางกายภาพ เช่น จำนวนเล่มของรายงาน ฉบับ แผ่น เป็นต้น จากการพิจารณาภาษา ได้แก่ การเน้นคำ หัวข้อข่าว จากการพิจารณาอ้างอิง เช่น จากวัตถุ เหตุการณ์ บุคคล เป็นต้น จากการพิจารณาโครงสร้าง ได้แก่ ทางด้านความรู้สึก ภาษาและความหมาย และจากการพิจารณาความหมาย เช่น เป็นการขอร้องหรือบังคับหรือให้ เป็นต้น โดยปกติหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

3.1 หน่วยจากการสุ่ม ได้มาจากการสังเกต หรือ การสัมผัส แต่ละหน่วยนั้นมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เช่น ประโยคแต่ละประโยคถือเป็น 1 หน่วย

3.2 หน่วยจากการบันทึก เป็นการจัดกระทำข้อมูลจากการสุ่ม มาย่อยเป็นกลุ่มเป็นพวก

3.3 หน่วยจากเนื้อหา เป็นการรวบรวมหน่วยจากการบันทึกมาจัดกลุ่มอีกทีหนึ่ง

4. การสุ่มตัวอย่างและประชากร การวิเคราะห์เอกสารจะต้องเกี่ยวข้องกับปริมาณของสิ่งที่นำมาวิเคราะห์จำนวนมาก ดังนั้นนักวิเคราะห์จะต้องรู้จักการสุ่มเอกสารออกมาวิเคราะห์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถจำแนกสิ่งที่เกี่ยวข้องที่จะวิเคราะห์ออกจากสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง จากนั้นทำการสุ่มเนื้อหาสาระสิ่งที่จะวิเคราะห์ออกมาเท่าที่เวลาและงบประมาณอำนวยให้

การสังเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 13-15) ดังนี้

1. การแปลภาษาเป็นข้อมูล การแปลภาษาเป็นข้อมูลจะทำให้เมื่อผู้วิเคราะห์จับประเด็นที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาได้ชัดเจน แล้วแยกเนื้อหาสาระออกเป็นส่วนย่อย ได้แก่

1.1 แยกเป็นกลุ่มเนื้อหาหรือตัวแปร

1.2 แยกเป็นสาย เช่น แยกตามเนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต นำมาจัดเรียงบนเส้นเดียวกัน

1.3 แยกเป็นวงกลมย่อย โดยนำเนื้อหาสาระมาจัดพวกเข้าด้วยกันเป็นวงๆ

1.4 แยกตามมิติ (มิติเดียวหรือมากกว่าหนึ่งมิติ) เช่น จัดกลุ่มตัวแปรตามบุคลิกของคน 5 แบบ ก็จะได้ 5 มิติ

1.5 จัดทำเป็นกิ่งด้านของต้นไม้ ซึ่งได้แก่การจัดทำเป็นระเบียบแยกย่อยเป็นสายๆ เหมือนรากต้นไม้ เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือญาติ

2. การแปลงข้อมูลเป็นตัวเลข หลังจากที่เราวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยแล้ว ควรแปลงข้อมูลจากส่วนย่อยเป็นตัวเลข ซึ่งสามารถทำได้ 2 แบบ คือ แปลเป็นจำนวน (ความถี่) กับ แปลเป็นค่าหรือคะแนน จากนั้นหาความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องของเหตุการณ์ หรือแปลงคุณลักษณะบางอย่างออกมาเป็นจำนวนเลขหรือเป็นค่า

การวิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540 : 128 ; อ้างอิงจาก Hayman. 1968 : 80-81) ดังนี้

1. กำหนดหน่วยวิเคราะห์ เมื่อเลือกเอกสาร หนังสือที่จะวิเคราะห์ได้แล้ว ขั้นแรกต้องกำหนดหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ให้ชัดเจนว่าจะใช้หน่วยอะไรเป็นตัวกำหนดนับ เช่น กำหนดหน่วยเป็นคำๆ เดียว เป็นวลี เป็นประโยคสมบูรณ์ เป็นย่อหน้าหรือเป็นบทความ 1 บท เป็นต้น แต่ละหน่วยวิเคราะห์จะต้องกำหนดให้แน่นอน ชัดเจน และบอกลักษณะให้สามารถวัดได้ด้วย

2. นับความถี่ จดนับความถี่ของเนื้อหาเป็นจำนวนหน่วยวิเคราะห์จำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ต้องการ

3. ระบุทิศทางและปริมาณ เช่น ไม่ชอบใจ ชอบ หรือเฉย ๆ หรือเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ ไม่น่าสนใจ หรือ เฉยๆ ส่วนปริมาณ หมายถึง ปริมาณความมากน้อยของทิศทาง เช่น ชอบมาก ชอบน้อย ไม่ชอบเลย เป็นต้น

4. แจกแจงความถี่ โดยแยกเป็นรายประเภท ทำให้เห็นว่าเนื้อหาที่ชอบมากที่สุด ไม่ชอบเลยเป็นจำนวนเท่าใด

5. การสุ่มตัวอย่าง ถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการวิเคราะห์เพราะหน่วยการวิเคราะห์ที่กำหนดต้องเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมด เพื่อผลที่ได้จะสรุปอ้างอิงผลการวิเคราะห์ทั้งหมด การสุ่มเนื้อหาวิเคราะห์จึงต้องทำอย่างระมัดระวัง

6. การสร้างเครื่องมือบันทึก จัดทำแบบฟอร์มสำหรับใช้จดบันทึกผลการวิเคราะห์ ต้องจัดทำแบบฟอร์มและจดบันทึกอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้ถูกต้องและน่าเชื่อถือมากที่สุด

นิตา ชูโต (2545 : 213-215) เสนอกระบวนการสร้างรหัสและการวิเคราะห์เนื้อหาดังนี้

1. การกำหนดหน่วยวิเคราะห์ เช่น คำ พยางค์ ประโยค บรรทัด ย่อหน้า แก่นของเรื่อง เป็นต้น โดยนักวิจัยจะต้องรู้จักข้อมูลเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และ/หรือ เจตคติทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนความเชื่อถือได้ของข้อมูลต่างๆ
 2. การพัฒนารหัสและเกณฑ์หัวข้อเรื่อง ในการจัดแยกแยะวิเคราะห์ การพัฒนารหัสและสร้างเกณฑ์ควรทำเมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว ค่อยๆ อ่าน สร้างพัฒนารหัสจากข้อมูลสนามหรือใช้เกณฑ์ที่ได้จากแนวคิดทฤษฎี หรือสมมติฐานชั่วคราวมาผสมผสานร่วมกัน ประเภทของรหัสสามารถแยกได้ตั้งแต่ รหัสเกี่ยวกับบุคคล เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนถึงรหัสเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของต่างๆ
 3. การลงรหัสจะจัดทำด้วยมือหรือคอมพิวเตอร์ก็ได้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการลดขนาดของข้อมูลเป็นหน่วยการวิเคราะห์ที่ใหญ่ขึ้นจนเกิดความเข้าใจ และสามารถสร้างข้อสรุปที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือ แยกเรื่องที่แตกต่างออกจากกันเพื่อความเชื่อถือได้ของข้อมูล
 4. การเขียนข้อสรุปย่อยๆ คือ การสรุปความคิดเกี่ยวกับรหัสและความสัมพันธ์ของรหัสต่างๆ มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วจึงจะสังเคราะห์รวบรวมข้อสรุปย่อย ๆ จากเฉพาะไปสู่ผลสรุปรวมได้
 5. สร้างบทสรุปและยืนยันผลสรุป
- การวิเคราะห์เนื้อหาหมักก้องกับผู้วิเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ เห็นได้จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเดียวกัน แต่คำตอบแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจมาจากความคลาดเคลื่อนหลายอย่าง เช่น ลักษณะและความสามารถของผู้วิเคราะห์ ความสมบูรณ์ของข้อมูล การสุ่มข้อมูลมาวิเคราะห์ วิธีการวิเคราะห์ และการจัดทำรายงาน ดังนั้น อุทุมพร จามรมาน (2531 : 14-15) ได้เสนอความเชื่อถือได้ของผลวิเคราะห์เนื้อหาโดยจำแนกได้ดังนี้
1. ความเที่ยง (Reliability) ของผลการวิเคราะห์ 3 อย่าง ดังนี้
 - 1.1 ความคงที่ แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากผู้วิเคราะห์มีความไม่แน่นอนในการพิจารณา วิเคราะห์ และสรุปความหมาย การตรวจสอบความคงที่ทำได้โดยการวิเคราะห์ซ้ำแล้วเปรียบเทียบผลวิเคราะห์ทั้งสองครั้งว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกัน
 - 1.2 ความเหมือนเดิม แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากความไม่คงเส้นคงวาของผู้วิเคราะห์แต่ละคน และความไม่สอดคล้องของผลวิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์หลายคน เช่น ผู้วิเคราะห์ให้รหัสแตกต่างออกไปทั้งๆ ที่เป็นเรื่องเดียวกัน หรือผู้วิเคราะห์สองคนแปลเนื้อหาต่างกัน การตรวจสอบความเที่ยงแบบนี้ทำได้โดยการตรวจสอบทุกขั้นตอน
 - 1.3 ความแม่นยำ แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากความไม่คงเส้นคงวาของผู้วิเคราะห์แต่ละคน ความไม่สอดคล้องของผลวิเคราะห์ของผู้วิเคราะห์ด้วยตนเองและผลการวิเคราะห์แตกต่างจากมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่ยอมรับกัน วิธีตรวจสอบความเที่ยงแบบนี้ คือ การตรวจสอบเกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานทุกๆ ขั้นตอน

2. ความตรง (Validity) ของผลวิเคราะห์เนื้อหาว่าสอดคล้องกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

2.1 ความตรงที่เกี่ยวกับข้อมูล หมายถึงข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด หรืออีกนัยหนึ่งคือ นำเนื้อหาที่ถูกต้องมาวิเคราะห์หรือไม่

2.2 ความตรงตามความหมาย หมายถึงการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มเนื้อหา ให้คำจำกัดความของคำตรงตามความหมายหรือไม่ วิธีการตรวจสอบความตรงแบบนี้ทำได้โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นมาตรวจสอบ

2.3 ความตรงตามการสุ่ม ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเอกสารสิ่งพิมพ์ เนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์มีปริมาณมาก จำเป็นต้องมีการสุ่มออกมาก ดังนั้นการสุ่มจึงมีความสำคัญมาก การระบุประชากรของเนื้อหาจึงมีความจำเป็น การอธิบายการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ลำเอียงจึงเป็นวิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบความตรง

2.4 ความตรงตามวิธีการ ผลการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการ 2 อย่าง น่าจะให้ผลวิเคราะห์ออกมาเหมือนกัน

2.5 ความตรงตามทฤษฎี ผลการวิเคราะห์น่าจะสอดคล้องกับทฤษฎี หลักการ หรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย เริ่มจากการกำหนดหน่วยวิเคราะห์จากการจำแนกประเภทของข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อสรุปผล โดยจะต้องคำนึงถึงความเที่ยงและความตรงในการวิเคราะห์ รวมทั้งความเป็นกลางของผู้ทำการวิจัย

3.3 การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-Analysis)

การวิเคราะห์อภิมานเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนมาก เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีแก่นสาร น่าเชื่อถือได้ และให้ได้ข้อค้นพบใหม่ที่จะทำให้ผู้ใช้ผลการวิจัยมีความมั่นใจยิ่งขึ้นกว่าการใช้ผลการวิจัยจากงานเพียงบางเรื่องเท่านั้น ในการวิเคราะห์อภิมานสามารถทำได้กับงานวิจัยเชิงการศึกษาความสัมพันธ์ (Correlational Research) และ งานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เท่านั้น โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณที่อาศัยค่าตัวเลข และวิธีการทางสถิติเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อคำนวณผลการวิจัยออกมาให้เห็นได้อย่างเด่นชัด (สุพรรณ สุกลมลันต์. 2547 : ออนไลน์)

การวิเคราะห์อภิมาน หมายถึง การบูรณาการข้อค้นพบจากงานวิจัยเชิงประจักษ์หลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อความรู้หรือข้อสรุปภาพรวมที่แสดงถึงสภาวะปัจจุบันของข้อค้นพบในปัญหานั้น โดยการประยุกต์ใช้ หลักการออกแบบวิจัย อันประกอบด้วย ส่วนของการระบุประชากรเป้าหมาย และการเลือกตัวอย่างประชากรของงานวิจัย การวัดตัวแปรจากรายงานการวิจัย และการระบบ และผลการสังเคราะห์นั้นสามารถอธิบายได้ชัดเจนด้วยดัชนีเชิงประมาณ (สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. 2547 : ออนไลน์)

อันเตอร์ และชมิท (ดุษฎี โยเหลา. 2547 : 2 ; อ้างอิงจาก Hunter, J.E. and Schmidt, F.L. 1992) ให้ความหมายของการวิเคราะห์ห่อภิมาณว่าหมายถึง การสังเคราะห์ผลทางสถิติของงานวิจัยเพื่อประมาณค่าที่แท้จริงของขนาดอิทธิพล โดยใช้การปรับแก้ความคลาดเคลื่อนต่างๆ เช่น ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม ความคลาดเคลื่อนจากความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ เป็นต้น

การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2545 : 3) หมายถึง การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณแบบหนึ่ง ที่นักวิจัยนำงานวิจัยซึ่งศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันจำนวนหลายเรื่อง มาศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่มีความกว้างขวางลุ่มลึกกว่าผลงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แต่ละเรื่อง ข้อมูลสำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยประกอบด้วยข้อมูลสองส่วน ส่วนแรกเป็นข้อมูลจากผลการวิจัยในแต่ละเรื่อง วัดในรูปดัชนีมาตรฐาน ได้แก่ ดัชนีขนาดอิทธิพล และดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ข้อมูลส่วนที่สองเป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

Glass และคณะ (Glass and Others, 1981 : 21-24) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของการวิเคราะห์ห่อภิมาณดังนี้

1. การวิเคราะห์ห่อภิมาณเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพราะเป็นการวิจัยที่อาศัยตัวเลขและวิธีการสถิติที่ใช้กันทั่วไป สำหรับการรวบรวมข้อมูลและการสกัดผลการวิจัยออกมาจากงานวิจัยจำนวนมาก
2. การวิเคราะห์ห่อภิมาณเป็นการวิจัยที่ไม่ได้ตัดสินคุณค่าของผลการวิจัยที่นำมาทำการวิจัยในเชิงของคุณภาพก่อน กล่าวคือ ผลการวิจัยที่นำมาทำการวิจัยนั้นไม่ต้องมีการคัดเลือกโดยเกณฑ์ที่สร้างขึ้นก่อนว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพดีตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ เพราะเชื่อว่างานวิจัยที่ไม่มีความสมบูรณ์หรือถูกต้องบ้างดังกล่าวแล้ว มีคุณค่าบางอย่างที่สามารถนำมาทำการ วิเคราะห์ห่อภิมาณได้ แต่ความบกพร่องต่าง ๆ เหล่านี้จะนำมาพิจารณาในภายหลัง
3. การวิเคราะห์ห่อภิมาณมุ่งแสวงหาข้อสรุปทั่วไปจากงานวิจัยจำนวนมาก ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องมีลักษณะที่เหมือนกันทุกด้าน เพราะไม่สามารถหางานวิจัยในลักษณะดังกล่าวได้ เลือกงานวิจัยที่เหมือนกันในบางด้านเท่านั้น และดำเนินการวิจัยที่คล้ายคลึงกันกับการวิจัยเชิงสำรวจมากกว่าการวิจัยแบบอื่น

สรุปได้ว่าการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ หมายถึง การรวบรวมงานวิจัยที่มีปัญหาหรือกลุ่มตัวแปรเดียวกัน ที่เป็นงานวิจัยเชิงทดลองหรือเชิงสหสัมพันธ์ แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติในการประเมินหาค่าดัชนีมาตรฐาน ซึ่งหมายถึงค่าดัชนีขนาดอิทธิพล เพื่อหาขนาดอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีต่อตัวแปรตาม และดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งผลสรุปที่ได้นั้นมีความถูกต้องและเชื่อถือได้

หลักการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

ในการวิเคราะห์ห่อภิมานนั้นจะต้องคำนึงถึงประเด็นสำคัญ 4 ประการ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2545 : 298-302) ดังนี้

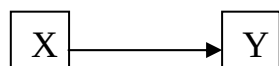
1. งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ต้องเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน แต่งานวิจัยอาจจะใช้แบบแผนการวิจัยต่างกัน เครื่องมือวัดต่างกัน กลุ่มตัวอย่างต่างกัน วิธีการวิเคราะห์ต่างกัน ดังนั้นหากนักวิจัยกำหนดนิยามตัวแปรให้มีขอบเขตและลักษณะเฉพาะเจาะจงจะมีงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์เป็นจำนวนไม่มากนัก เพราะการให้คำนิยามตัวแปรที่มีขอบเขตแคบมากจะได้งานวิจัยมาศึกษาจำนวนน้อย และการสรุปผลไม่ค่อยกว้างขวาง แต่ถ้านักวิจัยให้คำนิยามหลวมๆ มีขอบเขตกว้างขวางมากเกินไป จะได้งานวิจัยมาสังเคราะห์จำนวนมาก และผลการวิจัยมีความหลากหลาย

2. ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมาน ประกอบด้วย ผลการวิจัยจากงานแต่ละเรื่อง และคุณลักษณะงานวิจัย เนื่องจากงานวิจัยแต่ละเรื่องศึกษาตัวแปรต่างกัน หรือแม้จะศึกษาตัวแปรเหมือนกันแต่ก็อาจใช้เครื่องมือวัดต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่องจึงไม่อยู่ในสเกลเดียวกัน ต้องทำให้อยู่ในรูปดัชนีมาตรฐาน (Standard indices)

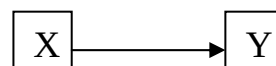
3. หน่วยการวิเคราะห์มีข้อมูลเป็นรายงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลผลการวิจัย และข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะงานวิจัย ข้อมูลผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่องจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ห่อภิมานในรูปของดัชนีมาตรฐาน คือ ขนาดอิทธิพลหรือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ลักษณะเฉพาะของผลการวิเคราะห์ห่อภิมานมีขอบข่ายองค์ความรู้กว้างขวาง ลึกซึ้งมากกว่าองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ข้อเท็จจริงประเด็นนี้แสดงให้เห็นได้โดยโมเดลการวิเคราะห์ห่อภิมานเปรียบเทียบกับกรวิจัยทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบโมเดลการวิเคราะห์ห่อภิมานกับการวิเคราะห์ห่อระดับหรือการวิเคราะห์แบบโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น จะเห็นว่ามีความคล้ายกันดังแสดงภาพในภาพประกอบต่อไป

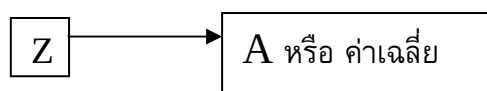
การวิเคราะห์พหุระดับทั่วไป
ระดับจุลภาค (micro level)

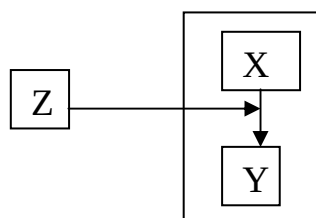
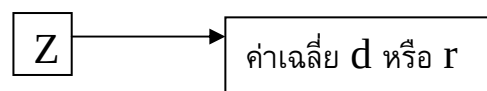
การวิเคราะห์ห่อภิมาน
ผลการวิจัยจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง

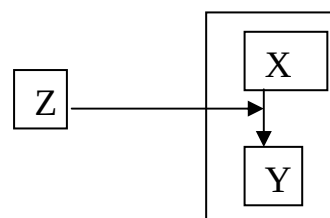
ระดับมหภาค (macro level)

การวิเคราะห์ห่อภิมาน

B

d หรือ r

ภาพประกอบที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะการวิเคราะห์พหุระดับและการวิเคราะห์ห่อภิมาน

ตามภาพจะเห็นว่าการวิเคราะห์ในระดับจุลภาคของการวิเคราะห์พหุระดับ เป็นการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง X กับ Y มีหน่วยการวิเคราะห์เป็นระดับบุคคล ในที่นี้สมมติว่าเป็นระดับนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน การวิเคราะห์จะต้องวิเคราะห์ทีละชั้นเรียนเป็นรายชั้น จะได้ค่าเฉลี่ยของตัวแปร Y ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่าตัวคงค่า A เป็นรายชั้นเรียน และได้ค่าขนาดอิทธิพลของ X ที่มีต่อ Y ในรูปสัมประสิทธิ์การถดถอย B สำหรับการวิเคราะห์ในระดับมหภาคของการวิเคราะห์พหุระดับ เป็นการวิเคราะห์ว่าตัวแปร Z ที่วัดในระดับชั้นเรียนมีผลต่อค่า A และ B อย่างไร และอาจมีการวิเคราะห์ต่อในระดับโรงเรียนขึ้นไปอีกระดับหนึ่งเป็นระดับที่สาม ซึ่งไม่ได้แสดงไว้ในภาพ ในการวิเคราะห์ห่อภิมานก็เช่นเดียวกัน งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง X กับ Y ซึ่งจะได้ผลการวิจัยออกมาในรูปขนาดอิทธิพล (d) หรือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ซึ่งนักวิจัยที่ทำการวิเคราะห์ห่อภิมานมาศึกษาวิเคราะห์ต่อว่ามีความแตกต่างกันเนื่องจากตัวแปรปรับ Z อะไรบ้าง ผลการวิเคราะห์ห่อภิมานนอกจากจะตอบคำถามในภาพรวมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง X กับ Y แล้วยังสามารถตอบคำถามได้ว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขใด

ในการวิเคราะห์ห่อภิมาน ผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงทดลองจะถูกเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของค่าขนาดอิทธิพลทั้งหมด ในกรณีที่รายงานวิจัยนั้นไม่รายงานค่าสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่รายงานค่าสถิติที่

เป็นผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ เช่นค่าสถิติ z หรือค่าสถิติ t หรือค่าสถิติ F ใด ๆ ก็สามารถนำมาคำนวณหาดัชนีมาตรฐานได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2539 : 569-571) มีดังนี้

1. ขนาดอิทธิพล (effect sizes หรือ effect magnitudes) หรือผลต่างมาตรฐานของค่าเฉลี่ย ซึ่งเป็นดัชนีสำหรับการวิจัยประเภททดลอง มีค่าเท่ากับอัตราส่วนระหว่างผลต่างของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม นั่นคือเมื่อ d เป็นขนาดอิทธิพล s คือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\overline{Y}_E$ และ $\overline{Y}_C$ เป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ

$$\text{ขนาดอิทธิพล} = d = \frac{\overline{Y}_E - \overline{Y}_C}{s}$$

วิธีการคำนวณค่าขนาดอิทธิพลในปัจจุบันแตกต่างกันเป็น 2 แบบ แบบแรกตามวิธีของ กลาส (Glass) ใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกลุ่มควบคุม

$$\text{ขนาดอิทธิพล} = d = \frac{\overline{X}_e - \overline{X}_c}{s_c}$$

เมื่อ	d	คือ	ขนาดของอิทธิพลของงานวิจัยแต่ละเรื่อง
	$\overline{X}_e$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
	$\overline{X}_c$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
	s_c	คือ	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มควบคุม

ส่วนแบบที่สองตามวิธีของ ฮันเตอร์ (Hunter) และเฮดจ์ (Hedges) ใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม

$$\text{ขนาดอิทธิพล} = d = \frac{\overline{X}_E - \overline{X}_C}{s_{pooled}}$$

$$\text{โดยที่ } s_{pooled} = \sqrt{\frac{(N_E - 1)(S_E)^2 + (N_C - 1)(S_C)^2}{N_E + N_C - 2}}$$

เมื่อ N_E, N_C = ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลอง, กลุ่มควบคุม
 S_E, S_C = SD. กลุ่มทดลอง, กลุ่มควบคุม

จากค่าขนาดอิทธิพลที่คำนวณได้จากวิธีทั้งสองแตกต่างกันเล็กน้อย และมีความสัมพันธ์กันดังนี้

$$d_{Glass} = d_H \sqrt{\frac{1+v^2}{2}}$$

$$\text{เมื่อ } v = s_E / s_C$$

ขนาดอิทธิพลนี้เป็นดัชนีมาตรฐานที่บอกให้ทราบว่ากลุ่มทดลองซึ่งได้รับอิทธิพลจากการให้ตัวแปรมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมเป็นกี่เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขนาดอิทธิพลเป็นตัวแปรต่อเนื่อง มีค่าได้ทั้งบวกและลบ เมื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนจะได้

$$\begin{aligned}\text{ค่าเฉลี่ย} &= \bar{d} = \frac{\sum N_i d_i}{\sum N_i} \\ \text{ความแปรปรวน} &= s_d^2 = \frac{\sum n_i (d_i - \bar{d})^2}{\sum N_i} \\ &\approx \sum (d_i - \bar{d})^2 / k\end{aligned}$$

เมื่อ k = จำนวนงานวิจัย หรือจำนวนครั้งของการทดลอง

การคำนวณค่าขนาดอิทธิพล จากงานวิจัยเชิงทดลองโดยคำนวณจากค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สูตรของกลาส (ศิริยุภา พูลสุวรรณ. 2530 : 35 ; อ้างอิงจาก Glass) แบ่งได้ดังนี้

1.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน

$$\text{สูตร } d = t \sqrt{2 / n}$$

1.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน

$$\text{สูตร } d = t \sqrt{1 / n_e + 1 / n_c}$$

เมื่อ	d	คือ	ขนาดของอิทธิพลของงานวิจัยแต่ละเรื่อง
	t	คือ	ค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน
	n	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	n_e	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มทดลอง
	n_c	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มควบคุม

ขนาดอิทธิพลมีค่าได้ทั้งบวกและลบในการวิจัยเชิงทดลอง ถ้าตัวแปรจัดกระทำมีอิทธิพลทำให้ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มควบคุม จะคำนวณค่าขนาดอิทธิพลได้ค่าเป็นบวก ถ้าขนาดอิทธิพลมีค่าเป็นบวกสูงมากแสดงว่าตัวแปรจัดกระทำนั้นมีอิทธิพลมาก ถ้า

ขนาดอิทธิพลมีค่าเท่ากับศูนย์ แสดงว่าตัวแปรจัดกระทำไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม และถ้าขนาดอิทธิพลมีค่าเป็นลบ แสดงว่าตัวแปรจัดกระทำมีอิทธิพลทำให้ค่าเฉลี่ยกลุ่มทดลองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยกลุ่มควบคุม (หนังสือ วิชาชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. 2542 : 4)

2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficients) เป็นดัชนีสำหรับงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรเกณฑ์ หมายถึงดัชนีมาตรฐานที่บอกให้ทราบว่าตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกันเป็นกี่เท่าของผลคูณระหว่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรทั้งสอง เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์

$$r_{XY} = \frac{Cov.XY}{S_X.S_Y}$$

เมื่อ	r_{xy}	คือ	ดัชนีบอกขนาดของความสัมพันธ์
	$Cov.XY$	คือ	ความแปรปรวนร่วมของตัวแปร
	$S_X.S_Y$	คือ	ผลคูณระหว่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้บอกให้ทราบว่าตัวแปร X อธิบายความแปรปรวนในตัวแปร Y ได้เป็นสัดส่วนเท่าไร ค่า r_{XY} นี้เป็นตัวแปรต่อเนื่องมีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 เมื่อคำนวณค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนจะได้

$$\text{ค่าเฉลี่ย } \bar{r} = \frac{\sum n_i r_i}{\sum n_i}$$

เมื่อ	n_i	คือ	จำนวนตัวอย่างในแต่ละงานวิจัย
	r_i	คือ	ขนาดอิทธิพลของแต่ละงานวิจัย

$$\text{ความแปรปรวน } s_R^2 = \frac{\sum n_i (r_i - \bar{r})^2}{\sum n_i}$$

วิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากผลการวิจัยแต่ละเรื่อง อาจคำนวณจากค่าสหสัมพันธ์แบบจากค่าขนาดอิทธิพล หรือจากค่าสถิติในการทดสอบสหสัมพันธ์ (r) ได้ดังนี้

1. การประมาณค่าจากสถิติ t

$$r = \frac{r_{pb} \sqrt{n_1 n_2}}{un}$$

$$r_{pb} = t / \sqrt{t^2 + n_1 + n_2 - 2}$$

เมื่อ	U	คือ	Ordinate of unit normal
	n	คือ	Total sample size

2. การประมาณค่าจากสถิติ F

$$r = \sqrt{\frac{SS_b}{SS_b + SS_w}}$$

เมื่อ SS_b คือ ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 SS_w คือ ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

3. การประมาณค่าจากค่าสถิติ χ^2

$$r = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}}$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด

4. การประมาณค่าจากสถิติ Mann-Whitney U

$$r = \frac{r_{pb} \sqrt{n_1 n_2}}{un}$$

$$r_{pb} = \frac{1 - 2U}{n_1 n_2}$$

เมื่อดูค่าขนาดอิทธิพลและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะเห็นว่าค่าสถิติทั้งสองตัวนี้ให้ความหมายแบบเดียวกัน กลาส และ สมิท (นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. 2542 : 4 ; อ้างอิงจาก Glass and Smith. 1981) ได้ให้สูตรการคำนวณแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าสถิติทั้งสองไว้ ทำให้นักวิจัยสามารถนำงานวิจัยเชิงทดลองและงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์มาสังเคราะห์ด้วยกันได้ในกรณีที่เป็นการศึกษาปัญหาเดียวกัน สูตรแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าขนาดอิทธิพลและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตร อุกุมพร (ทองอุทัย) จามรมาน ดังนี้

$$r = \frac{d}{\sqrt{d^2 + 4}}$$

$$d = \frac{2r}{\sqrt{1 - r^2}}$$

ขั้นตอนการวิเคราะห์หัตถ์อักษร

การวิเคราะห์หัตถ์อักษรมีขั้นตอนในการดำเนินการวิเคราะห์ (สุพรรณ สุขมลสันต์. 2547 : ออนไลน์ ; อ้างอิงจาก Jackson, 1980) ดังนี้

1. การเลือกคำถามวิจัยหรือสมมุติฐาน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายในการวิจัยหรือการตั้งสมมุติฐานในการวิจัยที่คาดว่าจะได้คำตอบจากการทำการวิเคราะห์หัตถ์อักษร วิธีการเลือกคำถามหรือตั้งคำถามหรือตั้งสมมุติฐานอาจทำได้จากการศึกษาแหล่งความรู้ 4 แห่งสำคัญ คือ

1.1 อาศัยข้อความรู้จากทฤษฎีของหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกับการตั้งคำถามหรือสมมุติฐานสำหรับงานวิจัยทั่วไปที่เรียกว่า การปฐมวิเคราะห์ (Primary Analysis) และการทุติยวิเคราะห์ (Secondary Analysis) ที่นิยมทำกันทั่วไป

1.2 อาศัยคำถามหรือสมมุติฐานเดิมของงานที่จะนำมาทำการวิเคราะห์หัตถ์อักษร ดังนั้นคำถามหรือสมมุติฐานจึงอาจจะคล้ายกันหรือเหมือนกับงานวิจัยที่ได้ทำมาแล้วก็ได้

1.3 อาศัยชื่อเรื่องของงานวิจัยเดิมเพื่อจะนำมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการตั้งคำถามหรือสมมุติฐานในการวิจัยต่อไป

1.4 อาศัยความนึกคิดและวิจารณ์ของผู้อ่านงานวิจัยเองที่ได้จากการศึกษาตัวอย่างงานวิจัยแบบ ปฐมวิเคราะห์จำนวนหนึ่ง

2. การสุ่มตัวอย่างงานวิจัย (Sampling) ในขั้นนี้ผู้รู้ในการทำการวิเคราะห์หัตถ์อักษรมีความเห็นแตกต่างกัน บางท่านเห็นว่า งานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์นั้นควรจะผ่านการคัดเลือกว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพดี และการออกแบบงานวิจัยที่ถูกต้อง แต่บางท่านก็ไม่เห็นด้วย เพราะเชื่อว่างานวิจัยโดยมากมีข้อบกพร่องในการดำเนินการวิจัยทั้งนั้น การที่จะคัดเลือกเอาแต่งานวิจัยที่ดีมาเท่านั้นจะทำให้งานวิจัยที่จะนำมาศึกษามีจำนวนน้อยเกินไป ดังนั้นควรจะได้นำเอางานวิจัยแบบปฐมวิเคราะห์ หรือแบบทุติยวิเคราะห์มาจำนวนทั้งหมดเท่าที่หาได้มาทำการวิเคราะห์ เว้นแต่จะมีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าผลการวิจัยนั้นมีอคติอย่างแน่ชัดก็ไม่ควรนำมาศึกษา และแหล่งของงานวิจัยที่จะนำมาทำการศึกษานั้น ผู้วิจัยควรจะได้ระบุไว้ด้วยว่าหามาได้อย่างไร และจากแหล่งใด เพื่อจะได้ให้ผู้ทำการวิเคราะห์หัตถ์อักษรในภายหลังทราบได้เมื่อต้องการที่จะขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างออกไปให้มากยิ่งขึ้น

3. การแทนค่าลักษณะบางอย่างของงานวิจัย งานขั้นนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในลักษณะละเอียดยิ่งขึ้นกว่าขั้นที่ 2 กล่าวคือ เป็นขั้นที่ทำการแทนค่าลักษณะบางอย่างของงานวิจัยที่นำมาเพื่อการวิเคราะห์ในมิติต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการศึกษาในแต่ละครั้ง ในขั้นนี้อาจทำได้โดยการใช่วิธีที่คิดขึ้นแทนลักษณะต่าง ๆ เหล่านั้น ผู้วิจัยควรออกแบบสำรวจเพื่อบันทึกค่าต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ในขณะที่เก็บข้อมูลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง ส่วนการที่จะบันทึกข้อมูลใดบ้างนั้นแล้วแต่ลักษณะของการวิเคราะห์หัตถ์อักษรแต่ละอย่างที่จะทำการศึกษา

4. การวิเคราะห์ผลการวิจัยจากปฐมวิเคราะห์หรือผลการวิจัยต่าง ๆ ที่นำมาทำการศึกษาเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่งที่มีความยุ่งยากพอสมควร การวิเคราะห์อาจทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่ Glass ได้นำมาใช้ในการวิจัยแบบการวิเคราะห์ห้อมิวนโดยเจานั้น ได้แก่ วิธีที่มีลักษณะดังนี้ (อุทุมพร, 2524 : 59) คือ

4.1 เน้นที่ขนาดของอิทธิพล (effect size) ของการวิจัยแต่ละเรื่องที่ทำมาศึกษาว่ามีมากน้อยเพียงใด มากกว่าความมีนัยสำคัญทางสถิติของการวิจัย

4.2 การคำนวณขนาดของอิทธิพลมีได้หลายวิธีแล้วแต่ลักษณะของการวิจัยและรูปแบบการวิจัยของงานวิจัยแต่ละชนิด เช่น ในกรณีของการวิจัยเชิงทดลองขนาดของอิทธิพลคือ ความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หากด้วยคะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐานภายในกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นของกลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุมก็ได้

4.3 ยอมรับความคลาดเคลื่อนของขนาดของอิทธิพล จึงต้องมีการคำนวณหาขนาดความแปรปรวนขนาดของอิทธิพล ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบการวิเคราะห์ห้อมิวนจึงเป็นการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้และความหมายจากค่าขนาดของอิทธิพลของงานวิจัยแต่ละเรื่อง ซึ่งงานวิจัยแต่ละแบบมีวิธีการคำนวณหาที่ แตกต่างกันไป แล้วจึงนำขนาดของอิทธิพลมาหาค่าเฉลี่ยในภายหลัง พร้อมกับหาค่าความแปรปรวนของขนาดของอิทธิพลด้วยเพื่อการอธิบายผลการวิจัย

5. การอธิบายผลการวิเคราะห์ เป็นการตีความหมายของค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลจากการคำนวณซึ่งขนาดเดียวกันอาจมีความหมายแตกต่างกันได้แล้วแต่ที่มาของค่าเฉลี่ยดังกล่าว

6. การรายงานผลการวิจัย ควรทำการบรรยายเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง การวัดผลหรือการทดสอบ การวิเคราะห์และข้อค้นพบ ในกรณีที่มีรายงานการวิจัยใดบกพร่องหรือน่าสังเกต ผู้วิจัยควรจะบอก รายละเอียดต่าง ๆ ไว้ให้ผู้อ่านทราบด้วย ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ 2 อย่างคือ

6.1 เพื่อให้ผู้อ่านรายงานวิจัยพิจารณาได้ว่า ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและเป็นตัวแทนสิ่งที่ทำการวิจัยมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้ทำให้เกิดความรู้สึกรายงานการวิจัยนั้นน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด และมีความตรงมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

6.2 เพื่อให้ผู้ที่ทำการอภิเคราะห์เรื่องเดียวกันหรือเรื่องในทำนองเดียวกันได้ทราบว่า มีผู้ใดได้ทำการศึกษางานวิจัยได้แล้วบ้าง จะได้ขยายขอบเขตของการอภิเคราะห์ออกไปได้สะดวกยิ่งขึ้น ไม่ต้องมาทำการวิจัยซ้ำซ้อนกันอีก

สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช (2545 : 303-310) ที่ได้เสนอวิธีการวิเคราะห์ห้อมิวนไว้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ในการวิเคราะห์ห้อมิวนมีปัญหาหลัก 3 ข้อ เช่นเดียวกันงานวิจัยเชิงปริมาณทั่วไป ข้อแรก คือปัญหาเกี่ยวกับการสรุปค่าดัชนีมาตรฐาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ด้านนักเรียน ด้านครู และด้าน

โรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยในภาพรวมมีลักษณะอย่างไรและมีขนาดเท่าไร ข้อที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับความแปรปรวนของดัชนีมาตรฐาน เช่น ผลการวิจัยที่วัดในรูปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว ด้านนักเรียน ด้านครู และด้านโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความแตกต่างกันระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใด ข้อสาม นักสังเคราะห์งานวิจัยมุ่งตอบคำถามว่าผลการวิจัยที่สังเคราะห์นั้นเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับคุณลักษณะของงานวิจัยที่น่าสังเคราะห์อย่างไร เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีขนาดแตกต่างกันตามเงื่อนไขและปัจจัยต่อไปนี้ เช่น ประเภทกลุ่ม แผนแบบการวิจัย ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้อย่างไร

2. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และสร้างกรอบความคิดสำหรับการวิเคราะห์อภิमानโดยต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับรายงานการสังเคราะห์วิจัยที่เป็นการศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกัน สำหรับวิธีการสังเคราะห์รายงานอาจใช้วิธีการศึกษาเชิงบรรยายแบบเดียวกับวิธีที่ใช้ในการวิจัยทั่วไป

3. การรวบรวมข้อมูล แยกได้เป็น 4 งาน คือ

3.1 การเสาะค้นงานวิจัย ต้องกำหนดลักษณะงานวิจัยที่ต้องการก่อนว่าเป็นงานวิจัยศึกษาปัญหาลักษณะแบบใด มีความทันสมัยมากน้อยเพียงใด เป็นงานวิจัยจากหน่วยงานใด หรือจะใช้ทุกหน่วยงาน เมื่อได้ขอบเขตกว้างๆ แล้วจึงลงมือเสาะค้นงานวิจัย

3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ คือ การตัดสินใจว่าจะสังเคราะห์งานวิจัยทุกเรื่องหรือเลือกศึกษาเฉพาะบางส่วน Glass McGraw และ Smith (1981), Light และ Pillemer (1984) เสนอทางเลือกไว้ 4 ทางเลือก คือ

3.2.1 การศึกษางานวิจัยทุกเรื่องที่สืบค้นได้

3.2.2 การเลือกงานวิจัยโดยใช้การเลือกแบบแบ่งชั้นตามลักษณะงานวิจัย แล้วจึงสุ่มเลือกงานวิจัยมาเป็นสัดส่วนเท่ากันทุกชั้น

3.2.3 การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีการพิมพ์เผยแพร่

3.2.4 การเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยการประเมินจากนักวิจัยหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย ในการวิเคราะห์อภิमानมีเพียงสองแบบ คือ แบบประเมินงานวิจัย และ แบบบันทึกข้อมูล แบบประเมินงานวิจัยนิยมสร้างเป็นมาตรประเมินค่า โดยมีข้อความบ่งบอกคุณภาพงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์งานวิจัยสอดคล้องกับชื่อเรื่อง/ปัญหาวิจัย สมมติฐานวิจัยมีหลักฐานสนับสนุน ใช้วิธีการสุ่มในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ เป็นต้น สำหรับแบบบันทึกข้อมูล อาจทำเป็นตารางหรือเป็นแบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิดก็ได้ จากนั้นจึงนำเครื่องมือไปทดลองเก็บข้อมูลจากงานวิจัย 5-10 เรื่อง

3.4 การบันทึกข้อมูล ขั้นตอนนี้คือการบันทึก การลงรหัส และการเตรียมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ครอบคลุมงานสำคัญ 3 งาน งานแรก คือ การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ได้แก่ การสร้างไฟล์ข้อมูลและการตรวจสอบว่ามีตัวแปรใดมีค่าขาดหายบ้าง ถ้ามีค่าขาดหายมากต้องตรวจสอบว่าการขาดหายเกิดขึ้นโดยสุ่มหรือมีระบบ รวมทั้งการพิจารณาประมาณค่าขาดหาย งานที่สองเป็นการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงของตัวแปรและการตรวจสอบว่าข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์หรือไม่อย่างไร งานที่สามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยซึ่งวัดในรูปดัชนีมาตรฐานทั้งหมดว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ถ้าไม่แตกต่างกันนักวิจัยสามารถสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยทั้งหมดเป็นคำตอบปัญหาวิจัยได้ ถ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต้องวิเคราะห์ต่อไปว่า ความแตกต่างหรือความแปรปรวนในค่าดัชนีมาตรฐานนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากคุณลักษณะงานวิจัยด้านใดบ้าง แล้วแยกงานวิจัยเป็นกลุ่มตามลักษณะนั้นๆ เพื่อสังเคราะห์สรุปผลการวิจัยในแต่ละกลุ่ม วิธีการวิเคราะห์เพื่อสังเคราะห์สรุปงานวิจัยนี้อาจทำได้โดยสังเคราะห์โดยวิธีบรรยาย และสังเคราะห์โดยวิธีเชิงปริมาณ สถิติวิเคราะห์ที่นิยมใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความถดถอย และการวิเคราะห์พหุระดับ

5. การสรุปและนำเสนอผลงาน งานขั้นตอนนี้สุดท้ายในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือการสรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรายงาน ในขั้นตอนนี้สรุปต้องมีการสรุปผลการสังเคราะห์ซึ่งควรเป็นข้อค้นพบที่ลึกซึ้งและกว้างขวางมากกว่าสาระจากงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ และต้องมีการอภิปรายเชื่อมโยงผลการสังเคราะห์กับองค์ความรู้ในอดีตและความรู้จากทฤษฎี รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ลักษณะรายงานการวิเคราะห์ห่อภิมาณแตกต่างจากงานวิจัยทั่วไปตรงที่บรรณานุกรมแยกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นบรรณานุกรมของรายงาน และส่วนที่เป็นบรรณานุกรมของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคห่อภิมาณเป็นการรวมรวมงานวิจัยที่มีปัญหาเดียวกันมาสังเคราะห์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินงานวิจัยหรือแบบบันทึกข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลทางสถิติที่ได้มาทำเป็นค่าดัชนีมาตรฐาน ซึ่งได้แก่ค่าขนาดอิทธิพล และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อให้งานวิจัยแต่ละเรื่องเป็นหน่วยเดียวกัน แล้วนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์สรุปผล ซึ่งผลที่ได้นั้นจะมีองค์ความรู้กว้างขวางและเจาะลึกมากกว่างานวิจัยเดียว

จุดเด่นและข้อจำกัดของการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

โรเซนทาล (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 135-138 ; อ้างอิงจาก Rosenthal. 1990) ได้สรุปรวมจุดเด่นที่เป็นประโยชน์ของการวิเคราะห์ห่อภิมาณไว้ 3 ประเด็น คือ จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุด จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจน และจุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนน้อยที่สุด แต่ละประเด็นแยกเป็นประเด็นย่อยดังนี้

1. จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุด

1.1 ความสมบูรณ์ การวิเคราะห์ห่อภิมาณเป็นการสังเคราะห์ที่นักวิจัยโดยทั่วไปยอมรับมีความสมบูรณ์มากที่สุดในด้านการนำงานวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลและการให้ความสำคัญกับงานวิจัยแต่ละเรื่องด้วยการถ่วงน้ำหนักตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากงานวิจัยทุกส่วนอย่างมีระบบมาใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย

1.2 ความชัดเจนแจ่มแจ้ง ของการนำผลการวิจัยมาใช้ในรูปดัชนีมาตรฐานที่สามารถนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกันได้ ค่าดัชนีมาตรฐานให้สารสนเทศได้ทั้งในเรื่องของขนาดทิศทาง และนัยสำคัญ ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความแจ่มแจ้งชัดเจน สามารถสรุปคำตอบปัญหาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้องและตรง

1.3 อำนาจการทดสอบสมมติฐานสูง และมีความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบสมมติฐานน้อย

2. จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจน

2.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวแปรปรับที่มีผลทำให้ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าแตกต่างกัน การเลือกตัวแปรปรับมาศึกษาจะเป็นประโยชน์มาก หากนักวิจัยเลือกตัวแปรปรับที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย หรือตัวแปรปรับที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี เพราะจะนำไปสู่ประโยชน์ทั้งในภาคปฏิบัติและประโยชน์ในเชิงวิชาการในด้านพัฒนาทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว

2.2 การแก้ปัญหาในการรวมสะสม สืบเนื่องมาจากข้อวิพากษ์เกี่ยวกับความบกพร่องในการสังเคราะห์รวมสะสมงานวิจัยที่มีมาแล้วในอดีตของสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ว่างานวิจัยในสาขานี้ต่างจากงานวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ เพราะความแตกต่างในเรื่องการวัดตัวแปรพฤติกรรม การมีมาตรหรือสเกลต่างกันในการวัดตัวแปร ทำให้เกิดปัญหาในการรวมสะสมงานวิจัย ดังนั้น การวิเคราะห์ห่อภิมาณจึงมีการวัดผลงานวิจัยในรูปดัชนีมาตรฐาน ทำให้ได้ผลงานวิจัยที่เป็นหน่วยเดียวกัน ช่วยแก้ปัญหการรวมสะสมงานวิจัยได้

3. จุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนน้อยที่สุด

3.1 การวิจัยที่สร้างความคุ้นเคยแบบใหม่ ในการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ นักวิจัยมิใช่เพียงแต่อ่านรายงานวิจัย แต่ต้องทำความรู้จัก เข้าใจในรายงานวิจัยด้วย นักวิจัยอาจต้องนั่งคำนวณตัวเลขซ้ำเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อหาค่าความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐานที่ถูกต้องของงานวิจัยแต่ละเรื่อง นับว่าเป็นการสร้างควมคุ้นเคยแบบใหม่ระหว่างนักวิจัยกับงานวิจัย

3.2 การเลิกใช้การทดสอบนัยสำคัญแบบสองค่า ซึ่งไม่มีความหมายมากนักในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

3.3 การไม่ใช้ผลการทดสอบในภาพรวม ที่มีองศาอิสระสูงมากกว่าหนึ่ง จึงไม่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์ห่อภิมาณ สิ่งที่เป็นผลพลอยได้คือผลการวิเคราะห์ห่อภิมาณไม่ยากเกินกว่าที่คนทั่วไปจะเข้าใจได้

3.4 การประยุกต์กระบวนการวิเคราะห์ห่อภิมาณกับการวิจัยอื่นนอกเหนือจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เช่น การวิเคราะห์ห่อภิมาณสำหรับงานวิจัยที่มีการวัดตัวแปรตามหลายตัวพร้อมกันและสัมพันธ์กันยังต้องมีการพัฒนาวิธีการสังเคราะห์ต่อไป

3.4 การแบ่งงานของนักวิจัยจะลดลง เพราะไม่สามารถแบ่งงานให้ผู้ช่วยนักวิจัยที่ไม่มีประสบการณ์ไปช่วยทำได้ ดังนั้นนักวิจัยจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการวิเคราะห์เป็นงานวิจัยที่ค่อนข้างใหม่ และมีตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวข้องด้วยมาก จึงทำให้นักวิจัยจำนวนไม่น้อยที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับแนวคิดในการทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ปัญหาและข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่ (สุพัฒน์ สุขมลสันต์. 2547 : ออนไลน์ อ้างอิงจาก Jackson, 1980 : 452; Light and Smith, 1971)

1. การวิเคราะห์ห่อภิมาณสามารถทำได้เฉพาะกับงานวิจัยที่มีหัวข้อสัมพันธ์กันมาก ไม่สามารถจะทำการวิจัยแบบนี้กับงานที่หัวข้อแตกต่างกันมาก แต่ว่ามีตัวแปรที่ต้องการจะศึกษาบางอย่างเกี่ยวข้องอยู่ด้วยได้ จึงทำให้ไม่สามารถจะนำงานวิจัยแบบปรนัยวิเคราะห์ห่อภิมาณมาศึกษาได้จำนวนมาก

2. ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ห่อภิมาณไม่อาจใช้อ้างอิงสรุปไปยังประชากรได้อย่างมั่นใจว่างานชิ้นใดทำให้ได้ผลสรุปที่ค้นพบแน่ การสรุปอ้างอิงผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงเหตุผลจะได้จากการวิจัยเชิงทดลอง หรือกึ่งทดลองเท่านั้น แต่งานวิเคราะห์ห่อภิมาณขาดคุณลักษณะที่จำเป็นของงานวิจัยดังกล่าว

3. การทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณต้องอาศัยงานวิจัยแบบปรนัยวิเคราะห์ห่อภิมาณจำนวนมาก แต่ว่ายังไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอนว่าจำนวนที่เหมาะสมควรเป็นเท่าใด

4. ปัญหาอย่างหนึ่งในการทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณ คือ ยังไม่เป็นที่ตกลงกันแน่ว่า งานวิจัยที่นำมาศึกษานั้นถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างหรือว่าเป็นประชากร จึงเป็นปัญหาในการเลือกใช้สถิติและการแปลผลการวิจัยด้วย

5. การทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณยังขาดวิธีการทางสถิติที่เหมาะสมที่ใช้ได้ทั่วไป และงานวิจัยแบบปรนัยวิเคราะห์ห่อภิมาณมักไม่ได้รายงานค่าสถิติพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณไว้ด้วย หรือแม้ว่าจะระบุค่าต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ก็มักจะมีหลากหลาย ทำให้มีความยุ่งยากในการนำมาใช้ เช่น ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่าง ๆ กัน จึงต้องมีวิธีการแปลงค่า จึงทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้ง่าย

6. เมื่อต้องใช้งานวิจัยจำนวนมากมาเพื่อการวิเคราะห์ ทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดรหัสข้อมูล การลงรหัส และแปลความหมายของรหัสของข้อมูลมาก หากมีคนลงรหัสมากคนก็จะยิ่งทำให้เกิดความผิดพลาดมากขึ้น

7. ประการสุดท้ายก็คือปัญหาการควบคุมอิทธิพลต่าง ๆ ที่เกิดจากงานวิจัยที่ไม่ดีที่นำมาทำการวิเคราะห์ด้วย

ดังนั้นในการทำการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคอภิมาน ผู้วิจัยจะต้องมีความรอบคอบในการอ่าน การวิพากษ์งานวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ประจักษ์ วิเชียรศรี (2536 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบของงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ศึกษาระดับมัธยมศึกษา ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2534 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 135 เล่ม ประกอบด้วย 138 เรื่อง ซึ่งได้จากการประเมินโดยใช้ เครื่องมือประเมินงานวิจัยด้วยตนเอง จากจำนวนประชากร 138 เล่มมีจำนวนงานวิจัย 13.3% ที่ใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณ และ 86.7 % ใช้วิธีสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ผลการสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตามหลักการของ Ausubel และการสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ และพบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงเนื้อหา ซึ่งแบ่งได้ เป็น 3 ตอน พบว่า 1. ขั้นตอนเตรียมการสอน ครูส่วนมากยังมีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวกับหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ที่มี เนื้อหาเทคโนโลยีประกอบอยู่ด้วย สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ส่วนห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ นั้นมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในห้องปฏิบัติการส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากผู้ทดลองประมาทและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งครู ครูมีสมรรถภาพด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ และวิชาชีพครูสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในการกำหนดกิจกรรมหรือวิธีสอน ครูส่วนมากใช้วิธีสอนโดยการอภิปรายซักถามและนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในหนังสือเรียน 2. ขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอน พบว่าส่วนมาก การสอนโดยเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่า การสอนตามปกติ ครูใช้พฤติกรรมทางวาจาที่มีอิทธิพลโดยตรงมากกว่าอิทธิพลโดยอ้อม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้สภาพแวดล้อมในการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้มากกว่าที่ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ในการจัดสอนซ่อมเสริมโรงเรียนจัดให้มีชั่วโมงสอนซ่อมเสริมกับนักเรียนทุกระดับชั้น แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริมให้เป็นระบบ ส่วนการจัดโครงการงานวิทยาศาสตร์ที่ไม่

เพียงพอ เนื่องจากปัญหาในการจัดการสมรรถภาพของครูและความสามารถของนักเรียน นอกจากนี้การสอนโดยเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียนรู้และสร้างโครงงานวิทยาศาสตร์สูงขึ้น 3. ชั้นผลที่ได้จากการสอนพบว่าผลจากการสอนวิทยาศาสตร์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ แนวคิดการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันผลสัมฤทธิ์ด้านเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าร้อยละ 50 แต่ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าร้อยละ 50 นักเรียนยังมีความใส่ใจต่อวิทยาศาสตร์ และตระหนักถึงผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

ภูษิตย์ บุญทองเถิง (2536 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับ ประถมศึกษา” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัย ที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาระดับประถมศึกษาที่พิมพ์เผยแพร่ ในช่วงปี พ.ศ. 2515-2534 จำนวน 169 เล่ม ประกอบด้วย 271 เรื่อง ซึ่งได้จากการประเมินโดยใช้เครื่องมือประเมินงานวิจัยด้วยตนเอง จากจำนวนประชากร 169 เล่ม นำมา วิเคราะห์เชิงปริมาณจำนวน 52 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 30.77 ส่วนการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นการสังเคราะห์ข้อค้นพบของงานวิจัยที่เป็นประชากรทั้งหมด ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดการสอนบทเรียนโปรแกรม และการสอนแบบสืบสวนสอบสวนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ การฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติ และพบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์รวม 13 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ได้ ร้อยละ 27.88 2. ผลการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปตามองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอน ได้ดังนี้ 2.1 การเตรียมการสอนครูยังมีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้เกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียนและการวัดผล หนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่เสนอความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ส่วนมากมีระดับความยากง่ายของการอ่านสูงกว่าระดับชั้นของนักเรียน สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์และทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสื่อการสอนที่ได้รับการพัฒนารูปแบบโดยการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากขึ้น 2.2 กระบวนการเรียนการสอนส่วนมากใช้เทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ ครูสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้คำถามเกี่ยวกับความรู้ความจำมากที่สุด 2.3 ผลที่ได้จากการสอน ผลการสอนวิทยาศาสตร์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาตามระเบียบ

วิธีวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันทางบวก และพบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง นักเรียน ครู และโรงเรียน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน

โอรส นันทเมธิธิพงษ์ (2536 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มโดยวิธีวิเคราะห์เมตา” มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ความวิตกกังวล อึดอัดโน้ตส์และการปรับตัวทางสังคม โดยได้ทำการรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากงานวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มระหว่างปี พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2544 จำนวน 16 เรื่อง เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสรุปรายงานการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของงานวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของงานวิจัย และ ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การคำนวณค่าเฉลี่ยจากขนาดอิทธิพลจำนวน 22 ค่า มีค่าเท่ากับ 1.747 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม ร้อยละ 78 เมื่อแยกพิจารณาเฉพาะตัวแปรค่าขนาดอิทธิพลด้านความวิตกกังวล 9 ค่า ด้านอึดอัดโน้ตส์ 5 ค่า และด้านการปรับตัวทางสังคม 8 ค่า มีค่าเฉลี่ย 2.271, 2.209, และ 0.868 ตามลำดับ แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองมีค่าสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มควบคุม ร้อยละ 75, 84 และ 97 ตามลำดับ ในส่วนการวิเคราะห์เพื่ออธิบายความแตกต่างของขนาดอิทธิพล ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรสถาบันที่ทำการวิจัย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เอกสารภาษาและงานวิจัยต่างประเทศไทยที่ใช้อ้างอิง

วรรณ จิตโรจน์ไพบูลย์ (2537: บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา” มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา สร้างภาพรวมและพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างงานวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาระหว่างปี 2520-2533 จำนวน 245 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสรุปรายละเอียดงานวิจัย ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยแยกประเภทตามภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อสรุปและอภิปรายผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาทั้ง 8 ประเภท มีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะ 6 ประเภท มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากับการรับรู้และความเข้าใจ ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้, ความเข้าใจในด้านต่างๆ, การอ่านและการฟัง, งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา, งานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษา เกี่ยวกับการพูดและการเขียน, งานวิจัยเกี่ยวกับความบกพร่องทางด้านภาษา, งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากับความจำ และงานวิจัยเกี่ยวกับภาษากับความคิด จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมานี้ พบว่า ความจำ, ความคิด, การเรียนรู้ภาษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการอ่าน และ การอ่าน, ฟัง, พูด, เขียน, ความจำ และความคิด มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้ภาษา, ส่วนความเข้าใจ, การฟัง ความสัมพันธ์ในทางบวกกับการพูด

และการอ่าน ความจำมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเขียน ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับความบกพร่องทางด้านภาษา มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ภาษา, การฟัง, พูด, อ่าน, เขียน, ความจำและความคิดในเด็กที่มีความบกพร่องด้านภาษา นอกจากนี้ยังพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากับสมอง มีความสัมพันธ์กับงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษา และงานวิจัยเกี่ยวกับความบกพร่องทางด้านภาษา กล่าวคือ สมองมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ภาษา ทั้งในเด็กปกติและเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านภาษา และงานวิจัยเกี่ยวกับทวิภาษามีความสัมพันธ์กับงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาด้านการพูด

อัญชัน ณ ชิตสุข (2537: บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2521-2533” มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สร้างภาพรวมและพิจารณาความสัมพันธ์ จำนวน 61 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสรุปรายละเอียดงานวิจัย ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 25 เรื่อง และเป็นงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบวิธีสอนและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ จำนวน 17 เรื่อง งานวิจัยที่มีผู้ศึกษารองลงมา คือ งานวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 20 เรื่อง ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะทั้ง 4 และความสามารถในการใช้องค์ประกอบทางภาษา จำนวน 15 เรื่อง สำหรับงานวิจัยที่ไม่มีผู้ศึกษาเลย คือ งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศและการฝึกอบรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สรุปได้ว่า นักเรียนที่ศึกษาชั้นประถมศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2521-2533 มีความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต้องแก้ไขในทุกทักษะ ไม่บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ถึงแม้จะนำเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ ก็ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะขาดความพร้อมในด้านสภาพแวดล้อม เกี่ยวกับคุณสมบัติของครู สภาพโรงเรียน สื่อการสอน วิธีวัดและประเมินผล และแบบเรียนมีเนื้อหาหนักและยากเกินไป

ทัศนีย์ วุฒิสาสตร์ (2538 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ระหว่างพุทธศักราช 2521 – 2535” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียน การสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา ระหว่าง พ.ศ.2521 - 2535 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 246 เรื่อง โดยการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณลักษณะ จำนวน 185 เรื่อง และสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 61 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผลการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ เนื้อหาในหลักสูตรและเวลาเรียนที่กำหนดในหลักสูตรยังไม่เหมาะสม ส่วนจุดมุ่งหมายและเนื้อหาในคู่มือครูมีความสัมพันธ์กับหลักสูตร การเปรียบเทียบวิธีสอน โดยใช้เพลงและเกมประกอบการสอนกับวิธีสอนเพื่อรอบรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติทั้ง 2 วิธี การสร้างสื่อในการสอนมี

ประสิทธิภาพถึงเกณฑ์ 75/75 และนักเรียนมีความรู้หลังการสอนเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับการสอนด้วยสื่อการสอนดังกล่าว ในด้านของแบบทดสอบต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อประสิทธิภาพในการวัดผลนั้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนในด้านปัญหาการเรียนการสอนด้วยสื่อการสอนดังกล่าว การสอนนักเรียนที่มีการคิดคำนวณบกพร่องส่วนใหญ่เนื่องมาจากนักเรียนไม่มีความเข้าใจในความคิดรวบยอด ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านเนื้อหาที่สอน การขาดสื่อการสอนและ นักเรียนมีความแตกต่างกันมากในเรื่องการเรียนรู้ ผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณพบว่า 1. ค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์กับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องมีค่าเท่ากับ .2499 และค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์กับองค์ประกอบด้านความถนัดมีค่าสูงสุดเท่ากับ .720 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบวรรณกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบ สสวท. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนที่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และนักเรียนที่ได้รับการสอนที่ใช้เกมประกอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าสอนแบบปกติ

สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ (2539: บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการวิเคราะห์เมตาดา” มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาภาพรวมของงานวิจัยและประสิทธิภาพของงานวิจัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยการเปรียบเทียบการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนตามปกติ และศึกษาประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนว่าแตกต่างกันตามคุณลักษณะใดของงานวิจัย โดยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2528 ถึงปี พ.ศ. 2536 จำนวน 118 เรื่อง ใช้แบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยในการเก็บข้อมูล และใช้เกณฑ์คัดเลือกงานวิจัยเปรียบเทียบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนตามปกติ จำนวน 21 เรื่อง คำนวณค่าอิทธิพลได้ 21 ค่า ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2535 เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง วิจัยวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างขนาด 30-60 คน เวลาทดลองระหว่าง 30 นาที ถึง 3 ชั่วโมง ศึกษาตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตั้งสมมติฐานการวิจัยแบบสองทาง แบบแผนการวิจัยแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ ใช้แบบทดสอบเก็บข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น ความยากง่ายและอำนาจจำแนกสถิติพื้นฐานหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test มากที่สุด ส่วนการวิจัยเปรียบเทียบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนตามปกติค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลมีค่าเท่ากับ 0.699 แสดงว่าผู้ที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่าสมาชิก ร้อยละ 74.22 ของกลุ่มควบคุม การเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ การวิเคราะห์เพื่ออธิบายความแตกต่างของขนาดอิทธิพลตามคุณลักษณะของงานวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่า ไม่พบตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยใด ที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการ

เปรียบเทียบลักษณะการแจกแจงของตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยจำแนกตามขนาดอิทธิพลที่เป็นบวกและลบ ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาทดลองมีผลต่อค่าขนาดอิทธิพล กล่าวคือ งานวิจัยที่ใช้ระยะเวลาทดลองยิ่งมากจะให้ค่าขนาดอิทธิพลสูงกว่างานวิจัยที่ใช้ระยะเวลาทดลองน้อยกว่า

หาร พุฒประเสริฐ (2539 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา : วิเคราะห์แบบเมตต้า” การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปขนาดของผล สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์งานวิจัยแบบเมตต้า งานวิจัยที่ใช้ในการศึกษานี้คืองานวิจัยระดับมหาวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรด้านการศึกษาศาสตร์ และงานวิจัยที่นักวิชาการต่าง ๆ จัดทำขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 ถึงปีการศึกษา 2538 จำนวน 26 เรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสรุปลักษณะรายละเอียดงานวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้จัดบันทึกลักษณะของ งานวิจัย ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสังเคราะห์งานวิจัย และแบบประเมินงานวิจัยด้วยตนเองเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ประเมิน งานวิจัยเพื่อจำแนกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณภาพแล้วนำไปสังเคราะห์ต่อไปโดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบเมตต้าตามแนวคิดของ Schmidt-Hunter ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. การสังเคราะห์เชิงทดลอง 1.1 ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า ชุดการสอนทำให้ ผู้เรียน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าวิธีการสอนปกติ เท่ากับ 0.8610 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมหมายความว่า ผู้เรียนกลุ่มที่เรียนด้วยชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80.51 และวิธีเรียนโดยผู้เรียนดำเนินกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่า วิธีเรียนโดยครูดำเนินกิจกรรม เท่ากับ 0.7966 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม หมายความว่า กลุ่มที่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 78.811.2 ด้านเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ พบว่า ชุดการสอนทำให้ผู้เรียนมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่าวิธีการสอนปกติเท่ากับ 0.8154 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม หมายความว่า ผู้เรียนกลุ่มที่สอนด้วยชุดการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 79.39 และวิธีเรียนโดยผู้เรียนดำเนินกิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่าวิธีเรียน โดยครูดำเนินกิจกรรมเท่ากับ 0.6714 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม หมายความว่า กลุ่มที่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 74.86 2. การสังเคราะห์เชิงสหสัมพันธ์ 2.1 ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า เพศ แผนการเรียน และระดับสติปัญญากับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ ระหว่างเพศ แผนการเรียน และ ระดับสติปัญญา กับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน มีค่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .012.2 ด้านเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ พบว่า เพศและแผนการเรียน กับเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า สัมประสิทธิ์ ระหว่างเพศ และแผนการเรียน กับเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชัยยงค์ วัจวงศ์ทอง (2542: บทคัดย่อ) ทำการสังเคราะห์งานวิจัย “สองทศวรรษแห่งการวิจัยของภาควิชาการ ศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: การสังเคราะห์งานวิจัย บัณฑิตศึกษา ปี พ.ศ. 2521-2540” มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นปริญญาณิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 333 ชิ้น โดยสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงปริมาณ และจำแนกงานวิจัยออกตามเนื้อหา ประเภท และรูปแบบของงานวิจัย เพื่อนำมาสรุปผลงานวิจัย เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกรายงานการวิจัย ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยของบัณฑิตศึกษา แยกเป็นงานวิจัยด้านการศึกษานอกโรงเรียนสามัญ จำนวน 83 ชิ้น งานวิจัยด้านโรงเรียนสายอาชีพ 38 ชิ้น งานวิจัยด้านบริการข้อมูลข่าวสาร 51 ชิ้น งานวิจัยอื่น ๆ อีก 161 ชิ้น เมื่อจำแนกตามรูปแบบของการวิจัย พบว่า การวิจัยเชิงสำรวจมีมากที่สุด คือ 291 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 87.39 รองลงมาได้แก่ การวิจัยเชิงทดลองมี 23 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 6.91 การศึกษารายกรณีมี 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.80 และการวิจัยเชิงคุณภาพมี 3 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 0.90 เมื่อจำแนกตามลักษณะเครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล พบว่า ใช้แบบสอบถามมากที่สุด คือ 221 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 66.37 รองลงมาได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มี 45 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 13.51 แบบทดสอบมี 23 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 6.91 แบบสำรวจมี 17 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 5.11 และสุดท้าย แบบสังเกตและบันทึกมี 16 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.80 การสังเคราะห์ผลงานวิจัยจำแนกผลเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ จำแนกเป็น 18 เนื้อหา ด้านการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ จำแนกเป็น 9 เนื้อหา ด้านบริการข้อมูลข่าวสาร จำแนกเป็น 13 เนื้อหา และ ด้านเนื้อหาอื่น ๆ จำแนกเป็น 19 เนื้อหา

กษมา นิลแดง (2544 : บทคัดย่อ) “การศึกษาพัฒนาการและการสังเคราะห์งานวิจัย คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษใน ประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2528-2542” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและสังเคราะห์งานวิจัย ด้านคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2528-2542 ประชากร คือ วิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับปริญญาโทและปริญญาเอกและรายงานการวิจัยของบุคคล และหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษในประเทศไทย จำนวน 75 เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย เช่น ร้อยละ การแจกแจงความถี่ การหาค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า 1. งานวิจัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2528- 2542 ยึดถือแนวคิดด้านภาษาเพื่อการสื่อสารในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มากที่สุด ขณะที่รองลงมา

คือ การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด ด้านพฤติกรรมนิยม ด้านบูรณาการแบบสื่อหลากหลาย และบูรณาการอินเทอร์เน็ตตามลำดับ 2. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาอังกฤษด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และภาษาเพื่อ การสื่อสารมีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยมีค่าขนานอิทธิพล เฉลี่ย 4.06 1.17 และ 2.52 ตามลำดับ

จิตติพร ไทยดี (2544:บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ” งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลการสอนวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยวิธี และเทคนิคต่าง ๆ กับการสอนแบบปกติ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิทยาศาสตร์ และ (3) หาข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนการสอน และด้านผลจากการสอนประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ระดับปริญญา มหาบัณฑิตขึ้นไป ที่ศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ทำการ วิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2535-2542 จำนวน 157 เล่ม ทำการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบเมต้า (Meta-Analysis) ตามแนวคิดของ Schmidt และ Hunter และคณะ และสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยใช้แนวความคิดการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ จากงานวิจัย 12 เล่ม (ร้อยละ 7.64 ของงานวิจัยทั้งหมด) พบว่าการสอนวิทยาศาสตร์ตามหลักของ Ausubel การสอนด้วยบทเรียน โปรแกรม และการสอนด้วยชุดการสอนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สูงกว่าการสอนตามปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยขนาดของผลเท่ากับ 0.652, 0.952 และ 1.246 เท่า ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ และการสอน วิทยาศาสตร์ตามหลักการของ Ausubel ยังทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนตามปกติ มีค่าเฉลี่ยขนาดของผลเท่ากับ 0.705 เท่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2. ผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณจากงานวิจัย 12 เล่ม การสอนวิทยาศาสตร์ตามหลัก ของ Ausubel มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.258 และ 0.320 ตามลำดับ การสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม และการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีค่าความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.309 และ 0.445 ตามลำดับ และจากการสังเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่า ทักษะปฏิบัติ การวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไม่ได้เพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ แต่นักเรียนอายุต่างกันมีความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ต่างกัน สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีมีโนมติที่คลาดเคลื่อน ได้แก่ หลักสูตร หนังสือเรียน ตัวนักเรียน และพฤติกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้พบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการวิทยาศาสตร์ได้แก่ตัวนักเรียน ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ ผู้บริหารโรงเรียน และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

โรงเรียน 3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ 3 ด้าน พบว่า

3.1 ด้านการเตรียมการวางแผนการสอนครูมีการสร้างสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ บทเรียน
โปรแกรมชุดการสอน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบฝึกทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์ มีการสร้างเครื่องมือวัดผลทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่
กำหนด ด้านครูผู้สอนพบว่า ครูมีความต้องการเพิ่มสมรรถภาพในการสอนระดับมาก ด้าน
ความรู้เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และด้านวิชาชีพครู
3.2 ด้านผลจากการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการสอนและการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนมี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่าการสอนตามปกติ นักเรียนมีเจตคติต่อ วิทยาศาสตร์ ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ความเข้าใจธรรมชาติวิทยาศาสตร์ และ ความใส่ใจต่อวิทยาศาสตร์
ในระดับมาก แต่มีความพยายามหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอในระดับน้อยและนักเรียนมี
ความสามารถในการนำความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันระดับปานกลางถึงมาก

เบญจวรรณ บุญยะประพันธ์ (2544 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการให้
คำปรึกษาในประเทศไทย” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการให้
คำปรึกษาในประเทศไทยงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ในระหว่าง
พ.ศ. 2538-2543 เป็นงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์ตามแบบ การประเมินคุณภาพ และเป็นงานวิจัยที่มี
ข้อมูลสถิติครบถ้วน นำมาวิเคราะห์แบบเมตาดาต้าได้ 102 เรื่อง ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไป
ปรากฏว่า มีงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่มากที่สุดใน ปี พ.ศ. 2542 (ร้อยละ 34.31) มหาวิทยาลัยที่
พิมพ์เผยแพร่มากที่สุดคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ร้อยละ 40.20) โดยมี
ผู้นำทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยมมาใช้มากที่สุด ซึ่งการให้คำปรึกษาส่วนใหญ่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง
ในกลุ่มวัยเรียน (ร้อยละ 62.75) ส่วนใหญ่ใช้ช่วงระยะเวลาการให้คำปรึกษาประมาณ 31-60 นาที
(ร้อยละ 49.02) ส่วนใหญ่ดำเนินการให้คำปรึกษาประมาณ 9-12 ครั้ง (ร้อยละ 46.08) ส่วนใหญ่
เป็นการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (ร้อยละ 68.63) และ ผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณปรากฏว่า
ทฤษฎีการให้คำปรึกษา 4 กลุ่มทฤษฎีนั้น เมื่อดำเนินการให้คำปรึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มที่
ไม่ได้รับการให้คำปรึกษา พบว่า ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม มีผลการให้คำปรึกษาที่ดีต่อบุคคลที่มี
ปัญหา ด้านภาวะทางอารมณ์และความรู้สึกด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับตนเอง และด้านการเปลี่ยน
พฤติกรรมมากกว่าทฤษฎีกลุ่มอื่นๆ และเมื่อดำเนินการให้คำปรึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่ม
ทดลองที่ใช้เทคนิคอื่นๆ แล้ว พบว่า ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม มีผลการ ให้คำปรึกษาที่ดีต่อ
บุคคลที่มีปัญหาด้านภาวะทางอารมณ์และความรู้สึกและทฤษฎี กลุ่มมนุษยนิยมมีผลการให้
คำปรึกษาที่ดีกว่าการใช้เทคนิคอื่นในบุคคลที่มีปัญหา ด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับตนเองและด้าน
การเปลี่ยนพฤติกรรม เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ ความแปรปรวน พบว่า ทฤษฎีการให้คำปรึกษา
ทั้ง 4 กลุ่ม มีอิทธิพลต่อการให้คำปรึกษาไม่แตกต่างกัน

วรยุทธ นันทะเสน (2544 : บทคัดย่อ) “การสังเคราะห์งานวิจัยทางการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระหว่างปี พ.ศ.

2531-2541” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะและสังเคราะห์ผลการวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ปริภูมานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท จำนวน 87 เรื่อง ที่เกี่ยวข้อง จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มหาวิทยาลัยที่ดำเนินการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล เครื่องมือสำหรับการวิจัยเป็นแบบสรุปลักษณะรายละเอียดงานวิจัย ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานของรายงานการวิจัย และส่วนที่เป็นรายละเอียดของงานวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) และค่าไคว์กำลังสอง (χ^2) ผลการวิจัย พบว่างานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2541 จำนวน 87 เรื่อง เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ มากที่สุด จำนวน 49 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 56.23 รองลงมา คือ งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสำรวจพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียน และงานวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจำนวน 22 เรื่อง และ 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.29 และ 14.94 ตามลำดับ และที่น้อยที่สุด คือ งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์แบบเรียนวิชาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.45 สำหรับวิธีการสอนที่ส่งผลดีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน ได้แก่วิธีสอนที่ยึดแนวการสอนกระบวนการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Model of Reading) และกระบวนการอ่านจากบนลงล่าง (Top-Down Model of Reading) และการใช้บทเรียนและแบบฝึกทักษะการอ่านสำเร็จรูป โดยยึดแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง (Self-Instruction) ตามแนวการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) วิธีการสอนเหล่านี้ส่งผลดีต่อผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แซคชาร์ และเนอมาน (Mickey Shacchar and Yoram Neumann. 1991 : Abstract) ศึกษาความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในหลักสูตรกับการเรียนทางไกลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณเพื่อประเมินและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่เรียนหลักสูตรการศึกษาทางไกลกับนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรปกติ โดยดูจากผลการเรียนระหว่างปี 1990-2002 และทำการรวบรวมงานวิจัยเชิงทดลองและกึ่งงานทดลองจำนวน 86 เรื่อง ที่สามารถนำมาทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณได้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 15,000 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. 2 ใน 3 ของนักเรียนที่เรียนโดยระบบทางไกลมีผลการเรียนดีกว่านักเรียนที่เรียนในระบบ 2. ขนาดอิทธิพลทั้งหมดมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.37 และ 3. ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.37 ซึ่งให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียน

ที่เรียนทางไกลที่ระดับ 65 เปอร์เซนต์ของกลุ่มนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 50 เปอร์เซนต์)

ซาร่า โชพ (Sara Shope. 2002 : abstract) ศึกษาการพัฒนาทางความรู้ของนักเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กตลอดวันด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยระหว่างปี 1960-2001 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้โดยโปรแกรมสถานรับเลี้ยงเด็กตลอดวัน ด้วยเทคนิคห่อภิมาณของ กลาส (1976) และ ของ โฮม (1984) โดยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยจำนวน 25 เรื่อง ที่มีข้อมูลเชิงปริมาณเพียงพอต่อการสังเคราะห์ห่อภิมาณ มีเพียง 22 เรื่องที่เปรียบเทียบสถานที่รับเลี้ยงเด็กตลอดวัน นอกนั้นเป็นแบบครึ่งวัน ซึ่งสามารถคำนวณหาค่าอิทธิพลได้ โดยจะแบ่งแยกเป็นการอ่าน คณิตศาสตร์ และภาษาถ้าเป็นไปได้ ค่าขนาดอิทธิพลทั้งหมดจะเป็นค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของสถานรับเลี้ยงเด็กตลอดวัน ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเท่ากับ 0.56 (ปานกลาง) ซึ่งรวมถึงผลทดสอบทั้งหมด ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่ผลทดสอบด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน และภาษา ถ้าแยกพิจารณาเป็นรายด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน และภาษา พบว่า คณิตศาสตร์จะมีขนาดอิทธิพลน้อยที่สุดที่ 0.37 การอ่านมีค่า 0.51 และภาษามีค่า 0.58

มาร์ช (Paul E. Marsh. 1999 : abstract) การวิเคราะห์ห่อภิมาณของอิทธิพลในประสบการณ์การจัดแค้มป์โดยตนเองของเยาวชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นอิทธิพลของประสบการณ์ในการจัดแค้มป์โดยตนเองของเยาวชน ด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อภิมาณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่สามารถนำมาทำการวิเคราะห์เมต้าโดยใช้แบบบันทึกเพื่อคำนวณหาค่าขนาดอิทธิพล ตามแนวทางหนังสือการสังเคราะห์งานวิจัยของ คูเปอร์และ เฮดจ์ (1994) นอกจากนี้ ค่าขนาดอิทธิพลจะถูกนำมาวิเคราะห์ในด้านความสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอย และวิเคราะห์เปรียบเทียบขนาดอิทธิพล ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการจัดแค้มป์มีผลทางบวกต่อมโนสำนึกในตนเองของเยาวชน แค้มป์ที่เน้นการพัฒนาทางโดยการแข่งขันโดยปราศจากการเพิ่มคุณค่าในตนเอง ก็จะไม่สร้างมโนสำนึกในตนเองและมีผลในทางลบ ดังนั้น โปรแกรมแค้มป์จะต้องเน้นในเป้าหมายเพื่อจะก่อให้เกิดผลทางบวก ข้อค้นพบแสดงให้เห็นถึงข้อสำคัญของนักจัดแค้มป์ที่เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 6-20 ปี ข้อสรุปอีกอย่างจากงานวิจัยนี้คือ แค้มป์สามารถมีประโยชน์จากการสร้างความตระหนักของผู้ปกครองต่อโอกาสในการเพิ่มคุณค่าในตนเองที่ผู้ปกครองสามารถให้เด็กเข้าร่วมถ้าเด็กต้องการ ข้อสรุปที่สอง ในขณะที่ผลการจัดแค้มป์จะมีต่อเยาวชนที่เข้าแค้มป์มาก สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทุกช่วงอายุในการประชาสัมพันธ์ผลลัพธ์ทางบวกให้กับผู้เข้าแค้มป์ทั้งหลาย และท้ายสุดผลที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวพันในระยะเวลาสั้นซึ่งประสบการณ์การเข้าแค้มป์จะให้พลังในการสร้างคุณค่าของตนเอง ดังนั้น ถือเป็นโอกาสสำหรับผู้ปกครองและชุมชนที่จะใช้การจัดแค้มป์เพื่อพัฒนาเยาวชนตามที่พวกเขาต้องการ

เลี้ยว (Yuen-kuang Cliff Liao. 2003 : abstract) “CAI/CAL and Students’

Achievement in Taiwan : A Meta-analysis” การวิเคราะห์ห่อภิมาณเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีอยู่เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการสอนแบบปกติ โดยได้ทำการรวบรวมงานวิจัย 52 เล่ม จาก 5 แหล่ง แล้วนำมาหาค่าขนาดอิทธิพล มีงานวิจัย 17 เรื่องที่ใช้การวิเคราะห์แบบ One-way ANOVA ข้อค้นพบที่สำคัญคือ 1. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนแบบปกติ ค่าขนาดอิทธิพล 0.552 แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่าด้วยวิธีการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ 2. สำหรับตัวแปรที่ไม่คงที่ก็คือค่าสถิติและการเปรียบเทียบกลุ่มมีนัยสำคัญต่อขนาดอิทธิพล ผลการวิจัยพบว่า ในประเทศไต้หวันการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีผลดีมากกว่าการเรียนแบบปกติ นักวิชาการจำนวนมากคาดหวังว่าเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแก่นักเรียน ผลที่ได้จากการวิจัยจะช่วยส่งเสริมครูในการนำเทคโนโลยีมาช่วยสอนมากขึ้น

โคเรน และ เบอร์ก (Heather Koran and Miranda Berg. 2003 : abstract) ศึกษาลักษณะคุณค่าพื้นฐานทางการศึกษา : การวิเคราะห์ห่อภิมาณเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของนักเรียน การวิจัยมีจุดมุ่งหมายในการค้นหาประสิทธิภาพของลักษณะการศึกษาที่มีต่อความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน ฐานข้อมูลทางด้านอินเทอร์เน็ต ERIC และ PsycInfo ได้ค้นพบคัดย่องานวิจัย วารสาร และต้นฉบับที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ระหว่างปี 1990 และ 2002 ที่เกี่ยวกับนักเรียนในระดับ K-12 ผลการวิจัยพบว่า ขนาดอิทธิพลมีขนาดเล็กแต่มีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.10 ค่าขนาดอิทธิพลของพฤติกรรมเท่ากับ 0.14 ความรู้เท่ากับ 0.20 มีขนาดเล็กแต่มีนัยสำคัญ ผลโดยรวมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.07 อย่างไรก็ตามผลที่สูงที่สุดที่พบคือการพูดจาก้าวร้าวเท่ากับ 0.56 ความเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่เท่ากับ 0.44 และการดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับ 0.39

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมและการบันทึกข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรบริหารส่วนตำบล และ ชุมชน ในการจัดการศึกษา รวมทั้งศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย โดยมุ่งเน้นเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัย

2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งสังเคราะห์งานวิจัย เฉพาะปริญญาโทหรือปริญญาตรีของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยทำการรวบรวมงานวิจัยจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ และ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณลาดกระบัง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีขั้นตอนและเกณฑ์ในการเลือกงานวิจัยเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 การเลือกงานวิจัยเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ศึกษารายชื่องานวิจัยเฉพาะปริญญาโทและวิทยานิพนธ์ของนิสิตและนักศึกษา ระดับปริญญาโท ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์อยู่ในห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และหอสมุดแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2547 โดยถือการสำรวจครั้งสุดท้ายเมื่อสิ้นเดือนตุลาคม 2547 เป็นเกณฑ์

2. เลือกงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน

3. เลือกงานวิจัยที่มีตัวแปรตามในด้านการบริหารงานโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป และศึกษางานวิจัยที่มีตัวแปรตามเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วม 5 แบบ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน และร่วมรับประโยชน์

ในการศึกษาค้นคว้าตามเกณฑ์การเลือกระดับที่ 1 พบว่ามีงานวิจัยที่สามารถนำมาสังเคราะห์ตามเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาได้ จำนวน 104 เรื่อง

ระดับที่ 2 การเลือกงานวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ห่อภิมาณ โดยนางงานวิจัยที่ได้คัดเลือกในระดับที่ 1 มาศึกษาเฉพาะงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบและงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ที่มีค่าสถิติ t , F , r , หรือ χ^2 ที่สามารถนำมาใช้ในการคำนวณค่าขนาดอิทธิพล ซึ่งพบว่ามีงานวิจัยที่สามารถนำมาสังเคราะห์ตามเทคนิควิเคราะห์ห่อภิมาณ จำนวน 59 เรื่อง

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและตำราเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย

2. สร้างแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย ที่มีหัวข้อต่าง ๆ สำหรับเป็นแนวทางในการบันทึกข้อมูลรายละเอียดของงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบบสรุปลักษณะดังกล่าว พัฒนาจาก อุทุมพร จามรมาน (2531) และ ดุษฎี โยเหลา (2535)

3. นำเสนอแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์พิจารณา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและเนื้อหา แล้วนำไปปรับปรุงข้อเสนอแนะของกรรมการควบคุม

4. นำแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยเก็บข้อมูลกับงานวิจัยเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาในเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย เพื่อใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

แบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย ประกอบด้วยรายการต่างๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อเกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย ชื่องานวิจัย สถาบันและปีการศึกษาที่ทำงานวิจัย ประเภทของงานวิจัย

ตอนที่ 2 รายละเอียดของงานวิจัย มีข้อความเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา สมมติฐานการวิจัย การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การคำนวณและสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมและการบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สืบจรรยาบรรณงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2547 จากห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และหอสมุดแห่งชาติ และจากการสืบค้นหัวข้อวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลห้องสมุดของมหาวิทยาลัย และจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากห้องสมุดต่างๆ ในกรุงเทพ และหอสมุดแห่งชาติ โดยผู้วิจัยรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 – 2547 ได้จำนวน 104 เรื่อง ตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อบันทึกในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดงานวิจัยและทบทวนงานวิจัยอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลงานวิจัย

4. ดำเนินการศึกษาข้อมูลในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดงานวิจัย เพื่อคัดเลือกและจำแนกประเภทของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณต่อไป

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาข้อมูลในแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัยทั้งหมด จำนวน 104 เรื่อง ที่ได้จากการบันทึกข้อมูลจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง แล้วแยกประเด็นการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ

1.1 เพื่อสรุปภาพรวมของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา จากแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย จำนวน 104 เรื่อง บันทึกลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน จำนวนงานวิจัยที่จำแนกตามสถาบันที่ผลิตงานวิจัย ปีการศึกษา ระดับของการศึกษาที่ทำการวิจัย สาขาที่ผลิตงานวิจัย ประเภทงานวิจัย วัตถุประสงค์ การตั้งสมมติฐาน ตัวแปรที่ศึกษา วิธีการคัดเลือกและกลุ่มตัวอย่าง ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การคำนวณและสถิติวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นของการสังเคราะห์งานวิจัย โดยจะเสนอข้อมูลลงในตารางเพื่อแจกแจงความถี่และแสดงค่าร้อยละสรุปเพื่อให้เห็นภาพรวมชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 เพื่อสังเคราะห์ผลงานวิจัย โดยนำข้อมูลผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย มาสรุปและจำแนกตามตัวแปรของการวิจัยที่ศึกษา

2. เทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ นำข้อมูลจากแบบสรุปลักษณะรายละเอียดของงานวิจัย จำนวน 104 เรื่อง มาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำมาวิเคราะห์ทางสถิติที่ตามวิธีของกลาส (Glass) ดังนี้

2.1 การคำนวณค่าขนาดอิทธิพล

2.1.1 นำค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน t-test มาคำนวณโดยใช้สูตร ดังนี้

ในกรณีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน

$$\text{สูตร} \quad d = t \sqrt{2 / n}$$

ในกรณีขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน

$$\text{สูตร} \quad d = t \sqrt{1 / n_e + 1 / n_c}$$

เมื่อ	d	คือ	ขนาดของอิทธิพลของงานวิจัยแต่ละเรื่อง
	n	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	n_e	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มทดลอง
	n_c	คือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มควบคุม

จากนั้นนำค่าขนาดอิทธิพล d ที่ได้มาแปลงให้อยู่ในรูปค่าขนาดอิทธิพล r โดยใช้สูตร อุทุมพร (ทองอุทัย) จามรมาน ดังนี้

สูตร

$$r = \frac{d}{\sqrt{d^2 + 4}}$$

2.1.2 นำค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน F-test มาคำนวณโดยใช้สูตรดังนี้

สูตร

$$r = \sqrt{\frac{SS_b}{SS_b + SS_w}}$$

เมื่อ SS_b คือ ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 SS_w คือ ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

2.1.3 นำค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน χ^2 มาคำนวณโดยใช้สูตรดังนี้

สูตร
$$r = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}}$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด

2.1.4 ในกรณีที่เป็งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ที่มี Correlation (r) สามารถนำมาใช้เป็นค่าขนาดอิทธิพลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ โดยไม่ต้องแปลงค่า

2.2 การคำนวณค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพล โดยใช้

สูตร
$$\bar{d} = \frac{\sum di}{n} \quad \text{หรือ} \quad \bar{r} = \frac{\sum n_i r_i}{\sum n_i}$$

เมื่อ $\bar{d}, \bar{r}$ คือ ค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพล
 $\sum di$ คือ ผลรวมของขนาดอิทธิพลของงานวิจัยแต่ละเรื่อง
 n คือ จำนวนงานวิจัยทั้งหมด

2.3 การคำนวณค่าความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

สูตรการหาค่าความแปรปรวน $S^2 = \frac{\sum (d_i - \bar{d})^2}{n-1}$

สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $sd = \sqrt{\frac{\sum (d_i - \bar{d})^2}{n-1}}$

บทที่ 4

ผลการสังเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
ชั้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2547
ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ห่อภิมาณ จำนวน 104 เรื่อง ที่มีจุดมุ่งหมายใน
การสรุปคุณลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย และ ศึกษาขนาดอิทธิพลของความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปร โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาชั้น
พื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะเบื้องต้นของ
งานวิจัยและสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วย
เทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความเข้าใจในการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
s_d	แทน	ค่าความแปรปรวน
t	แทน	ค่าสถิติ t-test
F	แทน	ค่าสถิติ F-test
χ^2	แทน	ค่าสถิติ ไคสแควร์
r	แทน	ขนาดอิทธิพล
$\bar{r}$	แทน	ค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
จำนวน 104 เรื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2547 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์
ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 เป็นการเสนอข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยและวิธีดำเนินงานวิจัย เกี่ยวกับ สถาบันที่ผลิตงานวิจัย ปีการศึกษา ระดับของการศึกษาที่ทำการวิจัย สาขาที่ผลิตงานวิจัย ประเภทงานวิจัย วัตถุประสงค์ การตั้งสมมติฐาน ตัวแปรที่ศึกษา วิธีการคัดเลือกและกลุ่มตัวอย่าง ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การคำนวณและสถิติวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นของการสังเคราะห์งานวิจัย โดยจะเสนอข้อมูลในรูปการแจกแจงความถี่และแสดงค่าร้อยละตามข้อมูลของงานวิจัย

ตอนที่ 1.2 เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยบรรยายสรุปตามตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยและวิธีดำเนินงานวิจัย

ตาราง 1 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามสถาบันที่ผลิตงานวิจัย

สถาบันที่ผลิตงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	9	8.65
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	10	9.63
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์	3	2.89
มหาวิทยาลัยทักษิณ	3	2.89
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2	1.92
มหาวิทยาลัยบูรพา	1	0.96
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	8	7.69
มหาวิทยาลัยมหิดล	1	0.96
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	2	1.92
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	2	1.92
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	2	1.92
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	2	1.92
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	1	0.96
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	3	2.89
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	4	3.85
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	4	3.85
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยการณ	2	1.92

ตาราง 1 (ต่อ)

สถาบันที่ผลิตงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	3	2.87
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	2	1.92
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	2	1.92
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร	6	5.77
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	8	7.69
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	14	13.46
มหาวิทยาลัยศิลปากร	8	7.69
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	1	0.96
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง	1	0.96
รวม	104	100

จากตาราง 1 แสดงความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมดมีจำนวน 104 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้ใช้งานวิจัยในระดับปริญญาโททั้งหมด พบว่าสถาบันที่ผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.7 รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.63 และ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.65

ตาราง 2 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามปีที่ผลิตงานวิจัย

ปีที่ผลิตงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
2538	1	0.96
2539	2	1.92
2540	0	0
2541	3	2.89
2542	6	5.77
2543	9	8.65
2544	14	13.46
2545	26	25.00
2546	32	30.77
2547	11	10.58
รวม	104	100

จากตาราง 2 แสดงความถี่และร้อยละของปีการศึกษาที่ทำการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2538-2547 พบว่า ปีที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2546 มีจำนวน 32 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.77 รองลงมาเป็นปีการศึกษา 2545 จำนวน 26 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.46 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.58 สำหรับปีการศึกษา 2543 มีงานวิจัยจำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.65 ปีการศึกษา 2542 มีจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.77 ในปีการศึกษา 2541 และ 2539 มีงานวิจัยจำนวน 3 เรื่อง และ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.89 และ ร้อยละ 1.92 ตามลำดับ ในปีการศึกษา 2538 พบจำนวนงานวิจัยน้อยที่สุดเพียง 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.96 สำหรับปีการศึกษา 2540 ไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์

ตาราง 3 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย

ระดับการศึกษาที่วิจัย	ความถี่	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	79	75.96
ระดับมัธยมศึกษา	9	8.65
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	16	15.39
รวม	104	100

จากตาราง 3 แสดงความถี่และร้อยละของระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัยส่วนมากทำการศึกษาข้อมูลเฉพาะในระดับประถมศึกษามากที่สุด เป็นจำนวน 79 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 76 รองลงมาเป็นการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15 และ ศึกษาเฉพาะระดับมัธยมศึกษา จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9 ของงานวิจัยทั้งหมด

ตาราง 4 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามสาขาที่ผลิตงานวิจัย

สาขาที่ผลิตงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
การศึกษานอกระบบ	2	1.92
การศึกษาผู้ใหญ่	3	2.89
คหกรรมศาสตร์	1	0.96
บริหารการศึกษา	87	83.67
บริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม	2	1.92
บริหารอาชีวศึกษา	1	0.96
ประถมศึกษา	1	0.96
รัฐประศาสนศาสตร์	1	0.96
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา	2	1.92
หลักสูตรและการนิเทศ	2	1.92
หลักสูตรและการสอน	2	1.92
รวม	104	100

จากตาราง 4 แสดงความถี่และร้อยละของสาขาที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า สาขาบริหารการศึกษาผลิตงานวิจัยด้านนี้มากที่สุด เป็นจำนวน 87 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 83.67 รองลงมาเป็นสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.89 สำหรับสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สาขาบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม สาขาหลักสูตรและการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศ และ สาขาการศึกษานอกระบบ พบว่ามีจำนวนเท่ากัน สถาบันละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.92 และ สำหรับสาขาประถมศึกษา สาขา คหกรรมศาสตร์ สาขาบริหารอาชีวศึกษา สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มีจำนวน 1 เรื่องเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.96

ตาราง 5 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามประเภทงานวิจัย

ประเภทงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
งานวิจัยเชิงบรรยาย/สำรวจ	86	82.70
งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบ	9	8.65
งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบและเชิงสหสัมพันธ์	2	1.92
งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์	5	4.81
งานวิจัยภาคสนาม	1	0.96
งานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	1	0.96
รวม	104	100

จากตาราง 5 แสดงความถี่และร้อยละของวิธีการวิจัย เมื่อพิจารณาตามประเภทของงานวิจัยพบว่า งานวิจัยเชิงบรรยายหรือเชิงสำรวจ มีมากที่สุด จำนวน 86 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 82.7 รองลงมาเป็นงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบ จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.65 และงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.81 สำหรับงานวิจัยเชิงเปรียบเทียบและเชิงสหสัมพันธ์มีจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.92 และงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีจำนวนเท่ากับงานวิจัยภาคสนาม จำนวนละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.96 ของงานวิจัยทั้งหมดที่นำมาสังเคราะห์

ตาราง 6 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัย

วัตถุประสงค์ในงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
เปรียบเทียบ	1	0.96
ศึกษา/บรรยาย	36	34.62
ศึกษา/เปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์	3	2.89
ศึกษาและเปรียบเทียบ	53	50.96
ศึกษาและสังเคราะห์	1	0.96
ศึกษาและหาความสัมพันธ์	7	6.72
หาความสัมพันธ์	3	2.89
รวม	104	100

จากตาราง 6 แสดงความถี่และร้อยละของวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยที่มากที่สุด คือ เพื่อศึกษาหรือบรรยาย เป็นจำนวนทั้งหมด 36 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 34.62 รองลงมาเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษาและหาความสัมพันธ์ มีจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.72 สำหรับวัตถุประสงค์ในการหาความสัมพันธ์ มีจำนวนงานวิจัยเท่ากับวัตถุประสงค์ในการศึกษา เปรียบเทียบ และหาความสัมพันธ์ ที่มีอยู่อย่างละ 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.89 วัตถุประสงค์ในการเปรียบเทียบ และวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสังเคราะห์ มีจำนวนอย่างละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.96 สำหรับงานวิจัยเชิงทดลองไม่มีปรากฏในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตาราง 7 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามการตั้งสมมติฐาน

การตั้งสมมติฐาน	ความถี่	ร้อยละ
กำหนดทิศทางการแตกต่าง	52	50.00
กำหนดทิศทางการแตกต่างและไม่แตกต่าง	1	0.96
กำหนดทิศทางการแตกต่างและแสดงความสัมพันธ์	3	2.89
ไม่กำหนดทิศทางการแตกต่าง	4	3.85
ไม่กำหนดทิศทางการแตกต่างแต่แสดงความสัมพันธ์	1	0.96
แสดงความสัมพันธ์	13	12.50
แสดงอิทธิพล	1	0.96
ไม่ระบุ	29	27.88
รวม	104	100

จากตาราง 7 แสดงความถี่และร้อยละของการตั้งสมมติฐานในการวิจัย พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่กำหนดทิศทางการแตกต่างมากที่สุด เป็นจำนวนทั้งหมด 52 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาไม่มีการระบุสมมติฐานในงานวิจัย เป็นจำนวน 29 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.88 สำหรับงานวิจัยที่ตั้งสมมติฐานแสดงความสัมพันธ์มีจำนวน 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.5 และงานวิจัยที่ไม่กำหนดทิศทางการแตกต่างมีจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.85 ใกล้เคียงกับงานวิจัยที่ตั้งสมมติฐานกำหนดทิศทางการแตกต่างและแสดงความสัมพันธ์ที่มีจำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.89 ส่วนการตั้งสมมติฐานแสดงอิทธิพล การตั้งสมมติฐานกำหนดทิศทางการแตกต่างและไม่แตกต่าง และการตั้งสมมติฐานที่ไม่กำหนดทิศทางการแตกต่างแต่แสดงความสัมพันธ์ มีจำนวนเท่ากัน จำนวนละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.96

ตาราง 8 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
ประชากรและแบบเจาะจง	1	0.96
แบบเจาะจงและแบบหลายขั้นตอน	1	0.96
แบบเจาะจงและแบบแบ่งชั้น	1	0.96
แบบแบ่งสัดส่วน	8	7.69
แบบแบ่งกลุ่ม	3	2.89
แบบเจาะจง	3	2.89
แบบเจาะจงและแบบง่าย	3	2.89
แบบง่ายและแบบแบ่งชั้น	2	1.92
แบบง่าย	18	17.31
แบบแบ่งชั้น	18	17.31
แบบหลายขั้นตอน	20	19.23
ประชากร	16	15.38
ตามเกณฑ์ จุง เต ฟาน	1	0.96
ตามตาราง Darwin Hendel	1	0.96
ตามตารางศิริชัย กาญจนวสี	1	0.96
ตามตาราง Taro Yamane	1	0.96
ไม่ระบุ	6	5.77
รวม	104	100

จากตาราง 8 แสดงความถี่และร้อยละของวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พบว่า การสุ่มแบบหลายขั้นตอนถูกนำมาใช้มากที่สุดเป็นจำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.23 รองลงมาเป็น การสุ่มแบบง่ายและการสุ่มแบบแบ่งชั้นที่มีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวนละ 18 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.31 และการนำประชากรทั้งหมดมาเป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.38

ตาราง 9 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย	ความถี่	ร้อยละ
คณะกรรมการสถานศึกษา	28	26.92
ครู	12	11.54
ผู้ปกครอง	18	17.31
ผู้บริหาร	3	2.89
ผู้นำชุมชน	3	2.89
องค์การบริหารส่วนตำบล	14	13.46
ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน	1	0.96
คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล	1	0.96
ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน	1	0.96
ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล	1	0.96
ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา	1	0.96
ผู้บริหาร ครู ผู้นำชุมชน	1	0.96
ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน	1	0.96
ผู้บริหาร ครู	6	5.77
ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา	4	3.85
ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา	3	2.89
ผู้บริหาร ผู้ปกครอง	2	1.92
ผู้ปกครอง ครู	2	1.92
ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง	2	1.92
รวม	104	100

จากตาราง 9 แสดงความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งได้เป็น 6 กลุ่มใหญ่ โดยกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาถูกนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดจำนวน 28 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26.92 รองลงมาเป็นกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 18 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.31 งานวิจัยที่ใช้กลุ่มครูเป็นตัวอย่างมีจำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.54 สำหรับกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มครูถูกนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมกันจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.77

ตาราง 10 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามสถานภาพของผู้มีส่วนร่วม

สถานภาพของผู้มีส่วนร่วม	ความถี่	ร้อยละ
คณะกรรมการสถานศึกษา	30	28.85
ผู้บริหาร	1	0.96
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1	0.96
ครู	13	12.50
ชุมชน	15	14.43
องค์การบริหารส่วนตำบล	17	16.35
ผู้ปกครอง	19	18.27
ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา	1	0.96
ชุมชนและผู้ปกครอง	1	0.96
ผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง	1	0.96
องค์การบริหารส่วนตำบล ครู และ ผู้ปกครอง	1	0.96
ผู้ปกครอง และ ครู	2	1.92
ชุมชน ผู้ปกครอง และ ครู	2	1.92
รวม	104	100

จากตาราง 10 แสดงความถี่และร้อยละจำแนกตามสถานภาพ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษามีการทำการวิจัยมากที่สุด จำนวน 30 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.85 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง จำนวน 19 เรื่อง และ การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 17 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.27 และ ร้อยละ 16.35 ตามลำดับ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีจำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.43 และ การมีส่วนร่วมของครู มีจำนวน 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และ ครู หรือ การมีส่วนร่วมของ ชุมชน ผู้ปกครอง และ ครู มีจำนวนเท่ากัน อย่างละ 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.92 งานวิจัยที่เหลือจะศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวนละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.96

ตาราง 11 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา	11	10.58
การมีส่วนร่วมตามบทบาทของครู	3	2.89
การมีส่วนร่วมตามบทบาทของผู้ปกครอง	8	7.69
การมีส่วนร่วมตามบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบล	7	6.72
การมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน	35	33.65
การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	14	13.46
ความพร้อมในการมีส่วนร่วม	1	0.96
ความพึงพอใจในงาน	2	1.92
รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	22	21.17
สภาพการมีส่วนร่วม	1	0.96
รวม	104	100

จากตาราง 11 แสดงจำนวนและความถี่ของตัวแปรตามที่ศึกษา พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนมากที่สุด จำนวน 35 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.65 รองลงมาเป็นงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำนวน 22 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.17 และงานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ มีจำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.46

ตาราง 12 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
แบบสอบถาม	92	88.47
แบบสัมภาษณ์	2	1.92
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์	8	7.69
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สังเกตการณ์	1	0.96
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ศึกษาจากเอกสาร	1	0.96
รวม	104	100

จากตาราง 12 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละของประเภทเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย พบว่า เครื่องมือที่นำมาใช้มากที่สุด คือ แบบสอบถามเป็นจำนวนทั้งหมด 92 เรื่อง คิดเป็น 88.47 รองลงมาเป็นงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ร่วมกันเป็นจำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.69 และ งานวิจัยที่ใช้แบบสัมภาษณ์อย่างเดียวมีจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.92 และงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ มีจำนวนเท่ากับงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสาร คือ จำนวนละ 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 0.96

ตาราง 13 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามการตรวจสอบคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพ	ความถี่	ร้อยละ
ค่าความเชื่อมั่น	56	53.84
ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่น	9	8.65
ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่น	17	16.35
ค่าอำนาจจำแนก (t) ค่าความเชื่อมั่น	3	2.89
ไม่ระบุ	19	18.27
รวม	104	100

จากตาราง 13 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละของการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ค่าความเชื่อมั่นถูกนำมาใช้มากที่สุดจำนวน 56 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 53.84 รองลงมาเป็นค่าอำนาจจำแนก (r) และ ค่าความเชื่อมั่น มีจำนวน 17 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 16.35 ค่าดัชนีความสอดคล้อง และ ค่าความเชื่อมั่น มีจำนวน 9 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 8.65 สำหรับค่าอำนาจจำแนก (t) และค่าความเชื่อมั่น มีจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.89 โดยม้งานวิจัยที่ไม่ได้ระบุการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจำนวน 19 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.27 ของงานวิจัยทั้งหมด

ตาราง 14 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามวิธีการคำนวณ

วิธีการคำนวณ	ความถี่	ร้อยละ
โปรแกรม SPSS	78	75.00
โปรแกรม Excel	2	1.92
ไม่ระบุ	24	23.08
รวม	104	100

จากตาราง 14 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละของการคำนวณด้วย พบว่า โปรแกรม SPSS มีการใช้มากที่สุด จำนวน 78 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 75 และโปรแกรม Excel มีการใช้ในการคำนวณจำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 1.92 ที่เหลือไม่ได้ระบุวิธีการในการคำนวณ จำนวน 24 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.08

ตาราง 15 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามสถิติพื้นฐาน

สถิติพื้นฐาน	ความถี่	ร้อยละ
ความถี่	1	0.96
ร้อยละ	5	4.81
ความถี่ ร้อยละ	5	4.81
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย	1	0.96
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	11	10.58

ตาราง 15 (ต่อ)

สถิติพื้นฐาน	ความถี่	ร้อยละ
ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2	1.92
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	55	52.88
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และความโด่ง	2	1.92
ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1	0.96
ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	20	19.24
ไม่ระบุ	1	0.96
รวม	104	100

จากตาราง 15 แสดงจำนวนและความถี่ของการคำนวณโดยใช้สถิติพื้นฐาน พบว่า ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาใช้ในการคำนวณมากที่สุด เป็นจำนวน 55 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 52.88 รองลงมาเป็นการคำนวณโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวน 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.24 สำหรับค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีจำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.58 การคำนวณโดยใช้ร้อยละ เพียงอย่างเดียว มีจำนวนเท่ากับงานวิจัยที่ใช้ ความถี่และร้อยละ มีจำนวนอย่างละ 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.81

ตาราง 16 จำนวนความถี่และร้อยละของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
การจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกตามสถิติทดสอบสมมติฐาน

สถิติทดสอบสมมติฐาน	ความถี่	ร้อยละ
t-test	10	9.63
Pearson	3	2.89
χ^2	2	1.92
Multiple Regression	2	1.92
Content Analysis	2	1.92
t-test, Pearson	1	0.96
t-test, χ^2	1	0.96
Correlation, Multiple Regression	1	0.96

ตาราง 16 (ต่อ)

สถิติทดสอบสมมติฐาน	ความถี่	ร้อยละ
Pearson, Multiple Regression	2	1.92
f-test, Scheffe	11	10.58
f-test, Newman Kuel Test	2	1.92
f-test, Games Howell	1	0.96
f-test, Turkey's HSD	2	1.92
f-test, LSD	1	0.96
f-test, Content Analysis	1	0.96
t-test, f-test, Scheffe	24	23.09
t-test, f-test, Pearson	1	0.96
t-test, Z, Correlation	1	0.96
f-test, Scheffe, χ^2	1	0.96
f-test, Scheffe, Pearson	1	0.96
χ^2 , Kalmogorvo-Smirnov Test, Nonparametric	1	0.96
χ^2 , Correlation, Nonparametric	1	0.96
f-test, Turkey, Correlation, Multiple Regression	1	0.96
t-test, f-test, Pearson, Multiple Regression	1	0.96
t-test, f-test, Pearson, χ^2	1	0.96
ไม่ระบุ	29	27.89
รวม	104	100

จากตาราง 16 แสดงจำนวนความถี่และร้อยละของสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน พบว่า การคำนวณโดยใช้สถิติ T-test และ F-test, Scheffe ถูกนำมาใช้มากที่สุดจำนวน 24 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.09 รองลงมาเป็นการใช้สถิติ F-test, Scheffe จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.58 การใช้สถิติ T-test มีจำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.63 และจากการรวบรวมงานวิจัยที่นำมาใช้สังเคราะห์พบว่า มีงานวิจัยที่ไม่ได้ระบุในสถิติทดสอบสมมติฐานเป็นจำนวน 29 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.89 ของงานวิจัยทั้งหมด

ตอนที่ 1.2 เป็นการสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยบรรยายสรุปตามตัวแปรที่ศึกษา

1. การจัดการศึกษา หมายถึง การบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งแบ่งแยกออกเป็น 4 งานสำคัญ ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และ งานบริหารทั่วไป

1.1 งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานในด้านหลักสูตรและการสอน งานนิเทศ งานกิจการและกิจกรรมนักเรียน งานสื่อ ห้องสมุด และเทคโนโลยีการศึกษา งานวัดและงานประเมินผลงานพัฒนาวิชาชีพครู

1.1.1 การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู

จากการรวบรวมงานวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **แสวง จันทร์ชอุย (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น จากอาจารย์ (จำนวน 381 คน) พบว่า มีส่วนร่วมในงานวิชาการและงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการกำหนดนโยบาย แผนงาน งาน/โครงการของงานกิจการนักเรียน และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารีและผู้นำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากที่สุด **วรภรณ์ ภาตังใจจริง (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียน (จำนวน 55 คน) มีส่วนร่วมการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมน้อยใน 3 เรื่อง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการและการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมงานด้านวิชาการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามกำกับ นิเทศงานวิชาการของครู **ประยุทธ์ ตรีชัย (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี โดยศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของครู (จำนวน 341 คน) พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านเป้าหมายมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมากที่สุด ในด้านบทบาท ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางสอนของโรงเรียนมากที่สุด และในด้านการตัดสินใจ ครูมีส่วนร่วมเสนอแนวคิดในการจัดมุมหนังสือมากที่สุด จำแนกตามครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานสอนและวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน **วิไลลักษณ์ สุตะสม (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการครู และผู้ปกครอง ตำบลท่าทองหลวง อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ข้าราชการครู (จำนวน 20 คน) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 20 คน) และ ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 52 คน) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาในระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดย

ข้าราชการครูมีแนวโน้มจะมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น **มณธิชา ชูประเสริฐ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูประถมศึกษา กลุ่มเขตศรีนครินทร์ สังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ครู (จำนวน 337 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านเป้าหมาย มีส่วนร่วมกำหนดสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านบทบาท มีส่วนร่วมปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจ มีส่วนร่วมให้ข้อมูลเพื่อพิจารณากำหนดแหล่งการเรียนรู้และสื่อการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการติดต่อสื่อสาร มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กับเพื่อร่วมงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานอยู่ในระดับมาก

สุวิมล เปลื้องกระโทก (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา พบว่าครูวิชาการ (จำนวน 211 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมปฏิบัติ แต่ไม่พบในการร่วมติดตามประเมินผลอาจเป็นเพราะครูไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหน่วยงานของรัฐหรือคณะกรรมการโรงเรียนจะเป็นผู้กำหนดตัดสินแทนว่าจุดเน้นของการประเมินควรอยู่ที่ใด ส่งผลให้ครูไม่ค่อยมีความเชื่อถือและให้ความร่วมมือหรือไว้วางใจในกระบวนการประเมินผลและจะเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความถูกต้องของผลการประเมินอยู่เสมอ จึงไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูวิชาการมีส่วนร่วมใน งานการเรียนการสอนมากที่สุด และมีส่วนร่วมในงานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนน้อยที่สุด และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่าครูมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากมักมีโอกาสมิที่จะเรียนรู้งานจึงทำให้มีการรับรู้เข้าใจในระบบงานรวมทั้งวางเป้าหมายวัตถุประสงค์ของงานได้ดีกว่า

พงษ์ศักดิ์ อันทรินทร์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ครูวิชาการที่ปฏิบัติงานการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา (จำนวน 373 คน) มีส่วนร่วมในภาพรวม 4 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการวางแผน ขั้นการดำเนินงานตามแผน และขั้นติดตามประเมินผล แต่ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดตามประเมินผลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านปัญหาการมีส่วนร่วมพบว่า มีปัญหาในลักษณะคล้ายกันในด้าน ขาดความรู้ ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ ขาดทรัพยากร เวลาที่มีความจำกัด ขาดความรับผิดชอบ และไม่เห็นความสำคัญของการวางแผน เป็นต้น

จรรยา วาทีทอง (2547) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครู (จำนวน 375 คน) มีสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในงานด้านหลักสูตรและการนำไปใช้มากที่สุด

และ การมีส่วนร่วมที่ควรจะเป็นของครูในการบริหารงานวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดย การมีส่วนร่วมควรจะเป็นในงานด้านหลักสูตรและการนำไปใช้มีมากที่สุด สำหรับความต้องการ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ งานด้านวัสดุประกอบ หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงานวิชาการ และ งานด้านประชุมอบรมทางวิชาการ

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดัง งานวิจัยต่อไปนี้ **บุญส่ง สุทธิพงศ์ (2538)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย ศึกษาจาก ผู้บริหาร (จำนวน 260 คน) และ ครู (จำนวน 370 คน) มีความคิดเห็นว่าครูได้เข้ามา มีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนที่แตกต่าง กัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากครูมีภาระหน้าที่อย่างเดียวกัน ได้รับมอบหมาย งานคล้ายคลึงกัน อยู่ภายใต้การควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลจากผู้บริหารคน เดียวกัน ย่อมเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง รู้จุดมุ่งหมายปลายทางในการ ทำงานร่วมกัน ทำให้การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการไม่แตกต่างกัน

ภาวนา วงสวาท (2541) ศึกษาการตัดสินใจแบบให้มีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน (จำนวน 310 คน) มีการตัดสินใจ แบบให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอยู่ในแบบผู้บริหารหารือกับครู อาจารย์ ในโรงเรียนเป็นกลุ่มแล้วตัดสินใจเอง แสดงว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการตัดสินใจแบบให้ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า งานวิชาการเป็นงานที่อยู่ในความ รับผิดชอบของครูทุกคน ซึ่งการบริหารงานวิชาการจะเกิดประสิทธิผลได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจของครูเพื่อพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เมื่อจำแนกตาม ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่ต่างกันของผู้บริหารในโรงเรียน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการมีส่วน ร่วมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นงานนิเทศภายใน อาจเป็นเพราะงานนิเทศเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก ถือเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้บริหาร โรงเรียนและประสบการณ์ในการบริหารงานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในงานนิเทศที่ต่างกัน

อำนาจ นาไชย (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการบริหารงาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ครูอาจารย์ (จำนวน 356) ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยในด้านวิชาการ ต้องการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ใน กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการบริหารโรงเรียนนั้น ย่อมส่งผลกระทบไปสู่ครูอาจารย์ ทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวของโรงเรียน ดังนั้นการที่ครู ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือก ย่อมทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายในการแก้ปัญหา และ

ก่อให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย **วิทยา แสงจันทร์ (2544)** ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า ครูปฏิบัติงาน (จำนวน 358 คน) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เพราะถือเป็นหน้าที่และเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องสอนนักเรียน โดยครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป มีความต้องการมีส่วนร่วมในด้านการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 6-10 ปี **เลิศศักดิ์ รัชนาการ (2544)** ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร พบว่า ครู (จำนวน 335 คน) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยงานกิจการนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด

สถาพร ไกยชาติ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างครู (จำนวน 372 คน) พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานโรงเรียนในด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การพิจารณาดำเนินการสร้างระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองมาได้แก่ การพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

นอกจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในงานวิชาการและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นอื่นๆ ดังงานวิจัยต่อไปนี้

อัจฉรา จำยเจริญ (2539) ศึกษาความต้องการของอาจารย์และผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จาก อาจารย์ (จำนวน 74 คน) และ ผู้ปกครอง (จำนวน 333 คน) พบว่า อาจารย์มีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายปกครอง รองมาเป็นฝ่ายบริหารและธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายนิเทศ ฝึกสอน ฝึกงาน และวิจัย ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายกิจการพิเศษ ตามลำดับ **ไพฑูรย์ ภูมิซ้อ (2546)** ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครู (จำนวน 374 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการปฏิบัติมากทั้ง 5 ด้าน โดยที่ด้านยึดมั่นผูกพันกับโรงเรียนอยู่ในอันดับสูงสุด และ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ตาราง 17 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
5	จรรยา วาทีทอง	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	ระดับมาก
30	ประยุทธ์ ตรีชัย	การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียน	ระดับปานกลาง
37	พงษ์ศักดิ์ อันทรินทร์	การมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนปฏิบัติการ ประจำปี	ระดับมาก
49	มณรีชา ชูประเสริฐ	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครู	ระดับมาก
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับ ปานกลาง
65	วิทยา แสงจันทร์	สภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในงานบริหารงานของครูผู้สอน	ระดับปานกลาง
67	วิไลลักษณ์ สุตะสม	การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ครูมีส่วนร่วม มากที่สุด
94	สุวิมล เปลื้องกระโทก	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู วิชาการ	มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ
96	แสง จันทร์ชุย	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ใน โรงเรียน	ระดับมาก
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการ	ระดับมาก
48	ภาวนา วงสวาท	การตัดสินใจแบบให้มีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียน	ระดับมาก
56	เลอศักดิ์ รัชณาการ	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการ ตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึง พอใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับ ปานกลาง
72	สถาพร ไภยชาติ	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของ ครู	ระดับมาก
103	อำนาจ นาไชย	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู อาจารย์ใน การบริหารงานโรงเรียน	ระดับมาก
46	ไพฑูรย์ ภูมิซ้อ	การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของครู	ระดับมาก
99	อัจฉรา จ่ายเจริญ	ความต้องการของอาจารย์และผู้ปกครองเกี่ยวกับ การบริหารโรงเรียน	ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 17 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 16 เรื่อง โดยผลการวิจัยพบว่า มีการศึกษาสภาพและการมีส่วนร่วมของครู รวมทั้งความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูมากที่สุด โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ครูมีส่วนร่วมและมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับมาก รองมาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่พบงานวิจัยที่มีผลการศึกษาว่าครูมีส่วนร่วมปฏิบัติในงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย โดยงานวิชาการที่พบอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ รองมา ได้แก่ งานด้านการเรียนการสอน สำหรับงานที่ครูต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ งานด้านการเรียนการสอน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่า มีผลการวิจัยที่มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน นอกเหนือจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียน โดยพบว่าครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และ พบการมีส่วนร่วมตัดสินใจในระดับปานกลางอยู่เพียงเรื่องเดียว โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมที่พบ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกันพบว่าครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่แตกต่างกัน

1.1.2 การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง

จากการรวบรวมงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **ธีรภัทร์ เจริญดี (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 300 คน) และ ผู้บริหาร (จำนวน 100 คน) มีส่วนร่วมปฏิบัติในงานวิชาการ ในด้านการรับรู้ในอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากในด้านการให้ผู้ปกครองร่วมเป็นกรรมการในโรงเรียน จัดประชุม ขอคำปรึกษา และขอความคิดเห็นในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมทั้งร่วมเป็นวิทยากรรับเชิญเพื่อความรู้แก่นักเรียน และเมื่อพิจารณาระดับความคาดหวังพบว่าอยู่ในระดับมาก **ชมแข พงษ์เจริญ (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 445 คน) มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของโรงเรียนโดยเข้าร่วมประชุมที่โรงเรียนจัดขึ้นเกือบทุกครั้ง เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความเข้าใจในกิจกรรมของโรงเรียนและเห็นประโยชน์มากกว่ารวมทั้งมีความคาดหวังต่อสภาพการจัดการศึกษาสูงกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำกว่า

พจมาน ขำทอง (2543) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 384 คน) มีส่วนร่วมในขั้นการติดตามและประเมินผลในระดับปานกลาง โดยผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการเรียนของนักเรียน และรายงานพฤติกรรมของนักเรียนให้โรงเรียนทราบ อาจเนื่องจาก ผู้ปกครองต้องการรับรู้ข้อเกี่ยวกับตัวนักเรียนว่ามีผลการเรียนเป็นอย่างไร มีปัญหาในเรื่องใดบ้าง ตลอดจนการรายงานพฤติกรรมต่างๆ ของนักเรียนให้โรงเรียนทราบ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าต้องการมีส่วนร่วมทุกชั้นในระดับน้อยมีสัดส่วนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่า อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองที่จบการศึกษาระดับประถมและต่ำกว่า คิดว่า การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนนั้น ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ แต่ตนเองเรียนน้อย อาจมีความรู้ ความสามารถไม่เพียงพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นได้ **วิไลลักษณ์ สุตะสม (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการครู และผู้ปกครอง ตำบลท่าทองกลาง อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 52 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากที่สุดในด้านการยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุดโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

ศศิพงษ์ เพชรบุตร (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางเขน พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 373 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการสร้างเสริมความรู้เพิ่มเติม ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย/ปวช. มากที่สุด ร้อยละ 36.2 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 25.7 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 22.5 ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 13.4 และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่ามีน้อยที่สุด ร้อยละ 2.1 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนต่างกัน แต่ในด้านการเอาใจใส่ติดตามผลการเรียน และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน **สิรินทร์ทิพย์ เกษร (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 267 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานวิชาการระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยร่วมกับคณะครูจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม สูงสุด สำหรับด้านงานกิจการนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทการมีส่วนร่วมที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยการร่วมเป็นกรรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีมากที่สุด **วิชัย มั่นพลศรี (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 121 คน) ครูอาจารย์ (จำนวน 365 คน) และผู้ปกครอง (จำนวน 121 คน) มีความคิดเห็นว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง **ฉลอง คงเจริญ (2545)** ศึกษาคุณลักษณะและความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 381 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการวางแผนการจัดการศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเข้าใจในด้านการวางแผนจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนยังมีไม่มากและไม่ทั่วถึงและอาจเป็นเพราะเห็นว่า การวางแผนจัดการศึกษาควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียน คณะครู ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือดำเนินการตามแผนที่โรงเรียนวางไว้เท่านั้น

เพ็ญศรี สมร่วง (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกำแพง จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 435 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนในระดับปานกลาง โดย ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในงานการกำหนดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานของนักเรียนมากที่สุด แต่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ข้อมูลเกี่ยวกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง น้อยที่สุด งานวิชาการมีส่วนร่วมน้อยกว่างานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีส่วนร่วมในงานวิชาการน้อยที่สุด

ภัทราภรณ์ นันทวงศ์ (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครลำปาง พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 334 คน) มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีส่วนร่วมด้านการดูแลสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อยสุด แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองสนับสนุนกิจกรรมด้านการเรียนการสอน เช่น ช่วยจัดหาวิทยากร ร่วมเป็นวิทยากร ร่วมเป็นคณะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นน้อยกว่าตัวแปรด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองไม่เข้าใจการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ หรือ ทางโรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมในด้านนี้เท่าที่ควร เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยกลุ่มผู้ปกครองครุฑที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยกว่าผู้ปกครองกลุ่มวุฒิปริญญาตรี อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าย่อมผ่านระบบการศึกษามากกว่า ทำให้ทราบถึงความสำคัญและวิธีการพัฒนานักเรียน

ในปกครองได้ดีกว่า **ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนและโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 358 คน) ผู้นำชุมชน

(จำนวน 212 คน) และ คณะกรรมการ (จำนวน 70 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน โดยพบว่ามีความต้องการเอาใจใส่ดูแลบุคลากรในด้านการเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองมาเป็นการสอนเพิ่มเติมแก่บุคลากรในด้านอื่น ๆ และมีความต้องการในด้านการเป็นวิทยากรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด **รัตนา ชูสิริ (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 100 คน) ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในงานบริหารวิชาการของโรงเรียนโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ งานหลักสูตร งานหมวดวิชาและกลุ่มวิชา งานศูนย์คอมพิวเตอร์ งานห้องสมุด งานศูนย์ภาษาเบลล์ งานการเรียนการสอน งานแนะแนว และงานวัดผลประเมินผล เมื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วม พบว่า ขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ขั้นตอนการตรวจสอบประเมินผล ผู้ปกครองไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าร่วมในระดับน้อย ยกเว้นในขั้นตอนการร่วมรับผลประโยชน์ ในงานวัดผลประเมินผล งานแนะแนว และ งานการเรียนการสอน ที่พบว่ามีส่วนร่วมในขั้นตอนการรับผลประโยชน์ อาจเนื่องมาจากเป็นงานที่เป็นประโยชน์กับบุคลากรโดยตรง เช่น การรับทราบความก้าวหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน เป็นต้น **วิชิต ภาคอินทรีย์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 391 คน) มีส่วนร่วมทางการบริหารงานด้านวิชาการอยู่ในระดับน้อย สาเหตุมากจากความคิดที่ว่าจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และโรงเรียนเองคิดว่า งานวิชาการเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนเกินความสามารถของชุมชน **วรภรณ์ นิลประพันธ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของบุตรโรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครอง (จำนวน 220 คน) มีส่วนร่วมมากในเรื่องการติดตามผลการเรียนและแสดงความคิดเห็นในสมุดรายการประจำตัว (สมุดพก) สำหรับความต้องการมีส่วนร่วมพบว่าอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องการสนับสนุนและปรับปรุงห้องสมุด อาจเป็นเพราะผู้ปกครองเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะพัฒนาและปรับปรุงห้องที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน เมื่อจำแนกผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน **สุวัช พานิชวงษ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 214 คน) มีส่วนร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านความรู้ ในเรื่องการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก และเมื่อศึกษาปัจจัยสัมพันธ์ พบว่าวุฒิการศึกษาเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านความรู้และด้านพฤติกรรม เห็นได้ว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการจัดการศึกษา รู้วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่การศึกษาต่ำ **ถาวร พวงมณี (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 431 คน) มีความคิดเห็น

ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยการร่วมเป็นเครือข่ายผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และพบปัญหาการมีส่วนร่วมด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ปกครองเห็นว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียน ปัญหารองลงมาคือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา **สมบูรณ์ โอฟารกิจเจริญ (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลนครเขตภาคกลาง พบว่า ผู้ปกครองที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (จำนวน 274 คน) ส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้จัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาจากการเป็นผู้มีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมสอบถามผลการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างกันในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา

นอกจากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **อัจฉรา จำยเจริญ (2539)** ศึกษาความต้องการของอาจารย์และผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จาก อาจารย์ (จำนวน 74 คน) และ ผู้ปกครอง (จำนวน 333 คน) พบว่า ผู้ปกครอง มีความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหารและธุรการ ฝ่ายนิเทศ ฝึกสอน ฝึกงาน และวิจัย ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียน และ ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ **สุจิตรา เรืองชนะพีช (2545)** ศึกษาความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 334 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในกิจการศูนย์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด และแนวทางการมีส่วนร่วมที่ต้องการมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลแก่ทางโรงเรียน เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับด้านวิชาการ สำหรับงานด้านกิจการนักเรียน พบว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ในด้านการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อส่งเสริมแก้ไขและพัฒนาทั้งด้านการเรียนและความประพฤติมีมากที่สุด และแนวทางการมีส่วนร่วมที่ต้องการมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมให้ความรู้ ให้ความร่วมมือสอดส่องดูแลความประพฤติของบุตรหลานอย่างใกล้ชิด **อารี มั่นศิลป์ (2547)** ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนในเครือพระภคินีพระกฤษยาของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 365 คน) ต้องการมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนมีมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา **กษวรรณ ขลิตร (2545)** ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็น

ของครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน พบว่า ครู (จำนวน 258 คน) ผู้ปกครอง (จำนวน 266 คน) ผู้นำชุมชน (จำนวน 229 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ในด้านการเป็นผู้ปกครองข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนจัดประชุมและให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ในด้านการสื่อสาร ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนติดต่อผู้ปกครองเมื่อนักเรียนมีปัญหาทางการเรียนและพฤติกรรม ในด้านการอาสาสมัครข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ในด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองติดตามถามไถ่การบ้านเด็กทุกวันและพูดคุยกับเด็กถึงวิชาที่เรียนไปแล้ว และในด้านการตัดสินใจ ข้อที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ ผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมเมื่อโรงเรียนเชิญมาร่วมพิจารณาและตัดสินใจเรื่องสำคัญ กวิน เสือสกุล (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 449 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่บ้านอยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนและชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนปัจจัยการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ได้แก่ การได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา รวมทั้งปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารด้านการศึกษา โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ การไม่มีเวลาของผู้ปกครอง เมื่อจำแนกผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
8	ฉลอง คงเจริญ	คุณลักษณะและความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
11	ชมแข พงษ์เจริญ	การมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามระเบียบของนักเรียนในโรงเรียน	มีส่วนร่วมโดยการเข้าประชุม
13	ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนและโรงเรียน	มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
17	ถาวร พวงมณี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
20	ธีรภัทร์ เจริญดี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
39	พจมาน ข้าทอง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	ระดับปานกลาง

ตาราง 18 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
43	เพ็ญศรี สมร่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
47	ภัทราภรณ์ นันทวงศ์	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียน	ระดับปานกลาง
54	รัตนา ชูศิริ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงาน วิชาการ	ระดับน้อย
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา ของบุตร	ระดับปานกลาง
62	วิชัย มันพลศรี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
63	วิจิต ภาคอินทรีย์	การมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของ ผู้ปกครองนักเรียน	ระดับน้อย
67	วิไลลักษณ์ สุตะสม	การมีส่วนร่วมในการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการครู	ระดับมาก
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการเรียนการ สอน	ระดับมาก
74	สมบูรณ์ โอพารกิจเจริญ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน	ระดับปานกลาง
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
92	สุวัช พานิชวงษ์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งเสริม การเรียนรู้ของนักเรียน	ระดับมาก
89	สุจิตรา เรืองวุฒิชนะพีช	ความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการบริหารงานของ	ระดับปานกลาง
99	อัจฉรา จ่ายเจริญ	ความต้องการของอาจารย์และผู้ปกครองเกี่ยวกับการ บริหารโรงเรียน	ระดับมาก
101	อารี มันศิลป์	ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ผู้ปกครองนักเรียน	ระดับปานกลาง

ตาราง 18 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
2	กวิน เสื่อสกุล	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา	มีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาที่บ้านในระดับสูง และที่โรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ
3	กัษวรรณ ชโลธร	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่าง โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน	ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 18 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 22 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานด้านวิชาการ โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และมีงานวิจัยสองเรื่องที่พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย นอกจากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในงานวิชาการยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้ปกครอง ซึ่งพบว่ามีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลางถึงมาก งานวิชาการที่พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การร่วมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน โดยการให้ข้อมูลคำปรึกษา และให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา รวมทั้งติดตามตามผลการเรียนของนักเรียน รองมา เป็นการร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมต่างๆ ของทางโรงเรียน ทั้งนี้พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือเข้าร่วมประชุมเมื่อโรงเรียนเชิญมาร่วมพิจารณาและตัดสินใจเรื่องที่สำคัญจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นกรรมการในโรงเรียนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่าม้งงานวิจัยที่มีผลสอดคล้องกันและไม่สอดคล้องกัน โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการแตกต่างกัน

1.1.3 การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **ประจักษ์ วัฒนศิริ (2543)** ศึกษาการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 204 คน) ข้าราชการครู (จำนวน 408 คน) และคณะกรรมการ (จำนวน 204 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการ โดยผู้บริหารเห็นว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก สำหรับครูและคณะกรรมการเห็นว่ามีส่วนร่วมตามบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของ **สาคร คุณชื่น (2543)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า คณะกรรมการโรงเรียน (จำนวน 90 คน) มีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงานในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การศึกษาสภาพ และการตัดสินใจ รวมทั้งมีส่วนร่วมในด้านการนิเทศติดตามผล และในด้านปัญหาพบว่าการขาดงบประมาณ ขาดความพร้อมในด้านเวลาเรียน บุคลากร อาคารสถานที่ และขาดการตระหนักถึงความสำคัญในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประเมินพัฒนา **สวัสดิ์ แก้วชนะ (2544)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 352 คน) มีส่วนร่วมบริหารวิชาการในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการสอนมากที่สุด และมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการในระดับปฏิบัติการมากที่สุดในด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน **สำราญ หาญประเสริฐ (2544)** ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 290 คน) มีความคิดเห็นว่า ตัวแทนกรรมการสถานศึกษาที่มาจากตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ระดับปานกลางเกือบทุกด้าน โดยด้านวิชาการในด้านการให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรของท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อย และไม่มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ในขณะที่คณะกรรมการจากตัวแทนครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมมากในทุกด้าน ซึ่งในด้านวิชาการมีส่วนร่วมปฏิบัติในเรื่องการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางเพื่อจัดทำแผนการสอนเท่านั้น ยังไม่ขยายสาระของหลักสูตรแกนกลางให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น **เสาวลักษณ์ ยุกตะทัต (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารและ

คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 120 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ
 คณะกรรมการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีส่วนร่วม
 ในด้านวิชาชีพครูและบุคลากรอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านระบบบริหารและการจัดการ ด้าน
 กระบวนการเรียนการสอนและด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง **สำราญ โปทาวี (2545)**
 ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้แทน
 ชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 359 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
 สภาพการมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน ที่ปรากฏเป็นเพียงแต่
 การให้ข้อคิดเห็นในการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนไม่เคยดำเนินการในเรื่อง
 ดังกล่าวเลย ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมการบางส่วนเห็นว่าเป็นเรื่องของครูในโรงเรียนที่ต้อง
 ดำเนินการเองหรือเห็นว่าไม่มีความรู้เพียงพอที่จะให้การเสนอแนะ **พระมหาทองทศ บุตตะยา**
(2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการ
 สถานศึกษา (จำนวน 210 คน) มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 12 งาน เมื่อพิจารณาราย
 ด้านพบว่า ด้านการให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ
 ของท้องถิ่นมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
 ด้านการวิชาการ พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการพิจารณาให้ความเห็นชอบและ
 ให้ข้อเสนอแนะโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับ
 การศึกษาที่ต่างกันและประสบการณ์ที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน **อนันต์ หวะสุวรรณ**
(2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกระบวนการวางแผน
 พัฒนาการศึกษารองโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คณะกรรมการโรงเรียน
 (จำนวน 805 คน) มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในการ
 เตรียมการวางแผน การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการกำกับ ติดตาม ประเมินและ
 รายงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามประเภทของกรรมการ พบว่า กรรมการกลุ่มผู้แทน
 ผู้ปกครองและผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความ
 คิดเห็นแตกต่างจากผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้แทนครูและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก
 การขาดความรู้และประสบการณ์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคล
ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนและโรงเรียน
 สังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 358 คน) ผู้นำชุมชน (จำนวน 212 คน)
 และ คณะกรรมการ (จำนวน 70 คน) ให้ความสำคัญกับการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานในด้านการ
 เรียนเฉลี่ยมากที่สุด รองมาเป็นการสอนเพิ่มเติมแก่บุตรหลานในด้านอื่น ๆ และมีความต้องการ
 ในการเป็นวิทยากรน้อยที่สุด **ประนอม ยังศิริ (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 120 คน) มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของกรรมการต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากกว่าการปฏิบัติจริงนั้น เพราะถือว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา โดยในด้านวิชาการได้มีการเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานวิชาการ การจัดการการผลิตสื่อและนวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนการส่งเสริมให้มีวิทยากรจากภายนอกมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มานพ จองกา (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนกันจุก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 105 คน) มีการปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการในระดับมาก โดยการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษามีมากที่สุด รองมาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กไทยทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ มีการส่งเสริมให้ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ณัฐนันท์ สุรินทร์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 126 คน) มีส่วนร่วมต่อการเสนอแนวทางการบริหารจัดการด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอันดับแรกคือการมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการ ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ร่วมให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีและจัดทำสาระหลักสูตร และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตามสถานภาพ พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยผู้แทนครูผู้สอนมีส่วนร่วมมากที่สุด

สวิต ดวงจันทร์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 364 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และ การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

กมลชัย ศิริศรี (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 351 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ชูศักดิ์ น่วมทนต์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสวนแตง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า กรรมการสถานศึกษา (จำนวน 105 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ

ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นอันดับแรก รองมาเป็นการปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาและด้านส่งเสริมให้มีทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสถานภาพที่ต่างกัน พบว่า ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด รองมาได้แก่ ผู้แทนครูและผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่ากรรมการสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป เมื่อจำแนกตามประสบการณ์พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1-2 ปี มีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่า คณะกรรมการที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 1 ปี และมากกว่า 2 ปี **สาคร สังวงศ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอनावัง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 345 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารระดับปานกลาง โดยงานวิชาการมีส่วนร่วมน้อยกว่างานด้านงบประมาณและงานด้านการบริหารทั่วไป และมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากโดยงานวิชาการมีความต้องการน้อยกว่างานด้านบุคลากรและงานงบประมาณเช่นเดียวกัน เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า การร่วมนิเทศภายในโรงเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด **ชัยสิน บุญภูมิ (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 4 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในงานวิชาการในระดับมาก โดยมีความต้องการในการร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษาและคุณภาพการศึกษา การกำหนดแนวทางการพัฒนาวิชาการให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนตลอดจนการกำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา **อภิชาติ กุลไทย (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 240 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษาพบว่าคณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน แต่คณะกรรมการที่มีประสบการณ์ต่างกันมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

นอกจากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาถึงสภาพและปัญหาในการมีส่วนร่วม ความต้องการการมีส่วนร่วม บทบาทและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาใน

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน **สมเปลี่ยน ชัยดี (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 576 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป มีส่วนร่วมระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประเภทกรรมการ พบว่า กรรมการที่เป็นข้าราชการครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมมากกว่ากรรมการที่เป็นผู้แทนบุคคลภายนอกโรงเรียน **นเรนทร์ศุภชัย ชัยศิริ (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาภายในโรงเรียน (จำนวน 111 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษาภายนอกโรงเรียน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพความร่วมมือในงานวิชาการระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะความร่วมมือในงานวิชาการเป็นการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนส่งเสริมอาชีพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโรงเรียน ถึงแม้ว่าจะมีความชัดเจนเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการตลอดจนแนวปฏิบัติ และการให้ความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แต่โรงเรียนเองก็มีปัญหาในด้านการจัดหาวิทยากรท้องถิ่น การจัดโรงเรียนเป็นศูนย์บริการด้านวิชาการและการสอนวิชาชีพแก่ชุมชนจึงทำให้มีระดับสภาพความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพความร่วมมือในด้านกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากงานกิจการนักเรียนเป็นงานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางที่ถึงประสงค์ และโรงเรียนก็มีนโยบายที่ชัดเจนในความร่วมมื่อดังกล่าว **สายัณห์ วิจิตรโชติ (2547)** ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 165 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการประเมินผล ด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินการ โดยแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า คณะกรรมการควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนประจำปีของสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือวิทยากรภายนอกมาร่วมจัดการเรียนการสอน

และควรศึกษาระเบียบ ให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการศึกษา

ปรีชา พันธุ์สีดา (2541) ศึกษาความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี กับคณะกรรมการที่เป็นข้าราชการครู (จำนวน 126 คน) และ คณะกรรมการที่ไม่ใช่ข้าราชการครู (จำนวน 241 คน) พบว่ามีความต้องการการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารบุคลากรทางวิชาการ ด้านการบริหารสื่อการศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมาก **สมโชค เลหาะจินดา (2547)** ศึกษาความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 420 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลสูงสุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการจัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ โดยเมื่อจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการ พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้จัดการต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ครูใหญ่มีความต้องการมากที่สุด โดยปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมตามบทบาทมากที่สุด เกิดจากปัญหาการไม่มีเวลา อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่จะจัดประชุม คณะกรรมการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัน เวลาราชการ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมได้ กลาง **ธีระศักดิ์ เจริญศรี (2546)** ที่ศึกษาความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 11 คน) ผู้นำชุมชน (จำนวน 26 คน) และ ครู (จำนวน 88 คน) มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมงานวิชาการของชุมชนในระดับปานกลาง **วุฒิวรรณ คงคามาต (2544)** ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 410 คน) มีบทบาทส่งเสริมการมีส่วนร่วมในงานวิชาการได้แก่ การร่วมการวางแผนทางวิชาการโรงเรียนในรูปคณะกรรมการ และร่วมกันตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลการเรียน **ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2543)** ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า กรรมการโรงเรียนที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครู (จำนวน 376 คน) มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมครู อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน โดยปัจจัยที่เห็นด้วยสูงสุด คือ การเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน **พิลึก ถามุลตรี (2546)** ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากคณะกรรมการ

(จำนวน 278 คน) พบว่า มีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปาน

ตาราง 19 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
1	กมลชัย คีรีศรี	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
12	ชัยสิน บุญภูมิ	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา	ระดับมาก
13	ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชน และโรงเรียน	มีส่วนร่วมไม่ แตกต่างกัน
14	ชูศักดิ์ น่วมทนต์	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
15	ณัฐนันท์ สุรินทร์	การมีส่วนร่วมจัดการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
27	ประจักษ์ วัฒนศิริ	การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามหน้าที่ของ คณะกรรมการโรงเรียน	ระดับมาก
28	ประนอม ยังศิริ	บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา	ระดับมาก
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการ สถานศึกษา	ระดับมาก
50	มานพ จองกา	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
77	สวัสดิ์ แก้วชนะ	บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
79	สวิต ดวงจันทร์	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
82	สาคร คุณชื่น	การมีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา พัฒนาการเรียนการสอน	ร่วมดำเนินงาน ในทุกขั้นตอน
83	สาคร สังวงศ์	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
85	สายัณห์ วิจิตรโชติ	สภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา	ระดับมาก
87	สำราญ หาญประเสริฐ	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง

ตาราง 19 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
86	สำราญ โปหาวิ	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชนใน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับน้อย
95	เสาวลักษณ์ ยุกตะทัต	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ จัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
97	อนันต์ หวะสุวรรณ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษา	ระดับปานกลาง
98	อภิชาติ กุลไทย	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในกิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
22	นเรนทร์ศุภย์ ชัยศิริ	สภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	ระดับปานกลาง
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษา	ระดับปานกลาง
75	สมเปลี่ยน ชัยดี	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับน้อย
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัด การศึกษาของชุมชน	ระดับปานกลาง
34	ปรีชา พันธ์สีดา	ความต้องการของคณะกรรมการโรงเรียนเกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	ระดับมาก
73	สมโชค เลาหะจินดา	ความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
69	วุฒิวรรณ คงคามาศ	บทบาทของผู้บริหารในการนำชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วม	มีบทบาทส่งเสริม การมีส่วนร่วม
18	ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่	ระดับมาก
42	พิลึก ถามุลตรี	ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 19 แสดงผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 28 เรื่อง พบงานวิจัยส่วนใหญ่ ศึกษาการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผลการวิจัยของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก และไม่มีงานวิจัยใดที่แสดงผลการมีส่วนร่วมในระดับน้อยของคณะกรรมการสถานศึกษา นอกจากการศึกษาการมีส่วนร่วมแล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความต้องการ สภาพและปัญหา รวมทั้งความคาดหวังการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงมากเช่นเดียวกัน งานวิชาการที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมส่งเสริมการสอนการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร การจัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน รวมทั้งการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และงานวิชาการที่ต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดหาแนวทางในการจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การร่วมกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการและคุณภาพการศึกษา การกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านวิชาการให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชน ตลอดจนกำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่างานวิจัยที่แสดงผลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน

1.1.4 การมีส่วนร่วมในงานวิชาการขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการรวบรวมผลงานวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **กำพล แสหนบุญเรือง (2542)** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 170 คน) และ ผู้บริหารโรงเรียน (จำนวน 125 คน) พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ส่วนผู้บริหารมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในงานวิชาการเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ และงานปกครองนักเรียนในด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน **ยงค์ บุญยั้งวัฒนานนท์ (2543)** ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประธานคณะกรรมการ ประธานสภา และ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 210 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีการปฏิบัติสูงสุด แต่ในด้านการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลในการจัดการศึกษา การสนับสนุนด้านวิทยากรในการจัดการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพของครูและนักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาพบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน และพบว่า ผู้ที่มี

วุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีบทบาทในการดำเนินงานสูงกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า อาจเป็นเพราะผู้บริหารระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน จึงได้เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของกรรมการโรงเรียน จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมากกว่า และ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ต่างกันพบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยผู้มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี มีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากมองเห็นความสำคัญของการศึกษาได้กว้างไกลกว่า **วรภรณ์ ภาตังใจจริง (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 18 คน) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมน้อยใน 2 เรื่อง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ และการติดตามกำกับนิเทศงานวิชาการของครู **วรภรณ์ พักประไพ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 187 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอันดับหนึ่ง รองมาเป็นด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผล ตามลำดับ โดยในด้านการวางแผน พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพปัญหาในการจัดการศึกษามากที่สุด รองมาเป็นการมีส่วนร่วมในการรับทราบนโยบายจัดการศึกษา การร่วมสำรวจความต้องการด้านการจัดการศึกษาของชุมชน/โรงเรียน/สถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของท้องถิ่นตามลำดับ

เฉลิมพล อภัยรี (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 99 คน) มีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลางทั้งในด้านการวางแผนและการตัดสินใจ โดยการเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้มีส่วนร่วมเป็นอันดับที่หนึ่ง เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน **วีระเดช ไวทยะนิพันธ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า คณะกรรมการ สมาชิก และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 122 คน) มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจในการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นแก่โรงเรียนเป็นลำดับสุดท้าย และเมื่อเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา, ปวช หรือเทียบเท่า จำนวน 62 คน รองลงมาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้านการวางแผนเกี่ยวกับ

การจัดการศึกษามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่าบุคลากรที่วุฒิการศึกษาสูงกว่า และสำหรับประสบการณ์ในการทำงานเป็นกรรมการโรงเรียนมีจำนวน 47 คน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการศึกษามีความแตกต่างกัน โดยผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งมีความร่วมมากกว่า เนื่องจากมีความตระหนักและเข้าใจในการมีส่วนร่วม **รพีพรรณ มงคลสังข์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 367 คน) มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้เสนอแนะว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจงานวิชาการร่วมกับสถานศึกษามากที่สุด และเมื่อจำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน **สุวิมล เตโชพันธ์ (2546)** ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรี พบว่า คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล (จำนวน 309 คน) มีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ในด้านการอนุมัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นชอบใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน และในด้านการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลมีความตระหนักในความสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งต้องการไปร่วมคิด ร่วมวางแผนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในฐานะกรรมการ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน กรรมการที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากรรมการที่มีวุฒิปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อความรู้เพิ่มมากขึ้น ความคิดในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ย่อมแตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นความต้องการการมีส่วนร่วม สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม รวมทั้งความพร้อมในการมีส่วนร่วม ดังงานวิจัยต่อไปนี้

สายัณห์ ดวงคำน้อย (2543) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเขื่อนแคว จังหวัดยโสธร พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 218 คน) ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยงานด้านการปกครองนักเรียนมีมากที่สุด **ประมูล ศรีชนะ (2543)** ที่ทำการวิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ศึกษาจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 135 คน) พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับมาก แต่น้อยกว่างานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานธุรการการเงิน แต่อย่างไรก็ตาม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังคงเห็นความสำคัญของงาน

วิชาการมาก เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาของโรงเรียนและส่งเสริมพัฒนาทางด้านวิชาการของนักเรียนซึ่งเป็นบุตรหลานในชุมชนให้มีคุณภาพ จึงมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการร่วมจัดหาสถานประกอบการงานอาชีพ แหล่งประกอบการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการมากที่สุด **วรรณทิ ศรีโนนยาง (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 297 คน) มีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง เช่นร่วมเข้าเยี่ยมชมชั้นเรียนและสังเกตการเรียนการสอน ร่วมในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน แต่สำหรับการร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน ร่วมจัดหาบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านมาช่วยสอน และร่วมกำหนดการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักเรียน พบว่าอยู่ในระดับน้อย ในด้านความพร้อมด้านวิชาการพบว่าอยู่ในระดับที่ยังไม่พร้อม **ปณวัชร เขียวระยับ (2546)** ศึกษาความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ประธานสภา รองประธานสภา ประธานกรรมการบริหาร กรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 220 คน) มีความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านควบคุมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านนี้สูงกว่าตำแหน่งอื่นๆ **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 111 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกที่มีวุฒิการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่างกัน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์พบว่า สมาชิกที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน **ศิริพล ตาลป่อง (2546)** ศึกษาสภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 171 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในด้านนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน ด้านการสนับสนุนการจัดการศึกษา และด้านการประเมินการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน พบว่า มีส่วนร่วมและมีความคาดหวังการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีวุฒิการศึกษา

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีส่วนร่วมมากกว่าระดับอนุบาลขึ้นไป อาจเป็นเพราะผู้ที่มีความรู้ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นผู้ประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่น ทำให้มีเวลาที่จะเข้าร่วมประชุมและเสนอแนะได้มากกว่า และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมและความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการขององค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
4	กำพล แสนบุญเรือง	การมีส่วนร่วมของอบต.ต่อการจัดการศึกษาใน โรงเรียน	ต้องการร่วม เป็นกรรมการที่ ปรึกษา
9	เฉลิมพล อภัยรี	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
53	รพีพรรณ มคงสังข์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ ส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
59	วราภรณ์ พักประไพ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับปานกลาง
60	วราภรณ์ ภาตั้งใจจริง	การมีส่วนร่วมในฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
68	วีรเดช ไวทยะนิพันธ์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
93	สุวิมล เตโชพันธุ์	สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทฤษฎีของคณะกรรมการองค์การบริหาร ส่วนตำบล	ระดับมาก
29	ประมุข ศรีชนะ	ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลในการดำเนินงานโรงเรียน	ระดับมาก
84	สายัณห์ ดวงคำน้อย	ความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียน ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับมาก
36	ปุ่นวัชร เขียวระยับ	ความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับปานกลาง
52	ยงค์ บุญยิ่งวัฒนานนท์	บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง

ตาราง 20 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
57	วรรณที ศรีโนนยาง	บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์กร บริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กร บริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
70	ศิริพล तालปोंง	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมขององค์กร บริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 20 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีงานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง พบงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรบริหารงานส่วนตำบลในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังและต้องการการมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยงานวิชาการที่องค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมมาก ได้แก่ การร่วมตัดสินใจในงานวิชาการร่วมกับสถานศึกษา การร่วมรับรู้สภาพปัญหาในการจัดการศึกษา และ การร่วมจัดหาสถานประกอบการงานอาชีพและแหล่งประกอบการจัดการเรียนรู้ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมทั้งแตกต่างและไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับผลการวิจัยเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ที่แตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน นอกจากการศึกษามีส่วนร่วมแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการมีส่วนร่วม พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และมีงานวิจัยที่ศึกษาความพร้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการมีส่วนร่วมในด้านวิชาการ พบว่า มีความพร้อมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

1.1.5 การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของชุมชน

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ สัมพันธ์ อุปลา (2541) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 630 คน) มีความคิดเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนดำเนินงานด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก คือ ร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น และช่วยเหลือในการดำเนินการแก้ไขปัญหา แต่ในขณะที่ยังมีการร่วมพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่นยังไม่มี

ส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย **พจนา เทียนธาดา (2543)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 16 คน) ครู (จำนวน 72 คน) และ คณะกรรมการ (จำนวน 40 คน) มีความคิดเห็นว่าการที่เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการปรับและ/หรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ ลักษณะที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคือ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน ร่วมวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และเป็นผู้ให้ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ นอกจากนี้ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการเตรียมครู การจัดการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรท้องถิ่น แต่สำหรับในด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากนโยบายของโรงเรียนไม่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และชุมชนเองเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน **อำนาจ สุนทรธรรม (2545)** ศึกษาแนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า คณะกรรมการห้องเรียนซึ่งเป็นตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานวิชาการ 7 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัดประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายใน และงานการอบรมทางวิชาการ มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับงานการเรียนการสอน มีส่วนร่วมคิดอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง **ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนและโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 358 คน) ผู้นำชุมชน (จำนวน 212 คน) และ คณะกรรมการ (จำนวน 70 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน โดยพบว่ามีความต้องการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานในด้านการเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองมาเป็นการสอนเพิ่มเติมแก่บุตรหลานในด้านอื่น ๆ และมีความต้องการในด้านการเป็นวิทยากรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด **บพิตร ออมไธสง (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 354 คน) ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 23 คน) และผู้ปฏิบัติการสอน (จำนวน 210 คน) มีความคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนมากทุกด้าน โดยผู้ปกครองมีความคาดหวังให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิชาการมากที่สุด **ณัฐนันท์ เพียงกระโทก (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนนาร่อง ระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารและผู้นำชุมชน (จำนวน 33 คน) หัวหน้าหมวดวิชา (จำนวน 69 คน) และ คณะกรรมการ (จำนวน 48 คน) มีความเห็นว่าชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนา

หลักสูตรระดับสถานศึกษาและการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในลักษณะร่วมคิด และมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ในลักษณะร่วมประเมิน โดยตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ คือ ตัวแทนครู สำหรับปัญหาด้านการบริหารวิชาการ พบว่า มีปัญหาเนื่องจากครูบางท่านต้องสอนหลายวิชาหลายระดับชั้น จึงไม่มีเวลาประสานงานกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน **สุมงกษ นาโควงษ์ (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากระบี่ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 144 คน) และ ครูปฏิบัติการ (จำนวน 355 คน) คาดหวังให้ชุมชนมีส่วนร่วมในงานวิชาการค่อนข้างมาก โดยการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด **พัชรินทร์ โตตระกูล (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (322 คน) ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 82 คน) มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น และด้านการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเสริมหลักสูตรแกนกลาง อยู่ใน 2 ระดับ คือ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดยเมื่อจำแนกตามสถานภาพแล้ว พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นความต้องการการมีส่วนร่วม สภาพปัญหาและความคาดหวังการมีส่วนร่วม รวมทั้งศึกษาบทบาทและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **สมยศ สังสอาด (2544)** ศึกษาความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน (จำนวน 233 คน) และครูปฏิบัติการสอน (จำนวน 269 คน) มีความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการค่อนข้างมาก โดยด้านห้องสมุดมีระดับความต้องการมากที่สุด จำแนกรายด้านพบว่า งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารมีความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องวิเคราะห์สาเหตุที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรและเสนอแนะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้มากที่สุด ส่วนครูปฏิบัติการสอนมีความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องวิเคราะห์สาเหตุที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้และประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นมากที่สุด ในด้านงานการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเป็นครูพิเศษสอนแทนครูที่ไม่มาปฏิบัติงานและสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้ได้รับความรู้ในการทำวิจัยชั้นเรียนมากที่สุด ส่วนครูปฏิบัติการสอนมีความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องเป็นวิทยากรพิเศษสอนวิชาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้ได้รับความรู้ในการทำวิจัยชั้นเรียนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความ

ต้องการให้ชุมชนเข้ามาร่วมระหว่างผู้บริหารกับครูปฏิบัติการสอน พบว่ามีความแตกต่างกันใน
งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการเรียนการสอน งานด้านการวัดผล
ประเมินผล งานด้านนิเทศภายใน และงานด้านประชุมอบรมทางวิชาการ **สุเจตต์ หุตะจุฑะ**
(2544) ศึกษาความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระบบเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พบว่า ข้าราชการครู
(จำนวน 314 คน) และ ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 58 คน) มีความต้องการให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในด้านกิจกรรมที่ควรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ
เกี่ยวกับเรื่องวิชาการ อาจเป็นเพราะว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการสนับสนุนจาก
องค์กรปกครองท้องถิ่นในแหล่งวิชาการของชุมชน **ธีระศักดิ์ เจริญศรี** (2546) ความคาดหวัง
ของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
จอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 11 คน) ครูผู้ช่วย (จำนวน 26 คน) และ
ครู (จำนวน 88 คน) คาดหวังการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
และมาก ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการของโรงเรียนในรูปของ
คณะกรรมการ การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในโรงเรียน
และการมีส่วนร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น **ปรีชา แป้นเจริญ** (2546)
ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จาก ผู้นำชุมชน (จำนวน
236 คน) ในการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการเรียนการสอนและหลักสูตร พบว่า มีส่วนร่วมมากใน
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนและการเข้ามามีส่วนร่วมให้คำแนะนำในการ
จัดสื่ออุปกรณ์การเรียน แบบเรียน และครุภัณฑ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน นอกนั้นพบไม่ได้
เข้ามามีส่วนร่วม **วุฒิวรรณ คงคามาศ** (2544) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำ
ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน (จำนวน 410 คน) ส่วนใหญ่มีบทบาทในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษาในงานวิชาการ ได้แก่ การร่วมวางแผนงานวิชาการในรูปคณะกรรมการ
โรงเรียน การร่วมจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน การนำชุมชนและโรงเรียนร่วมตั้ง
คณะกรรมการติดตามประเมินผลการเรียน และมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีผลการ
เรียนดี **สิรินทร์ทิพย์ เกษร** (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน
ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า
ผู้นำชุมชน (จำนวน 134 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย
ส่วนบทบาทการมีส่วนร่วมที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการติดตาม
ผลการเรียนของนักเรียนภาคเรียนมีมากที่สุด สำหรับงานกิจการนักเรียนมีส่วนร่วมที่ปฏิบัติจริง
และส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง โดยการให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียนที่มี

ปัญหาส่วนตัวมากที่สุด **อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ (2545)** ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 265 คน) และ ครู (จำนวน 535 คน) มีส่วนร่วมพัฒนาอยู่ในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง และงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่าผู้นำท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่ามีทัศนะต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาแตกต่างกัน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลานาน มักมีความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ย่อมต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับกระบวนการบริหารงานโรงเรียนจากแบบเดิม แต่สำหรับครูที่มีประสบการณ์ต่างกันพบว่า มีทัศนะต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานไม่มีผลต่อทัศนะของครูในด้านนี้ **สังวาลย์ ศรีโคตร (2545)** ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จำนวนกลุ่มละ 125 คน) มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด คือ นโยบายการศึกษาที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และเมื่อพิจารณาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตามแผน ชี้แจงแผน ชี้นำริเริ่มโครงการ และขั้นประเมินผล

บวรวิทย์ เลิศไกร (2546) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาเฉพาะเขตประเทศ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 144 คน) มีส่วนร่วมปฏิบัติในงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้นำท้องถิ่นมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นของรัฐและรัฐมีหน้าที่จะควบคุมดูแลโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ประกอบกับมีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับมากมายที่เป็นตัวกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน

ตาราง 21 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของชุมชน

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
13	ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่าง ชุมชนและโรงเรียน	มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน
16	ณัฐนันท์ เพ็ญกระโทก	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดย ใช้โรงเรียนเป็นฐาน	มีการร่วมคิดและร่วม ประเมิน
23	บพิตร ออมไธสง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษา	ระดับมาก
38	พจนา เทียนธาดา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน	ร่วมในการให้ข้อมูล พื้นฐาน และให้ความรู้
41	พัชรินทร์ โคตรทะกุล	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น	มีการร่วมคิดและร่วม ตัดสินใจ
81	สัมพันธ์ อุปลา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาโรงเรียน	ระดับปานกลาง
91	สุมงกษ นาโควงษ์	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงาน วิชาการตามความคาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนและครูปฏิบัติการสอน	ระดับค่อนข้างมาก
104	อำนาจ สุนทรธรรม	แนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการ ปฏิบัติงานวิชาการ	ระดับปานกลาง
76	สมยศ สังสอาด	ความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียน	ระดับมาก
90	สุเจตต์ หุตะจุฑะ	ความต้องการของครูและผู้บริหาร สถานศึกษาในการให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมี ส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน	ระดับปานกลางและมาก
33	ปรีชา แป้นเจริญ	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้นำ ชุมชนในการจัดการศึกษา	มีส่วนร่วมมาก
69	วุฒิวรรณ คงคามาศ	บทบาทของผู้บริหารในการนำชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วม	มีบทบาทส่งเสริม การมีส่วนร่วม

ตาราง 21 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและ ผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียน	ระดับปานกลาง
100	อัจฉรา ฉายวิวัฒน์	บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วม พัฒนาโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน	ระดับปานกลาง
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำ ท้องถิ่นในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
80	สังวาลย์ ศรีโคตร	ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน กับโรงเรียน	ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ นโยบายการศึกษาที่ให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 21 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของชุมชน มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ โดยพบว่าผลงานวิจัยส่วนใหญ่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามพบว่าม้งานวิจัย 1 เรื่อง ที่มีผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับน้อย นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ ซึ่งพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก และมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการและบทบาทของผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ ซึ่งผลการวิจัย ส่วนใหญ่พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก งานวิชาการที่องค์กรบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ร่วมวางแผนงานวิชาการโรงเรียนในรูปคณะกรรมการโรงเรียน ร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น และร่วมงานด้านห้องสมุดและร่วมจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ที่แตกต่างกัน พบว่าสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

1.2 งานบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานในด้านการวางแผนกำลังคน สรรหา และคัดเลือก งานบรรจุ แต่งตั้งและระบบบุคคล รวมทั้งงานการประเมินการพัฒนาบุคคลและงานวิจัย

1.2.1 การมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของครู

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองมาเป็นการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจ ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **บุญส่ง สุทธิพงศ์ (2538)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยการทำแบบสอบถามของผู้บริหาร (จำนวน 260 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 370 คน) มีความเห็นว่าครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการงานบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานบุคลากรตามสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลให้แก่ผู้บริหาร จึงทำให้ครูอาจารย์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง **อำนาจ นาไชย (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ครูอาจารย์ (จำนวน 356) ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับมาก โดยในด้านบุคลากร ต้องการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับภารกิจการบริหารโรงเรียนนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวของโรงเรียน ดังนั้นการที่ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือก ย่อมทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายในการแก้ปัญหา และก่อให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย **เลอศักดิ์ รัชณาการ (2545)** ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร พบว่า ครู (จำนวน 335 คน) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการในงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยงานบุคลากรถือเป็นงานที่มีคะแนนเฉลี่ยที่มีค่าน้อยสุด **สถาพร ไกยชาติ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างครู (จำนวน 372 คน) พบว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกงาน ยกเว้น งานบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเข้าอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพิจารณาความดีความชอบประจำปี **แสวง จันทร์ชอุย (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดขอนแก่น พบว่า อาจารย์ (จำนวน 381 คน) มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียนมีมากที่สุด **วราภรณ์ ภาตังใจจริง (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียน (จำนวน 55 คน) มีส่วนร่วมในงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและมียานมากทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในงานด้านบุคลากรได้มาก **มานพ ทับเงิน (2546)** ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ครู (จำนวน 396 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบุคลากร การจัดงบประมาณ การอำนวยการ และการประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดองค์การและการรายงานอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

ตาราง 22 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของครู

ลำดับงานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการ	ระดับปานกลาง
56	เลอศักดิ์ รัชณาการ	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับปานกลาง
72	สถาพร ไกยชาติ	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครู	ระดับปานกลาง
103	อำนาจ นาไชย	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู อาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียน	ระดับมาก
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
96	แสง จันทรชัย	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
51	มานพ ทับเงิน	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยสามารถสรุปดังตาราง 22 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของครู มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานบุคลากรของครู ซึ่งพบว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง และ มีงานวิจัยเพียงเรื่องเดียวที่พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานบุคลากรอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมีส่วนร่วมมากที่สุด นอกจากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรและศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และ ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก และครูมีส่วนร่วมในงานบุคลากรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ งานพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเข้าอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ และงานจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

1.2.2 การมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของผู้ปกครอง

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ วิไลรัตน์ ชันธ์เจริญ (2539) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน : วิเคราะห์ในกรณีของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จากผู้ปกครอง (จำนวน 240 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขในการจ้างงานของเจ้าหน้าที่และคัดเลือกเจ้าหน้าที่ในโครงการมีค่าน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน วิชัย มั่นพลศรี (2545) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าผู้บริหาร (จำนวน 121 คน) ครู (จำนวน 365 คน) และ ผู้ปกครอง (จำนวน 121 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่เป็นจริงของผู้ปกครอง ตามความคิดของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทุกด้าน รวมทั้งงานบุคลากร ส่วนครูผู้สอนและ ผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง เพ็ญศรี สมร่าง (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 435 คน) มีส่วนร่วมในงานบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการแก่ทางโรงเรียน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก แต่มีส่วนร่วมในงานการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานในโรงเรียน เช่น ครูพิเศษหรือครูอัตราจ้างอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในงานบุคลากรน้อยที่สุด

วราภรณ์ นิลประพันธ์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของ บุตรโรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครอง (จำนวน 220 คน) มี ส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องการพูดคุยกับครูใหญ่เกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือ การปฏิบัติหน้าที่ของครู เนื่องจากครูใหญ่มีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองมาก ผู้ปกครองสามารถ เข้าพบได้โดยตรงและตลอดเวลา จึงเปิดโอกาสให้กับผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นหรือปรึกษา ปัญหานักเรียนได้ สำหรับความต้องการการมีส่วนร่วมด้านบุคลากร พบว่า ผู้ปกครอง ต้องการมีส่วนร่วมน้อยในเรื่องการมีส่วนร่วมประเมินการสอนของครู ร่วมเป็นคณะกรรมการ ฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน ร่วมฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้ปกครองอาจคิดว่าตนเอง ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ รวมถึงการร่วมตัดสินใจของตนอาจจะไม่ได้รับการ ยอมรับ ทำให้ความต้องการมีส่วนร่วมน้อย เมื่อจำแนกผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบุคลากรแตกต่างกัน วิจิต ภาคอินทรีย์ (2546) ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 391 คน) มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากความคิดดั้งเดิม ทั้งชุมชนและ โรงเรียนมีความคิดว่า การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ชุมชนมีความรู้ ความสามารถจำกัด และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ส่วนมากจะเป็นผู้รับฟังที่ดีในทุกๆ เรื่อง ถาวร พวงมณี (2547) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 431 คน) มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมมากในการร่วมประชุม กับโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน และ พบปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองไม่เข้าใจ ใน เรื่องระเบียบวินัยทางราชการของครู

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมและบทบาทการมี ส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ สุจิตรา เรื่องชนะพีช (2545) ศึกษาความ ต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 334 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงานของคณะครูในโรงเรียนมีมากที่สุด และ แนวทางการมีส่วนร่วมที่ผู้ปกครองต้องการมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ พัฒนาบุคลากร อารี มั่นศิลป์ (2547) ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนในเครือคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 365 คน) ต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับ ปานกลาง รองจากงานด้านวิชาการ และ ด้านการบริหารทั่วไป โดยต้องการมีส่วนร่วมในการ

ส่งเสริมสนับสนุนให้บริหารด้านสุขภาพแก่บุคลากรในโรงเรียนมากที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองเห็นว่า สุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงเป็นสิ่งสำคัญ การประกอบกิจการงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นไปอย่างมีความสุข **สิรินทร์ทิพย์ เกสร** (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 267 คน) มีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในด้านบุคลากรอยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด

ตาราง 23 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของผู้ปกครอง

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
17	ถาวร พวงมณี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานใน โรงเรียน	ระดับปานกลาง
43	เพ็ญศรี สมร่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของ บุตร	ระดับปานกลาง
62	วิชัย มันพลศรี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
63	วิจิต ภาคอินทรีย์	การมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียน	ระดับน้อย
66	วิไลรัตน์ จันทร์เจริญ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหารกลางวัน ของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
89	สุจิตรา เรืองวุฒิชนะพีช	ความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการบริหารงานของ	ระดับปานกลาง
101	อารี มันศิลป์	ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ผู้ปกครองนักเรียน	ระดับปานกลาง
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อ การจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับน้อย

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 23 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของผู้ปกครอง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานบุคคล ซึ่งผลงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยงานบุคลากรที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ร่วมประชุมกับโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ร่วมให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร ร่วมส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และ ร่วมจัดสวัสดิการแก่ทางโรงเรียน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เมื่อจำแนกการมีส่วนร่วมตามวุฒิการศึกษาที่ต่างกันของผู้ปกครอง พบว่า มีผลการวิจัยที่แสดงความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างและไม่แตกต่างกัน

1.2.3 การมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการรวบรวมงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **สำราญ หาญประเสริฐ (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 290 คน) มีความคิดเห็นว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับน้อย มีเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นครั้งคราวหรือเข้าร่วมในขั้นตอนการวางแผนและการปฏิบัติเฉพาะกิจที่โรงเรียนจัดขึ้นเท่านั้น ในขณะที่คณะกรรมการที่มาจากผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมปฏิบัติมากทุกด้าน **เสาวลักษณ์ ยุกตะทัต (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหาร (จำนวน 120 คน) มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับด้านวิชาชีพครูและบุคลากร มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก **พระมหาทองทศ บุตทะยา (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 210 คน) มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากถึง 12 งาน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการพิจารณาให้ความเห็นชอบและให้ข้อเสนอแนะโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาที่ต่างกันและประสบการณ์ที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน **ประหมอม ยังศิริ (2545)** ที่ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วม

ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 120 คน) คาดหวังในการมีส่วนร่วมของตามบทบาทของ คณะกรรมการอยู่ในระดับมาก เพราะการบริหารงานบุคลากรเป็นเรื่องที่สำคัญมาก บุคลากรจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพ แต่ในระดับการปฏิบัติจริงของ กรรมการพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน **สารัญ โปทาวี (2545)** ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้แทนชุมชนใน คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 359 คน) มีส่วนร่วมค่อนข้างมากในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น แต่การมีส่วนร่วมในการ บริหารบุคลากรมีค่อนข้างน้อย ที่ปรากฏเป็นเพียงแต่การให้ข้อเสนอแนะทั่วไปเท่านั้น ยังไม่มี ส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการในทุกขั้นตอน **สาคร สังวงศ์ (2546)** ศึกษาการมี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 345 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยด้านบุคลากรอยู่ในลำดับสุดท้าย แต่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ใน การบริหารด้านบุคลากรระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การร่วมพัฒนาบุคลากรและ ข้าราชการบุคลากร มีส่วนร่วมมากที่สุด และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดบุคลากรเข้า ปฏิบัติงานและร่วมควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศบุคลากรอยู่ในระดับน้อยที่สุด **มานพ จองกา (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนกันจุก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 105 คน) มีการปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมบริหารงานบุคลากรอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมให้ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาประชุมวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง และการจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในโรงเรียน **ชัยสิน บุญภูมิ (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ บริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 4 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นต่อการสภาพ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก โดยมีความ ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ต้องการให้มีการ พัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมด้านสวัสดิการที่ประพฤติดีมีคุณธรรม ให้ได้รับการ ยกย่องเชิดชูเกียรติ และตรวจสอบการบริหารงานให้มีความโปร่งใสและยุติธรรม

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วม รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้ **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน **นเรนทร์ศุริย ชัยศิริ (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาภายในโรงเรียน (จำนวน 111 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา ภายนอกโรงเรียน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพความร่วมมือในงานด้านบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นการให้ความช่วยเหลือด้านครู อาจารย์และวิทยากรท้องถิ่น ระหว่างโรงเรียนชุมชนและชุมชนกับโรงเรียน สำหรับปัญหาการมีส่วนร่วม พบว่า ถึงแม้ว่าจะมี การเน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แต่โรงเรียนก็ไม่สามารถจัดหาวิทยากรใน ท้องถิ่นมาช่วยจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้มากนักและยังมีข้อจำกัด ในด้านการจัดสัมมนาหรือการจัดการศึกษาดูงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงทำ ให้มีระดับสภาพความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบสถานภาพของ คณะกรรมการภายในและภายนอกโรงเรียน พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกันในงานด้านบุคลากร โดยคณะกรรมการสถานศึกษาภายนอกโรงเรียนมีความคิดเห็นสูงกว่า **สมเปลี่ยน ชัยดี (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการ สถานศึกษา (จำนวน 576 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารระดับมาก แต่การมีส่วนร่วมในการ บริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมในระดับน้อย **สมโชค เลหาะจินดา (2547)** ศึกษาความต้องการและ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน จังหวัด สมุทรปราการ พบว่า คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน (จำนวน 420 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ โดยเมื่อจำแนกตามสถานภาพของกรรมการ พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วม ตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้จัดการต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ครูใหญ่มีความต้องการมากที่สุด โดยปัญหาที่เกิดจากการ มีส่วนร่วมตามบทบาทมากที่สุด เกิดจากปัญหาการไม่มีเวลา อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่จะจัดประชุมคณะกรรมการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัน เวลาราชการ ซึ่ง

คณะกรรมการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมได้
พิลึก งามุลตรี (2546) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการ
 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า
 คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 278 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการ
 บริหารบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัด
 กิจกรรมอื่นๆ ของสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนเป็นที่ปรึกษาให้คณะกรรมการต่างๆ ได้
 ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพในการช่วยเหลือกิจกรรมของสถานศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับ
 มาก ต่างจากผลการวิจัยของ

ตาราง 24 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษา

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
12	ชัยสิน บุญภูมิ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา	ระดับมาก
28	ประนอม ยั่งศิริ	บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา	ระดับมาก
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการ สถานศึกษา	ระดับ ปานกลาง
50	มานพ จองกา	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
83	สาคร สังวงศ์	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
87	สำราญ หาญประเสริฐ	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับน้อย
86	สำราญ โปทาวี	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชนใน คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับค่อนข้าง น้อย
95	เสาวลักษณ์ ยุกตะทัต	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัด การศึกษา	ระดับปานกลาง
22	นเรนทร์ศุภย์ ชัยศิริ	สภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	ระดับ ปานกลาง
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐานในการจัดการศึกษา	ระดับ ปานกลาง
75	สมเป็เลียน ชัยดี	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับน้อย

ตาราง 24 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
73	สมโชค เลาหะจินดา	ความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ร่วมประเมินผล สูงสุด
42	ฟิลึก ถามุลตรี	ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับ ปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 24 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในงานบุคลากรอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีงานวิจัยที่แสดงผลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในทั้งระดับมากและระดับน้อย นอกจากการศึกษาค้นคว้าการมีส่วนร่วม ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม รวมทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมทางด้านบุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง งานบุคลากรที่คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ การร่วมในการพัฒนาบุคลากร และข้าราชการบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมส่งเสริมให้ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรในระดับมาก ได้แก่ การร่วมพัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและต้องการให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องการส่งเสริมขวัญกำลังใจใน การปฏิบัติงานของบุคลากร และเมื่อจำแนกตามประเภทของคณะกรรมการที่แตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

1.2.4 การมีส่วนร่วมในงานบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความต้องการการมีส่วนร่วม สภาพปัญหาและความพร้อมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ วราภรณ์ ภาตังใจจริง (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 18 คน) มีส่วนร่วมอยู่ระดับปานกลาง และ

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนพบว่ามีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในงานบุคลากร

รพีพรรณ มงคลสังข์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กรรมการและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 367 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้เสนอแนะว่า ควรให้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกำหนดแผนพัฒนา กำกับติดตาม ประเมินผลงานบุคลากรร่วมกับสถานศึกษามากที่สุด และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ากรรมการและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในงานบุคลากรแตกต่างกัน

วรารักษ์ พักประไพ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 187 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอันดับหนึ่ง รองมาเป็นด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผล ตามลำดับ โดยในด้านการดำเนินงาน พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและบุคลากรมากที่สุด และในด้านการติดตามประเมินผล พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดให้มีการศึกษาดูงานในหน่วยงานหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษามากที่สุด รองมาเป็นการร่วมกำหนดการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการติดตามกำกับดูแล และตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตามลำดับ

ประมูล ศรีชนะ (2543) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 135 คน) ที่มาจากการเลือกตั้งต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนในระดับมากในงานบุคลากร โดยเฉพาะด้านการร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียนมีความต้องการมากที่สุด รองมาเป็นการร่วมเป็นคณะกรรมการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับบุคลากร และการร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานบุคลากร เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนประพฤติตน และอยู่ในกฎระเบียบที่ชุมชนคาดหวัง

วิทยา ทิพย์ทอง (2545) ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

(จำนวน 111 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ในขณะที่สมาชิกที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

วรรณที ศรีโนนยาง (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของ จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 297 คน) มีความคิดเห็นต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียน ร่วมสนับสนุนเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่วนการร่วมเป็นคณะกรรมการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับบุคลากร พบว่ายังอยู่ในระดับน้อย สำหรับความพร้อมในด้านบุคลากรยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อม เนื่องจากยังไม่มีบุคลากรที่จะดูแลรับผิดชอบด้านการศึกษา ตลอดจนยังไม่มีคณะกรรมการด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งมีพนักงานไม่เพียงพอที่จะกำกับดูแลด้านการศึกษา เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษา จะมีเพียงปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้นที่ได้เข้ารับการอบรมมาก **ปณวัชร เขียวระยัย** (2546) ศึกษาความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ประธานสภา รองประธานสภา ประธานกรรมการบริหาร กรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 220 คน) มีความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบุคลากรสูงกว่าตำแหน่งอื่นๆ

ตาราง 25 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
53	รพีพรรณ มกงสังข์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ ส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
59	วราภรณ์ พักประไพ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับปานกลาง
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
57	วรรณที ศรีโนนยาง	บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การ บริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
29	ประมูล ศรีชนะ	ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบลในการดำเนินงานโรงเรียน	ระดับมาก
36	ปุ่นวัชร เขียวระยับ	ความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับปานกลาง
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 25 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารบุคลากร และศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา ซึ่งพบว่า ผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงถึงระดับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารงานด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก งานบุคลากรที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ ร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานในโรงเรียน และร่วมกำหนดแผนพัฒนา กำกับติดตาม ประเมินผลงานบุคลากรร่วมกับสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

1.2.5 การมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของชุมชน

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รองมาเป็นบทบาทต่อการมีส่วนร่วม ความคาดหวังและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **สัมพันธ์ อุปลา (2541)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จากกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 630 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านบุคลากร มีความเห็นว่าควรเข้ามามีส่วนร่วมค้นหาผู้มีความรู้ ความสามารถในการท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน

บพิตร ออมไธสง (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 354 คน) ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 23 คน) และผู้ปฏิบัติการสอน (จำนวน 210 คน) มีความคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนมากทุกด้าน โดยงานบุคลากรมีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด **ณัฐนันท์ เพียงกระโทก (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนนาร่อง ระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารและผู้นำชุมชน (จำนวน 33 คน) หัวหน้าหมวดวิชา (จำนวน 69 คน) และ คณะกรรมการ (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการเตรียมการบริหารบุคลากร การเสริมสร้างวินัยและจรรยาบรรณ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมคิด และมีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมทำ ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในด้านการบริหารบุคคล คือ ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนผู้ปกครอง **วุฒิวรรณ คงคามาต (2544)** ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน (จำนวน 410 คน) ส่วนใหญ่มีบทบาทในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในงานบุคลากร โดยการนำบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน การนำบุคลากรในชุมชนมาเป็นผู้สอนในวิชาที่ขาดแคลนครู **สิรินทร์ทิพย์ เกษร (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้นำชุมชน (จำนวน 134 คน) มีบทบาทการมีส่วนร่วมที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังในการเข้าร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาครูขาดแคลนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ (2545) ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร (จำนวน 265 คน) และ ครู (จำนวน 535 คน) พบว่ามี

ความคิดเห็นต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในงานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมสรรหาผู้มีความรู้ ความสามารถในการท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรมที่ยังเกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่ามีทัศนคติต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาแตกต่างกัน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลานาน มักมีความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ย่อมต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับกระบวนการบริหารงานโรงเรียนจากแบบเดิม แต่สำหรับครูที่มีประสบการณ์ต่างกันพบว่ามีทัศนคติต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานไม่มีผลต่อทัศนคติของครูในด้านนี้

ธีระศักดิ์ เจริญศรี (2546) ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 11 คน) ครูผู้ช่วย (จำนวน 26 คน) และ ครู (จำนวน 88 คน) คาดหวังการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมวางแผนบริหารงานบุคลากรของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในโรงเรียน แต่มีความคาดหวังอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดการบุคลากรเข้าปฏิบัติงานและร่วมเป็นกรรมการพิจารณาส่งบุคลากรไปศึกษาอบรมดูงาน

บวรวิทย์ เลิศไกร (2546) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาเฉพาะเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 144 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารบุคคล มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากผู้นำท้องถิ่นที่เป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา หรือ คณะกรรมการโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องเข้าประชุมเกี่ยวกับการบริหารงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลังของโรงเรียนได้ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนหรือการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียน

ตาราง 26 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของชุมชน

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
16	ณัฐนันท์ เพ็ญกระโทก	การศึกษาที่มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน	มีส่วนร่วมคิด และร่วมทำ
23	บพิตร ออมไธสง	การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
81	สัมพันธ์ อุปลา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียน	ระดับปานกลาง
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัด การศึกษาของชุมชน	ระดับปานกลาง และมาก
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นใน การจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
69	วุฒิวรรณ คงคามาศ	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	มีบทบาท ส่งเสริมการมี ส่วนร่วม
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อ การจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
100	อัจฉรา ฉายวิวัฒน์	บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนา โรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	ระดับปานกลาง
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัด การศึกษาของชุมชน	ระดับปานกลาง และมาก
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นใน การจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 26 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรของชุมชน มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านบุคลากรของชุมชน พบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และมีงานวิจัยเพียงเรื่องเดียวที่แสดงผลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมแล้ว ยังพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาความคาดหวังและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมซึ่งพบว่า มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก งานบุคลากรที่ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ร่วมวางแผนเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรในโรงเรียน

ส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และ การนำบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้นักเรียน รวมทั้งการนำบุคลากรในชุมชนมาเป็นผู้สอนในวิชาที่ขาดแคลนครู

1.3 งานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานในด้านนโยบายและแผนงาน การงบประมาณ และงานจัดหารายได้และกองทุนโรงเรียน รวมทั้งงานการเงินและการบัญชี

1.3.1 การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของครู

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองมาเป็นสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ ความต้องการการมีส่วนร่วม รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **บุญส่ง สุทธิพงศ์ (2538)** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 260 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 370 คน) มีความคิดเห็นว่าครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านงานธุรการและการเงิน อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามประเภทการทำงานที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน **อำนาจ นาไชย (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ครูอาจารย์ (จำนวน 356) ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยในด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ ต้องการมีส่วนร่วมในขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดมากที่สุด **สถาพร ไกยชาติ (2546)** ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดย ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างครู (จำนวน 372 คน) พบว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานโรงเรียนด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุโดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การพิจารณาจัดหาวัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน **เลอศักดิ์ รัชณาการ (2545)** ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร พบว่า ครู (จำนวน 335 คน) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการในงานธุรการ การเงิน และพัสดุอยู่ในระดับปานกลาง **แสวง จันทร์ชอุย (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครู (จำนวน 381 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงานในด้านธุรการการเงินและพัสดุอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมการตรวจสอบงบประมาณประจำปีมี

มากที่สุด วราภรณ์ ภาตังใจจริง (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียน (จำนวน 55 คน) มีส่วนร่วมในระดับน้อยในด้านการบริหารงานการเงิน การบัญชี งบประมาณ และเงินบริจาค อัจฉรา จำเริญ (2539) ศึกษาความต้องการของ อาจารย์และผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จาก ครู (จำนวน 74 คน) และ ผู้ปกครอง (จำนวน 733 คน) พบว่า อาจารย์มีความต้องการในการบริหารโรงเรียนมากในทุกงานโดยเฉพาะงานปกครองต้องการมากที่สุด รองมาเป็นฝ่ายบริหารและธุรการการเงิน มานพ ทับเงิน (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ครู (จำนวน 396 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดบุคลากร การจัดงบประมาณ การอำนวยการ และการประสานงานอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดองค์การและการรายงานอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง

ตาราง 27 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของครู

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการ	ระดับมาก
56	เลอศักดิ์ รัชณาการ	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับปานกลาง
72	สถาพร ไกยชาติ	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียน	ระดับมาก
103	อำนาจ นาไชย	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงาน	ระดับมาก
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับน้อย
96	แสง จันทรชุย	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์	ระดับปานกลาง
99	อัจฉรา จำเริญ	ความต้องการของอาจารย์และผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน	ระดับมาก
51	มานพ ทับเงิน	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 27 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของครู มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 เรื่อง พบว่า มีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูมากที่สุด รองมาเป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของครู ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับความพึงพอใจ และศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าครูมีส่วนร่วมในงานงบประมาณอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง และมีงานวิจัยเพียงหนึ่งเรื่องที่แสดงผลการมีส่วนร่วมของครูในงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย โดยครูมีส่วนร่วมในงานงบประมาณที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การพิจารณาหาวัสดุ อุปกรณ์เพื่อใช้ในการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน และ งานด้านการบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี

1.3.2 การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของผู้ปกครอง

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รองมาเป็นบทบาทการมีส่วนร่วม และความต้องการการมีส่วนร่วม ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **วิไลรัตน์ ชันธ์เจริญ (2539)** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน : วิเคราะห์ในกรณีของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้ปกครอง (จำนวน 240 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการใช้งบประมาณนั้นเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียนโดยตรงในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการดำเนินการ โดยผู้ปกครองอาจมีส่วนช่วยสนับสนุนในทางอื่น ๆ เช่น ให้คำปรึกษาเรื่องจัดสรรงบประมาณเป็นต้น และ เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาที่ต่างกันของผู้ปกครอง พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากปัจจุบันบุคคลมีโอกาสดูหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ ได้ **เพ็ญศรี สมร่าง (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 435 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านงานธุรการการเงินและพัสดุอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานการจัดหาเงินนอกงบประมาณเพื่อช่วยในการพัฒนาโรงเรียนมากที่สุด **วิจิต ภาคอินทรีย์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 391 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนด้านงบประมาณอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากความคิดดั้งเดิมที่ว่าจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในบทบาทการมีส่วนร่วมของตน **วรภรณ์ นิลประพันธ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของบุตรโรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครอง (จำนวน 220 คน) มีส่วนร่วมมากในเรื่องชำระค่าธรรมเนียม

ต่าง ๆ ที่โรงเรียนด้วยตนเอง และต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ การเสนอแนะปรับปรุงขั้นตอนการชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และแนะนำระบบงานบัญชีโรงเรียน ซึ่งพบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากผู้ปกครองเห็นว่าการบริหารงานด้านธุรการ-การเงินเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น การดำเนินงานต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ผู้ปกครองมีหน้าที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือโรงเรียนและร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียนเท่านั้น เมื่อจำแนกผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณไม่แตกต่างกัน **ถาวร พวงมณี (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 431 คน) มีความคิดเห็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการวางแผนการเงินและงบประมาณของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลและรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน ร่วมวางแผนการหาเงินและการใช้เงินของโรงเรียน ร่วมบริจาคเงิน สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา ร่วมในการพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด และปัญหาด้านการบริหารงบประมาณส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ปกครองไม่มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการวางแผนการเงินและงบประมาณ และสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองไม่เอื้ออำนวยในการสนับสนุนด้านการเงิน **สิรินทร์ทิพย์ เกษร (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 267 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมด้านธุรการ และการเงิน อยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินทุนเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียน บริจาคเงิน สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษามากที่สุด **เจลิยว ไตรพิพัฒน์** ศึกษาบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี พบว่า กรรมการสมาคมผู้ปกครอง (จำนวน 80 คน) ที่มีตำแหน่งและหน้าที่ในสมาคมมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อหาเงินสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนร่วมสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงบรรยากาศในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด **อารี มั่นศิลป์ (2547)** ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนในเครือคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 365 คน) มีความคิดเห็นต่อความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านงบประมาณมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับงานด้านอื่น ๆ โดยผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลืองบประมาณให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียนที่ขาดแคลนทุนการศึกษามากที่สุด และเมื่อจำแนกผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของผู้ปกครอง

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
17	ถาวร พวงมณี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานใน โรงเรียน	ระดับปานกลาง
43	เพ็ญศรี สมร่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนา การศึกษาของบุตร	ระดับน้อย
63	วิจิต ภาคอินทรีย์	การมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของ ผู้ปกครองนักเรียน	ระดับน้อย
66	วิไลรัตน์ จันทร์เจริญ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหาร กลางวันของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำ ชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับน้อย
10	เจลิยา ไตรพิพัฒน์	บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครู	ระดับปานกลาง
101	อารี มันสิลปี	ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียน	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปดังตาราง 28 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของผู้ปกครอง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 เรื่อง โดยผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานงบประมาณ พบระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณซึ่งพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับน้อยถึงปานกลางเช่นเดียวกัน งานงบประมาณที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนการสอน การร่วมมือกับทางโรงเรียนในการจัดหารายได้มาพัฒนาโรงเรียน ร่วมงานการจัดหาเงินนอกงบประมาณเพื่อช่วยในการพัฒนาโรงเรียน การสนับสนุนงบประมาณและร่วมบริจาคทุนเพื่อจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ รวมทั้งการสนับสนุนเงินเพื่อปรับปรุงบรรยากาศในโรงเรียน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้ปกครอง พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณไม่แตกต่างกัน

1.3.3 การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **สำราญ หาญประเสริฐ (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 290 คน) ที่มาจากตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมน้อยในทุกด้าน รวมทั้งการเข้าร่วมในกระบวนการบริหารงบประมาณยังไม่ได้ร่วมปฏิบัติ ในขณะที่กรรมการจากตัวแทนครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมมากในทุกด้าน ซึ่งปัญหาที่พบบ่อยเกิดจากการที่กรรมการจากตัวแทนชุมชนยังไม่รู้หน้าที่ดีพอและขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษา และเกิดจากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่กรรมการสถานศึกษา มีการประชุมกรรมการเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่น้อยครั้งมาก **ประโยชน์ วิไลลักษณ์ (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่ไม่ใช่ครู (จำนวน 366 คน) มีสภาพการปฏิบัติด้านการกำหนดนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะบอกถึงสาเหตุที่ไม่ปฏิบัติในกิจกรรมดังกล่าวเพราะถูกปิดกั้นจากผู้บริหาร สถานศึกษาขาดการระดมทรัพยากร อันได้แก่ บุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุอุปกรณ์ ขาดการวางแผนที่ดี กำหนดเป้าหมายไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร และกำหนดเวลาชัดเจนจึงทำให้ไม่มีการนํานโยบายไปปฏิบัติ และสำหรับกิจกรรมที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ การให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน **ประนอม ยังศิริ (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 120 คน) มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมของกรรมการต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากงานด้านงบประมาณมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการบริหารจัดการ แต่บทบาทการมีส่วนร่วมพบว่าอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ **สำราญ โปทาวี (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 365 คน) ที่มาจากผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมค่อนข้างมากในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนแรงงานและทรัพย์สินอื่น ๆ เพื่อเข้ามาให้การช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน แต่การมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณมีค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามพบว่า กรรมการผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านงบประมาณครบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดหา การแสวงหา การตรวจสอบติดตามการบริหารงบประมาณ แต่ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนเห็นว่า มีผู้รับผิดชอบอยู่แล้วจึงไม่มีความ

จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับ **ไพชยนต์ จันทเขต (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการดำเนินงานโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (รพชส) โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 185 คน) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการในระดับปานกลาง ในด้านการจัดหาปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำเนินการ และจากแบบสอบถามปลายในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบคณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการอย่างมีระบบ รองมาคือการจัดหางบประมาณวัสดุและอุปกรณ์สนับสนุนโครงการ และประสานงานกับองค์กรชุมชนเผยแพร่ข่าวสารและรายงานผล ตามลำดับ ในด้านปัจจัยที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความร่วมมือของทุกฝ่าย รองมาเป็นการจัดสรร

งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการติดตามผลโครงการ **พระมหาทองศุข บุตทะยา (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 210 คน) มีส่วนร่วมโดยรวมระดับมากใน 12 งาน ตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านงบประมาณพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยการพิจารณาให้ความเห็นชอบและให้ข้อเสนอแนะโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน **สาคร สังวงศ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 345 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การร่วมจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเพียงข้อเดียว **มานพ จองกา (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนกันจู่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 105 คน) มีการปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 รายการ ได้แก่ การเสนอแนะมาตรการรักษาความปลอดภัยอาคารสถานที่ของสถานศึกษาวางแผนนโยบายและประมวลผลโครงการธุรการ การเงินและพัสดุร่วมกับสถานศึกษา และสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์ในการปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน และพัสดุของสถานศึกษา **ณัฐนันท์ สุรินทร์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 126 คน) มีความคิดเห็นในด้านการเสนอแนวทางการบริหารจัดการด้านวิชาการและด้านงบประมาณ ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบ

การมีส่วนร่วมตามสถานภาพ พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยผู้แทนครูผู้สอนมีส่วนร่วมมากที่สุด **ชัยสิน บุญภูมิ (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 4 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการในด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก โดยต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณ การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาร่วมกับครูในสถานศึกษา ต้องการให้รัฐอุดหนุนด้านงบประมาณแก่สถานศึกษามากขึ้น และต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และ พลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสภาพการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน **สมเปลี่ยน ชัยดี (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 576 คน) มีส่วนร่วมตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดไว้อยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการงบประมาณ อยู่ในระดับน้อยสุด **นเรนทร์ศุภชัย ชัยศิริ (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาภายในโรงเรียน (จำนวน 111 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษาภายนอกโรงเรียน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพความร่วมมือในงานธุรการ การเงิน และพัสดุ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบปัญหาความร่วมมืออยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่า งานธุรการ การเงิน และพัสดุ เป็นงานที่จะต้องดำเนินการตามระเบียบทางราชการอย่างเคร่งครัด ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบหลายฉบับ นอกจากนี้ยังต้องผ่านการตรวจสอบจากหลายหน่วยงาน ทำให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติงานด้านนี้ได้อย่างต่ำเื่องและเป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา **สายัณห์ วิจิตรโชติ (2547)** ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 165 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้าน

การประเมินผล ด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินการ เมื่อจำแนกในด้านการดำเนินการ พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา มีส่วนร่วมอยู่ในอันดับสุดท้าย

สมโชค เลหะจินดา (2547) ศึกษาความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 420 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลสูงสุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ โดยเมื่อจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการ พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้จัดการต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ครูใหญ่มีความต้องการมากที่สุด โดยปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมตามบทบาทมากที่สุด เกิดจากปัญหาการไม่มีเวลา อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่จะจัดประชุมคณะกรรมการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัน เวลาราชการ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมได้

ปรีชา กัลยา (2544) ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการนำร่องการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 427 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน โดยพบว่าคณะกรรมการผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิต่างมีความต้องการในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

ฟิลิก งามุลตรี (2546) ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 278 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบในการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานและงบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี และการมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อ-จัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

จุฑารัตน์ ชำนาญกิจ (2544) ศึกษาพลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน พบว่า คณะกรรมการโรงเรียน (จำนวน 456 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยพลังอำนาจตามกฎหมายของผู้บริหารส่งผลต่อการจัดการศึกษาด้านให้คำปรึกษาเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน

ตาราง 29 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของคณะกรรมการสถานศึกษา

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
12	ชัยสิน บุญภูมิ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา	ระดับมาก
15	ณัฐนันท์ สุรินทร์	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
28	ประนอม ยังศิริ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา	ระดับน้อย
31	ประโยน วิไลลักษณ์	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการโรงเรียน	ระดับน้อย
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ กรรมการสถานศึกษา	ระดับปานกลาง
45	ไพชยนต์ จันทเขต	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการดำเนินงาน โรงเรียน	ระดับปานกลาง
50	มานพ จงกา	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
83	สาคร สังวงศ์	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
86	สำราญ โปทาวี	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทน ชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษา	ระดับปานกลาง
87	สำราญ หาญประเสริฐ	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับน้อย
22	นเรนทร์ศุภย์ ชัยศิริ	สภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	สภาพความร่วมมืออยู่ใน ระดับปานกลาง ปัญหาอยู่ในระดับน้อย
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา	ระดับปานกลาง
75	สมเป็เลียน ชัยดี	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
85	สายัณห์ วิจิตรโชติ	สภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของคณะกรรมการ	ระดับมาก

ตาราง 29 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
73	สมโชค เลาหะจินดา	ความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ร่วมประเมินผลสูงสุด
32	ปรีชา กัลยา	ความต้องการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น	ระดับมาก
42	พิลึก ถามุลตรี	ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
6	จุฑารัตน์ ชานาญกิจ	พลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียน	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถสรุปดังตาราง 29 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของคณะกรรมการสถานศึกษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณ โดยพบว่า ผลงานวิจัยมีทั้งการมีส่วนร่วมในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย แต่มีความคาดหวังและความต้องการอยู่ในระดับมาก นอกจากการศึกษาการมีส่วนร่วมแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม ซึ่งพบงานวิจัยที่มีผลอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก งานงบประมาณที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมจัดทำงบประมาณมาเพื่อพัฒนาโรงเรียน การวางแผนนโยบายและจัดทำแผนงบประมาณ รวมทั้งการประเมินและรายงานการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และงานงบประมาณที่ต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความต้องการด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ต้องการร่วมเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำงบประมาณมาเพื่อพัฒนาโรงเรียน ต้องการร่วมในการจัดทำแผนงบประมาณ การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาร่วมกับครูในสถานศึกษา ต้องการให้รัฐอุดหนุนด้านงบประมาณแก่สถานศึกษาให้มากขึ้น และต้องมีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณมากขึ้น เมื่อจำแนกตามวุฒิและประสบการณ์ที่แตกต่างกันแล้ว พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

1.3.4 การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **กำพล แสหนบุญเรือง (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาจากกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 170 คน) และ ผู้บริหาร (จำนวน 125 คน) ถึงการมีส่วนร่วม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในการบริหารงานธุรการเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ต่าง ๆ **ปทุม ปียากุล (2543)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 283 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการเสนอแนะเกี่ยวกับแผนการจัดสรรงบประมาณ แผนการจัดตั้ง การจัดซื้อจัดจ้างและการพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดทำแผนจัดสรรงบประมาณมีส่วนร่วมน้อย **วรารักษ์ ภาตังใจจริง (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษากรณีตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 18 คน) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในระดับมากในการจัดซื้อจัดจ้าง การบำรุง การซ่อมแซมพัสดุ ตรวจสอบงานพัสดุประจำปี **วิไลลักษณ์ สุตะสม (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการครู และผู้ปกครอง ตำบลท่าทองหลวง อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ข้าราชการครู (จำนวน 20 คน) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 20 คน) และ ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 52 คน) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาในระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกัน ซึ่งความรู้เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานในงานด้านต่าง ๆ แต่ไม่มีความสัมพันธ์ในด้านงานธุรการการเงินและพัสดุ งานบุคลากร และงานธุรการ **เฉลิมพล อภัยวี (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 99 คน) มีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลางในด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อการจัดการศึกษา โดยชักชวนผู้อื่นให้สนับสนุนโรงเรียนมีส่วนร่วมเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

บุญปศมาร์ทน์ อวะภาค (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา พบว่า กรรมการบริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 322 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยวัดระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมไม่แตกต่าง และจากแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ว่าการบริหารจัดการศึกษานั้นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนในส่วนงบประมาณที่จัดสรรให้ เพื่อจะได้จัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความต้องการ จำเป็น และตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด

รพีพรรณ มงคลสังข์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กรรมการและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 367 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนอยู่ในงบประมาณอยู่ในระดับน้อย โดยมีการเสนอแนะว่ากรรมการและสมาชิกควรมีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีและวิธีบริหารงบประมาณของสถานศึกษามากที่สุด โดยให้สมาชิกเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาจัดทำรายละเอียด เกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณ ให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีส่วนร่วมในการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียนรวมทั้งจัดหารายได้จากการบริจาคมาใช้บริการจัดการศึกษาเพื่อส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน และเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณไม่แตกต่างกัน

สุวิมล เตโชพันธ์ (2546) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามทฤษฎีของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรี พบว่า กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 309 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือ ด้านการแนะนำ ด้านการประเมิน และด้านการอนุมัติ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการอบต. ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น โดยถือว่าตนเองเป็นตัวแทนของชุมชนในท้องถิ่นที่จะต้องเข้าร่วมในการจัดการศึกษา

วีระเดช ไวทยะนิพันธ์ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า คณะกรรมการ สมาชิก และ พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 122 คน) มีส่วนร่วมด้านการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณประจำปีของ อบต. ในการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ทุนแก่นักเรียนเป็นลำดับสุดท้าย

วรภรณ์ พักประไพ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 187 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง

โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นอันดับหนึ่ง รองมาเป็นด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการวางแผน และด้านการประเมินผล ตามลำดับ โดยในด้านการจัดสรรทรัพยากร พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการผลักดันให้มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบมากที่สุด

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นอื่นๆ ดังงานวิจัยต่อไปนี้

ประมุข ศรีชนะ (2543) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 135 คน) ที่มาจากการเลือกตั้งต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านธุรการการเงินอยู่ในระดับมาก โดยด้านการแต่งตั้งอนุกรรมการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นเพราะสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องการมีส่วนร่วมในการรับทราบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างและการควบคุมตรวจสอบงบประมาณ

เจริญศักดิ์ ครองพล (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนนทบุรี พบว่า คณะกรรมการบริหารในองค์การ (จำนวน 153 คน) มีความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญในลำดับแรก เนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 111 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกที่มีวุฒิการศึกษาที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่างกัน แต่สมาชิกที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันในงานธุรการการเงิน

วรรณทิ ศรีโนนยาง (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของ จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 297 คน) มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านธุรการการเงิน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่น มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนการหาเงินและการใช้เงินของโรงเรียน ร่วมจัดทำ จัดหาและสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์ตามที่โรงเรียนต้องการ ส่วนการร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุม ตรวจสอบเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและเงินรายได้ของโรงเรียน ร่วมในการประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามแผนการใช้จ่าย และ

ร่วมตรวจสอบพัสดุ และจำหน่ายพัสดุดูออกจากบัญชีอยู่ในระดับน้อย สำหรับด้านความพร้อมพบว่า ด้านงบประมาณยังไม่มีความพร้อม เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีภาระหน้าที่หลายอย่างที่ต้องการดำเนินการ ไม่เพียงแต่การใช้จ่ายทางด้านการศึกษาเท่านั้น รวมทั้งยังไม่มีแผนการเก็บเพื่อการศึกษาอีกด้วย **ปณวัชร เขียวระยิบ (2546)** ศึกษาความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ประธานสภา รองประธานสภา ประธานกรรมการบริหาร กรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 220 คน) มีความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง โดยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณสูงกว่าตำแหน่งอื่นๆ **ศิริพล ตาลป้อม (2546)** ศึกษาสภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 171 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนบริหารงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการศึกษาและประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมและความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ตาราง 30 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
4	กำพล แสนบุญเรือง	การมีส่วนร่วมของอบต.ต่อการจัดการศึกษาใน โรงเรียน	ต้องการร่วม เป็นกรรมการที่ ปรึกษา
9	เฉลิมพล อภัยรี	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
26	ปทุม ปิยากุล	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียน	ระดับปานกลาง
35	ปยุตสมารักษ์ อวะภาค	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
53	รพีพรรณ มงคลสังข์	การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน	ระดับน้อย
59	วราภรณ์ พักประไพ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
67	วิไลลักษณ์ สุตะสม	การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของ ข้าราชการครู สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ปกครอง	มีส่วนร่วม แตกต่างกัน
68	วีระเดช ไวทยะนิพันธ์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
93	สุวิมล เตโชพันธ์	สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทฤษฎีของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วน ตำบล	ระดับมาก
7	เจริญศักดิ์ ครองพล	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านเจตคติ ในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
29	ประมูล ศรีชนะ	ความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียน	ระดับมาก
36	ปยุตวิชัย เขียวระยับ	ความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
57	วรรณที ศรีโนนยาง	บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการจัด การศึกษา	ระดับปานกลาง
70	ศิริพล ตาลป่อง	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมขององค์การ บริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา	สภาพระดับ ปานกลาง ความคาดหวัง ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 30 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 16 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการบริหารงานงบประมาณมากที่สุด และผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงถึงการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีงานวิจัยเพียงหนึ่งเรื่องที่แสดงผลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย รองลงมาเป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม พบว่าอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก นอกนั้นจะเป็นการศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมและความพร้อมในการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก แต่มีความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง งานงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ร่วมเป็นคณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง การร่วมรับรู้เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีและวิธีบริหารงบประมาณของสถานศึกษา และร่วมผลักดันให้มีการวางแผนจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบ เมื่อจำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

1.3.5 การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของชุมชน

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รองมาเป็นการศึกษาบทบาทต่อการมีส่วนร่วม ความต้องการการมีส่วนร่วม สภาพปัญหาและความคาดหวัง รวมทั้งปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ สัมพันธ์ อุปลา (2541) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 630 คน) มีความคิดเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนดำเนินงานด้านธุรการ การเงิน พัสดุ อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ ร่วมบริจาควัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน บพิตร ออมไธสง (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 354 คน) ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 23 คน) และผู้ปฏิบัติการสอน (จำนวน 210 คน) มีความคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนมากทุกด้าน โดยคาดหวังการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ณัฐนันท์ เพียงกระโทก (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนนาร่องระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูผู้ช่วย (จำนวน 33 คน) หัวหน้าหมวด (จำนวน 69 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษาและการตั้งงบประมาณ

โดยมีลักษณะร่วมทำในการร่วมบริจาคทุนการศึกษาแก่นักเรียน และตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณส่วนใหญ่ คือ ผู้แทนผู้ปกครอง รองมา คือ ผู้แทนครู แสดงว่าผู้ปกครองสนใจการบริหารงบประมาณค่อนข้างมาก อาจเป็นเพราะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่ต้องจ่ายค่าบำรุงการศึกษาให้กับโรงเรียน สำหรับปัญหาด้านบริหารงบประมาณพบว่าเกิดจากการที่ชุมชนและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดตั้งงบประมาณแบบใหม่และปัญหาทางสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่เอื้อต่อการสนับสนุนโรงเรียน ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ไม่เต็มที่ วุฒิวรรณ คงคามาศ (2544) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารโรงเรียน (จำนวน 410 คน) ส่วนใหญ่มีบทบาทในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่สำหรับในด้านธุรการ – การเงิน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย 2 ในด้านการนำชุมชนเข้ามาให้คำปรึกษาแก่ทางโรงเรียนในการจัดสรรงบประมาณ และการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการใช้เงินของโรงเรียนให้เกิดผลคุ้มค่า สิริพันธ์ทิพย์ เกสร (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้นำชุมชน (จำนวน 134 คน) และ ผู้ปกครอง (จำนวน 267 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ อยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้แก่ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มากขึ้น โดยด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ บริจาคเงินทุนเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียน อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ (2545) ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 265 คน) และ ครู (จำนวน 535 คน) มีความคิดเห็นว่าผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในงานธุรการการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อบำรุงรักษาโรงเรียนให้คงทนถาวร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากทุนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียน การระดมทุนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อร่วมสนับสนุน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่ามีทัศนะต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาแตกต่างกัน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลานาน มักมีความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ย่อมต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับกระบวนการบริหารงานโรงเรียนจากแบบเดิม สังวาลย์ ศรีโคตร (2545) ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น (จำนวนกลุ่มละ 125 คน) มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด คือ นโยบายการศึกษาที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และเมื่อพิจารณาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตามแผน ชี้แจงแผน ชี้นำริเริ่มโครงการ และขั้นประเมินผล โดยชุมชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด **บรรวิทย์ เลิศไกร (2546)** ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาเฉพาะเขตประเทศ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 144 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ มีส่วนช่วยเหลือในการระดมทุนจากองค์กรต่างๆ ในชุมชนเพื่อการศึกษา **สุเจตต์ หุตะจุฑะ (2544)** ศึกษาความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระบบเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พบว่า ข้าราชการครู (จำนวน 314 คน) และ ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 58 คน) มีความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในด้านกิจกรรมที่ควรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ อาจเป็นเพราะว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในเรื่องงบประมาณ **ธีระศักดิ์ เจริญศรี (2546)** ศึกษาความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 11 คน) ครูผู้ช่วย (จำนวน 26 คน) และ ครู (จำนวน 88 คน) คาดหวังให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานธุรการและการเงินในระดับปานกลางและมาก ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวัง ได้แก่ การมีเวลา ความรู้ความสามารถ ฐานะ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ การยอมรับนับถือ มนุษยสัมพันธ์ และความสนใจกิจการของโรงเรียน **ปรีชา แป้นเจริญ (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้นำชุมชน (จำนวน 236 คน) เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบริหารจัดการศึกษาในระดับปานกลาง โดยเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดงบประมาณของโรงเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน และในด้านการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดในการจัดหาทุน บริจาคของขวัญ รางวัล สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

ตาราง 31 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณของชุมชน

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
16	ณัฐนันท์ เพ็ญกระโทก	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน	ลักษณะร่วมทำใน การร่วมบริจาค
23	บพิตร ออมไธสง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
81	สัมพันธ์ อุปลา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วม จัดการศึกษาของชุมชน	ระดับปานกลาง และมาก
33	ปรีชา แป้นเจริญ	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
80	สังวาลย์ ศรีโคตร	ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียน	ระดับปานกลาง
76	สมยศ สังสอาด	ความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียน	ระดับน้อย
90	สุเจตต์ หุตะจุฑะ	ความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษาใน การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา	ระดับมาก
69	วุฒิวรรณ คงคามาศ	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	มีบทบาทส่งเสริม การมีส่วนร่วม
88	สินรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำ ชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับน้อย
100	อัจฉรา ฉายวิวัฒน์	บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนา โรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและ ครูผู้สอน	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 31 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 11 เรื่อง พบงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง แต่มีความคาดหวังและความต้องการอยู่ในระดับมาก นอกจากการศึกษาการมีส่วนร่วมแล้ว ยังพบงานวิจัยที่ศึกษา

ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้บริหารต่อการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งพบว่า อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางเช่นเดียวกัน งานงบประมาณที่ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมบริจาคเงินทุนเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนร่วมบริจาควัสดุ อุปกรณ์ แรงงานที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน และช่วยเหลือในการระดมทุนจากองค์กรต่างๆ ในชุมชนเพื่อการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนวทางการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 งานบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานธุรการและสารบรรณ งานพัสดุและการจัดจ้างบริการ งานอาคารสถานที่ งานรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานบริการอนามัยและโภชนา และงานโครงการชุมชนสัมพันธ์

1.4.1 การมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของครู

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ บุญส่ง สุทธิพงศ์ (2538) ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 260 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 370 คน) มีความเห็นว่าครู อาจารย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการในงานบริหารทั่วไปด้านอาคารและสถานที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูอาจารย์โรงเรียนนอกจากทำหน้าที่สอนตาดารางสอนที่โรงเรียนกำหนดแล้ว ยังมีหน้าที่อื่นที่ต้องปฏิบัติอีกมา ทำให้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง

อำนาจ นาไชย (2542) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ครูอาจารย์ (จำนวน 356) ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยในด้านอาคารสถานที่ และ ด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูอาจารย์ต้องการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการบริหารโรงเรียนนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวของโรงเรียน ดังนั้นการที่ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือก ย่อมทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายในการแก้ปัญหา และก่อให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย

เลอศักดิ์ รัชณาการ (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร พบว่า ครู (จำนวน 335 คน) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการในงานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ

ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง **สถาพร ไกยชาติ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างครู (จำนวน 372 คน) พบว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารงานโรงเรียนในงานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการพิจารณารูปแบบการประชาสัมพันธ์โรงเรียนต่อชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันตามศักยภาพของโรงเรียน **แสง จันทร์ชูย (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ครู (จำนวน 381 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับมาก โดยงานสัมพันธ์ชุมชนและงานอาคารสถานที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดตามลำดับ **วรภรณ์ ภาตังใจจริง (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียน (จำนวน 55 คน) มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ตาราง 32 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของครู

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการ	ระดับมาก
56	เลอศักดิ์ รัชณาการ	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับ ปานกลาง
72	สถาพร ไกยชาติ	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนของครู	ระดับมาก
103	อำนาจ นาไชย	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู อาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียน	ระดับมาก
60	วรภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับ ปานกลาง
96	แสง จันทร์ชูย	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ในโรงเรียน	ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 32 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของครู มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 เรื่อง พบว่า มีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานบริหารทั่วไปมากที่สุด โดยพบว่าผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงถึงระดับการมีส่วนร่วมของครูในระดับปานกลางถึงมาก นอกนั้นเป็นการศึกษาการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางถึงมากเช่นเดียวกัน โดยครูมีส่วนร่วมในงานด้านอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และด้านการจัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับงานด้านสัมพันธ์ชุมชน พบงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การพิจารณารูปแบบการประชาสัมพันธ์โรงเรียนต่อชุมชน และการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

1.4.2 การมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของผู้ปกครอง

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รองมาศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **วิไลรัตน์ ชันธ์เจริญ (2539)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน : วิเคราะห์ในกรณีของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จากผู้ปกครอง (จำนวน 240 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ การจัดการบริหาร และงานด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ และเมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน **แสง จันทรชอุย (2542)** ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า อาจารย์ (จำนวน 381 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยการจัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ กิจกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีกับชุมชนมีมากที่สุด **ธีรภัทร์ เจริญดี (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 300 คน) และ ผู้บริหาร (จำนวน 100 คน) มีส่วนร่วมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และ ชุมชน โดยมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน **สิรินทร์ทิพย์ เกษร (2545)** ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 267 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงานอาคารสถานที่และด้านงานสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมมาก โดยด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุด

ได้แก่ การร่วมในการสร้างและปรับปรุงดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้มีสภาพพร้อมรับ สวยงาม น่าอยู่ และ การมีส่วนร่วมกับคณะครูในการจัดการพบปะระหว่างผู้ปกครองกับครูเป็นประจำทุกปี **เพ็ญศรี สมร่าง (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 435 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยในงานอาคารสถานที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและการอนุรักษ์รักษาความสะอาดภายในโรงเรียนมีส่วนร่วมมาก และสำหรับงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองตามที่ทางโรงเรียนร้องขอหรือแจ้งให้ทราบมากที่สุด เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงกว่าด้านอื่น และผู้ปกครองที่มีวุฒิมัธยมศึกษาตอนต้นมีส่วนร่วมในงานธุรการการเงินสูงสุด **วิชัย มั่นพลศรี (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 121 คน) ครู (จำนวน 365 คน) และ ผู้ปกครอง (จำนวน 121 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่เป็นจริงของผู้ปกครองโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และมีความคาดหวังการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีมากที่สุด **วิจิต ภาคอินทรี (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 391 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน รวมทั้งด้านการบริหารทั่วไป ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากความคิดเห็นทั้งชุมชนและโรงเรียนที่มีความคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ชุมชนมีความรู้ความสามารถจำกัด และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ส่วนมากชุมชนจะเป็นผู้รับฟังที่ดีในทุก ๆ เรื่อง **วรารักษ์ นิลประพันธ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของบุตรโรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครอง (จำนวน 220 คน) มีส่วนร่วมมากในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ในเรื่องการให้ความสนใจต่อจดหมายแจ้งข่าวสารของโรงเรียน และ ต้องการมีส่วนร่วมปานกลางในเรื่องการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมของโรงเรียน โดยพบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรค คือ เรื่องของเวลา ซึ่งกิจกรรมบางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการเข้าร่วมทำให้เป็นปัญหาสำหรับผู้ปกครองที่ไม่ค่อยมีเวลามากนัก สำหรับในงานด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมปานกลางในด้านการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ และต้องการมีส่วนร่วมปานกลางในเรื่องการร่วมแก้ไขการจราจรภายในโรงเรียน เนื่องจากเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติในการพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ดูดี

และทันสมัยอยู่เสมอ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาผู้ปกครองที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในงานด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน **ถาวร พวงมณี (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 431 คน) มีความคิดเห็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก และพบปัญหาด้านการบริหารทั่วไปส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ผู้ปกครองไม่เข้ามารับฟังปัญหาและความต้องการของนักเรียน **สุจิตรา เรืองชนะพีช (2545)** ศึกษาความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 334 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนและด้านความสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียนต้องการมีส่วนร่วมพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมากที่สุด โดยมีแนวทางในการสอดส่องดูแลและให้ข้อมูลแก่ทางโรงเรียน เมื่อพบปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียนมากที่สุด และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีแนวทางในการร่วมบริจาคเงินและสิ่งของต่างๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม **อารี มั่นศิลป์ (2547)** ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนในเครือคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ พบว่า ผู้ปกครอง (จำนวน 365 คน) ต้องการมีส่วนร่วมในด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการพัฒนาห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มีความต้องการมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเห็นว่านักเรียนต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียน แต่ละวันประมาณ 6-7 ชั่วโมง โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้สำหรับบริการนักเรียนอย่างเพียงพอ

ตาราง 33 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของผู้ปกครอง

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
17	ถาวร พวงมณี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงานใน โรงเรียน	ระดับปานกลาง
20	ธีรภัทร์ เจริญดี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน	ระดับมาก
43	เพ็ญศรี สมร่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนา การศึกษาของบุตร	ระดับมาก
62	วิชัย มันพลศรี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
63	วิจิต ภาคอินทรีย์	การมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาของ ผู้ปกครองนักเรียน	ระดับน้อย
66	วิไลรัตน์ ชั้นธีเจริญ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหาร กลางวันของโรงเรียน	ระดับปานกลาง
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับน้อย
96	แสง จันทร์ชุย	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ใน โรงเรียน	ระดับมาก
89	สุจิตรา เรืองวุฒิชนะพีช	ความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการบริหารงาน	ระดับปานกลาง
101	อารี มันศิลป์	ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียน	ระดับปานกลาง

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 33 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไป มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 11 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยแสดงระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง รองมาเป็นระดับมาก และ ระดับน้อย ตามลำดับ แต่เมื่อศึกษาถึงความคาดหวังพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมด้านบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก

และมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันมากกว่าการมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกัน

1.4.3 การมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **เพลินตา กะลัมพากร (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 268 คน) มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเผยแพร่ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ให้เข้ามามีส่วนร่วมไม่ทั่วถึงหรือใช้รูปแบบการประชาสัมพันธ์ไม่หลากหลาย ทำให้ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และเมื่อจำแนกคณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยคณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการวางแผนมากกว่าคณะกรรมการที่มีวุฒิต่ำกว่า **สำราญ หาญประเสริฐ (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 290 คน) มีความคิดเห็นว่า ตัวแทนคณะกรรมการที่มาจากชุมชนยังไม่มีร่วมปฏิบัติในกระบวนการบริหารงานทั่วไปในขณะที่ตัวแทนครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมปฏิบัติมากทุกด้าน แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด โดยตัวแทนจากชุมชนมีส่วนร่วมปฏิบัติมากในการประสานงานกับองค์กรเอกชนและการเชิญชวนชาวบ้านมาร่วมพัฒนาโรงเรียนและร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น **พระมหาทองยศ บุตทะยา (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 210 คน) มีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 12 งาน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยการสนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำหรับด้านเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไปพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการพิจารณาให้ความเห็นชอบและให้ข้อเสนอแนะโครงการต่างๆ ของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาที่ต่างกันและประสบการณ์ที่ต่างกัน พบว่า คณะกรรมการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน **สำราญ โปทาวี (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชนใน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้แทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 359 คน) มีส่วนร่วมค่อนข้างมากในการดำเนินงานด้านต่างๆ ในสถานศึกษา คือ การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนต่อสาธารณะชน โดยใช้ที่ประชุมของหมู่บ้านเป็นเวทีเพื่อการพบปะพูดคุย ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและเกิดผลดี **เรืองเดช ณรงค์ธพันธ์ (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำแผนของโรงเรียน ตามมาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่เกาะ จังหวัดลำปาง พบว่า ตัวแทนชุมชน (จำนวน 295 คน) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ในขั้นเตรียมการวางแผน ขั้นวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหา ขั้นกำหนดหรือจัดทำแผน ขั้นจัดทำรายละเอียดของแผน ขั้นนำแผนไปปฏิบัติ และขั้นติดตามประเมินผล และปรับแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของโรงเรียน เกิดจากการขาดความรู้ การไม่มีเวลา ไม่มีงบประมาณ การไม่ให้ความสำคัญแก่คณะกรรมการ และการไม่เกิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามปัญหาการมีส่วนร่วมพบว่ายังอยู่ในระดับน้อย **ธเนศ ปานอุทัย (2545)** ศึกษาการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนแตกต่างกัน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 156 คน) มีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานโรงเรียนพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในบทบาทการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน

ประนอม ยังศิริ (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 120 คน) มีส่วนร่วมในระดับการปฏิบัติจริงของกรรมการในงานบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านงานอาคารสถานที่ และการบริหารงานสัมพันธ์กับชุมชน แต่มีระดับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก **สาคร สังวงศ์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนาวัง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 345 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการบริหารทั่วไปมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ ร่วมประชาสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในขณะที่ความต้องการมีส่วนร่วมโดยแบ่งตามลักษณะงานบริหารโรงเรียนพบว่ามีความต้องการน้อยที่สุดในด้านการบริหารทั่วไป **สวิต ดวงจันทร์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 364 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน **มานพ จองกา (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนกันจุก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 105 คน) มีการปฏิบัติการในการมีส่วนร่วมบริหารงานอาคารสถานที่และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในงานอาคารสถานที่ ได้แก่ การช่วยเหลือ ปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันทันสมัย สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษาในด้านต่างๆ **ณัฐนันท์ สุรินทร์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนนทบุรี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 126 คน) มีส่วนร่วมในด้านการเสนอแนวทางการบริหารจัดการและด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประสานความร่วมมือสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อให้ความสำคัญในการศึกษา ประสานกับประชาชนและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมตามสถานภาพ พบว่ามีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยผู้แทนครูผู้สอนมีส่วนร่วมมากที่สุด **ชัยสิน บุญภูมิ (2547)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 4 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมของกรรมการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารทั่วไปมีมากที่สุด โดยต้องการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ หลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน การพัฒนาบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การจัดทำสื่ออุปกรณ์สาธิตอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ

นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม และ ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสภาพการมีส่วนร่วมและ

ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน **นเรนทร์ศุภชัยศิริ (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาภายในโรงเรียน (จำนวน 111 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษาภายนอกโรงเรียน (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพความร่วมมือในงานด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการอาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนให้บริการวัสดุ ครุภัณฑ์ของทางโรงเรียนจึงเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชน และสภาพความร่วมมือด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานด้านนี้ได้รับความสนใจจากบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามากขึ้น ทุกฝ่ายได้เห็นคุณค่าของการจัดการศึกษา มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันทุกขั้นตอน **สมเปลี่ยน ชัยดี (2546)** ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 576 คน) มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนตามบทบาทของคณะกรรมการอยู่ในระดับมาก โดยงานที่ร่วมมากที่สุด ได้แก่ งานด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน **อำนวยการ ททรัพย์คง (2542)** ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูปประถมศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูป (จำนวน 336 คน) มีบทบาทเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน และด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน มีบทบาทอยู่ในระดับมาก นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า มีส่วนร่วมแตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีบทบาทน้อยกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยม อาจเป็นเพราะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาสูงจะมีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าคิดกล้าแสดงออก และเป็นที่ยอมรับของสังคมตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีกว่า **พิลิก ถามุลตรี (2546)** ศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 278 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการกำกับและติดตามทุกขั้นตอนในการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง **สมโชค เล่าหะจินดา (2547)** ศึกษาความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะ

กรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (จำนวน 420 คน) มีความต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลสูงสุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ตามลำดับ โดยเมื่อจำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการ พบว่า มีความต้องการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน โดยพบว่า ผู้จัดการต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุด ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ครูใหญ่มีความต้องการมากที่สุด โดยปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมตามบทบาทมากที่สุด เกิดจากปัญหาการไม่มีเวลา อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่จะจัดประชุมคณะกรรมการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัน เวลาราชการ ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพ จึงไม่สามารถเข้าร่วมได้

ตาราง 34 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของ
คณะกรรมการสถานศึกษา

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
12	ชัยสิน บุญภูมิ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษา	ระดับมาก
15	ณัฐนันท์ สุรินทร์	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานต่อการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
19	ธเนศ ปานอุทัย	การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
28	ประนอม ยังศิริ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อ การจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการ สถานศึกษา	ระดับมาก
44	เพลินตา กะลัมพากร	การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
50	มานพ จงกา	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
55	เรืองเดช ณรงค์ธูรพันธ์	การมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนใน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ จัดทำแผนของโรงเรียน	ระดับปานกลาง

ตาราง 34 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
79	สวิต ดวงจันทร์	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
83	สาคร สังวรงค์	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
86	สำราญ โปหาวิ	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทนชุมชน ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับ ค่อนข้างมาก
87	สำราญ หาญประเสริฐ	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
102	อำนวยการ ทรัพย์คง	บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูป ประถมศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	ระดับปานกลาง
22	นเรนทร์ศุภย์ ชัยศิริ	สภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	ระดับมาก
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
73	สมโชค เลาหะจินดา	ความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่	ต้องการร่วมใน การประเมินผล สูงสุด
75	สมเป็เลียน ชัยดี	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก
42	พิลึก ถามุลตรี	ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 34 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไป พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ โดยผลงานวิจัยส่วนใหญ่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงมาก รองมาเป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นเป็นการศึกษาถึงสภาพและปัญหา

การมีส่วนร่วมและศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมาก งานเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและร่วมประชาสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ร่วมประสานความร่วมมือสร้างความเข้าใจกับประชาชนทั่วไปและผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อให้ความสำคัญในการศึกษา จัดทำข้อมูลสารสนเทศกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษา และ งานด้านอาคารสถานที่ที่คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การช่วยเหลือปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน ทันสมัย สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และ คณะกรรมการสถานศึกษามีความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ได้แก่ ต้องการทราบขอข่ายในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ต้องการร่วมในการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ รวมทั้ง การจัดทำสื่ออุปกรณ์สาธิตอุปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์และวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ แสดงผลถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

1.4.4 การมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และในประเด็นอื่นๆ ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **กำพล แสหนบุญเรือง (2542)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยศึกษาจากองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 170 คน) และ ผู้บริหาร (จำนวน 125 คน) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในการบริหารทั่วไปเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และในการบริหารอาคารสถานที่เกี่ยวกับการบริหารบริเวณโรงเรียน ส่วนผู้บริหารมีความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมสนับสนุนในการบริหารงานทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารคมนาคม และการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในงานบริการเกี่ยวกับการจัดโภชนาการ และการจัดบริการสุขภาพอนามัย ในการบริหารอาคารสถานที่เกี่ยวกับการบริหารบริเวณโรงเรียน และมีความต้องการร่วมเป็นกรรมการที่ปรึกษาในงานโรงเรียนกับชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน **วรภรณ์ ภาตังใจจริง (2544)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 18 คน) ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง **เฉลิมพล อภัยวี (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 99 คน) มีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่

ในระดับปานกลางทั้งในด้านการจัดกิจกรรมของโรงเรียนกับชุมชนและด้านการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการและประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียน โดยร่วมรณรงค์ให้ผู้ปกครอง ตระหนักถึงความสำคัญให้บุตรหลานได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมเป็นอันดับที่หนึ่ง เมื่อ จำแนกตามวุฒิการศึกษา **รพีพรรณ มงคลสังข์ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ากรรมการและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 367 คน) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลได้เสนอแนะการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป ในด้าน การร่วมกำหนดนโยบายดำเนินการ และกำกับติดตามงานของสถานศึกษาอย่างต่ำเื่องมาก ที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ามีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปไม่แตกต่างกัน **วรภรณ์ พักประไพ (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 187 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานเป็นอันดับหนึ่ง รองมาเป็นด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการวางแผน และ ด้านการประเมินผล ตามลำดับ โดยในด้านการดำเนินงาน พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการ ประชุมมากที่สุด รองมาเป็นการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชน และผู้ปกครองในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนให้เห็นความสำคัญของการจัด การศึกษา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ตามลำดับ **ปุ่นวัชร เขียวระยับ (2546)** ศึกษาความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ประธาน สภา รองประธานสภา ประธานกรรมการบริหาร กรรมการบริหารและปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล (จำนวน 220 คน) มีความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมในงานด้านอาคารสถานที่อยู่ใน ระดับปานกลาง โดยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่ามีความพร้อมและมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านอาคารสถานที่สูงกว่าตำแหน่งอื่นๆ **ประมูล ศรีชนะ (2543)** ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินงานโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 135 คน) ที่มาจากการเลือกตั้งต้องการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานโรงเรียนในด้านอาคารสถานที่และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ใน ระดับมาก โดยการร่วมดำเนินการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ และการร่วมวางแผนงานสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด **วิทยา ทิพย์ทอง (2545)** ศึกษาสภาพ และปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดนครพนม พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 111 คน) และ
 คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 259 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมของ
 องค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง **วรรณที ศรีโนนยาง (2545)** ศึกษา
 บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับ
 ประถมศึกษาของ จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
 (จำนวน 297 คน) มีความคิดเห็นต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก
 แต่มีความพร้อมด้านเดียว คือ ด้านอาคารสถานที่ ส่วนด้านที่เหลือยังไม่พร้อม **ศิริพล ตาลป่อง**
 (2546) ศึกษาสภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัด
 การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร พบว่า
 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
 (จำนวน 41 คน) ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (จำนวน 41 คน) และ สมาชิกองค์การ
 บริหารส่วนตำบล (จำนวน 171 คน) มีความคิดเห็นต่อสภาพการมีส่วนร่วมในด้านการ
 ประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ
 เปรียบเทียบวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน พบว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษาและ
 มัธยมศึกษาในความรู้ในด้านการประชาสัมพันธ์น้อย ทำให้มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม
 ต่างกัน สำหรับประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมและความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ตาราง 35 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
4	กำพล แสนบุญเรือง	การมีส่วนร่วมของอบต.ต่อการจัดการศึกษาใน โรงเรียน	ต้องการร่วมเป็น กรรมการที่ปรึกษา
9	เฉลิมพล อภัยรี	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับปานกลาง
53	รพีพรรณ มคงสังข์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการ ส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน	ระดับปานกลาง
59	วราภรณ์ พักประไพ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับปานกลาง
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
29	ประมูล ศรีชนะ	ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบลในการดำเนินงานโรงเรียน	ระดับมาก
36	ปุกวัชร เขียวระยับ	ความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล	ระดับปานกลาง
57	วรรณที ศรีโนนยาง	บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การ บริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
64	วิทยา ทิพย์ทอง	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
70	ศิริพล ตาลป่อง	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมขององค์การ บริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง ความคาดหวังระดับ มาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 35 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไป มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 เรื่อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง รองมาเป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน และงานวิจัยที่ศึกษาถึงความต้องการและความคาดหวังของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปพบว่าอยู่ในระดับมาก แต่ในงานวิจัยที่ศึกษาถึงความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่ามีความพร้อมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมกับชุมชนจัดตั้งชมรมสมาคมผู้ปกครอง ศิษย์เก่าของโรงเรียน การร่วมวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ร่วมในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชน และผู้ปกครองในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน และงานด้านอาคารสถานที่ที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ร่วมเป็นกรรมการบริหารด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนและการจัดหาทุนเพื่อก่อสร้างอาคารเรียน ห้องน้ำและสนามกีฬา และ ร่วมดำเนินการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ เมื่อจำแนกผลการวิจัยของการมีส่วนร่วมตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่ามีงานวิจัยที่แสดงผลถึงการมีส่วนร่วมทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน และเมื่อจำแนกตามประเภทการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน พบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

1.4.5 การมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของชุมชน

จากการรวบรวมผลงานวิจัย พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังงานวิจัยต่อไปนี้ **สัมพันธ์ อุปลา (2541)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการ (จำนวน 630 คน) มีความคิดเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ในการร่วมใช้อาคารสถานที่ประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ และมีการร่วมรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่ รวมทั้งดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีส่วนร่วมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนทางด้านศาสนา การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียน และพัฒนาโรงเรียนโดยเข้ามาช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ **บพิตร ออมไธสง (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน (จำนวน 354 คน) ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 23 คน) และผู้ปฏิบัติการสอน (จำนวน 210 คน) มีความคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนมากทุกด้าน โดยผู้ปฏิบัติการสอนมีความคาดหวังให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปมากที่สุด **ณัฐนันท์ เพียงกระโทก (2546)** ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนนาร่องระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จาก ผู้บริหารและครูผู้ช่วย (จำนวน 33 คน) หัวหน้าหมวด (จำนวน 69 คน) และ คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 48 คน) มีความคิดเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการ

ส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การพัฒนานโยบายและการวางแผน โดยมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมทำ และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการพิเศษในสถานศึกษา โดยมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมคิด ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในด้านการบริหารบุคคล คือ ผู้แทนผู้ปกครองปัญหาด้านการบริหารทั่วไป พบว่าชุมชนขาดทักษะและความชำนาญในการกำหนดนโยบายและการวางแผนหรือแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมจากชุมชนบุคคลภายนอก องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น ถูกจำกัดเฉพาะเป็นการเข้าร่วมประชุมชี้แจงเท่านั้น และปัญหาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับชุมชน ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมไม่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อบูรณาการเข้าในสถานศึกษา

นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นอื่นๆ ดังงานวิจัยต่อไปนี้

อัจฉรา ฉายวิวัฒน์ (2545) ศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 265 คน) และ ครู (จำนวน 535 คน) มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นอยู่โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายงานพบว่า งานสัมพันธ์ชุมชน งานอาคารสถานที่และงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยในด้านอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือโรงเรียนสอดส่องดูแลรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่เพื่อป้องกันเหตุที่เกิดจากภัยต่างๆ สำหรับด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการเอาใจใส่ความสนใจในกิจกรรมของโรงเรียนเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้านเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ยังประสงค์ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน พบว่ามีทัศนะต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาแตกต่างกัน การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลานาน มักมีความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ย่อมต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับกระบวนการบริหารงานโรงเรียนจากแบบเดิม แต่สำหรับครูที่มีประสบการณ์ต่างกันพบว่ามีทัศนะต่อบทบาทผู้นำท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานไม่มีผลต่อทัศนะของครูในด้านนี้

สิรินทร์ทิพย์ เกษร (2545) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้นำชุมชน (จำนวน 134 คน) มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงานอาคารสถานที่และด้านงานสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนและให้บริหารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชน และ มีส่วนร่วมกับคณะครูจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา **สุเจตต์ หุตะจู่ทะ (2544)** ศึกษาความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วน

ร่วมในการจัดการศึกษาในระบบเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พบว่า ข้าราชการครู (จำนวน 314 คน) และ ผู้บริหารสถานศึกษา (จำนวน 58 คน) มีความต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ในด้านกิจกรรมที่ควรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่อง บริหารทั่วไป อาจเป็นเพราะว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการสนับสนุนจากองค์กร ปกครองท้องถิ่นในเรื่องอาคารสถานที่ บรรยากาศสิ่งแวดล้อม วัสดุครุภัณฑ์ บุคคลและ สวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ **บวรวิทย์ เลิศไกร (2546)** ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาเฉพาะเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้นำท้องถิ่น (จำนวน 144 คน) มีส่วนร่วมปฏิบัติงานในการบริหาร ทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง การบริหารงานทั่วไปข้อที่มีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ การช่วยในการ ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานอื่น ๆ เนื่องจากผู้นำท้องถิ่นเป็นคนที่ทุกคนในท้องถิ่น ให้ความเคารพนับถือ มีคนนับหน้าถือตามาก เป็นที่รู้จักของหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ทำให้ ผู้นำท้องถิ่นมีศักยภาพที่จะไปช่วยประสานงานให้โรงเรียนกับชุมชนหรือหน่วยงานในท้องถิ่น **ธีระศักดิ์ เจริญศรี (2546)** ศึกษาความคาดหวังของโรงเรียนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร (จำนวน 11 คน) ครูผู้ช่วย (จำนวน 26 คน) และ ครู (จำนวน 88 คน) มีความคาดหวังให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในระดับปานกลางและมาก ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นและการยอมรับความสามารถซึ่งกันและกัน การจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียน มีการประสานงานอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้กับโรงเรียนและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียน สำหรับ งานด้านอาคารสถานที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่คาดหวังในระดับปานกลางและมากในการ วางแผนดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการมีส่วนร่วมรักษาความ ปลอดภัยของอาคารสถานที่ของโรงเรียน

ตาราง 36 แสดงสรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของชุมชน

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	ศึกษา	ผลที่ได้
16	ณัฐนันท์ เพ็ญกระโทก	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน	มีการร่วมทำ และร่วมคิด
23	บพิตร ออมไธสง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	ระดับมาก
81	สัมพันธ์ อุปลา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับน้อย
100	อัจฉรา ฉายวิวัฒน์	บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนา โรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน	ระดับมาก
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วนร่วมจัด การศึกษาของชุมชน	ระดับปานกลาง และมาก
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นใน การจัดการศึกษา	ระดับปานกลาง
90	สุเจตต์ หุตะจุฑะ	ความต้องการของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา	ระดับมาก

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปดังตาราง 36 แสดงว่าการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไป มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 เรื่อง พบงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองมาเป็นการศึกษาความคาดหวังของชุมชน และ ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาถึงสภาพและความต้องการการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมาก งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ช่วยในการประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ การร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นและร่วมแนะนำประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนต่อสาธารณชน รวมทั้งร่วมส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในงานด้านอาคารสถานที่ที่ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การร่วมสนับสนุนและให้บริการสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชน/ การเข้ามาใช้ประโยชน์ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียน เช่น การประกอบพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเหลือโรงเรียนในการสอดส่องดูแล รักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่เพื่อป้องกันเหตุที่เกิดจากภัยต่างๆ

ตอนที่ 2 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ จำนวน 59 เรื่อง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาดังแสดงในตารางที่ 38-52 และการทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลด้วยการหาค่าความแปรปรวน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาแสดงในตารางที่ 52 ดังต่อไปนี้

ตาราง 37 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามเพศ

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย คีรีศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	t	0.03
23	บพิตร ออมไธสง	587	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ผู้ปกครองและครู	t	-0.07
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	630	การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โรงเรียน	t	-0.02
30	ประยุทธ์ ตรีชัย	314	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	t	0.11
39	พจมาน ขำทอง	384	การมีส่วนร่วมของชุมชน	χ^2	0.14
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	t	0.03
47	ภัทราภรณ์ นันทวงศ์	334	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ ผู้ปกครอง	t	0.04
59	วราภรณ์ พักประไพ	187	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	t	0.10
61	วันเพ็ญ สวนรัตนชัย	241	ความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง	t	0.01
65	วิทยา แสงจันทร์	358	การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ของครู	t	0.03
66	วิไลรัตน์ ชันธ์เจริญ	240	การมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ โรงเรียนของผู้ปกครอง	t	-0.05
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร	373	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้ปกครอง	t	-0.01

ตาราง 37 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
72	สถาพร ไกยชาติ	372	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการ บริหารโรงเรียนของครู	t	-0.01
74	สมบูรณ์ โอพารกิจเจริญ	258	ลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	t	0.01
94	สุวิมล เปลื้องกระโทก	211	การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการของครู	t	0.08
98	อภิชาติ กุลไทย	240	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ คณะกรรมการ	t	-0.04
ค่าเฉลี่ย					0.023

ผลการวิเคราะห์ตาราง 37 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามเพศ มีจำนวน 16 ค่า จากงานวิจัย 16 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง -0.07 ถึง 0.14 โดยงานวิจัยค่าขนาดอิทธิพลที่เป็นลบ มีจำนวน 7 เรื่อง งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.023 ค่าขนาดอิทธิพลการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.14 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเท่ากับ 0.11 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่ากับ 0.10 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและครู

ตาราง 38 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามอายุ

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย คีรีศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.19
23	บพิตร ออมไธสง	587	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ ผู้ปกครองและครู	t	-0.12
30	ประยุทธ์ ตรีชัย	314	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	t	0.02
39	พจมาน ขำทอง	384	การมีส่วนร่วมของชุมชน	χ^2	0.16
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.09
59	วราภรณ์ พักประไพ	187	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.12
66	วิไลรัตน์ ชันจ์เจริญ	240	การมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ โรงเรียนของผู้ปกครอง	F	0.10
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร	373	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้ปกครอง	F	0.18
74	สมบูรณ์ โอพารกิจเจริญ	258	ลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	F	0.20
102	อำนวยการพร ทรัพย์คง	336	การมีส่วนร่วมตามบทบาท ของคณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.14
ค่าเฉลี่ย					0.108

ผลการวิเคราะห์ตาราง 38 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามอายุ มีจำนวน 10 ค่า จากงานวิจัย 10 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง -0.12 ถึง 0.20 โดยงานวิจัยค่าขนาดอิทธิพลที่เป็นลบ มีจำนวน 1 เรื่อง งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.108 ค่าขนาดอิทธิพลลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.20 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.19 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้ปกครอง เท่ากับ 0.18 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและครู

ตาราง 39 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย คีรีศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.19
7	เจริญศักดิ์ ครองพล	153	ความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วม ขององค์การบริหารส่วนตำบล	r	0.36
9	เฉลิมพล อภัยรี	99	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.14
11	ชมแข พงษ์เจริญ	442	การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของโรงเรียน ของผู้ปกครอง	χ^2	0.17
23	บพิตร ออมไธสง	587	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ ผู้ปกครองและครู	t	0.01
30	ประยุทธ์ ตรีชัย	314	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	t	0.05
35	ปยุตต์มาร์ชน อวภาค	322	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	t	-0.05
39	พจมาน ขำทอง	384	การมีส่วนร่วมของชุมชน	χ^2	0.14
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.20
44	เฟลินดา กะลัมพากร	268	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา	t	0.31
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	220	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ของบุตรและความต้องการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียน	F	0.17
59	วราภรณ์ พักประไพ	187	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.02
61	วันเพ็ญ สวนรัตนชัย	241	ความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง	t	0.12
64	วิทยา ทิพย์ทอง	370	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน โรงเรียน	F	0.15
66	วิไลรัตน์ จันทร์เจริญ	240	การมีส่วนร่วมในการจัดโครงการของ โรงเรียนของผู้ปกครอง	F	0.08

ตาราง 39 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
68	วีระเดช ไวทยะนิพันธ์	122	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.16
70	ศิริพล ตาลป่อง	293	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	F	0.17
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร	373	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการ สอนของผู้ปกครอง	F	0.20
74	สมบูรณ์ โอพารกิจเจริญ	258	ลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา	F	0.22
94	สุวิมล เปลื้องกระโทก	211	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ของครู	t	-0.02
102	อำนวยการพร ทรัพย์คง	336	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.14
ค่าเฉลี่ย					0.14

ผลการวิเคราะห์ตาราง 39 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีจำนวน 21 ค่า จากงานวิจัย 21 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง -0.05 ถึง 0.36 โดยงานวิจัยค่าขนาดอิทธิพลที่เป็นลบ มีจำนวน 2 เรื่อง งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.14 ค่าขนาดอิทธิพลของความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.36 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.31 และค่าขนาดอิทธิพลของลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเท่ากับ 0.22 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตาราง 40 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย ศิริศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.21
2	กวิน เสือสกุล	449	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครอง	r	0.47
23	บพิตร ออมไธสง	587	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองและครู	t	0.07
35	ปยุตต์ปทุมรัตน์ อวระภาค	322	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.27
39	พจมาน ขำทอง	384	การมีส่วนร่วมของชุมชน	χ^2	0.17
40	พระมหาทองทศ บุตตะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.29
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	220	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของบุตร และความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ กับ ทางโรงเรียน	F	0.13
59	วราภรณ์ พักประไพ	187	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.04
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร	373	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของ ผู้ปกครอง	F	0.25
74	สมบุญ โอพารกิจเจริญ	258	ลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	F	0.22 0.13
ค่าเฉลี่ย					0.205

ผลการวิเคราะห์ตาราง 40 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจ มีจำนวน 11 ค่า จากงานวิจัย 10 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.04 ถึง 0.47 โดยไม่มีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.205 ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.47 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.29 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่ากับ 0.27 ตามลำดับ

ตาราง 41 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามอาชีพ

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย คีรีศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.25
9	เฉลิมพล อภัยรี	99	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.12
11	ชมแข พงษ์เจริญ	442	การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของโรงเรียน ของผู้ปกครอง	F	0.70
39	พจมาน ขำทอง	384	การมีส่วนร่วมของชุมชน	χ^2	0.19
40	พระมหาทองทศ บุตทะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.30
44	เพลินตา กะลัมพากร	268	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.43
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	220	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ของบุตรและความต้องการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียน	F	0.14
59	วราภรณ์ พักประไพ	187	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.30
63	วิจิต ภาคอินทรีย์	391	การมีส่วนร่วมทางการ บริหารของ ผู้ปกครอง	F	0.10
66	วิไลรัตน์ จันทร์เจริญ	240	การมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ โรงเรียนของผู้ปกครอง	F	0.08
68	วีระเดช ไวทยะนิพันธ์	122	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.11
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร	373	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการ สอนของผู้ปกครอง	F	0.18
74	สมบูรณ์ โอพารกิจเจริญ	258	ลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	F	0.13
ค่าเฉลี่ย					0.233

ผลการวิเคราะห์ตาราง 41 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามอาชีพ มีจำนวน 13 ค่า จากงานวิจัย 13 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.08 ถึง 0.70 โดยไม่มีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.233 ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของโรงเรียนของผู้ปกครองมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.70 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.43 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษากับค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเท่ากันเท่ากับ 0.30 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดโครงการโรงเรียนของผู้ปกครอง

ตาราง 42 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย คีรีศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.36
3	กัษวรรณ ชโลธร	753	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาระหว่าง โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน	χ^2	0.03
9	เฉลิมพล อภัยรี	99	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การ บริหารส่วนตำบล	t	0.02
15	ณัฐนันท์ สุรินทร์	126	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.71
22	นเรนทร์ศุภชัยศิริ	370	สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับชุมชนในการบริหารงานโรงเรียน	t	-0.04
23	บพิตร ออมไธสง	587	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ ผู้ปกครองและครู	t	0.59
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	630	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน	t	0.19
31	ประโยน วิไลลักษณ์	366	ระดับปัญหาและระดับการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ	F	0.02
32	ปรีชา กัลยา	427	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการ	F	0.28
35	ปทุมปศมรินทร์ อวะภาค	322	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	t	0.03

ตาราง 42 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
36	ปุ่นวัชร เขียวระยับ	220	ความพร้อมและการมีส่วนร่วมจัด การศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล	F	0.46
40	พระมหาทองทศ บุตตะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.33
45	ไพชยนต์ จันทเขต	185	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการ	t	0.14
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	73	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล	t	0.25
62	วิชัย มั่นพลศรี	607	การมีส่วนร่วมที่เป็นจริงและ ความคาดหวังในการจัดการศึกษา	F	0.21
64	วิทยา ทิพย์ทอง	370	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน โรงเรียน	t	-0.04
67	วิไลลักษณ์ สุตะสม	92	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	χ^2	0.51
68	วีระเดช ไวทยะนิพันธ์	122	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F t	0.17 0.12
70	ศิริพล ตาลป่อง	293	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	F	0.13
73	สมโชค เลาหะจินดา	456	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหน้าที่ คณะกรรมการ	χ^2	0.42
75	สมเปลี่ยน ชัยดี	576	การมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษา	t	0.03
76	สมยศ สังสอาด	502	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	t	0.11
78	สวัสดิ์ จันทา	305	สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ คาดหวังในการมีส่วนร่วมของชุมชน	t	0.81
80	สังวาลย์ ศรีโคตร	500	การมีส่วนร่วมของชุมชน	F	0.13
90	สุเจตต์ หุตะจุฑะ	372	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา	t	0.05
91	สุบงกช นาโควงษ์	455	การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ ของชุมชน	t	0.05

ตาราง 42 (ต่อ)

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
100	อัจฉรา ฉายวิวัฒน์	640	การมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน	t	0.07
102	อำนาจพร ทรัพย์คง	336	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.09
ค่าเฉลี่ย					0.215

ผลการวิเคราะห์ตาราง 42 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามสถานภาพ มีจำนวน 29 ค่า จากงานวิจัย 28 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง -0.04 ถึง 0.81 โดยมีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบจำนวน 2 เรื่อง งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.215 ค่าขนาดอิทธิพลของสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของชุมชนมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.81 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.71 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองและครูเท่ากับ 0.59 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลของสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารงานโรงเรียนและค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนซึ่งมีค่าเท่ากัน

ตาราง 43 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	630	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน	F	-0.09
30	ประยุทธ์ ตรีชัย	314	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน	t	0.05
40	พระมหาทองทศ บุตตะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.14 0.29
48	ภาวนา วงสวาท	310	การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม	F	0.11
52	ยงค์ บุญยิ่งวัฒนา นนท์	210	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ องค์การบริหารส่วนตำบล	t	0.10
59	วราภรณ์ พักประไพ	187	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ องค์การบริหารส่วนตำบล	F t	0.14 0.27
64	วิทยา ทิพย์ทอง	370	สภาพและความต้องการการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาในโรงเรียน	t t	-0.05 0.05
65	วิทยา แสงจันทร์	358	การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครู	F	0.06
70	ศิริพล ตาลป้อม	293	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	F	0.03
94	สุวิมล เป็ล้องกระโทก	211	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู	F	0.32
98	อภิชาติ กุลไทย	240	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการ	t	-0.01
ค่าเฉลี่ย					0.10

ผลการวิเคราะห์ตาราง 43 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง มีจำนวน 14 ค่า จากงานวิจัย 13 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง -0.09 ถึง 0.32 โดยมีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบจำนวน 3 เรื่อง งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.10 ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.32 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.29 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่ากับ 0.27 ตามลำดับ และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน

ตาราง 44 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม
ขนาดโรงเรียน

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
1	กมลชัย คีรีศรี	351	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.17
22	นเรนทร์ศุภย์ ชัยศิริ	370	สภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กับชุมชนในการบริหารงานโรงเรียน	F	0.17
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	630	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน	F	0.09
40	พระมหาทองทศ บุตตะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.17
46	ไพฑูรย์ ภูมิซ้อ	374	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	F	0.14
48	ภาวนา วงสวาท	310	การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม	F	0.10
62	วิชัย มั่นพลศรี	607	การมีส่วนร่วมที่เป็นจริงและ ความคาดหวังในการจัดการศึกษา	F	0.10
65	วิทยา แสงจันทร์	358	การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครู	F	0.11
78	สวัสดี จันทา	305	สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ในการมีส่วนร่วมของชุมชน	F	0.16
85	สายัณห์ วิจิตรโชติ	135	รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ	F	0.11
94	สุวิมล เปลื้องกระโทก	211	การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน วิชาการของครู	F	0.25
102	อำนวยการพร ทรัพย์คง	336	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.04
103	อำนาจ นาไชย	356	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู	χ^2	0.58
ค่าเฉลี่ย					0.168

ผลการวิเคราะห์ตาราง 44 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีจำนวน 13 ค่า จากงานวิจัย 13 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.04 ถึง 0.58 โดยไม่มีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.168 ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.58 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูเท่ากับ 0.25 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ค่าขนาดอิทธิพลของสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารงานโรงเรียน และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากัน เท่ากับ 0.17 และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาตามงานวิจัยของ อำนวยพร ทรัพย์คง

ตาราง 45 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามเขตที่ตั้งและเขตที่อยู่อาศัย

ลำดับงานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่าสถิติ	ขนาดอิทธิพล
11	ชมแข พงษ์เจริญ	442	การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมโรงเรียนของผู้ปกครอง	t	0.61
40	พระมหาทองศศ บุตทะยา	206	การมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา	F	0.21
44	เฟลินดา กะลัมพากร	268	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา	t	0.08
49	มณฑิชา ชูประเสริฐ	323	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครู	F	0.30
75	สมเปลี่ยน ชัยดี	576	การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษา	t	-0.05
ค่าเฉลี่ย					0.23

ผลการวิเคราะห์ตาราง 45 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามเขตที่ตั้งและที่อยู่อาศัย มีจำนวน 5 ค่า จากงานวิจัย 5 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง -0.05 ถึง 0.61 โดยมีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ จำนวน 1 เรื่อง งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.23 ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมโรงเรียนของผู้ปกครองมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.61 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูเท่ากับ 0.30 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ค่าขนาดอิทธิพลของสภาพความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการบริหารงานโรงเรียน และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาเท่ากับ 0.21 และค่าขนาดอิทธิพลที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษา

ตาราง 46 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามระดับชั้นเรียนบุตร

ลำดับงานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่าสถิติ	ขนาดอิทธิพล
58	วรภรณ์ นิลประพันธ์	220	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของบุตรและความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียน	F	0.12
89	สุจิตรา เรืองวุฒิชนะพีช	334	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง	F	0.12
ค่าเฉลี่ย					0.12

ผลการวิเคราะห์ตาราง 46 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามระดับชั้นเรียนบุตร มีจำนวน 2 ค่า จากงานวิจัย 2 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากันทั้ง 2 เรื่อง คือ 0.12

ตาราง 47 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามการรับรู้
ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
2	กวิน เสือสกุล	449	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของ ผู้ปกครอง	r	0.48
7	เจริญศักดิ์ ครองพล	153	ความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วม ขององค์การบริหารส่วนตำบล	r	0.50
39	พจมาน ขำทอง	384	การมีส่วนร่วมของชุมชน	χ^2	0.17
ค่าเฉลี่ย					0.383

ผลการวิเคราะห์ตาราง 47 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร มีจำนวน 3 ค่า จากงานวิจัย 3 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.17 ถึง 0.50 โดยไม่มีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.383 ค่าขนาดอิทธิพลของความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.50 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับ 0.48 และค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของชุมชนเท่ากับ 0.17

ตาราง 48 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม
ความคาดหวังกับการปฏิบัติจริง

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
10	เจลิยา ไทรพิพัฒน์	80	การมีส่วนร่วมตามบทบาท กรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู	t	0.39
28	ประนอม ยังศิริ	120	การมีส่วนร่วมตามบทบาทคณะกรรมการ	t	0.52
ค่าเฉลี่ย					0.455

ผลการวิเคราะห์ตาราง 48 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามความคาดหวังกับการปฏิบัติจริง มีจำนวน 2 ค่า จากงานวิจัย 2 เรื่อง โดยค่าขนาดอิทธิพลของงานวิจัยการมีส่วนร่วมตามบทบาทคณะกรรมการมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.52 และ ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมตามบทบาทกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครูมีค่าเท่ากับ 0.39 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.455

ตาราง 49 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ลำดับงานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ตัวแปรต้น	ค่าสถิติ	ขนาดอิทธิพล
7	เจริญศักดิ์ ครองพล	153	ความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล	ปัจจัยสถานการณ์ภายนอก	r	0.51
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	144	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน	ปัจจัยด้านบุคคล	r	0.49
80	สังวาลย์ ศรีโคตร	500	การมีส่วนร่วมของชุมชน	ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วม	F	0.15
ค่าเฉลี่ย						0.383

ผลการวิเคราะห์ตาราง 49 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีจำนวน 3 ค่า จากงานวิจัย 3 เรื่อง ซึ่งมีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.15 ถึง 0.51 โดยไม่มีงานวิจัยที่มีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ งานวิจัยทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.383 ค่าขนาดอิทธิพลของความพร้อมด้านเจตคติในการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีปัจจัยสถานการณ์ภายนอกเป็นตัวแปรต้นมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.51 รองมาเป็นค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ที่มีปัจจัยด้านบุคคลเป็นตัวแปรต้น เท่ากับ 0.49 และ ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นตัวแปรต้น เท่ากับ 0.15 ตามลำดับ

ตาราง 50 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตาม
การบริหารงานโรงเรียน

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	ตัวแปรต้น	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
51	มาพน ทับเงิน	376	ความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของครู	การมีส่วนร่วม ในกระบวนการ บริหาร	r	0.70
73	สมโชค เลาหะจินดา	456	การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติตามหน้าที่ คณะกรรมการ	ลักษณะ การบริหาร งานโรงเรียน	t	-0.01
ค่าเฉลี่ย						0.345

ผลการวิเคราะห์ตาราง 50 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามการบริหารงานโรงเรียน มีจำนวน 2 ค่า จากงานวิจัย 2 เรื่อง ซึ่งค่าขนาดอิทธิพลของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ที่มีการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารเป็นตัวแปรต้นมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.70 ในขณะที่ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหน้าที่คณะกรรมการ ที่มีลักษณะการบริหารงานโรงเรียนเป็นตัวแปรต้นมีค่าเป็นลบ เท่ากับ -0.01 รวมสองงานวิจัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.345

ตาราง 51 แสดงขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามความสัมพันธ์

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อผู้วิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา	ตัวแปรต้น	ค่า สถิติ	ขนาด อิทธิพล
41	เฟลินดา กะลัมพากร	268	การมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษา	ความสัมพันธ์ กับโรงเรียน	t	0.33
74	สมบูรณ์ โอพารกิจ เจริญ	258	ลักษณะและปัญหาของ การมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา	สัมพันธ์ของ ผู้ปกครองกับ นักเรียน	F	0.13
ค่าเฉลี่ย						0.23

ผลการวิเคราะห์ตาราง 51 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำแนกตามความสัมพันธ์ มีจำนวน 2 ค่า จากงานวิจัย 2 เรื่อง ซึ่งค่าขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนเป็นตัวแปรต้นมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 0.33 และค่าขนาดอิทธิพลของลักษณะและปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่มีสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับนักเรียนเป็นตัวแปรต้นมีค่าเท่ากับ 0.13 รวมสองงานวิจัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.23

ตารางที่ 52 การทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยของขนาดอิทธิพลด้วยการหาค่าความแปรปรวน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นที่ศึกษา	N	$\sum d$	$\bar{d}$	S.D.	S_d
เพศ	16	0.38	0.023	0.060	0.004
อายุ	10	1.08	0.108	0.097	0.009
วุฒิการศึกษา	21	2.93	0.140	0.100	0.010
รายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ	11	2.25	0.205	0.120	0.014
อาชีพ	13	3.03	0.233	0.173	0.030
สถานภาพ	29	6.23	0.215	0.225	0.050
ประสบการณ์	14	1.41	0.100	0.120	0.015
ขนาดโรงเรียน	13	2.19	0.168	0.134	0.018
เขตที่ตั้งและที่อยู่อาศัย	5	1.15	0.230	0.250	0.063
ระดับชั้นเรียนบุตร	2	0.24	0.120	0.000	0.000
การรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร	3	1.15	0.383	0.185	0.034
ความคาดหวังกับการปฏิบัติจริง	2	0.91	0.455	0.092	0.009
ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	3	1.15	0.383	0.202	0.041
การบริหารงานโรงเรียน	2	0.69	0.345	0.502	0.252
ความสัมพันธ์	2	0.46	0.230	0.141	0.020

ผลการวิเคราะห์ตารางที่ 52 แสดงค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแปรปรวน พบว่า มีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ระหว่าง 0.023 ถึง 0.455 และ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.224 ตัวแปรการบริหารงานโรงเรียนมีค่าความแปรปรวนมากที่สุดเท่ากับ 0.252 รองมาเป็นตัวแปรเขตที่ตั้งและที่อยู่อาศัยเท่ากับ 0.063 และตัวแปรสถานภาพ มีค่าเท่ากับ 0.050 ตามลำดับ โดยตัวแปรระดับชั้นเรียนของบุตรไม่พบค่าความแปรปรวน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ห่อภิมาณ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการบรรยายสรุปตามลักษณะของงานวิจัย และผลการวิจัย 2) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เพื่อนำมาศึกษาขนาดอิทธิพล (Effect size) และความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยระดับปริญญาโทที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 – 2547 จากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งฐานข้อมูลออนไลน์ ได้งานวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 104 เรื่อง จากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน 25 แห่ง และสถาบัน 1 แห่ง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา และพบงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณจำนวน 59 เรื่อง โดยมีรายละเอียดการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คุณลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการบรรยายสรุปข้อมูลพื้นฐานงานวิจัย และวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ รวมทั้งมีการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์โดยจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 2 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ เป็นการเสนอข้อมูลงานวิจัยจำแนกตามตัวแปรโดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าขนาดอิทธิพล ตามสูตรการคำนวณของ กลาส แล้วศึกษาลักษณะการแปรปรวนของขนาดอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยระดับปริญญาโทที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ถ้อยคำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 - 2547 จำนวน 104 เรื่อง สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1.1 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะเบื้องต้นของงานวิจัย

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า มีงานวิจัยจำนวน 104 เรื่อง สรุปผลได้ดังนี้

1. สถาบันที่ผลิตงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คิดเป็นร้อยละ 14.7
2. จากการรวบรวมงานวิจัยที่ผลิตระหว่างปี พ.ศ. 2538 – 2547 พบว่า ปีที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2546 คิดเป็นร้อยละ 30.77
3. ระดับการศึกษาที่ทำการวิจัย พบว่างานวิจัยส่วนมากทำการศึกษาข้อมูลเฉพาะในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76
4. สาขาที่ผลิตงานวิจัย พบว่า สาขาบริหารการศึกษามีงานวิจัยด้านนี้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.67
5. ประเภทของงานวิจัยพบว่า งานวิจัยเชิงบรรยายหรือเชิงสำรวจมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.7
6. วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยที่มากที่สุด คือ เพื่อศึกษาหรือบรรยาย คิดเป็นร้อยละ 34.62
7. การตั้งสมมติฐานในการวิจัย พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่กำหนดทิศทางความแตกต่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50
8. วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พบว่า การสุ่มแบบหลายขั้นตอนถูกนำมาใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.23
9. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาถูกนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.92
10. การรวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษามีการทำการวิจัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.85
11. งานวิจัยจำแนกตามตัวแปรตาม พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.84
12. ประเภทเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยมากที่สุด คือ แบบสอบถาม คิดเป็น 88.47
13. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ค่าความเชื่อมั่นถูกนำมาใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.84

14. วิธีการคำนวณ พบว่า การคำนวณด้วยโปรแกรม SPSS มีการใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75

15. การคำนวณโดยใช้สถิติพื้นฐาน พบว่า ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาใช้ในการคำนวณมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.88

16. สำหรับสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน พบว่า การคำนวณโดยใช้สถิติ t-test และ F-test ถูกนำมาใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.09

ตอนที่ 1.2 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของครู

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของครู พบว่า มีการศึกษาสภาพและการมีส่วนร่วมของครู รวมทั้งความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูมากที่สุด โดยผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า งานวิชาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก งานบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง และงานงบประมาณและงานบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก รองมาเป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษา โดยพบการมีส่วนร่วมของครูในระดับมากในงานวิชาการ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับรูปแบบการมีส่วนร่วมที่พบ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู พบว่า มีผลการวิจัยที่แสดงถึงความแตกต่างและไม่แตกต่างกัน

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า งานวิชาการ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่งานงบประมาณพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง สำหรับความคาดหวังในการมีส่วนร่วมพบความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และความต้องการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยงานด้านวิชาการมีความต้องการมากที่สุด เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน พบว่า มีส่วนร่วมในงานงบประมาณไม่แตกต่างกัน ในงานบริหารทั่วไปมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน แต่ในงานวิชาการและงานบุคลากร พบงานวิจัยที่มีความแตกต่างและไม่แตกต่างกัน

3. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา พบงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมตามบทบาทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า งานบุคลากรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองมาเป็นงานวิชาการพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก งานงบประมาณและงานบริหารทั่วไปพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานงบประมาณไม่แตกต่างกัน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีส่วนร่วมในงานบุคลากรไม่แตกต่างกัน

4. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล พบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แต่มีความคาดหวังและต้องการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังมีการศึกษาถึงความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา พบความพร้อมในระดับปานกลางในงานบุคลากรและงานงบประมาณ สำหรับงานวิชาการและงานบริหารทั่วไปพบความพร้อมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน พบการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันในงานงบประมาณ และพบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันในงานบุคลากร แต่สำหรับงานวิชาการและงานบริหารทั่วไปพบการมีส่วนร่วมทั้งแตกต่างและไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ที่ต่างกัน พบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน

5. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในงานวิชาการ งานบุคลากรและงานบริหารทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง แต่งานงบประมาณพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง สำหรับความคาดหวังในการมีส่วนร่วม พบความคาดหวังในระดับมากในงานวิชาการและงานงบประมาณ งานบุคลากรพบความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และงานบริหารทั่วไปพบความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ที่ต่างกัน พบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงานวิชาการแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า มีงานวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ห่อภิมาณได้ จำนวน 59 เรื่อง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค่าขนาดอิทธิพลจำแนกตามตัวแปรพบว่า ตัวแปรสถานภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการศึกษามากที่สุด จำนวน 28 เรื่อง และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ ตัวแปรความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงเท่ากับ 0.455 รองมาเป็นตัวแปรการรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสารมีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลเท่ากัน เท่ากับ 0.383 และตัวแปรการบริหารงานโรงเรียน เท่ากับ 0.345 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงค่าความแปรปรวนขนาดอิทธิพล พบว่า ตัวแปรการบริหารงานโรงเรียนมีค่าความแปรปรวนสูงสุดเท่ากับ 0.252 รองมาเป็นตัวแปรเขตที่ตั้งและที่อยู่อาศัย เท่ากับ 0.063 และ ตัวแปรสถานภาพเท่ากับ 0.050 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา พบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของครูอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรครูถือเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานของโรงเรียน มีหน้าที่ในการสอนและเผยแพร่ทางวิชาการ รวมทั้งหน้าที่ในการบริหารงานบุคลากร ชุกรการ และงานอื่นๆ เพื่อให้เป็นการดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 50-52) โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในด้านวิชาการ และ พบผลการวิจัยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากหน้าที่หลักของครูในการปฏิบัติงานตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ หน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักเรียนโดยตรง งานวิชาการที่พบอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ รองมาได้แก่ งานด้านการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ยังพบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียนในงานบุคลากรและงานงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูส่วนมากมีภารกิจหลักในด้านการเรียนการสอน เป็นผลให้หน้าที่หรือเวลาส่วนใหญ่ครูจะทุ่มเทให้กับการเรียนการสอนมากกว่างานในด้านอื่น อีกทั้งครูที่อยู่ในระดับหัวหน้าหมวดเท่านั้นที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ วราภรณ์ ภาตังใจจริง (2544) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานของครูที่มีงานมากทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนได้เท่าที่ควร ทั้งนี้แนวทางในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นไปตามโครงสร้างการจัดการองค์การหรือการกำหนดบุคลากรตามแนวทางส่วนกลางทำให้โอกาสที่ครูจะเข้ามามี

ส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านบุคลากรเป็นไปได้น้อย ประกอบกับแนวความคิดของครูเกี่ยวกับงานงบประมาณว่าเป็นงานที่มีความซับซ้อนและเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการทางด้านเงินที่ต้องอาศัยการดำเนินงานที่โปร่งใสและมีความชัดเจน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบต่องานด้านนี้โดยตรงอยู่แล้ว จึงไม่เห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในงานดังกล่าว สำหรับการมีส่วนร่วมในงานบริหารทั่วไปของครู พบผลการวิจัยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวคิดในการบริหารงานโรงเรียนที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544: 8-40) ได้เสนอว่า การบริหารทั่วไปถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริหารการศึกษา ที่จะต้องดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยให้ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองมากที่สุด เป็นผลให้ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก รูปแบบการมีส่วนร่วมที่พบได้แก่ การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ โดยครูต้องการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับภารกิจการบริหารโรงเรียนเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบไปสู่ครูอาจารย์ทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวของโรงเรียน หรือกล่าวอีกนัยได้ว่า ความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กรใดๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจ (สมยศ นาวิการ, 2525: 2) ทำให้ครูเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ วิทยา แสงจันทร์ (2544) ที่พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการในการตัดสินใจในงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากหน้าที่หลักของครูเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องสอนนักเรียน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานวิชาการจะส่งผลโดยตรงต่องานของครู และงานวิจัยของ อำนาจ นาไชย (2542) ที่พบความต้องการการมีส่วนร่วมของ ครู อาจารย์ ในกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยขั้นตอนการกำหนดทางเลือกมีความต้องการมากที่สุด เนื่องจากการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกนั้น ย่อมทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายในการแก้ปัญหา และก่อให้เกิดการยอมรับในเป้าหมายและผลที่เกิดขึ้น

นอกจากครูแล้วยังพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 ที่กำหนดให้คณะกรรมการทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ประกอบบทบาทหลักของคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา การให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตนในการบริหารงานโรงเรียน โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตาม ยังพบงานวิจัยที่แสดงผลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่

ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากหน้าที่ในการบริหารงานโรงเรียนยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูโดยตรงที่ต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายการบริหารการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องตัดสินใจบริหารงานโดยยึดระเบียบแบบแผนและคำสั่งที่สั่งที่ได้เป็นหลักในการบริหาร ประกอบกับการบริหารบุคลากร อำนาจการบริหารยังเป็นของหน่วยงานต้นสังกัดหรือของส่วนกลางอยู่ ทั้งการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย การขึ้นเงินเดือนและลงโทษ การจ้าง และการเลิกจ้าง โรงเรียนเพียงรับเอาบุคลากรที่หน่วยงานต้นสังกัดส่งไปให้แล้วจัดสรรงานให้ทำเท่านั้น สำหรับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เนื่องจากการเห็นความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลสัมฤทธิ์ให้แก่นักเรียนซึ่งเป็น บุตรหลานของคณะกรรมการสถานศึกษา ทำให้มีการสอบถามถึงสภาพปัญหาในเรื่องการเรียน การสอนในโรงเรียนและกระบวนการหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลถึงการพัฒนานักเรียนโดยตรง ทั้งนี้จากผลการวิจัยส่วนใหญ่พบการมีส่วนร่วมระดับปานกลางในงาน งบประมาณและงานบริหารทั่วไป โดยพบอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษาในข้อจำกัดทางด้านเวลา ด้านของอาชีพและภารกิจส่วนตัวที่ต้องทำ ของคณะกรรมการแต่ละบุคคล ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ สวิต ดวงจันทร์ (2546) ที่พบ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากการประกอบอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจของคณะกรรมการแต่ละคน ซึ่งมีพื้นฐาน อาชีพทางเกษตรกรรม มีฐานะในระดับค่อนข้างยากจน ต้องให้ความสำคัญต่อการประกอบ อาชีพก่อนเรื่องอื่นๆ รวมทั้งความคิดเดิมของคนในชุมชนที่มีความรู้สึกและมีการกระทำที่แสดง ว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน แต่ก็ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทั้งหมด เพราะยัง ถือว่าเรื่องจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของครู เป็นสิ่งที่บุคคลภายนอกไม่มีสิทธิเข้าไป เกี่ยวข้องหรือแสดงความคิดเห็นในเชิงให้มีการปรับปรุงหรือพัฒนา นอกจากนี้ยังพบอุปสรรคใน ด้านความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด ประกอบกับภายใต้ระบบราชการ มีระเบียบการปฏิบัติสำหรับข้าราชการ โดยเฉพาะใน การบริหารงบประมาณ ต้องดำเนินตามเงื่อนไขที่จังหวัดและอำเภอจัดสรรและสั่งการให้ปฏิบัติ หรือ จังหวัดและอำเภอดำเนินการบริหารงบประมาณที่จัดสรรให้แก่โรงเรียนแทนเสียเอง ทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูไม่ได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการโรงเรียนได้เสนอแนะในการ บริหารจัดการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ อำนาจพร ทรัพย์คง (2542) ที่พบว่า จากตัวบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้คณะกรรมการโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกรรมการโรงเรียนประกอบกับ ค่านิยมดั้งเดิมของประชาชนในชนบทที่ว่าโรงเรียนเป็นหน่วยราชการเป็นของหลวง ประชาชน ในท้องถิ่นมักไม่มีความรู้เรื่องการศึกษา จึงไม่กล้าแตะต้องหรือไม่กล้าก้าวเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจการด้านต่างๆ ทำให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่เท่าที่ควร

ผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชน พบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 ที่ได้มุ่งเน้นแนวทางการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น รวมทั้งถ่ายโอนอำนาจการบริหารและจัดการศึกษามาอยู่ที่ชุมชนโดยผ่าน องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีลักษณะของการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกระจายอำนาจปกครองจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น และมีโครงสร้างอำนาจและหน้าที่ที่ระบุไว้ให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนในลักษณะของการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ มาตรา 8 (2) ที่ได้กำหนดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสถานศึกษาตามความเหมาะสม เนื่องจากการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำให้เกิดผลสำเร็จทางด้านการเรียนแก่นักเรียนและยังช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ ซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าในชีวิตอนาคตของนักเรียนอีกด้วย (รุ่ง แก้วแดง. 2544 : 6) สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2439 : 9) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึง ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทุกระดับ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคคลให้สามารถเรียนรู้ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ เพื่อความยั่งยืนของสังคมชนบท ซึ่งก็คือกุญแจของความยั่งยืนของสังคมทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ปกครอง องค์กรบริหารส่วนตำบล และชุมชนเห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตนในการร่วมจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จาก ผลการวิจัยของ ประมูล ศรีชนะ (2543) ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในระดับมากขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากสมาชิกมีความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาของโรงเรียนและส่งเสริมพัฒนาทางด้านวิชาการของนักเรียน ซึ่งเป็นบุตรหลานในชุมชนให้มีคุณภาพ จึงมีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามยังพบการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวคิดต่อการจัดการศึกษาว่าเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด มีครูที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยมองว่าผู้บริหารและครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญในด้านนี้ ทำให้ครู องค์กรบริหารส่วนตำบล และชุมชน ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเท่าที่ควรหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลต่าง ๆ เท่านั้น ประกอบกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา มีข้อจำกัดในด้านเวลาและฐานะทางเศรษฐกิจ ที่ต้องรับภาระในการเพิ่มพูนรายได้เพื่อการดำรงชีพทำให้ไม่มีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ยังพบว่า โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์และการรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน ประกอบกับบางโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เพราะเกรงว่าชุมชนจะเข้ามารู้เรื่องราวต่าง ๆ ภายในโรงเรียนมากเกินไป ในการประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้ง ครูมักจะเป็นผู้พูดหรือเสนอแนะเพียงฝ่ายเดียว ผู้ปกครองไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะเกรงว่า โรงเรียนจะไม่ยอมรับฟังหรือกลัวถูกตำหนิ ส่งผลให้ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนคิดว่า โรงเรียนเป็นของทางราชการไม่ใช่โรงเรียนของชุมชนจึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร อีกทั้งผู้นำท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนจากชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเท่าใดนัก ด้วยสาเหตุจากความเชื่อที่ว่าโรงเรียนเป็นของรัฐและรัฐมีหน้าที่ที่จะควบคุมดูแลโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ บวรวิทย์ เลิศไกร (2546) ที่พบการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้นำท้องถิ่นยังไม่มี ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเท่าใดนัก อาจจะมีสาเหตุจากความเชื่อที่ว่าโรงเรียนเป็นของรัฐและรัฐมีหน้าที่ที่จะควบคุมดูแลโรงเรียนในด้านต่าง ๆ และผลการวิจัยของ วิชัย มั่นพลศรี (2545) ที่พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เนื่องจากการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน การจัดทำแผนและนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติเป็นเรื่องยากเพราะไม่มีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมงานกัน คนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าครูและผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้รับผิดชอบเรื่อง การศึกษาในโรงเรียน ส่วนผู้ปกครองและคนอื่น ๆ ที่มีใช้เป็นผู้ชำนาญการย่อมไม่มีสิทธิร่วมในการดำเนินงานในโรงเรียน และหากผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอาจเป็นการแสดง ความไม่ไว้วางใจต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรจากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และผู้นำท้องถิ่นถือเป็นบุคคลที่มีคนนับหน้าถือตามากในแต่ละท้องถิ่น จึงสามารถที่จะเป็นหลักในการติดต่อหรือ ประสานกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อที่จะขอการสนับสนุนจากชุมชนในการดำเนินการศึกษาของโรงเรียน

จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่ง ศึกษาตัวแปรทางด้านสถานภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุดเป็นจำนวน 28 เรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานภาพเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จากแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ได้มีการกำหนด หน้าที่หลักในการดำเนินงานในโรงเรียนให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการในโรงเรียนอย่างชัดเจน ดังเช่น สถานภาพครูและคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับ มากเพราะถือบุคลากรภายในที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในขณะที่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครอง องค์กรการบริหารส่วนตำบล และชุมชน มีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานในด้านนี้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ย

ขนาดอิทธิพลของตัวแปรสถานภาพเท่ากับ 0.215 ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสถานภาพที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ บพิตร ออมไธสง (2546) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ซึ่งพบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน โดยพบว่าผู้บริหารมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ในขณะที่ครูผู้สอน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยของ ญัฐนันท์ สุรินทร์ (2546) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เมื่อจำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน พบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน นอกเหนือจากตัวแปรทางสถานภาพแล้ว ตัวแปรระดับการศึกษา ถือเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีการศึกษาวิจัย เป็นจำนวน 21 เรื่อง โดยมองว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ย่อมส่งผลถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามกับพบว่า ตัวแปรความคาดหวังกับการปฏิบัติงานจริงมีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยสูงมากที่สุดเท่ากับ 0.455 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนงานวิจัยที่นำมาใช้ในการศึกษามีเพียง 2 ค่า ทำให้ผลของค่าเฉลี่ยมีน้ำหนักไม่เพียงพอ ในขณะที่ตัวแปรเพศเป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลน้อยที่สุดเท่ากับ 0.023 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ได้กำหนดความแตกต่างในด้านเพศของการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำเนินงาน ดังจะเห็นได้จากการเลือกบุคลากรเข้าไปปฏิบัติงานไม่ว่าจะในบทบาทของครู หรือ คณะกรรมการสถานศึกษา โดยมากจะพิจารณาคุณสมบัติในด้านความรู้ ความสามารถมาเป็นอันดับหนึ่ง จึงมีผลให้ขนาดอิทธิพลมีค่าน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยการรวมผลการสังเคราะห์งานวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เพศ และ อายุ พบว่า มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลและค่าความแปรปรวนขนาดอิทธิพลอยู่ในระดับต่ำและมีค่าไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก แสดงให้เห็นว่าไม่ได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันเท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ พระมหาทองทศ บุตตะยา (2545) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ตัวแปรทางด้านปัจจัยภายนอก เช่น การรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อ และรูปแบบการบริหารงานโรงเรียน เป็นต้น เป็นตัวแปรที่มีค่าขนาดอิทธิพลในระดับที่มากกว่า ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมไม่ได้เกิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินงานในโรงเรียนมากนักน้อยเพียงใด รวมทั้งแนวนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีความชัดเจนมากน้อยเพียงใด เมื่อพิจารณาถึงความแปรปรวนของขนาดอิทธิพล พบว่า ตัวแปรการบริหารงานโรงเรียนมีมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางในการวิจัยที่แตกต่างกันและมีจำนวนเพียง 2 เรื่อง โดยในเรื่องแรกศึกษาถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และอีกเรื่องศึกษาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของกลุ่มตัวอย่าง เป็นผลให้ค่าความแปรปรวนอยู่ในระดับสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา พบผลการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก แต่พบความต้องการการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และการไม่เข้าใจในวิธีการ แนวทางในการเข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นโรงเรียนในฐานะหน่วยงานการจัดการศึกษา ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสในการนำผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยผู้บริหารถือเป็นหลักสำคัญในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และควรบริหารโรงเรียนโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดศักยภาพ ส่งผลถึงคุณภาพของสังคมและประเทศต่อไป

1.2 จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน รวมทั้งแนวทางการจัดการศึกษาและการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยเฉพาะงานบริหารบุคลากรและงานงบประมาณที่มีขั้นตอนและโครงสร้างในการดำเนินงานที่ซับซ้อน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เห็นถึงความสำคัญในบทบาทของตนในการจัดการศึกษาอันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.3 จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา พบว่ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากผลการวิเคราะห์อภิमानจะเห็นได้ว่าความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลสูงสุด ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมและบทบาทของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สร้างความตระหนักและความคาดหวังในบทบาทการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

1.4 จากการสังเคราะห์งานวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้วยการวิเคราะห์อภิमानพบตัวแปรการรับรู้ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้องและตัวแปรการบริหารงานโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลสูงกว่า 0.3 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวแปรดังกล่าว ดังนั้นสถานศึกษาและผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนที่ส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วม และมีการประชาสัมพันธ์การ

ดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน นำไปสู่การร่วมมือกันในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยเทคนิควิเคราะห์ห่อภิมาณผู้วิจัยได้ศึกษาหาค่าขนาดอิทธิพลและค่าความแปรปรวนของขนาดอิทธิพลซึ่งพบค่าความแปรปรวนที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการวิเคราะห์ครั้งต่อไปควรมีการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์

2.2 การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ห่อภิมาณตามแนวทางของ กลาส (Glass) ซึ่งยังมีวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณในแนวทางอื่น ๆ อีก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะมีการทำวิจัยในเรื่องนี้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณแบบอื่น

2.3 การสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและความต้องการการมีส่วนร่วม แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วม ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.4 การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการศึกษาและรูปแบบการมีส่วนร่วมเท่านั้น ดังนั้นในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์และนำไปปรับใช้ในการบริหารการศึกษาในโรงเรียนมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท ทิพย์ พับลิเคชั่น จำกัด
- กมล สดประเสริฐ และ สุนทร สุนันท์ชัย. (2540). *การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.onec.go.th/Act/6.32/index.htm>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- กรมการปกครอง. (2546). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติการจัดการศึกษาของท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กลุ่มนโยบายและแผนส่วนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา.
- กรมสามัญศึกษา. (2542). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *นโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษม นิลแดง. (2544). *การศึกษาพัฒนาการและการสังเคราะห์งานวิจัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภาษาอังกฤษในการศึกษา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- การศึกษากับชุมชน. (2543, กรกฎาคม). *สานปฏิรูป*. 3(28): 81-83.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษราพิพัฒน์ จำกัด.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2544, ตุลาคม). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน*. *การศึกษา ปฐมวัย*. 5(4): 30-37.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). *ธรรมชาติกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: บ.พิมพ์ดี จำกัด.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2543). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ไกรยุทธ ธีรยาคีนันท์. (2528). *ระบบงบประมาณแบบพีพีพีเอส*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- (2538, กุมภาพันธ์). *บทบาทรัฐในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการให้บริการการศึกษา*. *รัฐสภาสาร*. 43(2): 51-95.

- . (2537, มิถุนายน). บทบาทรัฐในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการ
ให้บริการการศึกษา. *เศรษฐศาสตร์วัฒนธรรมศาสตร์*. 12(2): 19-44.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2539). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ:
บริษัท บัค พอยท์ จำกัด.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2543). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์
ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ. (2540). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540*. ใน การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่
ที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท ไฟนเน็กซ์ จำกัด.
- ชมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2536). *การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
สงขลา: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2541). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
- . (2545). *หลักการสอนทั่วไป*. กรุงเทพฯ.
- ชูศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2536). *การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปัตตานี:
ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2542, สิงหาคม – ตุลาคม). การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับ
สถานศึกษา. *ไทยคดีศึกษา*. 16(1): 6-10.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์เนศพริน
ติ้ง เซ็นเตอร์,
- ชัยยงค์ วังวงศ์ทอง. (2541). *สองทศวรรษแห่งการวิจัยของภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โชติ เพชรชื่น. (2529). *เทคนิคการวิเคราะห์อภิमानในวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงเชิง
ปริมาณและคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จิตติพร ไทยดี. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษา ระดับ
มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดุชนิ โยเหลา. (2537). การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้ *Meta-Analysis* : เอกสาร
ประกอบการบรรยายที่สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2537, พฤษภาคม-สิงหาคม). การวิเคราะห์เมตต้ากับงานวิจัยด้านการวัดผล. การ
วัดผลการศึกษา. 16(46): 1-7.
- . (2547). ความคิดรวบยอดของการวิเคราะห์เมตต้า : เอกสารประกอบการบรรยายที่
สถาบันราชประชาสมาสัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ถวิล มาตรการเยี่ยม. (2544). การปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- ถวิลวดี บุรีกุล; และ พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2546). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
และความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. ใน. การประชุม
วิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท ไฟเน็กซ์ จำกัด.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2540). หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวรรณ จันทรสติย์. (2546, มกราคม – ธันวาคม). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วิชาการ
สถาบันราชภัฏธนบุรี. 3(1): 13-19.
- ธรรมรส โชติบุญชู. (2540). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. นนทบุรี:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธีระ รุญเจริญ; ปราชญา กล้าผจญ และ สัมมา รณิธย์. (2545). การบริหารเพื่อการปฏิรูป
การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2542, กรกฎาคม – ธันวาคม). “การสังเคราะห์
งานวิจัยทางการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์อภิमानและการวิเคราะห์เนื้อหา. วิธี
วิทยาการวิจัย. 12(2): 2-14.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). การวิเคราะห์อภิमान. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2545, กันยายน – ธันวาคม). การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากการวิจัยด้วยการวิเคราะห์
อภิमान. วิธีวิทยาการวิจัย. 15(5): 295-322.

- . (2547). รายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:
<http://www.thaiedresearch.org/article/info2.php?id=61>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- นริวรรณ พรหมชุม; วิรัช แผ้วสกุล; และ นิตยา เปลื้องนุช. (2538). การมีส่วนร่วมของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในชนบทยากจน จังหวัดขอนแก่น. *ศึกษาศาสตร์*. 17(3): 49-52.
- นิตา ชูโต. (2545). การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ: บริษัท แมทส์ปอยท์ จำกัด.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2545, กันยายน). ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา. *วิชาการ*. 5(9): 34-57.
- ประจักษ์ วิเชียรศรี. (2536). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2539). *ปฏิรูปการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ประเสริฐ เชนฐพันธ์. (2542). *การเงินโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2542). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราโมทย์ อักษรหรั่ง. (2544, พฤศจิกายน). ผู้ปกครองกับการปฏิรูปการเรียนรู้. *การศึกษา กทม*. 25(2): 6-9.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- ผกา แสงสุวรรณ. (2535). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผุสดี กุฎอินทร์. (2547). พ่อแม่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:
http://www.stou.ac.th/Thai/Schools/sed/Service/dad_mam.doc. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- พรชัย ภาพันธ์. (2543, ธันวาคม). คืบอำนาจให้ชุมชน กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพโรงเรียนที่ยั่งยืน. *วิทยาทารย์*. 99(9): 16-21.

- พรทิพย์ อินทวิโรทัย และ อนงค์นุช ภูยานนท์. (2542, พฤศจิกายน – 2543, กุมภาพันธ์). แนวปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา. *ครุศาสตร์*. 28(2): 130-137.
- พัชรี ลิโรส และคนอื่นๆ. (2546). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2547). *การสำรวจโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง : ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- พิณสุตา สิริรังศรี และ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2541). *องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.onec.go.th/Act/6.32/index.htm>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- แพท แอตคินสัน. (2542). *คู่มือการดำเนินปฏิรูปการศึกษาเพื่อศตวรรษใหม่รัฐสแคตเชวัน ประเทศแคนาดา*. แปลโดย ปราโมทย์ พิณพิมาย และ วันทนี ไทยเที่ยง. กรุงเทพฯ: บริษัท ทีทีพรินท์ จำกัด
- ภูมิธย์ บุญทองเถิง. (2536). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษาในระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2537). *การจัดการโรงเรียนประถมศึกษา หน่วยที่ 7-15*. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2539). *การจัดการโรงเรียนประถมศึกษา หน่วยที่ 1-6*. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2539, กุมภาพันธ์). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *ท้องถิ่น*. 36(2) : 22-27.
- (2539, มิถุนายน). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาโรงเรียนเทศบาล*. *ท้องถิ่น*. 36(6): 32-39.
- (2540, พฤษภาคม). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาโรงเรียนเทศบาล*. *การศึกษาตลอดชีวิต*. 19(3): 54-59.
- (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยงยุทธ พนาสนธิ์. (2546, กรกฎาคม – กันยายน). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา*. *วิทยาจารย์*. 102(2) : 21-27.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2546). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2546, กันยายน). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประกันคุณภาพการศึกษา. *สานปฏิรูป*. 6(65): 17-18.
- हार พุฒประเสริฐ. (2539). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา:วิเคราะห์แบบเมตต้า. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2547). บางแง่มุมของการวิเคราะห์อภิมาน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.thaiefresearch.org/article/info2php?id=70>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- รุจิร ภูสาระ และ จันทราณี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท บิ๊ก พอยท์ จำกัด.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). *โรงเรียนนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- . (2545, มกราคม-มีนาคม). แนวทางการปฏิรูปการศึกษา. *พัฒนาเทคนิคศึกษา*. 14(4): 34-37.
- . (2546). *โรงเรียนนิติบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- รุ่ง เชนจิต . (2547). *เทคนิคการวิจัย*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.thaiedresearch.org/article/info2.php?id=75>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- เรณู คุปต์ชัยเอียร. (2545, ตุลาคม – ธันวาคม). การศึกษากับการมีส่วนร่วมของ อบต.. *ศูนย์บริการวิชาการ*. 10(4): 28-36.
- ล้วน สายยศ และ อัสณา สายยศ. (2528). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา (ฝ่ายวัดผลและวิจัย) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรยุทธ นันทะเสน. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ด้านทักษะการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2541. *ปริญญานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณ วิถีโรจน์ไพบูลย์. (2537). การสังเคราะห์งานวิจัยทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา. *ปริญญานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2534). ระบบการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1-5. *นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*.

- วิทยากร เชียงกุล. (2541, พฤศจิกายน). การศึกษาจะมีส่วนแก้ไขวิกฤตสังคมไทยได้อย่างไร. *วิชาการ*. 1(11): 8.
- วินัย พัฒนรัฐ. (2540). แนวทางการบริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์.
- วินัย สมมิตร, สมัย รื่นสุข และ สุนทร ศรีรักษา. (2530). *หลักบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสาสน์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2542). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- (2542). *การบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์
- (2544). *บทวิเคราะห์องค์การทางการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษราพัฒนา จำกัด.
- (2546). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- วุฒิชัย ประสารสอย. (2545). *การใช้เทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: บริษัท บூค พอยท์ จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2534). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2547). *วิธีแสวงหาความรู้ ความจริงของมนุษย์*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.thaiedresearch.org/article/info2.php?id=91>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- ศิริยุภา พูลสุวรรณ. (2530). *การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อการสอนโดยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิ* *มาน*. ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- (2541, ธันวาคม). การสังเคราะห์ผลการวิจัยตามนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษา. *วิชาการ*. 1(12): 12-18.
- (2545, กันยายน – ธันวาคม). บทปริทัศน์บทความเรื่องการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ห่อภิ. *วิธีวิทยาการวิจัย*. 15(5): 326-329.
- สงบ ประเสริฐพันธุ์. (2543). *ร่วมกันสร้างสรรค์คุณภาพโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- สมเชาว์ เกษประทุม. (2544). *ครูยุคปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็น ที พี เพรส จำกัด.
- สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์. (2539). *การสังเคราะห์งานวิจัยคอมพิวเตอร์ช่วยสอนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเทคนิคการวิเคราะห์เมตาดาต้า*. ปริญญาโท เอกเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมยศ นาวิก. (2545). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991.

- สุภาวค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). “หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา,” ใน *ประมวลชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). *รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545, เมษายน). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. *วิชาการ*. 5(4): 8-13.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2545, พฤศจิกายน-ธันวาคม). ทิศทางการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา. *ข้าราชการ*. 47(6): 61-65.
- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- (2545). *รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง จำกัด.
- (2547). *คู่มือการดำเนินงาน เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.childthai.org/cic/c2554.htm>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2547). *ลักษณะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัญหาและอุปสรรค*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://arc.riy.ac.th/be/base_std.php. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547. วิจิต นันทสุวรรณ; และ จ่านง แรกพินิจ. (2547). *รายงานการศึกษาวิจัย บทบาทของชุมชนกับการจัดการศึกษา*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.onec.go.th/Act/6.32/index.htm>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2547). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สุพัฒน์ สุขมลสันต์. (2547). *การอภิวิเคราะห์งานวิจัย*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.thaiedresearch.org/article/info2.php?id=30>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.

- สุมาลี คุ่มชัย. (2544, มกราคม). การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัย. *การศึกษาปฐมวัย*. 5(1): 12-19.
- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. (2547). *การวิเคราะห์แบบเมทาด้า : แนวคิดในการบูรณาการผลการวิจัยเชิงประจักษ์*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.thaiedresearch.org/article/info2.php?id=17>. วันที่สืบค้น 30 กันยายน 2547.
- เสรี ลาขโรจน์. (2531). *บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสมัย.
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์. (2540). *การบริหารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ (บางเขน) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หจก. 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- อัญชัน ณ ชิตสุข. (2537). *การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2521-2533*. ปรินูญานิพนธ์ เอกภาษาศาสตร์การศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อินทรีย์ บัวสมบุญ และ สาธิต ผลเจริญ. (2542, พฤศจิกายน – 2543, กุมภาพันธ์). *อบต. กับการจัดการศึกษา*. *ครุศาสตร์*. 28(2): 138-148.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอส ดี เพรส.
- . (2542). *รายงานการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . (2543). *การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ School Based Management SBM*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- . (2545). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรمان. (2531). *การวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ*. กรุงเทพฯ : หจก. ฟันนี่พลับพลิชชิง.
- . (2531). *การสังเคราะห์งานวิจัย : เชิงปริมาณ*. กรุงเทพฯ: หจก. ฟันนี่พลับพลิชชิง.
- อุบล เล่นวารี. (2545, กรกฎาคม). *คณิตศาสตร์เพชรยอดมงกุฏตัวอย่างการมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. *วิชาการ*. 5(7): 44-51.

- อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. (2547, มิถุนายน – กรกฎาคม). ชุมชนกับการศึกษาไทย : มิติทาง
ประชากรศาสตร์ และสังคมศาสตร์. *ประชากรและการพัฒนา*. 24(5): 6.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). *การบริหาร : ทักษะและการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สุภาพใจ.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ*.
กรุงเทพฯ: บัณฑิต พอยท์.
- อำนวย เลิศชัยนติ. (2542). *การประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิลปสนองการ
พิมพ์.
- โอรส นันทเมธิธิพงษ์. (2536). *การสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบ
กลุ่มโดยวิธีวิเคราะห์เมตา*. ปรินซ์ตันนิพนธ์ เอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัย
นเรศวร.
- Alma, H. (2002). *School Improvement*. New York: Routledge Falmer
- Epstein, J. L et al. (1997). *School, Family, and Community Partnerships*. Corwin
Press, Inc.
- Glass, G.V. et al. (1981). *Meta-Analysis in Social Research*. California: Sage
Publication, Inc. 1981.
- Hedges, L.V. and Olkin, I. (1985). *Statistical Methods for Meta-Analysis*. California:
Academic Press, Inc.
- Hopkins, K.D. (1978). *Basic Statistics for The Behavioral Sciences*. Third Edition.
Boston: Allyn & Bacon.
- Hunter, J.E. and Schmidt, F.L. (1990). *Method of Meta-Analysis*. Newbury Park: Sage
Publications.
- Kelly, A. (2001). *Benchworking for School Improvement*. London: Routledge Falmer.
- Kelly, A. G. (2004). *Meta-analysis*. (Online). Available: <http://www.pitt.edu>. Retrieved
September 30, 2004.
- Kulik, J.A. and Kulik, C.C. (1989). *Meta-Analysis in Education*. International Journal of
Educational Research. 13: 223-240.
- Light, R.J. and Pillemer, D.B. (1984). *Summing Up: The Science of Reviewing
Research*. Massachusetts: Harvard University Press.

- Mullen, B. (1989). *Advanced Basic Meta-Analysis*. NewJersey: Lawrence Erlbaum Associates,Inc.
- Munn, P. (1993). *Parents and Schools*. London: Routledge Falmer.
- Olsem, G and Fuller, M.L. (2003). *Home School Relations*. Second Edition. Boston: Allyn & Bacon.
- Rosenthal, R. (1991). *Meta-Analytic Procedures for Social Research*. Newbury Park: Sage Publications.

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจความเห็นวิทยากรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

8. ประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย

8.1 ประชากร _____

8.2 กลุ่มตัวอย่าง _____

9. การคัดเลือกตัวอย่าง

() 9.1 มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

() แบบง่าย (Simple Random Sampling)

() แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

() แบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

() แบบแบ่งสัดส่วน (Proportion Random Sampling)

() แบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

() แบบการเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

() อื่น ๆ _____

() 9.2 ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

() ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

() อื่น ๆ _____

10. ตัวแปรที่ศึกษา

10.1 ตัวแปรต้น

10.2 ตัวแปรตาม

16. ข้อค้นพบในงานวิจัย/ผลการวิจัย

[illegible]

17. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

[illegible]

ภาคผนวก ข
รายชื่องานวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปี พ.ศ.2538 – 2547
จำนวน 104 เล่ม

รายชื่องานวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 104 เล่ม

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
1	กมลชัย ศิรีศรี	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์	2546	ม.ราชภัฏ เพชรบุรี
2	กวิน เสื่อสกุล	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร	2545	ม.มหิดล
3	กษวรรณ ชโลธร	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน	2545	ม.ราชภัฏ อยุธยา
4	ก่าพล แสนบุญเรือง	การมีส่วนร่วมของอบต.ต่อการจัดการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด	2542	ม. มหาสารคาม
5	จรรยา วาทีทอง	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร	2547	ม.เกษตร
6	จุฑารัตน์ ชำนาญกิจ	พลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ โรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนปฎิรูป จังหวัดพังงา	2544	ม.ศิลปากร
7	เจริญศักดิ์ ครองพล	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้าน เจตคติในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการบริหารในอบต. จังหวัดนนทบุรี	2544	มศว.
8	ฉลอง คงเจริญ	ศึกษาคูณลักษณะและความคิดเห็นของ ผู้ปกครองนักเรียนต่อการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร	2545	มศว.

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
9	เฉลิมพล อภัยวี	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลใน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอ เมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	2546	ม.ราชภัฏ ดุสิต
10	เจลิยว ไทรพิพัฒน์	บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูใน เขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี	2547	ม.ศิลปากร
11	ชมแข พงษ์เจริญ	การศึกษาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของ ผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติตามระเบียบของ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา	2542	มศว.
12	ชัยสิน บุญภูมิ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	2547	ม.สารคาม
13	ชาติชาย ฤทธิ์น้ำ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชน และโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย	2546	ม.ราชภัฏ เชียงราย
14	ชูศักดิ์ น่วมทองค์	ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน ประถมศึกษา กลุ่มสวนแตง สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี	2546	ม.ราชภัฏ ดุสิต
15	ณัฐนันท์ สุรินทร์	การศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	2546	ม.บูรพา
16	ณัฐนันท์ เพียงกระโทก	การศึกษาที่มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนนาร่อง ระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา	2546	ม.จุฬา
17	ถาวร พวงมณี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการบริหารงาน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	2547	ม.เกษตร
18	ทรงสิทธิ์ ยีนชีวิต	การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตาม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น	2543	ม.ขอนแก่น

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
19	ธเนศ ปานอุทัย	การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพนักเรียนต่างกัน	2545	ม.ศิลปากร
20	ธีรภัทร์ เจริญดี	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ เขตการศึกษา 11	2542	ม.จุฬา
21	ธีระศักดิ์ เจริญศรี	ความคาดหวังของโรงเรียนในด้านการมีส่วน ร่วมจัดการศึกษาของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	2546	ม.เกษตร
22	นเรนทร์ศุภย์ ชัยศิริ	การศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย	2546	ม.ราชภัฏ สกลนคร
23	บพิตร ออมไธสง	การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอกะเมรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2546	มศว.
24	บวรวิทย์ เลิศไกร	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำ ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาเฉพาะเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร	2546	มศว.
25	บุญส่ง สุทธิพงศ์	การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจ สั่งการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช	2538	มศว.
26	ปทุม ปิยากุล	การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วน ตำบลในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการทางการศึกษาที่ 1 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา	2543	ม.ขอนแก่น

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
27	ประจักษ์ วัฒนศิริ	การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานตามหน้าที่ของ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร	2543	ม.ราชภัฏ กำแพงเพชร
28	ประนอม ยังศิริ	บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียนเอกชน	2545	ม.ศิลปากร
29	ประมูล ศรีชนะ	ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร	2543	ม.สารคาม
30	ประยุทธ์ ตรีชัย	การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี	2544	มศว.
31	ประโยชน วิไลลักษณ์	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย	2545	ม.ราชภัฏเลย
32	ปรีชา กัลยา	ความต้องการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการนำร่องการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย	2544	ม.สารคาม
33	ปรีชา แป้นเจริญ	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2546	ม.เกษตร
34	ปรีชา พันธ์สีดา	การศึกษาความต้องการของคณะกรรมการ โรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี	2541	ม.ขอนแก่น

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
35	บุญปศมาร์ทน์ อวะภาค	ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสงขลา	2546	ม.ทักษิณ
36	บุญวัชร เขี้ยวระยับ	การศึกษาความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตาม ความคิดเห็นของคณะกรรมการองค์การบริหาร ส่วนตำบลในจังหวัดอ่างทอง	2546	ม.ราชภัฏ อยุธยา
37	พงษ์ศักดิ์ อันทรินทร์	การมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนปฏิบัติการ ประจำปี โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี	2546	ม.ราชภัฏ กาญจนบุรี
38	พจนา เทียนธาดา	การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษา เอกชนในกรุงเทพมหานคร	2543	ม.จุฬา
39	พจมาน ข้าทอง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร	2543	ม.เกษตร
40	พระมหาทอง ทศ บุตทะยา	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่	2545	ม.ราชภัฏ ดุสิต
41	พัชรินทร์ โคตรทะกุล	การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว	2547	ม.ราชภัฏว ไลยอลงกรณ์
42	ฟิลึก ถามุลตรี	ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น	2546	ม.ขอนแก่น

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
43	เพ็ญศรี สมร่าง	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	2545	ม.ราชภัฏ ลำปาง
44	เพลินดา กะลัมพากร	การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติด ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี	2544	มศว.
45	ไพฑูรย์ จันทเขต	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการดำเนินงาน โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (รพชส.) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์	2545	ม.ราชภัฏ บุรีรัมย์
46	ไพฑูรย์ ภูมิซ้อ	การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	2546	ม.เกษตร
47	ภัทราภรณ์ นันทวงศ์	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครลำปาง	2545	ม.ราชภัฏ ลำปาง
48	ภาวนา วงสวาท	การตัดสินใจแบบให้มีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	2541	มศว.
49	มณธิชา ชูประเสริฐ	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครู ประถมศึกษา กลุ่มเขตศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร	2546	เทคโน พระจอมเกล้า ลาดกระบัง
50	มานพ จงกา	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่ม โรงเรียนกันจู่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์	2546	ม.ราชภัฏ พระนคร
51	มานพ ทับเงิน	ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมใน กระบวนการบริหารกับความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2546	ม.ราชภัฏ อยุธยา

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
52	ยงค์ บุญยั้งวัฒนา นนท์	บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร	2543	ม.ราชภัฏ กำแพงเพชร
53	รพีพรรณ มงคลสังข์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์	2546	ม.ราชภัฏ บุรีรัมย์
54	รัตนา ชูศิริ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการ	2545	ม.บูรพา
55	เรืองเดช ณรงค์ธรรพ์พันธ์	การมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำแผนของโรงเรียนตามมาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541	2545	ม.ราชภัฏ ลำปาง
56	เลอศักดิ์ รัชณาการ	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร	2545	ม.ทักษิณ
57	วรรณที ศรีโนนยาง	บทบาทการมีส่วนร่วมและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดหนองบัวลำภู	2545	ม.ขอนแก่น
58	วราภรณ์ นิลประพันธ์	ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของบุตรโรงเรียนนิลประพันธ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร	2546	ม.ราชภัฏ ดุสิต
59	วราภรณ์ พักประไพ	การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	2546	ม.ราชภัฏ ดุสิต

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
60	วราภรณ์ ภาตังใจจริง	การมีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร บริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ในฝ่าย จัดการศึกษาของโรงเรียนในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน : ศึกษากรณี ตำบลเสม็ดเหนือ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	2544	ม.ราชภัฏ
61	วันเพ็ญ สวนรัตนชัย	ความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ สถานศึกษา ในทัศนะของผู้ปกครอง ศึกษา เฉพาะกรณี โรงเรียนนำร่องกระจายอำนาจ การบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาแห่งชาติ	2544	ม. ธรรมศาสตร์
62	วิชัย มันพลศรี	ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัด การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร	2545	ม.ราชภัฏ สกลนคร
63	วิจิต ภาคอินทรีย์	การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการบริหาร การศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2546	ม.ราชภัฏ อยุธยา
64	วิทยา ทิพย์ทอง	ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการ จัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม	2545	ม.ราชภัฏ สกลนคร
65	วิทยา แสง จันทร์	สภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจในงานบริหารงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย	2544	ม. มหาสารคาม
66	วิไลรัตน์ จันทร์เจริญ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโครงการอาหาร กลางวันของโรงเรียน : วิเคราะห์ในกรณีของ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	2539	มศว.

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
67	วิไลลักษณ์ สุตะสม	การมีส่วนร่วมในการบริการการศึกษา ชั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการครู	2544	ม.ราชภัฏ สวนดุสิต
68	วีระเดช ไวยะนิพันธ์	การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน ในเขต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	2546	ม.ราชภัฏ ดุสิต
69	วุฒิวรรณ คงคามาศ	บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร	2544	ม.เกษตร
70	ศิริพล ตาลป้อม	สภาพและความคาดหวังการมีส่วนร่วมของ องค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร	2546	ม.ราชภัฏ สกลนคร
71	ศศิพงษ์ เพชรบุตร์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมการ เรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางเขน	2545	ม.ราชภัฏ พระนคร
72	สถาพร ไภยชาติ	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียน ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา	2546	ม.ราชภัฏ นครราชสีมา
73	สมโชค เลาหะจินดา	ศึกษาความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะ กรรมการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ	2547	มศว.
74	สมบูรณ์ โอพารกิจ เจริญ	ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ จัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลนคร เขตภาคกลาง	2547	ม. ธรรมศาสตร์
75	สมเปลี่ยน ชัยดี	สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร ของคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ	2546	ม.ราชภัฏเลย

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
76	สมยศ สังอาด	ความต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี	2544	ม.เกษตร
77	สวัสดิ์ แก้วชนะ	บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น	2544	ม.ขอนแก่น
78	สวัสดิ์ จันทา	สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในการมี ส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนในการจัด การศึกษาตามทัศนะของผู้ปกครองและผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา	2546	ม.ราชภัฏ นครราชสีมา
79	สวิต ดวงจันทร์	การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี	2546	ม.ราชภัฏ กาญจนบุรี
80	สังวาลย์ ศรีโคตร	การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร	2545	ม.ราชภัฏ สกลนคร
81	สัมพันธ์ อุปลา	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น	2541	ม.ขอนแก่น
82	สาคร คุณชื่น	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาจัดการเรียนการ สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร	2543	ม.ศิลปากร
83	สาคร สังวงศ์	การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอนาหวัง สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู	2546	ม.ขอนแก่น

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
84	สายัณห์ ดวงคำน้อย	ความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล อำเภอเขื่อนแคว จังหวัดยโสธร	2543	ม. มหาสารคาม
85	สายัณห์ วิจิตรโชติ	การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการมีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	2547	ม.ศิลปากร
86	สำราญ โปทาวี	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้แทน ชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย	2545	ม.ราชภัฏ เชียงราย
87	สำราญ หาญ ประเสริฐ	การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น	2544	ม.ขอนแก่น
88	สิรินทร์ทิพย์ เกสร	บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำ ชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี	2545	ส.พระนคร
89	สุจิตรา เรืองวุฒิชนะ พีช	ความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการบริหารงานของ โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา	2545	ม.ราชภัฏ เจ้าพระยา
90	สุเจตต์ หุตะจู่ทะ	ศึกษาความต้องการของครูและผู้บริหาร สถานศึกษาในการให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระบบ เขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต	2544	ม.ทักษิณ
91	สุบงกช นาโควงษ์	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงาน วิชาการตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน และครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษากระบี่	2547	ม.เกษตร

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
92	สุวิทย์ พานิชวงษ์	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในอำเภอ เมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	2546	มศว.
93	สุวิมล เตโชพันธ์	การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานตามทฤษฎีของ คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสระบุรี	2546	ม.ราชภัฏ พระนคร
94	สุวิมล เปลื้องกระ โทก	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู วิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา	2546	ม.ราชภัฏ เพชรบุรี
95	เสาวลักษณ์ ยุกตะทัต	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาใน การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน ระดับ ประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	2545	ม. มหาสารคาม
96	แสวง จันทร์ชุย	การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของอาจารย์ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น	2542	ม.ขอนแก่น
97	อนันต์ หะสุวรรณ	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในกระบวนการวางแผนพัฒนา การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาใน จังหวัดบุรีรัมย์	2545	มสธ.
98	อภิชาติ กุลไทย	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในกิจกรรมด้านวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี	2547	ม.ศิลปากร
99	อัจฉรา จ่ายเจริญ	ความต้องการของอาจารย์และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)	2539	มศว.

ลำดับ งานวิจัย	ชื่อ-สกุล ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัย	ปี	สถาบัน การศึกษา
100	อัจฉรา ฉายวิวัฒน์	บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนา โรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนสังกัดสำนักงาน ประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์	2545	ม.ราชภัฏ บุรีรัมย์
101	อารี มันติลปี	ศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน ในเครือพระภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้า แห่งกรุงเทพมหานคร	2547	ม.ราชภัฏว ลัยยอลงกรณ์
102	อำนวยการ ทรัพย์คง	บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนปฏิรูป ประถมศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี	2542	มศว.
103	อานา นาไชย	ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู อาจารย์ในการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดนครพนม	2542	ม.สารคาม
104	อานา สุนทรธรรม	แนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการ ปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา	2545	ม.ศิลปากร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวประภาพร ชื่อสุทธิกุล
วันเดือนปีเกิด	3 เมษายน 2516
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	70/30 ถนนเพชรเกษม แขวงบางจาก เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2538 ศีษาศาสตรบัณฑิต สาขาธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2540 บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกอง ประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ. 2550 การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ